

PREOT FLORIAN GEOMOLEAN

MANUAL DE TIPIC BISERICES ORTODOX

Referenți științifici:

Pr. Prof. Dr. Vasile Stanciu

Pr. Dumitru Boca

Tehnoredactarea: Constantin Belei

Coperta: pictor Victoria Alina Grădinar - scenă iconografică din
Biserica de lemn (nouă) din Șieu, Maramureș
Lectura: Dr. Dacian But Căpușan

© Editura Renașterea, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GEOMOLEAN, FLORIAN

Manual de tipic bisericesc ortodox / pr. Florian Geomolean ; îngrij. ed.: pr. Dorel Man, Cezar Login. - Ed. a 2-a, rev. și adăug. - Cluj-Napoca : Renașterea, 2010
ISBN 978-973-1714-82-0

I. Man, Dorel (ed.)

II. Login, Cezar (ed.)

281.95

EDITURA RENAȘTEREA
Piața Avram Iancu, Nr. 18
400117 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: +40-264-599649
e-mail: editura_renasterea@yahoo.com
http://www.renasterea-cluj.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	15
Prefață la prima ediție	17

PARTEA GENERALĂ

Definiția Tipicului	19
Câteva date despre originea cultului divin	19
Izvoarele Tipicului	21
Timpurile Liturgice	22
Ceasurile liturgice	22
Zilele liturgice	23
Duminicile	23
Praznicele Împărătești	24
Sărbătorile Maicii Domnului	25
Începutul și sfârșitul praznicelor	25
Sărbătorile Mineiului	27
Săptămâna liturgică	27
Lunile liturgice	28
Anul liturgic	28
Imnografia creștină	29
Despre cântarea bisericească la Români	32
Denumirea cântărilor bisericești	34
Cărțile cultului divin	37
Catavasiile	40
Melodia imnurilor bisericești	41
Liturgia	43
Perioadele anului pascal	44

PARTEA SPECIALĂ

I. PERIOADA OCTOIHULUI

Observații generale	47
---------------------------	----

CAPITOLUL I

§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești de Duminică	51
Vecernia de sâmbătă seara	51
Utrenia de duminică dimineața	54

La Liturghie.....	57
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești în zilele de peste săptămână.....	57
Vecernia zilelor de peste săptămână.....	57
Utrenia zilelor de peste săptămână.....	60
La Liturghie.....	62

CAPITOLUL II

Despre sărbătorile Mineiului

§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sărbătorile Mineiului în zilele de peste săptămână.....	63
Vecernia.....	63
Utrenia.....	65
La Liturghie.....	66
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sărbătorile mineale împreună cu a duminicii.....	67
Vecernia de sâmbătă seara.....	67
Utrenia de duminică dimineața.....	68
La Liturghie.....	69
§ 3. Despre sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu.....	70
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu în zilele de peste săptămână.....	70
Vecernia.....	70
Utrenia.....	71
La Liturghie.....	72
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu împreună cu a Duminicii.....	73
Vecernia de sâmbătă seara.....	73
Utrenia de duminică dimineața.....	74
La Liturghie.....	75
§ 4. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Praznicele Împărătești.....	75
Vecernia.....	75
Utrenia.....	76
La Liturghie.....	77
§ 5. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Praznicele împărătești împreună cu duminică.....	78
a) Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos.....	78
Vecernia de sâmbătă seara.....	78
Utrenia de duminică dimineața.....	79

La Liturghie.....	80
b) Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos.....	80
Vecernia de sâmbătă seara.....	80
Utrenia de duminică dimineața.....	81
La Liturghie.....	82
§ 6. Sămbetele din perioada Octoihului.....	82
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sămbetele cu „Dumnezeu este Domnul...”.....	83
Vecernia de Vineri seara.....	83
Utrenia de sâmbătă dimineața.....	84
La Liturghie.....	85
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sămbetele cu „Aliluia”.....	85
Vecernia de vineri seara.....	85
Utrenia de sâmbătă dimineața.....	85
La Liturghie.....	86

CAPITOLUL III

Înaintepăznuirea și încheierea sărbătorilor

§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Înaintepăznuirea sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu în zilele de peste săptămână.....	87
Vecernia.....	87
Utrenia.....	88
La Liturghie.....	89
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Înaintepăznuirea sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu împreună cu a duminicii.....	89
Vecernia de sâmbătă seara.....	89
Utrenia de duminică dimineața.....	89
La Liturghie.....	90
§ 3. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Odovania sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu în zilele de peste săptămână.....	90
Vecernia.....	90
Utrenia.....	91
La Liturghie.....	91
§ 4. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Odovania sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu împreună cu a duminicii.....	92
Vecernia de sâmbătă seara.....	92
Utrenia de duminică dimineața.....	92
La Liturghie.....	93

§ 5. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Înaintepăznuirea Praznicelor Împărătești în zilele de peste săptămână.....	93
Vecernia.....	94
Utrenia.....	95
La Liturghie.....	95
§ 6. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Înaintepăznuirea Praznicelor Împărătești împreună cu a duminicii.....	95
Vecernia de sâmbătă seara.....	96
Utrenia de duminică dimineața.....	97
La Liturghie.....	97
§ 7. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Odovania Praznicelor Împărătești în zilele de peste săptămână.....	97
Vecernia.....	98
Utrenia.....	98
La Liturghie.....	98
§ 8. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Odovania Praznicelor Împărătești împreună cu a duminicii.....	98
Vecernia de sâmbătă seara.....	99
Utrenia de duminică dimineața.....	99
La Liturghie.....	100

II. PERIOADA TRIODULUI

Observații generale.....	101
--------------------------	-----

CAPITOLUL I

§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Vameșului și Fariseului.....	103
Vecernia.....	103
Utrenia de Duminică dimineața.....	104
La Liturghie.....	105
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Fiului risipitor.....	105
Vecernia de sâmbătă seara.....	105
Utrenia de duminică dimineața.....	106
La Liturghie.....	107
§ 3. Rânduiala slujbelor dumnezeiești în zilele de peste săptămână.....	108
Vecernia.....	108
Utrenia.....	109
La Liturghie.....	111

§ 4. Despre Sâmbetele din perioada Triodului.....	111
§ 5. Săptămâna Lăsatului de carne.....	112
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta Lăsatului sec de carne.....	112
Vecernia de vineri seara.....	112
Utrenia de sâmbătă dimineața.....	113
La Liturghie.....	114
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Lăsatului de carne.....	114
Vecernia de sâmbătă seara.....	114
Utrenia de Duminică dimineața.....	115
La Liturghie.....	115
Vecernia de duminică seara.....	116
§ 6. Săptămâna Lăsatului sec de brânză.....	116
Vecernia zilelor de peste săptămână.....	116
Utrenia zilelor de peste săptămână.....	117
a) Sâmbăta Lăsatului sec de brânză.....	118
Vecernia de Vineri seara.....	119
Utrenia de Sâmbătă dimineața.....	119
La Liturghie.....	119
b) Duminica Lăsatului sec de brânză.....	120
Vecernia de Sâmbătă seara.....	120
Utrenia de Duminică dimineața.....	120
La Liturghie.....	121
În aceeași Duminică, a lăsatului sec de brânză, seara.....	121

CAPITOLUL II

§ 1. Sfântul și Marele Post.....	123
Utrenia zilelor de peste săptămână.....	123
Vecernia de Duminică seara.....	124
Vecernia zilelor de peste săptămână.....	125
Vecernia zilelor de peste săptămână fără Liturghia Darurilor Înaintesfințite (a Sf. Grigorie).....	125
Vecernia zilelor de peste săptămână împreună cu Liturghia Sfântului Grigorie.....	126
§ 2. Săptămâna primă a Marelui Post.....	128
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din prima Sâmbăta a Marelui Post.....	128
Vecernia de Vineri seara.....	128
Utrenia de Sâmbătă dimineața.....	129
La Liturghie.....	130

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica întâi din Post, a Ortodoxiei	130
Vecernia de sâmbătă seara	130
Utrenia de Duminică dimineața	131
La Liturghie	132
§ 3. Săptămâna a doua a Marelui Post	132
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a doua a Marelui Post	132
Vecernia de vineri seara	132
Utrenia de Sâmbătă dimineața	133
La Liturghie	135
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a doua a Marelui Post	135
Vecernia de sâmbătă seara	135
Utrenia de Duminică dimineața	135
La Liturghie	136
§ 4. Săptămâna a treia a Marelui Post	137
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a treia a Marelui Post	137
Vecernia de vineri seara	137
Utrenia de sâmbătă dimineața	137
La Liturghie	138
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a treia a Marelui Post, a Crucii	139
Vecernia de sâmbătă seara	139
Utrenia de duminică dimineața	139
La Liturghie	140
§ 5. Săptămâna a patra a Marelui Post	141
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a patra a Marelui Post	141
Vecernia de vineri seara	141
Utrenia de Sâmbătă dimineața	141
La Liturghie	142
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești de Duminica a patra a Marelui Post, a lui Ioan Scărarul	142
Vecernia de sâmbătă seara	142
Utrenia de duminică dimineața	143
La Liturghie	143
§ 6. Săptămâna a cincea a Marelui Post	144

a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a cincea a Marelui Post, a Acatistului	144
Vecernia de Vineri sera	144
Utrenia de Sâmbătă dimineața	144
La Liturghie	146
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a cincea a Marelui Post, a Mariei Egiptence	146
Vecernia de Sâmbătă seara	146
Utrenia de Duminică dimineața	146
La Liturghie	147
§ 7. Săptămâna a șasea a Marelui Post, a Stâlpărilor	147
a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a șasea a Marelui Post, a sfântului și dreptului Lazăr	147
Vecernia de Vineri seara	147
Utrenia de Sâmbătă dimineața	147
La Liturghie	148
b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Floriilor	148
Vecernia de Sâmbătă seara	148
Utrenia de Duminică dimineața	149
La Liturghie	149

CAPITOLUL III

Săptămâna Sfintelor și Mântuitoarelor Patimi

Observații generale	151
§ 1. Vecernia de Duminică seara, a Floriilor	151
§ 2. Utrenia de Luni dimineața	152
§ 3. Vecernia de Luni seara	152
§ 4. Utrenia de Marți dimineața	153
§ 5. Vecernia de Marți seara	154
§ 6. Utrenia de Miercuri dimineața	154
§ 7. Vecernia de Miercuri seara	155
§ 8. Utrenia de Joi dimineața	155
§ 9. Vecernia de Joi seara unită cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare	156
§ 10. Slujba Sfintelor și Mântuitoarelor Patimi (Cele 12 Evanghelii)	156

§ 11. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Vinerea Mare	158
§ 12. Utrenia din Sâmbăta cea mare. Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos	159
§ 13. Vecernia din Sâmbăta cea Mare	161

III. PERIOADA PENTICOSTARULUI

CAPITOLUL I

Observații generale	163
§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sfânta și Luminată zi a Paștilor	165
Utrenia de Duminică dimineața	165
La Liturghie	168
Vecernia de Duminică seara	169
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din săptămâna luminată ..	169
a) Utrenia de Luni dimineața	169
b) La Liturghie	170
c) Vecernia de Luni seara	170
d) Vecernia de Joi seara	171
e) Utrenia de Vineri dimineața	171
f) La Liturghie	172

CAPITOLUL II

Duminicile din periodul Penticostarului

§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a doua după Paști, a Tomii	173
Vecernia de Sâmbătă seara	173
Utrenia de Duminică dimineața	173
La Liturghie	174
<i>Rânduiala slujbelor dumnezeiești în zilele de peste săptămână</i>	<i>175</i>
Vecernia	175
Utrenia	176
La Liturghie	177
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a treia după Paști, a Mironosițelor	177
Vecernia de Sâmbătă seara	177
Utrenia de Duminică dimineața	178
La Liturghie	179

§ 3. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a patra după Paști, a Slăbănogului	179
Vecernia de Sâmbătă seara	179
Utrenia de Duminică dimineața	180
La Liturghie	180
§ 4. Înjumătățirea Praznicului	180
Vecernia de Marți seara	181
Utrenia de Miercuri dimineața	181
La Liturghie	181
§ 5. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a cincea după Paști, a Samarinencei	182
Vecernia de Sâmbătă seara	182
Utrenia de Duminică dimineața	182
La Liturghie	183
§ 6. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a șasea după Paști, a Orbului	183
Vecernia de Sâmbătă seara	183
Utrenia de Duminică dimineața	183
La Liturghie	184
§ 7. Odovania Praznicului Învierii Domnului	184
Vecernia de Marți seara	184
Utrenia de Miercuri dimineața	185
La Liturghie	186
§ 8. Rânduiala slujbelor dumnezeiești la Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos	186
Vecernia de Miercuri seara	186
Utrenia de Joi dimineața	187
La Liturghie	187
§ 9. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Sfinților Părinți de la Sinodul I ecumenic, a șaptea după Paști	188
Vecernia de Sâmbătă seara	188
Utrenia de Duminică dimineața	188
La Liturghie	189
§ 10. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta Morților, a șaptea după Paști	189
Vecernia de Vineri seara	189
Utrenia de Sâmbătă dimineața	190
La Liturghie	191

CAPITOLUL III

§ 1. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Pogorării Du- hului Sfânt, a Rusaliilor.....	192
Vecernia de Sâmbătă seara	192
Utrenia de Duminică dimineața	192
La Liturghie	193
§ 2. Rânduiala slujbelor dumnezeiești de Luni, a doua zi de Ru- salii	193
Vecernia de Duminică seara	193
Utrenia de Luni dimineața	194
La Liturghie	195
§ 3. Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Tuturor Sfinților I după Rusalii.....	195
Vecernia de Sâmbătă seara	195
Utrenia de Duminică dimineața	196
La Liturghie	197
§ 4. Sâmbetele Penticostarului.....	197
Vecernia de Vineri seara.....	197
Utrenia de Sâmbătă dimineața	198
Repere biografice.....	201
Postfață	205
Bibliografie	209

CUVÂNT ÎNAINTE

Se împlinesc 70 de ani de la prima ediția a *Manualului de Tipic Bisericesc Ortodox* alcătuit de Părintele Florian Geomolean. În 1940, atunci când a văzut pentru prima dată lumina tiparului (cu aprobarea Nr. 3897/1939 a Consiliului Eparhial Cluj), acest manual venea să umple un mare gol în literatura liturgică practică a vremii. *Tipicul cel Mare*, atribuit de tradiție *Sfântului Sava cel Sfințit* nu mai fusese tipărit de mai bine de un veac, iar puține exemplare care se păstrau prin mănăstiri erau scrise cu alfabet chirilic. Astfel că în Ardeal, în contextul multiconfesional de aici, detaliile slujbelor începuseră să fie lăsate în oarecare măsură la latitudinea liturghisitorilor, lipsind, prin urmare, uniformitatea. Mai mult, cărțile de cult descriau o Liturghie la care slujea cel puțin un preot și un diacon, situație destul de rară și astăzi, când, în majoritatea parohiilor, nu există diaconi.

Acest Manual de tipic prezintă în primul rând, pe scurt, o serie de noțiuni de liturgică generală, pentru ca în partea a doua să descrie rânduiala generală a slujbelor de peste an și slujbele cu rânduială specială, atunci când slujește doar un singur preot. Totuși, în unele locuri, prezintă obiceiuri strict locale, ceea ce este în detrimentul uniformității în slujire.

Ediția a doua păstrează textul versiunii inițiale, însă cu o serie de ajustări și completări, fără însă a se modifica modul în care părintele Geomolean și-a organizat materialul în ediția originală.

În primul rând a fost complet revăzut textul din perspectivă tipiconală, operându-se mici îndreptări ale rubricilor sau eliminări ale rubricilor, în cele mai multe cazuri semnalate în text, acolo unde ediția din 1940 cuprindea diferențe semnificative față de *Tipicul Bisericesc* din 1976 (ediția oficială a Bisericii Ortodoxe Române, pentru uzul bisericilor parohiale) sau față de *Tipicul cel Mare*. Unele paragrafe au fost reformulate pentru a ușura lectura și pentru a le spori claritatea. În plus, au fost incluse detalii de slujire acolo unde prezentul manual nu dădea nicio explicație (spre exemplu, rânduiala cădirii icoanei la Polieleu, Denia Acatistului, Liturghiile unite cu Vecernia

etc.). De asemenea, au fost revăzute și notele explicative, unele dintre ele fiind eliminate tacit, iar multe altele adăugate pentru a spori utilitatea acestui manual.

Terminologia liturgică folosită de ediția din 1940 era, în multe cazuri, ieșită din uz, astfel că s-a procedat și la o primenire a termenilor liturgici. Spre exemplu, a fost înlocuit peste tot *svetilnă* cu *luminândă*; *hvalite* cu *laude*, *bogorodicină* cu *stihiră a Născătoarei de Dumnezeu* etc.

Pr. DOREL MAN și CEZAR LOGIN
Cluj, 23 aprilie 2010

PREFAȚĂ

LA PRIMA EDIȚIE

Între multe calități pe care le are poporul nostru dreptcredincios, fără îndoială că cea mai de căpetenie e modul cum știe să-și respecte rânduielile de cult primite de la străbuni.

De multe ori însă, aceste rânduieli sunt creația uzului lor, așa încât în unele părți avem câte sate atâtea obiceiuri.

Azi, când preotul satelor noastre are o cultură teologică superioară, de bună seamă că se străduiește să debaraseze poporul de aceste obiceiuri care, de multe ori, nu sunt în concordanță cu doctrina Bisericii noastre.

Pentru a-și putea îndeplini cu succes această muncă, firește că are nevoie de un îndreptar cât mai complet, după care orientându-se să nu se mai facă deosebire între modul cum preoții aceleiași Biserici săvârșesc rânduielile liturgice.

Unificarea teritorială ne împinge spre unificarea tuturor ramurilor noastre de activitate. Negreșit că în primul rând trebuie să urmărim unificarea sufletească de credință și de cult.

Cu aceste gânduri am pornit la lucru, când am alcătuit manualul de față.

Tipicul este unul și același din cele mai îndepărtate timpuri până astăzi. Și va fi, cât va dăinui Biserica lui Hristos. Nimeni nu poate schimba din ceea ce au făcut primii creștini. Contribuția autorului de *Tipic* se poate rezuma doar la modul de împărțire și expunere a materialului care este pururea același.

Considerând că *Tipicul* este un studiu teologic cu adevărat practic, m-am silit cât am putut să-i dau amploarea cuvenită zilelor noastre. Pentru aceasta, din scrierile de tipic folosite la compunerea acestui manual n-am evitat a lua părți întregi numai ca să-mi pot ajunge scopul preconizat.

Ca oricare manual, poate avea și scăderi.

Prin tipărirea acestei cărți doresc pe de o parte să ușurez munca celor ce se pregătesc să laude pe Domnul, iar pe de altă parte să aduc și o mică contribuție la năzuințele Bisericii noastre de a-și unifica rânduielile de cult.

Mulțumesc Presfinției Sale Episcopului nostru *Nicolae Colan* și Veneratului Consiliu Eparhial, pentru sprijinul dat, ca să pot scoate la lumină aceste contribuții modeste în domeniul teologiei practice.

Pe frații preoți îi rog să-mi comunice eventualele observații și la o altă ediție voi ține seama de toate sfaturile bune.

Beclean, la Anul nou 1940

AUTORUL

PARTEA GENERALĂ

DEFINIȚIA TIPICULUI

Tipicul, după înțelesul cuvântului grecesc τυπικόν – care vine de la τύπος = model, formă – cuprinde normele după care se săvârșesc serviciile liturgice ale cultului divin. El cuprinde învățătura care ne arată cum trebuie să slujim lui Dumnezeu în Biserica întemeiată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Cultul divin, ca orice cult, îmbracă anumite forme externe, în care se concretizează adorația sufletului omenesc și Biserica și care simbolizează actele din opera Mântuitorului Iisus Hristos.

După cum Mântuitorul și-a desfășurat activitatea Sa prin diferite forme externe, astfel și Biserica, în calitate de continuatoare a operei de mântuire a neamului omenesc – își desfășoară activitatea sa prin diferite forme vizibile.

CÂTEVA DATE DESPRE ORIGINEA CULTULUI DIVIN

Temelia formelor externe, fixate de Biserica creștină, care formează cultul divin a fost indicată de însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Astfel, la *Cina cea de taină* a așezat Sfânta Taină a *Euharistiei*, cerând ca „aceasta să o faceți întru pomenirea Mea”¹. Apoi, trimițându-și ucenicii Săi la propovăduire, le cere ca pe cei ce vor crede să-i boteze: „Mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”², instituind, astfel, Taina Sfântului Botez.

Tot Iisus Hristos a pus bază Tainei *Preoției* și *Pocăinței*, când a dat apostolilor putere de a lega și a dezlega păcatele oamenilor: „Oricâte

¹ Lc. 22, 19; Mt. 26, 27; Mc. 14, 22.

² Mt. 28, 19.

veți lega... și oricâte veți dezlega...³; și tot de la Iisus ne-au rămas și alte acte externe ale cultului divin, ca: rugăciunea, predicarea și cinstirea sărbătorilor prin abținerea de la anumite lucrări, pe care Apostolii, ca urmași devotați ai Mântuitorului, le-au respectat și le-au transmis cu toată strictețea.

În vremurile de proaspătă amintire, de la început, cultul divin cuprindea puține forme externe. În mare parte erau înlocuite de convingerea religioasă a celor ce s-au învrednicit a fi de față la evenimentele importante din viața Mântuitorului.

Actele externe ale cultului divin în primele secole nu puteau să fie multe la număr. Aceasta fiindcă Biserica creștină era persecutată, credincioșii erau necontenți urmăriți. Formele cultului divin nu puteau fi deci săvârșite în toată extensiunea lor, deoarece creștinii erau amenințați ca în tot momentul să fie descoperiți și, ca urmare, batjocoriți. Și atunci, pentru ca, totuși, cerințele religioase ale creștinilor să fie satisfăcute, formele externe de manifestare a simțămintelor religioase trebuiau să fie cât mai scurte.

Cu toate acestea, chiar foarte de timpuriu, după *Înălțarea Domnului* la cer, apostolii și, mai târziu, Sfinții Părinți au hotărât anumite rugăciuni pentru cerințele sufletești ale credincioșilor și părțile din Sfânta Scriptură care să se citească la diferitele adunări ale creștinilor.

Actele cultului divin în toată extensiunea și splendoarea lor nu s-au putut săvârși decât atunci când Biserica a scăpat de persecuții.

În mare parte, *tipicul* sau *rânduiala* după care se săvârșeau actele externe ale cultului divin⁴ depindea de mai marele bisericii⁵. În cazuri speciale de nedumeriri, mai marele bisericii era în drept să dea cuvenitele îndrumări în conformitate cu doctrina religioasă. Ceea ce de altfel este o dispoziție generală în Biserică până astăzi, când în cărțile bisericești se precizează în anumite cazuri: „cum va vrea cel mai mare”⁶.

³ Mt. 18, 18.

⁴ În multe chestiuni și în ziua de azi.

⁵ Mai marele bisericii = episcopul locului. (n.ed.)

⁶ Ideea de a face „cum vrea cel mai mare” nu înseamnă că desfășurarea cultului este lăsată la îndemâna capriciilor personale. Cultul, relativ uniform în cadrul unei Biserici autocefale, se desfășoară în conformitate cu *Tipicul bisericesc*, care este expresia tradiției milenare a Bisericii. Atunci când nu există în tipic îndrumările necesare, dar situația poate fi clarificată prin analogie cu alte rubrici, sau pe baza regulilor generale, se ține seama de acestea. Abia atunci când niciuna dintre situațiile

IZVOARELE TIPICULUI

Izvorul de căpetenie a tipicului este Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Pe când, însă, Sfânta Scriptură cuprinde numai normele generale pentru săvârșirea actelor liturgice, Sfânta Tradiție, al cărei cuprins în mare parte a trecut în cărțile Liturgice, ni le predă mai amănunțit, așa după cum împrejurările au îngăduit dezvoltarea formelor cultului divin. Îndată ce *Constantin cel Mare*, prin edictul său de toleranță de la 312 d.Hr. a dat Bisericii creștine libertate, formele principale ale cultului divin au sporit cu multe adaosuri secundare, cu scopul de a da cultului divin o formă cât mai impunătoare, cât mai fastuoasă, pentru edificarea creștinilor.

Aceste forme ale cultului divin, însă, se deosebeau foarte mult, chiar de la o localitate la alta. Atâta vreme cât cel mai mare al bisericii era dătător de ton în privința actelor externe secundare ale cultului divin, fiecare act liturgic prezenta după cetăți și după comunitățile creștine diferite particularități.

Pentru stabilirea unor reguli în săvârșirea uniformă a actelor cultului divin câțiva sfinți Părinți au fixat norme precise. *Hariton* Mărturisitorul din secolul al III-lea, *Cuviosii Părinți Eftimie și Teoctist* din secolul al IV-lea.

Cel mai însemnat îndrumător în privința regulilor după care se săvârșesc actele cultului divin este Sfântul *Sava* (+ 542).⁷

Sfântul Sava s-a născut în Capadocia și, foarte de tânăr, a intrat în cinul călugăresc. El a adunat cântările compuse de *Sfinții Părinți*. Tipicul l-a învățat, după cum spune Sfântul *Simeon* al Tesalonicului, după tradițiile *cuviosului Eftimie cel Mare*, și de la prietenul său *Teoctist* care, la rândul lor, le-au învățat de la *Hariton* Mărturisitorul.

Tipicul compus de el s-a întrebuițat la început în Ierusalim și în părțile răsăritene.

Acest tipic mai târziu a fost amplificat în parte de Sfântul *Sofronie* (+ 638) patriarhul Ierusalimului, iar Ioan Damaschinul i-a dat o formă și mai completă, care în linii generale se păstrează și azi în Biserica grecească, rusească și română.

de mai sus nu sunt întâlnite, și nu există nicio reglementare, cel mai mare poate dispune și stabili rânduiala (n.ed.).

⁷ Pomenirea Sfântului Sava se prăznuiește în 5 decembrie.

În limba română – *Tipiconul*⁸ a fost tipărit mai întâi în 1826 la Buda, de către *Constantin Loga*, iar a doua oară la București în anul 1851 de mitropolitul *Nifon* și a treia oară la Cernăuți în anul 1883 de mitropolitul *Silvestru Morariu Andrieșici*. Pentru o cunoaștere mai bună a tipicului, cel ce slujește Biserica trebuie să știe când și cum trebuie să slujească, și de ce să se folosească, precum și modul cum se săvârșesc actele cultului divin.

De aceea materialul cuprins în acest manual e împărțit în două părți: *Partea generală*, care cuprinde în mod sumar noțiunile ce trebuie cunoscute de slujitorii bisericești și *Partea specială*, care cuprinde și tipicul rânduierii liturgice de seară – *Vecernia* – și de dimineață – *Utrénia* – ce se săvârșesc în tot cursul anului.

TIMPURILE LITURGICE

Sub *tempuri liturgice* se înțeleg intervalele de timp stabilite pentru anumite acte ale cultului divin public al bisericii.

Aceste timpuri liturgice se repartizează pe: ceasuri, zile, săptămâni, luni și pe întreg anul liturgic.

CEASURILE LITURGICE

Ceasul este o diviziune de timp care se socotea în vechime începând cu ora șase dimineața.

Ziua liturgică se socotea ca și azi, compusă din 24 de ore, dintre care 12 făceau parte din zi și 12 din noapte. Ziua începea la ora 6 dimineața și se sfârșea la ora 6 seara⁹.

Ceasurile liturgice canonice ale unei zile, care au și rânduieri liturgice speciale sunt următoarele:

⁸ Prima ediție a *Tipiconului cel Mare* al Sfântului Sava a apărut la Iași în anul 1816, cu binecuvântarea Mitropolitului Veniamin Costachi. Este o traducere a textului slavon, dar cu unele interpolări din edițiile grecești. Textul său, transliterat și îndreptat gramatical, a fost reeditat: Sf. Sava cel Sfințit, *Tipicon*, Edit. Bucovina Istorică, Suceava, 2002. A se vedea și ediția slavonă: *Typikon*, Tipografia Sinodală, Moscova, 1896, și ediția grecească princeps: *Typikon*, Veneția, 1545 (n.ed.).

⁹ Aceasta este o împărțire arbitrară. De fapt, ziua începe odată cu răsăritul soarelui și se încheie cu apusul său. Astfel, un ceas (oră liturgică) nu este la fel de lung ca un ceas (oră) civilă. Este motivul pentru care ni se spune la începutul fiecărui Minei câte ore are ziua și câte ore are noaptea, pentru a putea calcula durata unui ceas liturgic. Vara sunt mai lungi ceasurile din zi, iar iarna cele din noapte (n.ed.).

Ceasul întâi – pentru începutul zilei, care corespunde intervalului de timp de la ora 6 dimineața până la ora 9.

Ceasul al treilea – în care s-a pogorât Duhul Sfânt peste Apostoli, corespunde intervalului de timp de la ora 9 și ține până la ora 12.

Ceasul al șaselea – în care a fost răstignit Mântuitorul, corespunde intervalului de timp de la ora 12 din zi și ține până la ora 3 (15).

Obednița (*Tipica* sau *Prânzândă* - slav. *obéd* = prânz) este o slujbă care se săvârșește - mai mult în mănăstiri - după *Ceasul al VI-lea*, iar *Postul Mare* și în alte zile cu ajunare, după *Ceasul al IX-lea*, atunci când nu se face Liturghie.

Ceasul al nouălea – în care a murit Iisus, corespunde intervalului de timp de la ora 3 (15) după masă și ține până la ora 6 (18).

ZILELE LITURGICE

Ziua liturgică este un interval de timp compus din 24 de ore. Toate zilele de peste an sunt zile liturgice, căci în fiecare zi trebuie să se săvârșească anumite rânduieri liturgice. În cultul divin *ziua liturgică* începe cu *Vecernia* din ziua precedentă și se termină cu *Utrénia* zilei respective¹⁰.

După însemnătatea lor, *zilele liturgice* din cursul anului se împart în opt categorii și anume:

1. Zilele Duminicilor.
2. Zilele Praznicelor Împărătești.
3. Zilele sărbătorilor Maicii Domnului.
4. Zilele sfinților cu priveghere.
5. Zilele sfinților cu Polieleu.
6. Zilele sfinților cu Doxologie.
7. Zilele sfinților cu laude.
8. Zilele sfinților de rând.

DUMINICILE

Ziua duminicii este închinată Învierii Domnului. Numărul Duminicilor de peste an începe cu *Duminica Sfintelor Paști* și se termină cu *Duminica Florilor*.

¹⁰ Această structură a zilei liturgice este valabilă de la *Duminica Paștilor* și până la începutul *Postului Mare*. În perioada *Postului Mare* asistăm la o inversare a „polilor”, ziua liturgică începând cu *Utrénia* și încheindu-se cu *Vecernia*, de la lumină spre întuneric. Cf. MAKARIOS SIMONOPETRITUL, *Triodul explicat*, trad. rom. I.I. Ică jr., Edit. Deisis, Sibiu, 2000 (n.ed.).

Dintre duminicile de peste an, unele, pentru însemnătatea lor, au și anumite rânduieli speciale. Acestea sunt:

Duminica Sfințelor Paști.

Duminica a șaptea după Paști (a celor 318 Sfinți Părinți de la Sinodul I Ecumenic de la Niceea).

Duminica Pogorării Duhului Sfânt sau a Rusaliilor.

Duminica Sfinților Părinți care s-au adunat la Sinodul al VI-lea Ecumenic, cade între 13-19 iulie.

Duminica dinainte de Înălțarea Cinstitei Cruci.

Duminica după Înălțarea Cinstitei Cruci.

Duminica Sfinților Părinți de la Sinodul al VII-lea Ecumenic, care se prăznuiește în 11 octombrie dacă va fi duminică în această zi, dacă nu în prima duminică după această dată.

Duminica Strămoșilor, adică a doua înainte de Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos.

Duminica dinainte de Nașterea Domnului, (a Sfinților Părinți după trup a Domnului).

Duminica după Nașterea Domnului.

Duminica dinainte de Botezul Domnului.

Duminica după Botezul Domnului.

Duminica Floriilor sau a Stălărilor.

PRAZNICELE ÎMPĂRĂTEȘTI

Praznice împărătești se numesc sărbătorile așezate de Biserică întru cinstea și preamărirea uneia dintre cele trei persoane ale Sfintei Treimi.

După data când se prăznuiesc sărbătorile împărătești, acestea pot fi împărțite în două categorii. Sunt unele pe care le numim *mobile* sau schimbătoare, care cad întotdeauna în aceeași zi a săptămânii, dar nu în aceeași dată a lunii. Aceste praznice sunt următoarele:

Învierea Domnului nostru Iisus Hristos sau Paștile, care cade întotdeauna duminica.

Înălțarea Domnului la cer (gr. *Analipsis tou Kyriou*), sau *Ispasul* care cade întotdeauna joia în săptămâna a VI-a după Paști.

Pogorârea Duhului Sfânt, sau *Rusaliile* cade întotdeauna în duminica a opta după Paști.

Intrarea triumfală a lui Iisus Hristos în Ierusalim – sau *Floriile* – cade întotdeauna în duminica dinainte de Sfintele Paști.

Celelalte praznice împărătești se numesc *fixe*, deoarece prăznuirea lor e legată de o anumită dată a lunii. Dintre aceste praznice împărătești fac parte:

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, sau Crăciunul, care se prăznuiește în 25 Decembrie, în oricare zi a săptămânii ar fi.

Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos se prăznuiește întotdeauna la 1 Ianuarie.

Întâmpinarea Domnului, sau *Stretenia* se prăznuiește întotdeauna în 2 Februarie.

Schimbarea la față, sau *Obrejenia*¹¹, în 6 august.

Înălțarea Cinstitei Cruci, sau *Ziua Crucii*, în 14 septembrie.

SĂRBĂTORILE MAICII DOMNULUI

În cinstea și spre lauda Maicii Domnului, Biserica din cele mai vechi timpuri, a așezat anumite zile de sărbătoare și anume:

Nașterea Născătoarei de Dumnezeu, sau *Sfânta Mărie mică*, ce se prăznuiește întotdeauna în ziua de 8 septembrie.

Intrarea în biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu ce se sărbătorește în 21 noiembrie.

Buna-Vestire sau, cum i se zice în popor, *Blagoveștenia*, la 25 martie.

Adormirea Maicii Domnului, sau *Sfânta Mărie mare*, ce se prăznuiește la 15 august¹².

ÎNCEPUTUL ȘI SFÂRȘITUL PRAZNICELOR

Toate praznicele împărătești, în afară de praznicul Tăierii împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos – 1 ianuarie – care se prăznuiește numai o zi, – și toate sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, afară de Soborul Maicii Domnului – 26 Decembrie și Acoperământul Maicii Domnului – 1 octombrie – care de asemenea se prăznuiesc numai

¹¹ *Obrejenia*, denumirea populară pentru praznicul Schimbării la față a Domului nostru Iisus Hristos.

¹² La aceste sărbători se mai adaugă Soborul Maicii Domnului ce se prăznuiește în fiecare an în 26 decembrie adică a doua zi de Crăciun și Acoperământul Maicii Domnului, o sărbătoare de origine mai nouă introdusă prin secolul al XII-lea, în Biserica rusească. Se prăznuiește în fiecare an la 1 octombrie.

câte o zi¹³, au un început de serbare, apoi însăși serbarea – și în sfârșit au o după serbare, sau *odovania* praznicului¹⁴.

Timpu și tipicul rânduit pentru acestea este fixat în cărțile liturgice: *Minei*, *Triod* și *Penticostar*.

Astfel, luând sărbătorile după anul bisericesc, începutul sărbătorilor, durata și ieșirea sau *odovania* lor, este următoarea:

Sărbătoarea Nașterii Fecioarei Maria începe în 7 septembrie, se ține în 8 septembrie și se termină în 12 septembrie, durata sărbătorii fiind de 6 zile.

Sărbătoarea Înălțării Cinstitei Cruci începe în 13 septembrie, se ține în 14 septembrie, se termină în 21 septembrie, durează 9 zile.

Sărbătoarea Înălțării în biserică începe în 20 noiembrie, se ține în 21 noiembrie, se termină în 25 noiembrie, durează 6 zile.

Sărbătoarea Nașterii Domnului sau Crăciunul începe în 20 decembrie, se ține în 25 decembrie, se termină în 31 decembrie, durează 12 zile.

Sărbătoarea Botezului Domnului sau Boboteaza începe în 2 ianuarie, se ține în 6 ianuarie, se sfârșește în 14 ianuarie, durează 13 zile.

Sărbătoarea Întâmpinării Domnului începe în 1 februarie, se ține în 2 februarie, se sfârșește în 9 februarie, durează 9 zile¹⁵.

Sărbătoarea Bunevestiri începe în 24 martie, se ține în 25 martie, se sfârșește în 26 martie, durează 3 zile.

Sărbătoarea Schimbării la față începe în 5 august, se ține în 6 august, se sfârșește în 13 august, durează 9 zile.

Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului începe în 14 august, se ține în 15 august, se sfârșește în 23 august, durează 10 zile.

Sărbătoarea Învierii Domnului sau Paștile, nu are înainte serbare, se prăznuiește în prima duminică de după luna plină, după echinocțiul de primăvară, se sfârșește miercuri în a 6-a săptămână după Paști, durează 39 de zile.

¹³ Sărbătorile Soborului Maicii Domnului – 26 decembrie și Acoperământul Maicii Domnului – 1 octombrie – de altfel nici nu fac parte dintre sărbătorile mari Domnești, cărora aparțin celelalte patru sărbători ale Născătoarei de Dumnezeu.

¹⁴ Începutul de serbare = pre serbare, după serbarea = post serbare, *odovania* = ultima zi a dupăprznuirii (n.ed.).

¹⁵ Uneori, când Postul Mare începe foarte devreme (când Sfintele Paști cad între 4 și 8 aprilie), *odovania* acestui praznic este mai repede, praznicul ținând mai puțin - *Capetele lui Marcu*, în *Triod*, EIBMBOR, 2000, p. 768 (n.ed.).

Sărbătoarea Înălțării Domnului la cer nu are înainte serbare, se ține joia din săptămâna 6 după Paști, se termină vinerea în săptămâna a 7 după Paști, durează 9 zile.

Sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt nu are înainte serbare, se ține duminica a 8 după Sfintele Paști, se termină sâmbăta primă după Rusalii și durează 7 zile.

SĂRBĂTORILE MINEIULUI*

Sărbătorile Mineiului cad totdeauna pe aceeași dată a lunii și se prăznuiesc numai o zi.

Ordinea lor este următoarea:

Sf. Cuvioasă Paraschiva, 14 octombrie.

Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de mir, 26 octombrie.

Sf. Arhangheli Mihai și Gavril, 8 noiembrie.

Sf. Nicolae episcopul din Mira Lichiei, 6 decembrie.

Sf. Întâiul mucenic și arhidiacon Ștefan, 27 decembrie.

Sf. Vasile cel Mare arhiepiscopul Cezareei Capadociei, 1 ianuarie.

Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur, 30 ianuarie.

Sf. Mare Mucenic Gheorghe, 23 aprilie.

Sfinții Împărați Constantin și Elena, 21 mai.

Sf. Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, 2 iunie.

Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, 24 iunie.

Sf. Apostoli Petru și Pavel, 29 iunie.

Sf. Prooroc Ilie, 20 iulie.

Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul, 29 august.

SĂPTĂMÂNA LITURGICĂ

Săptămâna liturgică este un interval de timp alcătuit din 7 zile liturgice. Ea începe cu Vecernia de sâmbătă seara și se termină cu Ceasul IX din sâmbăta următoare¹⁷.

¹⁶ Sau zilele Sfinților cu Priveghere și Polieleu. [În realitate, în Minei sunt mult mai multe zile de praznic, însă nu toate sunt „ținute”, chiar dacă au Priveghere sau Polieleu (n.ed.).]

¹⁷ În realitate această împărțire este arbitrară, căci Psalmul 85 al Ceasului al IX-lea este, de fapt, primul psalm al vechii Vecernii catedrale, cântate, săvârșite în

Zilele săptămânii pe lângă pomenire mai au și un caracter liturgic special. Astfel:

Duminica este ziua Învierii Domnului, fiindcă în ziua primă a săptămânii care este Duminica a înviat Iisus Hristos. Duminica mai este însemnată, pentru că în această zi a trimis Mântuitorul pe Sfântul Duh peste Apostoli, pe de altă parte duminica a fost ziua întâi a creării lumii.

Lunea este ziua cetelor îngerești. Pe îngeri i-a folosit Dumnezeu ca mijlocitori la cele mai însemnate momente din opera mântuirii neamului omenesc. Îngerii sunt și păzitorii vieții noastre.

Marțea este așezată întru pomenirea Sf. Ioan Botezătorul, care a pregătit calea Domnului.

Miercurea și vinerea, este ziua Crucii, căci miercurea au ținut sfat arhieriei și cărturarii ca să-l prindă pe Iisus, iar vinerea L-au răstignit pe cruce.

Joia este ziua Sfinților Apostoli care au fost propovăduitorii Evangheliei lui Hristos și a marelui Ierarh Nicolae episcopul din Mira Lichiei.

Sâmbăta este ziua morților, a sfinților martiri, a cuvioșilor și de la Dumnezeu purtătorilor Părinți, a tuturor dreptților și credincioșilor adormiți.

Săptămânile anului care se bucură de rânduieli liturgice speciale sunt următoarele:

Săptămâna Vameșului și a Fariseului.

Săptămâna lăsatului sec de carne.

Săptămâna lăsatului sec de brânză.

Săptămânile Postului mare, a Patruzecimii.

Săptămâna Patimilor.

Săptămâna Luminată.

Săptămânile (Cincizecimii) Penticostarului, precum și

Săptămâna Rusaliilor.

Acestea, datorită importanței lor, au și rânduieli liturgice speciale.

LUNILE LITURGICE

Luna este intervalul de timp de la o lună nouă la alta. Astăzi însă, luna calendarului nu se mai potrivește cu mersul lunii pe cer. Pen-

Marea Biserică de Constantinopol - a se vedea J. MATEOS, *Le Typicon de la Grande Eglise* - sec. X, vol. II (= OCA 166), Roma, 1963 (n.ed.).

tru ca fiecare an să poată fi împărțit în 12 părți, s-au alcătuit lunile din 28 uneori 29, 30 și 31 de zile. Toate lunile anului sunt liturgice deoarece fiecare este compusă din zile liturgice.

ANUL LITURGIC

Anul liturgic este o perioadă, un interval de timp, în care la cultul divin public ni se reamintesc momentele principale din viața Mântuitorului și a Bisericii.

Anul liturgic este de 3 feluri: *anul pascal*, *anul solar bisericesc* și *anul bisect*.

Anul pascal se numește astfel, fiindcă numerotarea zilelor liturgice începe de la ziua Sf. Paști și ține până la Sâmbăta Sf. Patimi ale anului următor. Anul pascal nu are totdeauna aceeași durată; o dată e mai lung, altă dată mai scurt. El se mărește și se scurtează după cum cade și data sărbătoririi Sfințelor Paști între 22 martie și 25 aprilie *stil vechi* (calendarul iulian), respectiv între 4 aprilie - 8 mai, *stil nou* (calendarul îndreptat).

Anul solar bisericesc începe la 1 septembrie, ziua când se prăznuiește Sf. Simeon Stălpnicul - și se termină la 31 august.

După Sf. Tradiție, la 1 septembrie a început Dumnezeu crearea lumii, și la 1 septembrie și-a început Iisus Hristos activitatea publică.

Anul bisect începe la 1 martie și se termină cu ultima zi a lunii februarie (29). El numără 366 de zile, fiindcă totdeauna al 4-lea an este mai mare cu o zi, care se adaugă lunii februarie, în anii bisecți luna februarie având 29 de zile.

IMNOGRAFIA CREȘTINĂ

Spre lauda lui Dumnezeu - creștinii care totdeauna L-au preamărit - încă din cele mai vechi timpuri, nefiind mulțumiți numai cu citirea psalmilor și a altor părți din Vechiul Testament, doreau o înmulțire și o schimbare a cântărilor bisericești.

Biserica determinată de cuceririle ce le făceau ereticii prin cântările lor și pe de altă parte ca să dea o amploare mai mare serviciilor divine, foarte de timpuriu a dat prin cântarea bărbați învățați și cucernici o mulțime de cântări, de imnuri, cuprinse azi în toate cărțile noastre bisericești.

Acești bărbați cunoșteau bine Sf. Scriptură, căci numai astfel puteau polemiza cu ereticii, deoarece în cântările lor erau expuse numai adevăruri de credință.

Cât privește vechimea acestor cântări, cea mai bună dovadă ne-o servește scrisoarea lui *Pliniu* către împăratul *Traian*, în care se spune că creștinii din *Bitinia* îi cântau lui *Hristos* imnuri de laudă ca unui Dumnezeu, – și tot așa amintește și *Iustin Martirul* de imnuri creștine în care credincioșii preamăreau pe Dumnezeu.

Cei mai mulți imnografi ai Bisericii creștine orientale au rămas necunoscuți.

Sunt cunoscuți următorii:

Din secolul al II-lea *Sf. Ignatie* episcopul Antiohiei, căruia i se atribuie introducerea cântării antifonice.

Din secolul al III-lea *Clement* din Alexandria, în cărțile căruia se găsesc două imnuri în cinstea lui *Iisus Hristos*.

Din secolul al IV-lea martirul *Antinogen*, mort la anul 311, căruia *Vasile cel Mare* îi atribuie compunerea Doxologiei celei mari și imnul de seara de la Vecernie: *Lumină lină...*

În secolul al IV-lea, după mărturisirea Fericitului *Augustin*, foarte mult s-a îngrijit de cântarea bisericească, *Sfântul Atanasie cel Mare*.

Tot în acest veac sunt foarte multe cântări scrise de *Sf. Efreim Sirul*, care în mare măsură au trecut în cărțile noastre bisericești, apoi *Sf. Grigorie din Nazianz*, care a scris mai multe sute de cântări bisericești, iar din îndemnul lui, *Sf. Cosma* și *Ioan Damaschinul* au compus mai multe cântări bisericești.

Tot din acest veac ne-a rămas de la *Sf. Vasile cel Mare*, mort la anul 389, *Liturghia* și o mulțime de rugăciuni care au trecut în folosință în *Ceaslov* și *Molitelnic*.

Dintre scriitorii bisericești ai veacului al V-lea avem pe *Sf. Ioan Gură de Aur*, care pe lângă *Liturghia* sa, ne-a mai lăsat câteva rugăciuni și o mulțime de cântări pentru slujbele dumnezeiești de noapte.

Tot din acest veac avem și câteva imnuri în cinstea Născătoarei de Dumnezeu, compuse de *Chiril* patriarhul Alexandriei, de la care ne-a rămas și învățătura ceasurilor din *Vinerea mare*.

Un alt iscusit cântăreț din acest timp a fost și *Sf. Anatolie*, patriarhul Constantinopolului, de la care ne-au rămas o mulțime de stihiri, la *Vecernie* și la laude; tot el a compus și troparele *Învierii*.

Din acest secol ne-au rămas de la *Simeon Stâlpnicul* stihirile curențurului din 26 octombrie.¹⁸

În secolul al VI-lea cel mai însemnat autor de imnuri creștine a fost *Roman Melodul*, dulce glăsuitor.

El a compus cu deosebire condace, așa încât pe drept cuvânt a fost numit părintele condacelor. Limba folosită de el este curată și vioaie, compozițiile lui se caracterizează prin bogăția ideilor și prin frumusețea expresiilor. Lui i se datorează condacul de la praznicul Nașterii Domnului „Fecioara astăzi pe cel mai presus de ființă naște...” care a servit de model celorlalți autori de condace și care și-a păstrat melodia lui originală până astăzi.

Din acest secol avem și imnul „Unule nascut...” care, după mărturia lui *Pavel Diaconul*, l-ar fi compus împăratul *Iustinian*.

Din secolul al VII-lea datează cântarea de mulțumire către Fecioara Maria, numită *Acatist*. În timpul ei nu este îngăduită șederea. Această cântare, după unii, a fost compusă de patriarhul *Sergheie al Constantinopolului*, iar după alții, de diaconul său, anume *George Pisides*.

Din acest veac avem în mare parte rugăciunile de la Sfințirea mare a apei, apoi troparele de la Nașterea Domnului, din *Vinerea mare* și un mare număr de Tricântări compuse de *Sf. Sofronie*.

În secolul al VIII-lea cultul divin s-a îmbogățit mult cu scrierile *Sf. Andrei Criteanul*, patriarhul *Gherman*, *Cosma* și *Ioan Damaschin*.

De la *Sf. Andrei Criteanul*, fost arhiepiscop în Creta, ne-au rămas o mulțime de cântări folosite cu deosebire în perioada Triodului.

Cea mai de seamă lucrare a lui este Canonul cel mare compus din 250 de tropare care se cântă în joia din săptămâna a V-a a Post Mare.

De la patriarhul *Gherman* ne-au rămas cu deosebire canoane la pomenirea sfințelor sinoade ecumenice, iar de la *Cosma de Maiuma*, canoane la unele praznice împărătești și sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu.

De la *Ioan Damaschinul*, alături de canoane la mai multe sărbători, ne-a rămas *Octoihul*, care este cea mai însemnată lucrare a sa.

Din secolul al IX-lea cei mai însemnați imnografi au fost călugării de la mănăstirea *Studion*.

¹⁸ În acest veac s-a introdus în Biserica Antiohiei rostirea Simbolului credinței în timpul Sf. Liturghii.

Astfel, Sf. Teodor Studitul, Iosif Studitul și Clement Studitul au compus canoane cu deosebire pentru Sâmbetele și Duminicile din Periodul Triodului.

Tot din acest veac avem pe Mitrofan mitropolitul Smirnei, Metodie patriarhul din Constantinopol și împăratul Leon Filosoful.

Veacul al X-lea, aparține Simeon Metafrast, care a adunat biografiile sfinților de peste an și a compus câteva rugăciuni și cântări și canonul Cuvioasei Maria Egipteanca. Tot acestui veac îi aparține și împăratul Constantin Porfirogenetul, care a compus luminânduile Duminicilor.

Veacul al XI-lea a fost mai puțin roditor în această privință. Dintre scriitorii bisericești ai acestui veac sunt amintiți: Ioan Mavropol mitropolitul Euhaitiei, care a scris 24 de canoane de umilință și Nichita Pectoratul.

Dintre scriitorii bisericești ai veacurilor următoare sunt cunoscuți: Vasile Monahul, Filotei patriarhul din Constantinopol, Nichita Xantopol, Nichita mitropolitul Tesalonicului, Simeon arhiepiscop în Tesalonie și Filotei, monah din muntele Athos.

Afară de aceștia, mai sunt încă și alți autori de cântări bisericești, ale căror nume se găsesc amintite în multe locuri din cărțile bisericești, fără a ști ceva despre ei, nici măcar timpul când au trăit.

DESPRE CÂNTAREA BISERICESCĂ LA ROMÂNI

Cântarea a fost de la început tovarășul cel mai credincios al omului. Ea l-a însoțit și-l însoțește pe om și azi, de la naștere până la moarte.

În cântare își varsă aproape fiecare om durerea, bucuria, suferința, dorul, nădejdea, cu un cuvânt toate stările sufletești.

Având o importanță atât de mare, ea nu putea lipsi nici din cultul divin.

Cântarea a fost introdusă încă de la început în cultul divin la toate popoarele, în toate timpurile. Acest fapt se explică prin influența covârșitoare ce o are cântarea asupra dispoziției sufletești a omului. Ea are darul de a înduioșa inimile cele mai tari și de a scoate lacrimi chiar de la omul cel mai neînduplecat. Prin cântare se îmblânzește furia, se pornește mila, se însuflețesc ostașii și se alină durerile.

Dintre orânduitorii cântărilor bisericești în Biserica răsăriteană, locul de frunte îl ocupă Ioan Damaschinul.

La dezvoltarea cântării bisericești au contribuit de asemenea trei cântăreți ai bisericii din Constantinopol, anume: Grigorie, Hrisant și Hurmuz, a căror psaltichie se folosește și în ziua de azi în Biserica grecească.

La răspândirea cântării bisericești stabilită de cei de sus, în țara noastră au contribuit îndeosebi Bisericele Domnești, episcopale și Bisericele închinată¹⁹.

Cântăreții de la bisericele domnești și episcopale erau aduși de la Constantinopol, și datorită lor cântarea grecească a exercitat o influență atât de mare, încât într-un timp, la unele biserici, în strana dreaptă se cânta grecește, iar în strana stângă românește; iar în bisericele închinată se cânta numai grecește.

De la bisericele domnești și episcopale și de la bisericele închinată, cântarea greacă s-a răspândit foarte repede și la celelalte biserici de provincie, așa încât cultul divin era amenințat la un moment dat a se greciza complet.

Din această pricină, sub păstoria mitropolitului Dionisie Lupul (1769-1831), s-a înființat la București o școală de cântăreți bisericești sub conducerea ieromonahului Macarie.

Acesta, la ordinul mitropolitului Țării Românești Dionisie Lupul, a tradus și predat în românește toate cântările bisericești, compuse după psaltichia cea nouă, care a trecut de la București la Mănăstirea Neamț și mai târziu Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei a introdus-o în întreagă Moldova.

Opera de uniformizare a cântării bisericești, începută de ieromonahul Macarie, a fost continuată de Anton Pann (1796-1854), profesor de cântări bisericești la Seminarul Central.

În sistemul acestuia însă s-au strecurat și elemente rusești.

După ieromonahul Macarie și după Anton Pann, opera de uniformizare a fost continuată cu succes de o mulțime de alți cântăreți ca: Ștefan Popescu și Teodor Georgescu, care s-au ilustrat îndeosebi prin merituose compoziții muzicale religioase și traduceri în românește a cântărilor grecești. La înfrumusețarea muzicii religioase au conlucrat mult Dimitrie Suceveanu și Nectarie Frimu. Mai pe urmă, Ghe. Cucu (1882-1932), G. Muzicescu, G. Dima, Podoleanu, Dr. A. Bena, Nicolae Oancea, Timotei Popovici, Sabin Drăgoi, R. Tempea, S. Columba,

¹⁹ Bisericele domnești sunt bisericele sau paraclisele din palatele domnești; era rânduiala ca unii domnitori să închine anumite biserici sau mănăstiri, din muntele Athos.

Dr. V. Petrașcu ș.a. care prin armonizarea în cor a cântărilor noastre bisericești au adus o prețioasă podoabă slujbelor bisericești.

Azi, în Biserica română, muzica bisericească și-a câștigat specificul ei după regiuni. În Vechiul Regat este în folosință notația orientală sau psaltică, în Transilvania aproape în fiecare episcopie se folosesc alte melodii notate pe note occidentale. În Arhiepiscopia Sibiului și în Eparhia Clujului se folosesc melodiile culese și aranjate de Dimitrie Cunțan, fost profesor la Seminarul Andreian din Sibiu.

DENUMIREA CÂNTĂRILOR BISERICEȘTI

Cântările bisericești, după forma și cuprinsul lor, au primit diferite denumiri. Aceste denumiri sunt:

Tropar. Cuvântul tropar vine de la grecescul *τρόπος* care înseamnă *mod*, de aici modul de cugetat, de viețuit, și icoană de viață. Troparul este o cântare care arată icoana vieții sfântului sau descrierea sărbătorii.

Unii deduc acest cuvânt de la *τρόπαιον*, care înseamnă trofeu sau semn de învingere. După aceștia troparul este o cântare care vestește învingerea, biruința unui sfânt sau însemnătatea sărbătorii.

Iar alții, îl deduc de la grecescul *τρόπος*, *trop*, figură, cuvânt impropriu, pentru că în tropar sfântul este laudat prin asemănări, cu stelele, florile, lumina etc. ... În sens mai larg, după unii, tropar înseamnă orice cântare, fiindcă în el vocea se întoarce modulându-se pe toate glasurile.

După cuprinsul lor, troparele sunt de mai multe feluri și anume:

ale *Învierii*, care prin cuprinsul lor preamăresc învierea lui Hristos, întrebuițându-se în zilele consfințite amintirii învierii lui Hristos;

ale *Crucii*, care prin cuprinsul lor preamăresc Patimile și Răstignirea lui Iisus Hristos pe Cruce;

ale *Născătoarei de Dumnezeu*, care se mai numesc și *bogorodicine*, compuse în cinstea Prea Sfintei Fecioare. În mare parte din ele se amintește tăgăuirea Născătoarei de Dumnezeu;

Dogmatică, care se numesc astfel pentru că ele – deodată cu laudele Maicii Domnului – cuprind și învățătura dogmatică despre persoana Domnului nostru Iisus Hristos;

ale *Sfintei Treimi* sau *Treimice*, al căror cuprins constituie preamărirea Sfintei Treimi;

ale *mucenicilor*, în care se aduc laude celor ce s-au jertfit pentru creștinism;

De *pocăință și umilință*. Cuprinsul acestor tropare este mărturisirea păcatelor înaintea lui Dumnezeu și cererea pentru iertarea lor;

ale *răposaților*, care cuprind cereri pentru odihna sufletelor și iertarea păcatelor celor decedați.

Condacul este un imn care arată pe scurt însemnătatea sărbătorii, sau aduce laudă sfântului ce se sărbătorește.

Icosul este un imn care după cuprins se aseamănă cu condacul. Se deosebește însă de condac prin faptul că icosul descrie însemnătatea sărbătorii, sau aduce laudă sfântului, descriindu-i meritele în mod detaliat.

Sedelnele. Numirea de sedelne s-a dat acelor cântări în timpul cărora este îngăduită șederea.

Cuprinsul lor constă în explicarea pe scurt a apostolului sau Evangheliei, ori în descrierea vieții sfântului sau însemnătatea sărbătorii. De fapt însă, sunt și sedelne în timpul cărora nu este permisă șederea, deoarece atunci se tămâiază în altar, cum este *Joia mare seara*.

Ipacoiul. Această denumire vine de la împrejurarea că, în vechime, ca răspuns la cântarea cantorului, poporul cânta un imn, care a primit denumirea de ipacoi. Se mai deduce și de la grecescul *ὑπακοή* = ascultare, răspuns, voind să arate prin el deosebita atenție cu care se cuvine a se asculta acest imn, prin care se vestește Învierea Domnului, femeilor mironosițe, Apostolilor și lumii întregi.

Polieleul este o cântare care constă din psalmii 134 și 135. Se numește astfel, pentru că se repetă foarte des cuvântul „milă” *πόλως ἔλεος* = multă milă. În el se preamărește Dumnezeu pentru mulțimea darurilor ce-a revărsat asupra oamenilor.

Pripeală este un cuvânt slavon și înseamnă „cântare cu refren”, grăbită, înainte de un tropar. Ea este un imn sacru ce se cântă după Polieleu²⁰ în onoarea sfinților sau sărbătorii, cu stihiri de diferiți psalmi.

²⁰ La zilele anumitor sfinți, se găsește numai Polieleu. De fapt Polieleu putem avea și fără pripele. Pripelele însă totdeauna trebuie să le premerge Polieleul. [În cărțile actuale de cult aceste stihiri poartă numele de „mărimuri”. Polieleu fără mărimuri se cântă doar la greci. În tradiția românească după polieleu se cântă întotdeauna mărimuri. Doar în perioada de iarnă, pentru lungimea nopții, se intercalează polieleul între Psalmul 118 și binecuvântările Învierii, pentru prelungirea slujbelor (n.ed.).]

Antifoanele sunt cântări de preamărire, culese mai ales din psalmi, și se numesc așa fiindcă se cântă alternativ de amândouă stratele, întocmai ca și când o strană ar răspunde celeilalte.

Prochimenul (gr. *prokeimenos* = așezat înainte) este un *stih*, care se pune înaintea anumitor citiri liturgice, la Evanghelie, la apostol, la psalmii etc. El se ia din Sf. Scriptură și cuprinde pe scurt însemnătatea zilei, a rugăciunilor sau conținutul pe scurt a celor ce se vor citi.

Stihul (gr. *ta stihira*, *stihos* = șir, linie, stih sau vers) este un verset scurt, luat din cărțile Sf. Scripturi, ce se citește ori se cântă înaintea anumitor cântări bisericești.

Stihurile sunt imnuri compuse de Sf. Părinți, în care sunt expuse tainele rânduiei dumnezeiești. De obicei, acestor stihuri le premerge câte un stih – verset – din Sf. Scriptură. Astfel de stihuri avem la Vecernie la „Doamne strigat-am”, la stihovăna și la laude.

Svetilna sau luminânda este o cântare numită astfel pentru că în cea mai mare parte conține cererea pentru lumina Darului ceresc și a luminării minții, spre lauda lui Dumnezeu ce are să urmeze.²¹

Canonul. Acest cuvânt vine de la grecescul *kavón* – ceea ce înseamnă *normă* sau *regulă*. Este o cântare compusă din mai multe tropare după o anumită regulă.

Canonul constă de obicei din 9 cântări (fiecare cântare fiind alcătuită din mai multe tropare) închipuind cele 9 cete îngerești care pururea preamăresc pe Dumnezeu.

El poate fi compus și din mai puține cântări, trei sau patru, așa cum sunt canoanele din perioada Triodului în zilele de peste săptămână ale Postului mare.

Troparul prim al fiecărei cântări se numește „irmos”, iar troparul ultim se numește „catavasiu”, fiindcă atunci când îl cântau cântăreții coborau în mijlocul bisericii.

Doxologia mare este o cântare de laudă – cuvânt de preamărire a lui Dumnezeu. Atât după formă cât și după cuprins, este una din cântările cele mai sublimе, de laudă la adresa lui Dumnezeu.

Se mai numește și imn înțeles, fiindcă începe cu cântarea îngerilor la Nașterea Mântuitorului „Slavă întru cei de sus...”

Ea se cântă, spre deosebire de Doxologia mică, care se citește.

²¹ Fiindcă după luminândă urmează laudele.

Priceasnă este un cuvânt slavon și înseamnă „preacurat”²². Această denumire se dă acelor imnuri care se cântă în timpul când preotul se împărtășește cu preacuratul trup și sânge al Mântuitorului.

Acatistul este o cântare compusă din 24 de strofe (condace și icoase), în care se laudă și se preamărește Fiul lui Dumnezeu, Nașcătoarea de Dumnezeu, sau sfântul în cinstea căruia se cântă.

După cum arată însăși traducerea cuvântului – (gr. *akathistos* = neșezător) – în timpul acestei cântări nu este îngăduit a ședea.

CĂRȚILE CULTULUI DIVIN

Cărțile bisericești de care ne folosim pentru săvârșirea cultului divin și care cuprind părți din Sf. Scriptură, sau rugăciuni și cântări compuse de imnografi, sunt următoarele:

Sf. *Evanghelie*, care cuprinde pericope din cele patru Evanghelii: Matei, Marcu, Luca și Ioan – pentru toate duminicile de peste an și pentru toate zilele de peste săptămână. Evangheliile sunt aranjate după anul pascal, pentru cele trei perioade – apoi cele 11 *Evanghelii ale Învierii* care se citesc duminică la Utrenie, un sinaxar pentru întreg anul cu indicarea Evangheliilor ce trebuie citite, și Evangheliile la slujbele întâmplătoare ale Molitvelnicului. Sf. *Evanghelie* mai cuprinde și tablele pascale în număr de 35, în care ni se arată cu precizie împărțirea melodiilor celor 8 glasuri în duminicile de peste an, apoi arată care *Evanghelie* și luminânda se pun la *Utrenie*.

Apostolul cuprinde pericope din epistolele Sf. Apostoli, pentru toate duminicile și zilele de peste săptămână ale anului și pentru slujbele ocazionale.

Această carte are materialul aranjat întocmai ca și *Evanghelia*, deoarece întrebuințarea lor se face în strânsă legătură²³.

Liturghierul cuprinde rânduiala – pentru preoți – a Vecerniei, Utreniei, a Proscomidiei, rânduiala celor 3 Liturghii: a Sf. Ioan Gură de aur, a Sf. Vasile cel Mare și a Sf. Grigorie Dialogul, sau Liturgia Darurilor mai înainte sfințite, Canonul sfintei împărtășanii. Această carte mai cuprinde o mulțime de rugăciuni de binecuvântare, la Flo-

²² Corect, „priceasnă” este echivalentul slavon al cuvântului grecesc *chinonic*, imn cântat în timpul cuminării, Împărtășirii clericilor și credincioșilor. Este vorba de stihuri alese din psalmi, indicate întotdeauna în cărțile de cult (n.ed.).

²³ Față de pericopele evanghelice, din Apostol lipsesc pericopele corespondente Evangheliilor învierii, întrucât la Utrenie nu se citesc pericope apostolice.

rii, la Sf. Paști, la Schimbarea la Față etc., otpusturile zilelor de peste săptămână și ale praznicelor împărătești, ecfonise pentru canonul Sf. Paști, rânduiala parastasului, ectenii și rugăciuni pentru tot felul de trebuințe și un sinaxar pentru tot anul, etc.

Molitvelnicul cuprinde rânduiala Sf. Taine, afară de Taina preoției. Începe cu Taina sfântului Botez și sfârșește cu rânduiala cununiei. Molitvelnicul mai conține: Sfințirea mică a apei (sfeștania) sfințirea mare a apei, rânduiala înmormântărilor, rugăciuni pentru tot felul de cereri și trebuințe din viața omului și rânduiala sfințirii tuturor lucrurilor folosite în biserică, și o mulțime de rugăciuni pentru toate ocaziile, împreună cu tipicul după care se săvârșește primirea celor ce se întorc la dreapta credință, ortodoxă.

Cărțile bisericești care se folosesc la *strană* sunt următoarele:

Octoiul mare este cartea care conține rânduiala slujbelor dumnezeiești de seara – Vecernia – și de dimineața – Utrenia – pe cele opt glasuri pentru toate duminicile și zilele de peste săptămână, începând cu Duminica Tuturor Sfinților, până la Duminica Vameșului și a Fariseului. Această carte mai cuprinde și luminăndeale învierii, stihirile Evangheliilor și rânduiala parastasului.

Triodul este cartea care cuprinde rânduiala cultului divin de seara și dimineața, pentru perioada Triodului (un timp de 10 săptămâni), începând cu Duminica Vameșului și a Fariseului, până la Sâmbăta Patimilor inclusiv, împreună cu prescripțiile tipiconale pentru toate cazurile ce pot intervenii în această perioadă.

Penticostarul cuprinde rânduiala slujbelor dumnezeiești de seara și de dimineața, începând cu Sf. Paști până înainte de Vecernia din Duminica Tuturor Sfinților, precum și prescripțiile tipiconale pentru sărbătorile mineale ce pot cădea în această perioadă.

Mineiul este o carte compusă din 12 părți corespunzând celor 12 luni ale anului. Deci fiecare lună are Mineiul ei. Această carte cuprinde rânduiala slujbelor dumnezeiești de seara și de dimineața, pentru toate zilele anului bisericesc, începând cu ziua de 1 septembrie și terminând cu 31 august, precum și rânduiala slujbelor din sărbătorile fixe ale anului și prescripțiile tipiconale necesare.

Octoiul mic este un extras din Octoiul mare, cuprinzând rânduiala slujbelor dumnezeiești de duminica, pe cele 8 glasuri întocmit spre ușurința cântăreților.

Ceaslovul este cartea folosită în mod obișnuit în perioada Triodului la slujbele zilelor de peste săptămână și cuprinde rânduiala

ceasurilor canonice, apoi în parte cântările celor 7 laude ale zilei, troparele Triodului și ale Penticostarului, troparele Învierii de la cele 8 glasuri, troparele și luminăndeale de peste săptămână, rânduiala Cinstulului Paraclis și canonul Sfintei împărășanii.

Psaltirea este cartea care cuprinde cei 150 de psalmi împărțiți în 20 de părți numite *catisme* – fiecare catismă în 3 stări – care sunt rânduite a se citi la slujbele cultului divin, apoi cântările lui Moise, mărimurile diferitelor sărbători și al II-lea Paraclis al Născătoarei de Dumnezeu.

Tipicul după care se citesc catismele Psaltirii se găsește la începutul acestei cărți, precum și la începutul slujbelor la care se întrebuițează.

Strajnicul este o parte a cărții Triodului care cuprinde slujbele dumnezeiești, începând cu Vecernia din Vinerea Floriilor până în ziua Sf. Paști. Denumirea îi vine de la slavonul – *staști* – care înseamnă „patimă” – pentru că el cuprinde rânduiala din săptămâna Patimilor.

Catavasierul este un extras din Minei, Octoih și Triod care cuprinde catavasiile, polieleul și pripelele sărbătorilor de peste an, luminăndeale Învierii, stihirile Evangheliilor și alte cântări ale cultului divin.

Tipiconul (Tipicul) este cartea care cuprinde normele generale și speciale după care se săvârșesc rânduilele cultului divin. O mare parte din aceste reguli, sunt de altfel răspândite prin cărțile liturgice.

Din numărul cărților bisericești, care cuprind slujbele săvârșite numai de episcop, face parte:

Arhieraticonul, care cuprinde rânduiala tuturor hirotoniilor și hirotesiiilor, cu un cuvânt toate rânduilele ce țin de Sf. Taină a preoției.

Slujba sfințirii bisericii, care cuprinde rânduiala sfințirii bisericii, unul din drepturile exclusive ale episcopului²⁴ și sfințirea tuturor lucrurilor trebuitoare la săvârșirea cultului divin, sfințire care cade în competența arhierului.

²⁴ De fapt însă, prin încredințare, în cazuri extraordinare sfințirea bisericii o poate face și protopopul. A intrat în uz – această excepție – pe vremurile când erau mai multe biserici ce trebuiau neapărat sfințite pe aceeași dată. Astfel, episcopul, neputând lua parte la toate, dădea delegație protopopului, sau celui mai bătrân și vrednic consilier al său în tot cazul *Antimisul* ce se aducea la biserică trebuia și trebuie să fie sfințit de episcop.

CATAVASIILE

La rânduiala slujbelor dumnezeiești de dimineața – la Utrenie – cântarea Catavasiilor se bucură de mare importanță, datorită faptului că alături de alte câteva serii de cântări nu poate lipsi de la nici o Utrenie, atât în duminici cât și în zilele de peste săptămână.

Deosebirea constă numai în faptul că, pe când la Utrenia duminicilor, a praznicelor, a sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu și a sfinților mai însemnați, la Catavasiile se cântă toate cântările în număr de 9, la Utrenia zilelor de peste săptămână – a sfinților de rând, se cântă numai 4 cântări: a 3-a, a 6-a, a 8-a și a 9-a.

Catavasiile²⁵ se cântă pe melodia antifonului, unele pe melodia troparului, iar altele pe podobie.

Deoarece nu toate sărbătorile și Praznicele împărătești au Catavasiile lor, Catavasiile celorlalte sărbători sunt repartizate după o anumită regulă pentru întreg anul bisericesc, fiecare cuprinzând o anumită perioadă de timp.

În perioada lor, Catavasiile se cântă în duminici cât și în sărbătorile ce cad în cursul timpului cât țin ele.

Catavasiile sărbătorilor și ale Praznicelor Împărătești, sunt repartizate astfel:

De la 21 noiembrie până la 31 decembrie se cântă *Catavasiile Nașterii Domnului* „Hristos se naște măriți-l...” pe podobia glasului întâi.

De la 1 ianuarie până la 14 ianuarie se cântă *Catavasiile Botezului* „Fundul adâncului l-a descoperit...” pe antifonul glasului al 2-lea.

De la 15 ianuarie până la 9 februarie se cântă *Catavasiile Întâmpinării Domnului* „Pământul cel roditor de adâncime...” pe troparul glasului al 3-lea.

De la Duminica tuturor sfinților – prima duminică după Rusalii – până la 1 august, apoi de la 22 septembrie până la 20 noiembrie, în Duminica Vameșului și Fariseului, în duminica a 2-a, a 4-a și a 5-a din Postul mare²⁶; în Sămbăta Sfântului Teodor, la sărbătorile sfinților mari, precum și în zilele de peste săptămână, când se prăz-

²⁵ Denumirea de *catavasie* vine din grecescul *katavasis* = coborâre, deoarece, în vechime, cântăreții celor două strane coborau în mijlocul bisericii, unde cântau împreună ultimul irmos al canonului (n.ed.).

²⁶ În celelalte Duminici din postul mare se cântă Catavasiile Triodului.

nuieste vreun sfânt mai însemnat, se cântă *Catavasiile Bunei-Vestiri*: „Deschide-voi gura mea...” pe antifonul glasului al 4-lea.

În Duminica Floriilor se cântă Catavasiile acestei duminici – a Stălpărilor – „Arătat-s-au ale adâncului izvoare...” pe antifonul glasului al 4-lea.

De la Sfintele Paști până la Înălțarea Domnului se cântă *Catavasiile Sfintelor Paști* „Ziua învierii popoarelor să ne luminăm...” pe podobia troparului glasului întâi.

De la Înălțarea Domnului până la odovania praznicului Pogorării Sfântului Duh, cu excepția sâmbetei Rusaliilor, se cântă *Catavasiile Înălțării Domnului și ale Pogorării Sfântului Duh* „Cu dumnezeiescul nor, acoperit fiind gângavul...” pe antifonul glasului al 4-lea. [Între Înălțarea Domnului și Pogorarea Sfântului Duh, dacă se întâmplă vreo sărbătoare – în afară de duminica Sfinților Părinți – se cântă catavasiile Irmoasele canonului Înălțării].

De la 14 august până la 22 august se cântă *Catavasiile Adormirii Născătoarei de Dumnezeu* „Cea împodobită cu dumnezeiască mărire...” pe troparul glasului întâi.

De la 1 până la 6 august, apoi de la 23 august până la 21 septembrie se cântă *Catavasiile Înălțării Cinstitei Cruci*: „Crucea însemnând Moise...” pe podobia glasului al 8-lea.

În zilele de peste săptămână din perioada Octoihului se cântă *Catavasiile Mineiului*, în zilele de rând din periodul Triodului se cântă *Catavasiile Mineiului* combinate cu tricântărițul Triodului, iar în zilele de peste săptămână din periodul Penticostarului se cântă *Catavasiile* prescrise de Penticostar.

MELODIA IMNURILOR BISERICESTI

Imnurile bisericești – spre a li se da o formă de exteriorizare cât mai frumoasă – din cele mai vechi timpuri au fost fixate în anumite melodii, variind după diferitele regiuni. Fiecare regiune și-a dat contribuția ei la modelarea cântării bisericești.

Această influență regională s-a manifestat și în Biserica noastră, dovadă diferența ce există și azi între cântările eparhiilor Bisericii noastre.

În Biserica noastră, se folosesc azi în general „opt” glasuri fundamentale, având fiecare din ele încă „trei” melodii secundare: a troparului, a antifonului și a podobieii.

La 5 glasuri însă: la glasul întâi, al treilea, al cincilea, al șaselea și al șaptelea, melodia antifonului este identică cu a troparului, de aceea în mod obișnuit se zice despre aceste glasuri că au numai două melodii secundare, a troparului și antifonului. Glasurile 2, 4 și 8 au trei melodii secundare.

Alături de acestea, pentru executarea anumitor cântări bisericești, sunt cunoscute așa numitele melodii speciale, cum este a sveltinei în general, a sveltinei la unele praznice Împărătești, Polieleul, Pripelele, precum și unele tropare și condace.

Glasurile – împreună cu celelalte melodii care le aparțin – se cântă pe rând. Seria lor începe cu glasul întâi și se termină cu glasul al optulea. Fiecare glas durează o săptămână, începând cu Vecernia de sâmbătă seara – care de fapt aparține zilei de duminică – și terminând cu ceasul IX din sâmbăta următoare.

De la această regulă face excepție numai Săptămâna Patimilor, în care nu se cântă nimic din ale glasurilor, deoarece toată slujba de seara și dimineața a acestei săptămâni se găsește pe larg expusă în Triod, și Săptămâna Luminată, când în fiecare zi se cântă alt glas²⁷.

Rândul celor 8 glasuri se începe cu Duminica Tomii, când se cântă glasul întâi și se termină cu Duminica Floriilor.

De notat că, dacă pe vreuna din duminici a căzut un Praznic împărătesc (în care potrivit regulilor tipiconale, slujba învierii – a glasului de rând – rămâne afară) atunci glasul de rând se consideră cântat, iar în cealaltă duminică se cântă glasul următor.

Repartizarea glasurilor pe fiecare duminică a anului pascal, este fixată cu precizie în tabelele pascale²⁸.

Deoarece în cărțile de ritual niciodată nu se prescrie melodia pe care trebuie cântate stihirile – fiind prescris doar glasul – seriile de cântări de la slujbele dumnezeiești de seara – Vecernia – și de dimineața – Utrenia – se cântă după îndrumările de mai jos:

Pe melodia glasurilor – la Vecernie – se cântă stihirile de la Doamne strigat-am și stihirile Litiei – când Vecernia la anumite sărbători se împreună cu Litia, iar la Utrenie cântările dintre Psalmul 50 și Ca-

tavasii, precum și stihirile de la laude, atât în duminici și sărbători, cât și în zilele de peste săptămână.

Pe melodia troparelor – la Vecernie – se cântă prochimenul²⁹ și troparele, iar la Utrenie troparele, sedelnele de la „Dumnezeu este Domnul” și condacele, precum și toate celelalte cântări de la Vecernie și Utrenie ce trebuie cântate pe melodia antifonului, când glasul de rând sau cel prescris nu au această melodie.

Pe melodia antifoanelor – la Vecernie – se cântă prochimenul, stihoavna, iar la Utrenie sedelna Polieleului – dacă este – antifoanele cu prochimenul lor, Catavasiile care nu au podobii, respectiv melodii speciale, sedelnele Mineiului de după cântarea a 3-a: „Și acum... Prea binecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu” și Doxologia mare, iar la Liturghie Feririle împreună cu stihirile lor.

Pe melodia podobiiilor se cântă unele Catavassii – Catavasiile Crucii – apoi unele Condace: al Nașterii și Botezului, câte odată stihirile laudelor, cum sunt cele de la Sfântul Maslu și de la Sfințirea mică a apei, precum și toate acele cântări care au prescrisă o podobie.

LITURGHIA

Vecernia și Utrenia sunt slujbe pregătitoare pentru cea mai însemnată slujbă dumnezeiască: Sfânta Liturghie. Sfânta Liturghie este punctul culminant al adorației oamenilor față de Dumnezeu.

În primele veacuri, când religia creștină era persecutată, Sfânta Liturghie se săvârșea mai ales noaptea sau de dimineață, deoarece în acest timp creștinii erau mai scutiți de batjocuri și persecuții. Când însă creștinismul a ajuns la deplină libertate, această jertfă fără de sânge se săvârșea de obicei ziua.

O regulă generală dispune ca Sfânta Liturghie să nu se termine înainte de răsăritul soarelui, și nici să înceapă după ora 12 din zi³⁰.

Tradiția vorbește despre mai multe Liturghii. Astăzi însă sunt cunoscute și deci se săvârșesc numai trei Liturghii: a Sfântului Ioan Gură de Aur, a Sf. Vasile cel Mare și a Sf. Grigorie Dialogul sau a Darurilor mai înainte sfințite.

²⁹ Antifoanele se cântă pe melodia troparelor doar la glasurile care nu au melodie proprie la antifoane (1, 3, 5, 6).

³⁰ Excepție ar putea face doar Liturghia care se împreună cu Vecernia. Astăzi însă și această Liturghie se săvârșește înainte de amiază.

²⁷ Glasul al 7-lea nu se cântă, rămâne afară.

²⁸ Glasul care este la rând se poate afla ușor prin două calcule. 1. Numărul duminicilor de după Sf. Paști se împarte cu 8 și restul dă glasul. 2. La numărul duminicilor de după Rusali se adaugă cifra 7. Numărul duminicilor de după Sf. Paști, suma se împarte cu 8 și restul dă glasul care e la rând. (A. Popovici, p. 54).

Liturghia Sf. Vasile cel Mare se săvârșește de 10 ori într-un an și anume: în ajunul Nașterii Domnului, în ajunul Botezului Domnului³¹, la 1 ianuarie, în primele cinci duminici³² din Postul Mare, în Joia și Sâmbăta Mare.

Liturghia Darurilor Înaintesfințite se săvârșește în zilele de luni până vineri, din săptămânile Postului Mare³³, precum și în primele trei zile: luni, marți și miercuri din săptămâna Sfințelor Patimi. De obicei se săvârșește numai (cel puțin) miercurea și vinerea³⁴.

Liturghia Sf. Ion Gură de Aur se săvârșește în toate celelalte zile ale anului, când nu se săvârșește una din primele două Liturghii. În Postul Mare, *Liturghia Sf. Ioan se săvârșește doar de 8 ori*: în primele șase sâmbete, la Duminica Floriilor și la Buna-Vestire³⁵.

Zilele aliturgice - în care nu se săvârșește, după rânduiala actuală, nici Liturghie deplină și nici Liturghia Darurilor Înainte Sfințite - sunt: miercuri și vineri în săptămâna brânzei; luni și marți în prima săptămână din Postul Mare și Vinerea Patimilor.

PERIOADELE ANULUI PASCAL

Imnurile creștine, care compun seriile de cântări pentru slujbele dumnezeiești ale întregului an, au fost aranjate în cărțile cultului divin după o anumită regulă, deoarece nu este îngăduit a cânta imnuri de bucurie când creștinii trebuie să împărtășească din suferințele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, sau imnuri de pocăință, când întreg poporul dreptcredincios trebuie să se împărtășească din bucuria Învierii.

De aceea, imnurile au fost repartizate în trei grupe: Octoihul, Triodul și Penticostarul.

³¹ Dacă ajunul Nașterii și Botezului Domnului cade sâmbăta sau duminica, în ajun se săvârșește Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, iar în ziua praznicul, Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

³² Dacă sărbătoarea Bunevestiri cade în vreuna dintre primele cinci duminici ale Postului Mare, se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare (n.ed.).

³³ Chiar și atunci când se întâmplă vreo sărbătoare cu ținare în una dintre zilele de rând din Postul Mare, se face tot Liturghia Darurilor Înaintesfințite, doar că se adaugă Apostol și Evanghelie (n.ed.).

³⁴ Acolo unde se săvârșește doar miercuri și vineri, în celelalte zile (luni, marți și joi) nu se face nicio Liturghie (n.ed.).

³⁵ *Tipic Bisericesc*, EIBMBOR, București, 1976.

Octoihul cuprinde imnurile de preamărire către Dumnezeu, pentru îndurarea și bunăstarea nemărginită arătată față de neamul omenesc.

Triodul cuprinde imnurile al căror conținut arată starea de păcătoșenie a neamului omenesc, cu invitarea la pocăință prin post și rugăciune.

Penticostarul cuprinde imnuri de preamărire către Dumnezeu, pentru binefacerile revărsate asupra neamului omenesc prin jertfa de pe cruce și prin învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

După modul cum se folosesc cele trei cărți la săvârșirea slujbelor dumnezeiești de seara și dimineața, anul pascal³⁶ se împarte în trei perioade:

I. *Perioada Octoihului*, care ține de la Duminica tuturor Sfinților - prima duminică după Rusalii - până la Duminica Vameșului și Fariseului.

II. *Perioada Triodului*, ține de la Duminica Vameșului și Fariseului până la Sâmbăta mare, a Sf. Patimi. Această perioadă se încheie cu Vecernia care se împreună cu Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

III. *Periodul Penticostarului*, ține de la Duminica Sfințelor Paști, până la Duminica tuturor Sfinților, începe cu Utrenia primei zile de Paști și se termină cu Utrenia sâmbetei dinaintea Duminicii tuturor Sfinților.

³⁶ Se numește astfel pentru că începe de la Paști, spre deosebire de anul bisericesc care începe cu 1 septembrie.

PARTEA SPECIALĂ

I. PERIOADA OCTOIHULUI

OBSERVAȚII GENERALE

1. Perioada Octoihului, după cum s-a arătat, începe după Duminica Tuturor Sfinților, prima duminică după Rusalii, și ține până la Duminica Vameșului și Fariseului.

2. Slujbele dumnezeiești ale zilelor liturgice din cursul anului, sunt compuse din 3 părți¹: Vecernia, Utrenia și Sfânta Liturghie².

3. La săvârșirea slujbelor dumnezeiești din perioada Octoihului, cărțile cu rol conducător sunt: Octoihul și Mineiul.

4. Pentru săvârșirea slujbelor dumnezeiești de duminica, rolul conducător aparține Octoihului, iar pentru Praznicele Împăratești, sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților – cu un cuvânt pentru toate sărbătorile cu dată fixă care pot cădea în această perioadă, precum și pentru ale sfinților de rând – rolul conducător îl are Mineiul. În această carte se găsește expusă pe larg toată slujba, precum și tipicul după care se săvârșește această slujbă, fie că se întâmplă duminica, fie într-una din zilele săptămânii.

5. Tipicul, după care se săvârșesc rânduielile liturgice, este cel al slujbelor dumnezeiești de duminică³.

6. Vecernia și Utrenia începe cu: *Binecuvântat este Dumnezeu nostru...* rostită de către preot. Iar dacă nu este preot, începutul Vecerniei

¹ De fapt, slujirea dumnezeiască a unei zile liturgice are 7 părți, după cele 7 laude: Vecernia, Pavecernița, Miezonoptica, Utrenia cu Ceasul întâi, Ceasul al 3-lea, Ceasul al 6-lea și Ceasul al 9-lea.

² Sfânta Liturghie nu este numărată între laudele bisericești (care alcătuiesc așa-numita „Liturghie a timpului”), laude care pregătesc și creează cadrul necesar săvârșirii Sfintei Liturghii, care se poate celebra fie după Ceasul al VI-lea, fie după Vecernie, în funcție de rangul liturgic al zilei (n.ed.).

³ Fie că se scurtează, cum se întâmplă în zilele de peste săptămână, fie că unele cântări se înlocuiesc cu altele sau se mai adaugă, cum se întâmplă în sărbătorile sfinților, la ale Născătoarei și la praznicele împăratești.

și al Utreniei se face de către cântărețul bisericesc astfel: Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, miluiește-ne pe noi, o închinăciune, apoi Sfinte Dumnezeule... (de 3 ori), Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...

7. La săvârșirea slujbelor dumnezeiești de duminică, la toate glasurile, se cântă mai întâi stihirile Învierii, de la glasul de rând din Octoih și numai apoi stihirile Mineiului.

8. Cât privește melodia stihirilor, fiecare se cântă pe glasul prescris în cartea din care este luată.

9. Slujba praznicelor împărătești, a sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților, când prăznuirea lor se face în una din zilele de peste săptămână, se face numai din Minei. Când însă data prăznuirii lor cade în zi de duminică, atunci slujba praznicelor și a sărbătorilor se combină cu cea a duminicii, după tipicul care se arată în Minei.

10. Slujbele dumnezeiești, în zilele de peste săptămână, când sfântul are toate stihirile, se face de asemenea numai din Minei.

11. Dacă în Minei nu se găsesc toate stihirile, atunci numărul stihirilor se completează cu stihirile luate din Octoihul Mare de la glasul de rând și de la ziua respectivă. În acest caz, prima dată se cântă stihirile Octoihului pe melodia glasului de rând și apoi stihirile Mineiului, pe glasul prescris acolo.

12. La săvârșirea slujbelor dumnezeiești din zilele de miercuri și vineri, la încheierea anumitor serii de cântări, se pun stihirile așa zise ale Crucii și Născătoarei de Dumnezeu.

13. În zilele de peste săptămână, la Vecernie, nu se face Vohod (Intrare), iar la Utrenie nu se citește Evanghelie. De fapt, nu se zice o mulțime de cântări, iar la Catavasi se cântă numai la patru cântări: a 3-a, a 6-a, a 8-a și a 9-a.

14. Treperele Născătoarei de Dumnezeu, cu care se încheie seria troparelor în zilele de peste săptămână, se găsesc la sfârșitul Mineiului, pe rând, după glasuri și după zile; unul pentru Vecernie și începutul Utreniei, iar altul pentru sfârșitul Utreniei. Ele se cântă pe troparul glasului prescris la Minei.

15. Luminările zilor de peste săptămână se găsesc la sfârșitul Octoihului [și în Ceaslov, la rânduiala Utreniei fiind așezate după luminările Postului Mare]. Pentru fiecare zi există o luminândă deosebită.

16. La unele praznice împărătești, la Liturghie, în loc de Psalmii Obednței (Psalmul 102, *Slavă... Și acum...* „Binecuvăntează suflete al meu pe Domnul...”, și Psalmul 145, *Slavă... Și acum...* „Unule născut”) și în loc de Fericiri se cântă antifoanele praznicului⁴.

17. Vecernia, la praznicele împărătești, la sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu și la ale sfinților, [doar atunci când se face priveghere], se unește cu Litia⁵.

18. În perioada Octoihului, alături de Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, se săvârșeste și Liturghia Sf. Vasile cel Mare. Însă, în timp ce Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur se poate săvârși în oricare din zilele de peste săptămână din această perioadă, Liturghia Sf. Vasile cel Mare nu se săvârșeste în perioada Octoihului decât de 3 ori: în ajunul Nașterii Domnului, în ajunul Botezului⁶ și la praznicul Tăierii împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos (1 ianuarie), [când îl sărbătorim pe Sfântul Vasile cel Mare, autorul tradițional al acestei Liturghii].

19. Sărbătorile cu tinere, cuprinzând sub acest titlu și praznicele împărătești care cad în această perioadă, sunt următoarele:

1. Nașterea Sfântului, slăvitului prooroc Ioan Botezătorul (24 iunie).
2. Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 iunie).
3. Sfântul slăvit prooroc Ilie Tesviteanul (20 iulie).

⁴ Tipicul bisericesc de la Mănăstirea Cernica, prescrie antifoane și pentru unele sărbători ale Născătoarei de Dumnezeu. Aceste antifoane însă numai acolo să se cânte, unde va fi hramul sărbătorii Născătoarei de Dumnezeu. [Antifoanele la praznicele Maicii Domnului sunt o inovație recentă și nu respectă structura logică a unui antifon, fiind luate uneori, paradoxal, toate trei antifoanele din același psalm; apar numai în cărțile liturgice grecești mai noi (n.ed.).]

⁵ În realitate slujba întâlnită în Liturghier sub numele de Litie cuprinde două slujbe complet diferite: Prima, litia propriu-zisă, care înseamnă procesiune, este parte cuprinsă între ectenia întreită și stihovăna și este o procesiune care merge în pronaos, iar la stihovăna revine în mijlocul bisericii. Se poate săvârși și în unele zile fără priveghere (ex. Sf. împărați Constantin și Elena, Sf. Apostol Andrei etc.). A doua parte este binecuvântare pâinilor și a celorlalte prinoase (n.ed.).

⁶ În cele două ajunuri (al Nașterii și al Botezului), Liturghia Sfântului Vasile cel Mare se face unită cu Vecernia praznicului. Când cade ajunul Nașterii și Botezului Domnului nostru Iisus Hristos sâmbăta sau duminică, atunci în ajun se săvârșeste Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, iar în ziua praznicului Nașterii și Botezului se face Liturghia Sf. Vasile cel Mare, însă fără a fi unită cu Vecernia. Dacă ajunul Nașterii sau al Botezului este sâmbăta sau duminică, vinerea precedentă nu se face Liturghie, ci numai Ceasurile Împărătești și Vecernia, la vremea sa.

4. Schimbarea la față a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos (6 august).
5. Adormirea Maicii Domnului (15 august).
6. Taierea cinstului cap al Sfântului, slăvitului prooroc Ioan Botezătorul (29 august).
7. Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie).
8. Înălțarea Cinstitei Cruci (14 septembrie).
9. Preacuvioasa maică Parascheva (14 octombrie).
10. Sfântul Mare Mucenic Dimitrie (26 octombrie).
11. Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril (8 noiembrie).
12. Intrarea în Biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (21 noiembrie).
13. Sfântul Ierarh Nicolae (6 decembrie).
14. Nașterea cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos (25 decembrie).
15. Soborul Născătoare de Dumnezeu (26 decembrie).
15. Întâiul mucenic și Arhidiacon Ștefan (27 decembrie).
16. Taierea împrejur a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și Sfântul Vasile cel Mare (1 ianuarie).
17. Botezul Domnului nostru Iisus Hristos (6 ianuarie).
18. Soborul Sfântului prooroc Ioan Botezătorul (7 ianuarie).
19. Sfinții trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan (30 ianuarie).
20. Întâmpinarea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos (2 februarie).

CAPITOLUL I

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DE DUMINICA

După cum s-a arătat în alt loc, ziua liturgică începe cu Vecernia și se termină cu Utrenia din ziua următoare.

De aceea, Vecernia ce aparține duminicii se va face sâmbătă seara, iar Utrenia, duminică dimineața.

Stihurile din Minei de la Vecernie se iau totdeauna nu de la data zilei în care ne găsim, ci de la data zilei următoare.

Aceste reguli privesc rânduiala slujbelor dumnezeiești din toate zilele liturgice de peste an.

Vecernia de sâmbătă seara

Vecernia de sâmbătă seara, aparținătoare zilelor de duminică, în perioada Octoiului, se săvârșește în modul următor: Preotul, îmbrăcat în epitrahil, stând în fața Sfintei Mese⁷, dă binecuvântarea mică: „Binecuvântat este Dumnezeu nostru...”⁸ strana răspunde: „Amin” și nemijlocit cu stihurile „Veniți să ne închinăm...”⁹ de 3 ori, citește Psalmul 103 (de seara): „Binecuvântează suflute al meu pe Domnul...”.

În timp ce la strană se citește psalmul de seara, preotul iese din Sf. Altar pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în fața sfintelor uși, citește în taină rugăciunile Vecerniei (ale luminilor) din Liturghier.

După ce a terminat preotul rugăciunile rostește ectenia mare: „În pace Domnului să ne rugăm”, după al cărei ecfonis: „Că Ție se cuvine toată slava...”, la strană se citește Catisma de rând din Psaltire¹⁰.

⁷ Tipicul Mare și Liturghierul până în 1950 indică binecuvântarea din fața Sfintelor Uși, o formă mai corectă, deoarece la Laudele Bisericești preotul conduce rugăciunea comunității, fiind în mijlocul credincioșilor (n.ed.).

⁸ Dacă nu este preot, începutul se face după cum s-a arătat, cu „Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri...”.

⁹ Aceste stihuri premerge de altfel tuturor citirilor de psalmi, atât la Vecernie cât și la Utrenie precum și la celelalte rânduiri liturgice.

¹⁰ Sâmbătă seara se citește Catisma întâi. La bisericile de enorie, atât sâmbătă seara cât și în ajunul sărbătorilor din cursul săptămânii (praznice împărătești și sfinți cu polieleu), se cântă „Fericit bărbatul...”, adică stihurile alese din prima stare a Catismei I, care sunt însemnate în Psaltire cu cruce și cu roșu (n.ed.).

Terminată citirea Catismei, preotul rostește din fața sfintelor uși ectenia mică, după al cărei ecfonis la strună se cântă „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze” pe melodia glasului de rând, apoi restul stihurilor din Psalmii 140 și 141, până se ajunge la stihul pe 10 (Scoate din temniță...), de unde se încep cele 10 stihuri: 7 stihuri ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale sfântului din Minei de la ziua pe care a căzut duminică și pe melodia glasului prescris de Minei. Fiecărei stihuri îi premerge câte un stih din cele 10 stihuri ce se află în Octoih.

Dacă în Minei stihira cu *Slavă...*¹¹ este despărțită de cea cu *Și acum...*, atunci seria stihurilor de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă...*, stihira sfântului din Minei, pe glasul prescris acolo, iar cu *Și acum...*, Dogmatica glasului de rând, a Născătoarei de Dumnezeu, din Octoih.

Dacă însă Mineiul nu are stihiră cu *Slavă...* despărțită de cea cu *Și acum...*, atunci stihurile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă...*, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu, Dogmatica glasului de rând din Octoih¹².

La Vecernia de sâmbătă seara, se cadește în mod obișnuit de două ori¹³. Întâi se tămâiază toată biserica în timpul când se cântă la strună „Doamne strigat-am...”, iar a doua oară, în timpul stihurilor cu „*Slavă... Și acum...*”. Atunci preotul îmbracă și felonul și face așa numitul Vohod, Intrarea cu cădelnița.

La Vohod nu se tămâiază biserica întreagă, ci după ce iese preotul pe ușa dinspre miazăzi, cadește doar iconostasul, și din fața altarului, întreg poporul.

Terminând cu căderea, preotul se întoarce către altar și, stând în fața sfintelor uși, zice cu glas înalt: „Înțelepciune! Drepti!” după care, nemijlocit, la strună se citește sau se cântă imnul de seară „Lumină lină...”.

Întors spre popor preotul zice: „Să luăm aminte”, „Pace tuturor”, la care strana răspunde: „Și duhului tău”, iar după: „Înțelepciune! Să luăm aminte!”, la strună se cântă prochimenu de sâmbătă seara

¹¹ În mod obișnuit toate seriile de cântări se încheie cu *Slavă... Și acum...*

¹² De notat că în amândouă cazurile, fie că *Slavă...* este separat sau nu de *Și acum...*, Dogmatica glasului de rând, a Născătoarei din Octoih, nu rămâne afară.

¹³ Afară de cazul când pe ziua de duminică a căzut vreo sărbătoare a sfinților, a Născătoarei sau vreun praznic împărătesc, deoarece Vecernia de sâmbătă seara se împreună cu a sărbătorii, când făcându-se și Litie, se mai cadește o dată afară din altar.

„Domnul S-a împărășit...”, de cinci ori, cu stihurile sale pe melodia troparului glasului al 6-lea.

După prochimenu, preotul rostește ectenia întreită „Să zicem toți...”¹⁴, după al cărei ecfonis la strună se citește imnul: „Învrednițește-ne Doamne...”.

Nemijlocit urmează ectenia cererilor: „Să plinim rugăciunea noastră cea de seară Domnului”, apoi rugăciunea plecării capetelor. După ecfonisul acestei rugăciuni (Fie stăpânirea împărăției Tale...) la strună se cântă Stihovna glasului de rând din Octoih, cu toate stihurile ei, pe antifonul glasului de rând, dacă are, dacă nu, pe tropar.

Dacă în Minei la stihovna, stihira cu „*Slavă...*” este despărțită de cea cu „*Și acum...*”, atunci stihovna se încheie cu „*Slavă...*”, stihira Mineiului „*Și acum...*”, a Născătoarei de Dumnezeu, a Învierii¹⁴, din Octoih, de la glasul pe care s-a cântat „*Slavă...*”.

Când însă Mineiul la stihovna nu are două stihuri, una cu *Slavă...* și alta cu *Și acum...*, atunci stihovna se încheie cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu, a Învierii din Octoih, de la stihovna glasului de rând și pe antifonul aceluși glas.

După stihira cu „*Slavă... Și acum...*” de la stihovna urmează citirea rugăciunilor: „Acum slobozește... Sfinte Dumnezeule... (de 3 ori), Preasfânta Treime... Tatăl nostru”, iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția și puterea...”, la strună se cântă troparele în modul următor: troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul sfântului din Minei, pe troparul glasului prescris acolo, iar cu *Și acum...* troparul Născătoarei de Dumnezeu (al Născătoarei de Dumnezeu, al Învierii) de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul sfântului din Minei¹⁵.

După tropare preotul, face otpustul, încheierea Vecerniei în modul următor: întors către popor dintre sfintele uși, zice: „Înțelepciune”, la care strana răspunde: „Binecuvântează”; preotul zice: „Cel ce este binecuvântat...” strana: „Amin! Întărește Dumnezeule sfânta și dreapta...” apoi preotul: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu...”; la strună: „Ceea ce ești mai cinstită...” preotul „*Slavă... Ție, Hristoase Dumnezeule nostru...*”; la strună: „*Slavă... Și acum... Doamne milu-*

¹⁴ Însă nu de la glasul de rând, ci de la glasul pe care s-a cântat stihira sfântului, din Minei cu *Slavă...*

¹⁵ Dacă în Minei se găsesc două tropare, atunci se cântă la Vecernie numai primul tropar, căci la Vecernie nu se cântă niciodată mai mult de trei tropare, iar la Utrenie se cântă amândouă (n.ed.).

iește (de 3 ori). Binecuvântează". Preotul rostește apoi otpustul de Sâmbăta seara: „Hristos, Adevăratul Dumnezeuul nostru..."; strana răspunde: „Amin!".

Utrenia de duminică dimineața

Preotul dă binecuvântarea: „Binecuvântat este Dumnezeuul nostru", strana răspunde „Amin!" și citește psalmii 19 și 20 precedați de stihurile „Veniți să ne închinăm", după rânduiala Octoiului sau a Ceaslovului¹⁶.

În timpul citirii Psalmilor se face cădere mare. Sfârșindu-se Psalmii se rostesc rugăciunile începătoare urmate de troparul și condacul Crucii și o scurtă ectenie întreită.

Apoi preotul, din fața sfintei mese, cădind, dă binecuvântarea: *Slavă...* Sfintei și Celei de o ființă..., după care se citesc Psalmii Utreniei¹⁷. După terminarea psalmilor, preotul rostește ectenia mare: „În pace Domnului să ne rugăm", după al cărei ecfonis la strănă se cântă: „Dumnezeu este Domnul..." (de 4 ori), pe troparul glasului de rând, precedat de cele patru stihuri din Ceaslov. Apoi troparul învierii de la glasul de rând de două ori, *Slavă...*, troparul sfântului zilei din Minei, pe glasul prescris acolo, iar cu *Și acum...*, troparul Născătoarei (al Născătoarei de Dumnezeu, al Învierii), de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului din Minei.

Până aici avem de observat că la Utrenie troparele se cântă exact în aceeași ordine cum s-au cântat seara la Vecernie, cu singura deosebire că troparul Învierii de la glasul de rând se cântă de două ori la Utrenie și numai o singură dată la Vecernie.

Dacă Mineiul are două tropare, se zice troparul Învierii o dată, apoi al primului Sfânt, *Slavă...* al celuiilalt Sfânt, *Și acum...* al Născătoarei-Învierii, pe același glas, iar al glasului de rând se mută după primul rând de sedelne, la *Slavă...* *Și acum...*

După tropare urmează o ectenie mică apoi Catisma de rând din Psaltire și cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih, pe troparul glasului de rând cu ectenie mică între ele. Apoi urmează Psalmul 118: Fericiți cei fără de prihană... și Binecuvântările învierii

¹⁶ Atât în Octoih, cât și în Ceaslov, psalmii sunt la fel aranjați. Se citesc din Octoih sau Ceaslov, după cum ne găsim în perioada Octoiului sau a Triodului.

¹⁷ La Utrenie psalmii sunt în număr de șase.

„Bine ești cuvântat Doamne..."; „Soborul îngeresc..."; pe melodia troparului glasului al 5-lea¹⁸.

Terminate troparele Învierii preotul rostește ectenia mică după al cărei ecfonis, la strănă se citește ipacoiiul și se cântă antifoanele glasului de rând.

După antifoane, preotul îmbrăcat în felon, se întoarce spre popor și zice: „Înțelepciune! Să luăm aminte!". Și îndată la strănă se cântă pe antifonul glasului de rând, dacă are, iar dacă nu pe tropar, prochimenu glasului de rând cu stihul lui. Preotul rostește: „Domnului să ne rugăm" cu ecfonisul: „Că sfânt ești Dumnezeuul nostru...", iar la strănă se cântă, pe melodia pe care s-a cântat și prochimenu „Toată suflarea..." (de 3 ori), cu stihul „Lăudați pe Domnul...". Preotul citește apoi Evanghelia Învierii care va fi la rând¹⁹. La strănă se cântă: „Învieria lui Hristos..."²⁰ și Psalmul 50, după care se cântă pe melodia glasului al 2-lea *Slavă...*: „Pentru rugăciunile apostolilor..." *Și acum...* „Pentru rugăciunile Născătoarei...", apoi, pe glasul al 6-lea, stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule..." cu stihira Învierii: „Înviind Iisus din mormânt...".

Apoi preotul rostește ectenia: „Mântuiește Doamne poporul Tău..."²¹, cu ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările...", după care la strănă se cântă Catavasiile care sunt la rând.

Terminată fiind cântarea a 3-a, preotul rostește ectenia mică după al cărei ecfonis, la strănă se cântă sedelnele Mineiului, pe troparul glasului prescris acolo²².

După sedelne, urmează cântarea a 4-a, a 5-a și a 6-a, apoi ectenia mică, după al cărei ecfonis, la strănă se cântă condacul – pe troparul

¹⁸ În timpul cântării binecuvântărilor învierii preotul îmbracă felonul, deschide sfintele uși și face cădere mare, aceasta fiind vechiul început al Privegherii în cultul catedral – a se vedea J. МАТЕОС, *Utrenia bizantină*, trad. rom. C. Login, Edit. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009 (n.ed.).

¹⁹ Evangheliile Învierii în număr de 11 sunt așezate la sfârșit, după Evangheliile patimilor Domnului. Aceste Evanghelii se citesc numai la Utrenia duminicilor.

²⁰ „Învieria lui Hristos" se citește numai duminica. Dacă pe ziua de duminică a căzut un praznic împărătesc, atunci nu se citește, fără numai când a căzut Praznicul Tăierii Împrejur, Întâmpinarea Domnului și Înălțarea Sfintei Cruci. În zilele de peste săptămână nu se zice decât în Sâmbăta lui Lazăr.

²¹ Această ectenie se pare că pe unele locuri a fost scoasă din uz la Utrenie.

²² Când Mineiul are doi sfinți, de obicei fiecare sfânt are condac și icos. În acest caz Mineiul prescrie condacul și icosul unui sfânt la cântarea a 3-a și al celuiilalt sfânt la cântarea a 6-a, la locul obișnuit. În acest caz la cântarea a 3-a după ectenia mică se cântă mai întâi condacul, se citește icosul și numai după aceea urmează sedelnele Mineiului.

glasului de rând – și se citește icosul glasului de rând din Octoih, apoi se cântă cântarea a 7-a, „Să laudăm bine să cuvântăm...” și cântarea a 8-a.

După cântarea a 8-a, preotul zice: „Pe Născătoarea de Dumnezeu...”, la care strana răspunde cântând imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu pre Domnul...”, și „Ceea ce ești mai cinstită...”²³, apoi cântarea a 9-a.

Preotul rostește apoi ectenia mică, după al cărei ecfonis, la strănă se cântă: „Sfânt este Domnul...” (de 3 ori), cu stihurile sale, apoi luminânda învierii care va fi la rând²⁴. Urmează nemijlocit *Slavă...*, luminânda sfântului din Minei, dacă are, și *acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu de la luminânda învierii.

Când Mineiul nu are luminânda, atunci după luminânda învierii se cântă cu *Slavă... Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu, a ei proprie.

După luminânda urmează „Toată suflarea...”, apoi psalmii Laudel (148, 149 și 150) până acolo unde încep stihurile pe 6 (Ca sa faci întru dânșii...), de unde se cântă cu Laudele glasului de rând din Octoih cu 8 stihuri²⁵, pe melodia glasului de rând. La ultimele două stihuri se zic stihurile speciale ale duminicilor (Scoală-Te, Doamne Dumnezeul meu... și Mărturisi-mă-voi Ție, Doamne...)

Laudele se încheie cu *Slavă...* și stihira Evangheliei care este la rând²⁶ pe glasul prescris acolo, iar cu *Și acum...* se cântă stihira: „Preabine cuvântată...” pe antifonul glasului pe care s-a cântat voscreasna de rând. După aceasta urmează Doxologia mare pe aceeași melodie. Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea”, pe troparul glasului al 4-lea, dacă este la rând glasul 1 – 4, sau „Înviat-ai din mormânt...” pe troparul glasului 8, dacă este la rând glasul 5 – 8. Apoi ecteniile și otpustul.

²³ După fiecare stih se cântă stihira „Ceea ce ești mai cinstită...”. Atât stihurile cât și stihira se cântă pe melodia Catavasilor.

²⁴ Luminânde învierii sunt în număr de 11, întocmai ca și Evangheliile învierii. De altfel, ele merg paralel. Luminânde învierii nu se cântă decât numai duminica, după cum nici Evangheliile învierii nu se citesc decât duminica. Deodată încep și deodată se termină.

²⁵ Fiecărei stihiri îi premerge câte un stih.

²⁶ Stihira Evangheliei se găsește la sfârșitul Octoihului mic. Nu se cântă decât duminica pe glasul prescris acolo, indiferent care e glasul de rând. De toate sunt 11 stihuri ale Evangheliei. De altfel merg paralel cu Evangheliile și luminânde învierii.

La Liturghie

Stihurile care trebuie cântate după Fericiri se iau din Octoih de la glasul de rând. Seria acestor stihuri se încheie cu „*Slavă... Și acum...*” stihira învierii din Octoih. Fericirile, împreună cu stihurile lor, se cântă pe antifonul glasului de rând, dacă are; dacă nu, pe tropar.

În cursul stihirii Născătoarei de Dumnezeu de la Fericiri se face Vohodul (Intrarea) cu Evanghelia. După „Înțelepciune! Drepti!”, se cântă: „Veniți să ne închinăm...”, troparul învierii de la glasul de rând, troparul hramului, troparul Mineiului, condacul glasului de rând, *Slavă...* condacul Mineiului, și *acum...*, condacul Născătoarei de Dumnezeu: „Ceea ce ești creștinilor ocrotitoare neînfruntată...”. Dacă este hramul Născătoarei de Dumnezeu, se încheie cu condacul hramului.

§ 2. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

După tipicul slujbelor dumnezeiești de duminica se săvârșesc și slujbele dumnezeiești în zilele de peste săptămână, cu deosebirea că în unele locuri în zilele de peste săptămână se scurtează, cu omiterea unor cântări și citiri.

Slujbele din zilele de peste săptămână se săvârșesc numai din Minei, dacă se găsesc acolo toate stihurile necesare.

Dacă numărul stihurilor este incomplet în Minei, sau lipsesc cu desăvârșire, atunci se completează sau se înlocuiesc cu stihurile luate din Octoihul mare, de la glasul de rând, și de la ziua respectivă.

Vecernia zilelor de peste săptămână

Vecernia zilelor de peste săptămână începe întocmai ca și vecernia de sâmbătă seara, cu binecuvântarea preotului, din fața sfintelor uși, după care se citește psalmul 103: „Binecuvântează suflete al meu pre Domnul” cu obișnuitele stihuri: „Veniți să ne închinăm” – de 3 ori; apoi urmează ectenia mare după al cărei ecfonis la stană se citește catisma de rând din Psaltire²⁷.

²⁷ Duminica seara precum și în seara sărbătorilor mari (praznice împărătești, hramuri de biserici, sfinți cu polieleu), în orice zi a săptămânii ar cădea, nu se citește catisma de rând (n.ed.).

Terminată citirea catismei, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze...” pe melodia glasului prescris de Minei, apoi se citesc psalmii până la stihul pe 6, de unde se cântă cu 6 stihiri²⁸.

Aici la „Doamne strigat-am...” putem avea trei cazuri:

- Sau Mineiul are toate stihurile – adică în număr de 6 – atunci se cântă toate din Minei și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, tot de acolo, pe glasul prescris de Minei;
- Sau în Minei nu se găsesc decât 3 stihuri și una cu *Slavă... Și acum...*. În acest caz Mineiul prescrie de obicei, ca fiecare stih să fie cântat de 2 ori, deci se dublează, stihurile se cântă iarăși numai din Minei și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, tot de acolo;
- Sau Mineiul are numai trei stihuri plus una cu *Slavă... Și acum...* și nu prescrie să fie cântate de 2 ori; atunci „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 3 stihuri din Octoih de la ziua respectivă și 3 stihuri ale Mineiului pe glasul prescris acolo, deci în total 6.

Seria stihurilor de după „Doamne strigat-am...” se încheie și în acest caz cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului pe glasul prescris acolo²⁹.

La Vecernia zilelor de peste săptămână nu se cadește decât o singură dată la începutul Vecerniei, când se cântă la strană „Doamne strigat-am...”. Prin urmare, la Vecernia zilelor de peste săptămână nu se face Vohod cu cădelnița, astfel că, după stihira cu *Slavă... Și acum...* de la „Doamne strigat-am...”, la strană se citește imnul de seara: „Lumină lină...” (nu se deschid sfintele uși).

Preotul apoi zice: „Să luăm aminte! Pace tuturor”, iar la strană se cântă îndată prochimenu zilei respective cu stihul lui³⁰ – după cum s-a arătat la Vecernia de sâmbătă seara – pe troparul glasului prescris acolo.

²⁸ Întocmai ca și la Vecernia de Sâmbătă seara și ca și la toate Vecerniile, fiecărei stihiri îi premerge câte un stih din cele 10 câte se găsesc în Octoihul mic.

²⁹ Întocmai ca la toate slujbele dumnezeiești ale Duminicilor și în zilele de peste săptămână seria cântărilor se încheie cu *Slavă... Și acum...*. Numai că în zilele de peste săptămână, dacă numărul stihurilor e complet, stihira cu *Slavă... Și acum...* se ia din Minei.

³⁰ Prochimenele zilelor de peste săptămână fiecare își au stihul lor și se cântă întocmai ca și cel de sâmbătă seara.

După prochimenu urmează nemijlocit imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, apoi preotul rostește, din fața sfințelor uși, ectenia celor cererilor, iar după ecfonisu rugăciunii plecării capetelor, la strană se cântă stihioavna.

Întocmai ca și la grupa stihurilor de la „Doamne strigat-am...” și la stihioavnă putem avea 3 cazuri:

- Dacă în Minei se găsesc toate stihurile, plus stihira cu *Slavă... Și acum...*, atunci stihioavna se cântă din Minei cu toate stihurile ei, pe antifonul glasului prescris acolo, cu *Slavă... Și acum...*, tot din Minei.
- Dacă Mineiul, la stihioavnă nu are decât stihira cu *Slavă... Și acum...*, atunci stihurile stihioavnei de iau din Octoih, de la glasul de rând de la ziua respectivă – pe antifonul glasului de rând –, cu stihurile din Ceaslov, și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului pe antifonul glasului prescris acolo³¹.
- Dacă Mineiul, la stihioavnă, nu are nici stihira cu *Slavă... Și acum...*, atunci stihioavna cu toate stihurile ei, se cântă din Octoih de la glasul de rând și de la ziua respectivă, cu stihurile din Ceaslov, încheindu-se cu *Slavă... Și acum...* tot de acolo³².

După stihira cu *Slavă... Și acum...* de la stihioavnă, urmează citirea rugăciunilor obișnuite: „Acum slobozește...”, „Sfinte Dumnezeule...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...”, iar după ecfonisu: „Că a Ta este împărăția...”, se cântă troparele astfel: troparul sfântului din Minei, *Slavă... Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu zilei respective de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului din Minei³³.

Dacă Mineiul are două tropare, atunci troparul prim al Mineiului se cântă fără *Slavă...*, al doilea tropar se cântă cu *Slavă...*, iar cu *Și acum...* se cântă a Născătoarei de Dumnezeu zilei de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul al doilea din Minei.

După tropare preotul rostește, din fața sfințelor uși, ectenia întretită: „Miluiește-ne Dumnezeule după mare mila Ta...”. După ecfonisu

³¹ Chiar dacă Mineiul nu are la stihioavnă alte stihuri, afară de aceea cu *Slavă... Și acum...*, seria stihurilor de la stihioavnă se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului. Deci nu poate rămâne afară.

³² Stihurile Crucii de la seriile de cântări nu se cântă decât atunci când se săvârșesc slujbele dumnezeiești de miercuri și vineri. Ele se cântă totdeauna cu *Și acum...*

³³ Uneori troparul Mineiului se găsește scris întreg, alte ori numai începutul. Troparele sfinților de rând se află la sfârșitul fiecărui Minei, unde trebuie intercalat numele sfântului sau al cuviosului ce se prăznuiește.

se face otpustul întocmai ca Sâmbătă seara, însă luat de la sfârșitul Liturghierului, de la ziua respectivă.

Utrenia zilelor de peste săptămână

După începutul obișnuit, se citesc psalmilor de dimineață și ectenia cea mare. Apoi la strănă se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” – de 4 ori – pe melodia troparului din Minei, apoi troparele în ordine în care s-au cântat seara la Vecernie³⁴.

După tropare urmează stihologiile (catisme) Psaltirii și cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih, de la ziua respectivă, cu Slavă... Și acum..., fără ectenie mică între ele, pe troparul glasului de rând și apoi Psalmul 50.

În zilele de peste săptămână nu se zice ectenie mică între tropare și sedelne, ci strana zice numai: „Doamne miluiește-ne” – de 3 ori – Slavă... Și acum..., „Aliluia, Aliluia, Aliluia, slavă Ție Dumnezeule” – de 2 ori – și a treia oară „Aliluia, Aliluia, Aliluia, slavă Ție Dumnezeul nostru, slavă Ție”³⁵.

La strănă se cântă Canonul Mineiului. În zilele de peste săptămână, însă, catavasiile canonului nu se cântă în întregime ca în duminici sau sărbători, ci prescurtat, numai la patru cântări: a 3-a, a 6-a, a 8-a și a 9-a.

După cântarea a 3-a urmează ectenia mică după al cărei ecfonis la strănă se cântă sedelna sfântului din Minei. După cântarea a 6-a preotul rostește o ectenie mică după al cărei ecfonis la strănă se cântă condacul apoi se citește icosul și sinaxarul sfântului din Minei.

Imediat urmează cântarea a 8-a cu stihul: „Să laudăm, bine să cuvântăm”, iar după „Pe Născătoarea de Dumnezeu”, la strănă se cântă imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu... Ceea ce ești mai cinstită”, cu toate stihurile lui, pe melodia canonului, apoi cântarea a 9-a și catavasia.

³⁴ Dacă Mineiul are două tropare, atunci „Dumnezeu este Domnul...” se cântă pe melodia primului tropar, apoi urmează acest tropar fără Slavă.... Apoi troparul al 2-lea cu Slavă..., iar cu Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare.

³⁵ Nu se zice ecfonisul „Cu mila și cu îndurările...”, căci nu se citește rugăciunea „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...” (n.ed.).

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică, apoi luminânda zilei respective din Octoih, Slavă... Luminânda³⁶ Mineiului, Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu, tot din Minei. Apoi urmează laudele Mineiului cu Slavă... Și acum... pe glasul prescris acolo.

Dacă însă Mineiul nu are laude, în locul lor psalmii de laudă se citesc, nu se cântă, după îndrumările tipiconale ale Octoihului sau ale Ceaslovului: psalmii 148, 149, 150 apoi Slavă... Și acum... stihira: „Ție slavă se cuvine...”

După stihira cu Slavă... Și acum... de la laude³⁷ ar trebui să urmeze Doxologia. Putem avea aici două cazuri:

- a) Dacă Mineiul prescrie Doxologia mare, atunci după laude se cântă Doxologia pe antifonul glasului pe care s-a cântat stihira cu Slavă... Și acum..., de la laude.

În acest caz, după Doxologie urmează troparele, în ordinea în care s-au cântat dimineața la începutul Utrenei – cu singura deosebire că stihira cu Slavă... Și acum... – a Născătoarei – trebuie să fie cea pentru sfârșitul Utrenei³⁸; apoi ectenia: „Miluiește-ne pre noi Dumnezeule, după mare mila Ta” ... după al cărei ecfonis urmează otpustul zilelor de peste săptămână.

- b) Dacă însă Mineiul nu prescrie Doxologie mare, atunci după stihira cu Slavă... Și acum... de la laude sau după psalmii de laudă, se citește Doxologia – după îndrumările Octoihului sau ale Ceaslovului – împreună cu imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, apoi urmează ectenia cererilor, iar după ecfonisul al doilea al acestei ectenii, în strănă se cântă stihia vna laudelor.

Aici pot fi trei cazuri:

- a) Dacă Mineiul are toate stihirile, atunci stihia vna se cântă din Minei – pe antifonul glasului prescris acolo – încheind-o cu Slavă... Și acum..., tot din Minei.

³⁶ Dacă la luminânda sunt două stihiri în Minei, atunci prima luminândă se cântă fără Slavă..., a două cu Slavă..., iar cu Și acum... a Născătoarei de Dumnezeu ei din tot Minei, miercurea și vinerea se cântă a Născătoarei de Dumnezeu Crucii.

³⁷ Dacă Mineiul are laude, atunci se poate întâmpla să prescrie și Doxologie. Fără laude Doxologie nu se găsește, dar laude pot fi și fără Doxologie.

³⁸ Ale Născătoarei de Dumnezeu, troparelor zilelor de peste săptămână se găsec la sfârșitul Mineiului așezate pe rând după glas și după zile; fiecare zi are două: una pentru Vecernie și începutul Utrenei și alta pentru sfârșitul Utrenei.

- b) Dacă Mineiul nu are la stihioavnă decât stihira cu *Slavă... Și acum...*, atunci stihioavna se ia din Octoiul mare de la glasul de rând și de la ziua respectivă, cu stihurile din Ceaslov, și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului.
- c) Dacă Mineiul nu are la stihioavnă nici o stihiră, atunci stihioavna cu toate stihurile ei – deci și cea cu *Slavă... Și acum...* – se cântă din Octoi, de la glasul de rând și de la ziua respectivă.

După stihira cu *Slavă... Și acum...* de la stihioavnă, urmează rugăciunea de dimineață: „Bine este a ne mărturisii Domnului...”, apoi „Sfinte Dumnezeule... Preasfântă Treime... și Tatăl nostru...”. Iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția...”, la strană se cântă troparul sfântului din Minei, *Slavă... Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu glasului pe care s-a cântat troparul Mineiului (însă stihira pentru sfârșitul Utreniei)³⁹.

După tropare preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule”... după al cărei ecfonis se face otpustul⁴⁰.

La Liturghie

Dacă se face și Liturghie, atunci la Fericiți, stihurile în număr de 4 – 6 sau 8 se iau din Canon – după cum prescrie Mineiul: de la cântarea a 3-a și a 6-a și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, ultimele două tropare de la cântarea a 6-a.

După „Veniți să ne închinăm” se pune troparul sfântului din Minei, *Slavă...*, troparul hramului, *Și acum...*, condacul Născătoarei de Dumnezeu: „Ceea ce ești creștinilor ocrotitoare neînfruntată...”. Dacă este hramul Născătoarei de Dumnezeu, se încheie cu condacul hramului⁴¹.

³⁹ Dacă sunt două tropare la Minei, se cântă întocmai cum s-a arătat la începutul Utreniei, primul tropar fără *Slavă...*, al doilea cu *Slavă... Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu troparului al doilea.

⁴⁰ La mănăstiri aici urmează nemijlocit Ceasul I (n.ed.).

⁴¹ După „Veniți să ne închinăm...” – dacă este hramul lui Hristos sau al Născătoarei, se cântă întâi troparul hramului, apoi al sfântului și celelalte.

CAPITOLUL II

DESPRE SĂRBĂTORILE MINEIULUI

Sărbătorile Mineiului⁴² se prăznuiesc la o dată fixă a lunii, nu pot cădea deci totdeauna în aceeași zi a săptămânii. De aceea, atât la Vecernie cât și la Utrenie, putem avea două cazuri:

1. Când sărbătorile mineiului cad în zilele de peste săptămână.
2. Când sărbătorile mineiului cad duminica.

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN SĂRBĂTORILE MINEIULUI ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Dacă o sărbătoare mineală cade pe una din zilele săptămânii, afară de duminica, slujbele Vecerniei și ale Utreniei se săvârșesc în modul următor:

Vecernia

După începutul obișnuit cu binecuvântare, citirea psalmului 103 și după ectenia cea mare se cântă la strană: „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze”, pe melodia glasului prescris de Minei, cu toate stihurile Mineiului în număr de 8.

Seria stihurilor de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă...*, stihira sărbătorii, respectiv a sfântului, *Și acum...* a Născătoarei, amândouă din Minei pe glasul prescris acolo.

După Vohod⁴³ urmează imnul „Lumină lină...” apoi prochimenu zilei și paremiile⁴⁴ Mineiului. După paremiile ectenia: „Să zicem toți...”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna Mineiului cu toate stihurile ei, cu *Slavă... Și acum...*, tot de acolo, pe antifonul glasului prescris de Minei.

După stihira cu *Slavă... Și acum...* de la stihioavnă, la strană se citește obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește... Sfinte Dumnezeule... Preasfântă Treime... Tatăl nostru...”, iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția...”, la strană se cântă troparul sărbătorii, respectiv

⁴² Se numesc astfel, sărbătorile sfinților, deoarece toată slujba lor se găsește în Minei, precum și îndrumările tipiconale după care se săvârșesc.

⁴³ La sărbătorile mineale se citește de 2 ori, întocmai ca la Vecernia de Sămbătă seara, deci se face și Vohod.

⁴⁴ Paremiile sunt citiri din Cărțile Vechiului Testament.

al sfântului, cu *Slavă... Și acum...* al Născătoarei de Dumnezeu, al glasului pe care s-a cântat troparul Mineiului⁴⁵.

Dacă Mineiul are 2 tropare⁴⁶, atunci troparul prim se cântă fără *Slavă...*, la doilea tropar cu *Slavă...*, iar cu *Și acum...*, se cântă la Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare, de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul al doilea din Minei.

După tropare, urmează otpustul.

Dacă se face și Litie, atunci după ecfonisul: „Fie stăpânirea împărăției Tale...”, la strană se cântă stihirile Litiei cu *Slavă... Și acum...*, din Minei, pe melodia glasului însuși, prescris acolo.

În timp ce la strană se cântă stihira cu *Slavă... Și acum...*, preotul iese din altar pe ușa dinspre miazănoapte, fiind precedat de un purtător de lumină, și merge la locul obișnuit (de obicei în pronaos sau mai înapoia bisericii).

După stihira cu *Slavă... Și acum...* de la stihirile Litiei și după ce a cădit, preotul citește rugăciunile Litiei din Liturghier.

După a doua rugăciune a Litiei, la strană se cântă stihoavna cu toate stihurile ei din Minei.

În timpul stihurilor stihoavnei preotul vine în mijlocul bisericii înaintea unei mese pe care s-a pus din timp Litierul cu cele necesare – 5 pâini, vinul, grâul și untdelemnul⁴⁷. Apoi se citesc obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește... Sfinte Dumnezeule... Preasfântă Treime... Tatăl nostru...”, iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția”, se cântă troparul Mineiului – de două ori, după cum prescrie Mineiul – și troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară”, pe troparul glasului al cincilea.

În timp ce se cântă la strană troparele, preotul binecuvântând cădelnița tămâiază masa pe care se găsește Litierul cu cele necesare. Dacă este diacon, atunci diaconul, dacă nu, paracliserul, ținând o

⁴⁵ De obicei troparul sfântului la sărbătorile mineale are ca a Născătoarei de Dumnezeu una din cele ale Învierii, prescrisă de Minei.

⁴⁶ La Sf. Dumitru, 26 Octombrie, sunt 2 tropare: al sfântului și al cutremurului. La Vecernie se cântă troparul sfântului, cu *Slavă... Și acum...* al Cutremurului, iar la Litie troparul sfântului – de două ori – și al Litiei o dată.

⁴⁷ Dacă nu este priveghere, se poate săvârși Litia, dar fără binecuvântare de artoase (spre ex. la 21 mai, 30 noiembrie etc.); în acest caz, preotul, după ce a sfârșit ectenia Litiei, nu rămâne în mijlocul bisericii ci, în timp ce se cântă Stihoavna, merge în sfântul altar și continuă Vecernia obișnuită, până la otpust, fără binecuvântarea artoaselor - a se vedea *Tipicul Mare* sau *Mineiele* la datele indicate (n.ed.).

luminare aprinsă în mână înconjură și el masa când cădește preotul, stând totdeauna cu fața către preot.

După ce s-au terminat troparele, preotul citește rugăciunea de binecuvântare a pâinilor, grâului, vinului și untdelemnului, după al cărei ecfonis ia Litierul de pe masă și-l duce în altar, iar la strană se cântă: „Fie numele Domnului binecuvântat...” de 3 ori, apoi psalmul 33: „Bine voi cuvânta pre Domnul în toată vremea”, până la stihul: „Bogații au sărăcit și au flămânzit...”.

Acest stih îl cântă o dată preotul stând în fața sfințelor uși – pe troparul glasului al 7-lea, – apoi se cântă și la strană – de 2 ori. După ce preotul rostește „Binecuvântarea Domnului peste voi...”, se urmează privegherea, citindu-se psalmii Utreniei.

Utrenia

După începutul obișnuit, cu binecuvântare, citirea psalmilor și după ectenia cea mare, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” – de 4 ori – pe melodia troparului sfântului din Minei; apoi troparul sfântului din Minei de 2 ori, iar cu *Slavă... Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu prescrisă⁴⁸ din Minei sau cea corespunzătoare din Octoih, de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului⁴⁹.

După tropare urmează: ectenia mică, apoi cele două serii de sedelne ale Mineiului cu *Slavă... Și acum...* pe troparul glasului prescris de Minei cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Se cântă apoi Polieleul (psalmul 134 și 135) și Mărimurile sărbătorii⁵⁰.

La cântarea Polieleului se deschid sfintele uși, iar preotul, îmbrăcat cu felon și epitrachil, vine prin sfintele uși înaintea icoanei praznicului, în mijlocul bisericii. Iar când începe cântarea Mărimurilor face cădere mare, cădind mai întâi împrejur icoana praznicului.

Terminate fiind mărimurile, preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis se cântă sedelna Polieleului cu *Slavă... Și acum...* din Minei, pe antifonul glasului prescris acolo. Nemijlocit urmează antifonele glasului al 4-lea pentru sărbători – o treaptă: „Din tinerețile

⁴⁸ De obicei Mineiul, seara, la Vecernie, prescrie care a Născătoarei de Dumnezeu să se cânte, cu atât mai vârtos, cu cât la sărbătorile mineale bogorodiciile fac parte dintre cele ale Învierii.

⁴⁹ Troparul Litiei, la Utrenie, nu se cântă niciodată, chiar dacă s-a făcut seara Litie.

⁵⁰ Mărimurile se încheie cu aceleași două stihiri, cu *Slavă... Și acum...*, aflate în Psaltire sau Catavasier, la sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului.

mele", apoi, prochimenul sărbătorii din Minei pentru antifonul glasului prescrie acolo. Evanghelia Utreniei, respectiv a sărbătorii, citită din mijlocul bisericii, iar nu de pe sfânta masă, Psalmul 50, *Slavă...* „Pentru rugăciunile” – glasul al 2-lea, *Și acum...*, același glas: „Pentru rugăciunile Născătoarei” „Miluiește-mă Dumnezeu...” glasul al 6-lea cu stihira sărbătorii sau Sfântului din Minei.

După ectenia: „Mântuiește Dumnezeule poporul Tău...” și după ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările”, urmează Catavasiile⁵¹ prescrie de Minei⁵², urmate de ectenia mică și sedelnele Mineiului, cu *Slavă...* *Și acum...*, pe antifonul glasului prescrie de Minei la cântarea a 3-a; cu ectenia mică, condacul sărbătorii pe troparul glasului prescrie în Minei – și icosul, amândouă din Minei, la cântarea a 6-a; cu stihul „Să laudăm bine să cuvântăm” la cântarea a 8-a și cu imnul Născătoarei de Dumnezeu „Mărește suflete al meu pe Domnul...”, Ceea ce ești cinstită...”, la cântarea a 9-a.

După cântarea a 9-a a Catavasiilor, preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis se cântă luminând sărbătorii din Minei, *Slavă...* *Și acum...* a Născătoarei tot de acolo.

Nemijlocit urmează laudele Mineiului cu *Slavă...* *Și acum...* pe glasul prescrie de Minei și Doxologia mare pe antifonul glasului pe care s-a cântat stihira cu *Slavă...* *Și acum...* de la laude.

Utrenia sărbătorilor mineale se încheie cu troparul sărbătorii din Minei, *Slavă...* *Și acum...* al Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare întocmai cum s-au cântat dimineața la începutul Utreniei, cu deosebirea că troparul sărbătorii se cântă numai o singură dată.

Dacă nu se face Liturghie, ceea ce n-ar fi îngăduit a se întâmpla, după tropare preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne Dumnezeule după mare mila Ta”, după al cărei ecfonis se face otpustul îndătinat după îndrumările tipiconale ale Liturghierului.

La Liturghie

Stihirile în număr de 8, la felicitări se iau din canonul Mineiului de la cântarea a 3-a și a 6-a, după cum prescrie Mineiul. După: „Veniți să ne închinăm”, se pune troparul sărbătorii, *Slavă...*, troparul hramului, *Și acum...* condacul sărbătorii, respectiv a Sfântului⁵³.

⁵¹ La sărbătorile mineale se cântă Catavasiile care sunt la rând cu toate cântările, întocmai ca Duminica.

⁵² De obicei Mineiul prescrie Catavasiile care trebuie cântate.

⁵³ Această rânduală se face de regulă la mănăstiri.

§ 2. RÂNDUALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN SĂRBĂTORILE MINEALE ÎMPREUNĂ CU A DUMINICII

Când una din sărbătorile mineale cade pe zi de duminică, Vecernia sărbătorii se combină cu Vecernia de sâmbătă seara, și Utrenia sărbătorii împreună cu Utrenia de duminică dimineața. Se vor cânta totdeauna mai întâi ale Învierii, respectiv ale duminicii și numai apoi ale sărbătorii, deoarece Învieria Domnului este mai mare decât orice sărbătoare mineală⁵⁴.

Vecernia de sâmbătă seara

Începutul se face în mod obișnuit, ca și la celelalte Vecernii. La: „Doamne strigat-am...” se pun 10 stihiri: 4 ale Învierii⁵⁵ de la glasul de rând din Octoih și 6 stihiri ale Mineiului pe glasul prescrie acolo.

Dacă Mineiul are stihiră cu *Slavă...* separată de cea cu *Și acum...*⁵⁶, atunci cu *Slavă...* se cântă stihira Mineiului pe glasul prescrie acolo, iar cu *Și acum...* dogmatica glasului de rând, a Născătoarei.

Când Mineiul nu are stihiră cu *Slavă...* deosebită de cea cu *Și acum...*, atunci stihirile de la: „Doamne strigat-am...” – grupa glasurilor – se încheie cu *Slavă...* *Și acum...*⁵⁷ a Născătoarei, dogmatica glasului de rând din Octoih.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, apoi prochimenul zilei de Sâmbătă seara: „Domnul a împărțit” cu stihul lui și preemiile Mineiului.

Preotul rostește ectenia: „Să zicem toți...”, după al cărei ecfonis la strană se citește imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, apoi urmează ectenia cererilor, iar după ecfonisul al 2-lea al acestei ectenii, la strană se cântă stihoavna glasului de rând din Octoih – pe antifonul glasului de rând – cu *Slavă...* stihira Mineiului – pe antifonul glasului

⁵⁴ Dacă se întâmplă duminica praznicelor Nașterii și Botezului Domnului, Schimbarea la Față sau Înălțarea Cinstitei Cruci, slujba duminicii se lasă la o parte și se cântă doar slujba praznicului (n.ed.).

⁵⁵ Dacă o sărbătoare mineală a căzut pe zi de Duminică, slujba Sfântului nu poate fi omisă cu totul, deoarece căzând pe o dată fixă se prăznuiește numai o dată pe an și ar însemna să fie săvârșită la intervale de timp prea mari.

⁵⁶ La sărbătorile mineale stihira cu *Slavă...* de la: „Doamne strigat-am...” în general este separată de cea cu *Și acum...*

⁵⁷ În acest caz stihira cu *Și acum...* rămâne afară, întocmai cum se întâmplă în zilele sfinților de rând.

prescris de Minei, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat stihira cu *Slavă...*

După stihira cu *Slavă...* *Și acum...* de la stihoavnă, la strană se citește obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește... Sfinte Dumnezeule... Prea sfântă Treime și Tatăl nostru”, iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția”, se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, cu *Slavă...* troparul sărbătorii din Minei, iar cu *Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul sărbătorii din Minei⁵⁸.

După tropare, preotul face otpustul obișnuit.

Dacă se face și Litie atunci după ectenia cererilor, la strană se cântă stihirile Litiei din Minei cu *Slavă...* *Și acum...*, pe melodia glasului prescris acolo. Și urmează rânduiala Litiei, așa după cum am arătat la Vecernia sărbătorilor mineale.

Utrenia de duminică dimineața

Începutul este cel obișnuit. După: „Dumnezeu este Domnul...” (de 4 ori) pe troparul glasului de rând, urmează troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...* troparul sărbătorii din Minei, *Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul sărbătorii din Minei.

După tropare urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu *Slavă...* *Și acum...*, pe troparul glasului de rând, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele.

Apoi Polieleul (psalmii 134 și 135), mărimurile sărbătorii și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântă Doamne... Soborul îngeresc...”, pe troparul glasului al 5-lea. Căderea mare se face la binecuvântările Învierii, iar nu la Mărimuri.

După binecuvântările Învierii, preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis la strană se citește ipacoiul glasului de rând din Octoih apoi amândouă sedelne praznicului, fără ale Născătoarei, *Slavă...* sedelna de după Polieleu, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu.

Urmează antifoanele glasului de rând cu prochimenu lor, apoi: „Toată suflarea”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos”, psalmul

⁵⁸ Întocmai ca și la stihoavnă, a Născătoarei de Dumnezeu se ia după aceeași regulă, de la glasul pe care s-a cântat troparul cu *Slavă...* La sărbătorile mineale însă, de obicei se cântă a Născătoarei de Dumnezeu Învierii.

50, *Slavă...* – glasul al 2-lea: „Pentru rugăciunile apostolilor...”, *Și acum...* același glas, „Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu...” și stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule...” glasul al 6-lea cu stihira: „Înviind Iisus din mormânt...”.

După ectenia: „Mântuiește Dumnezeule poporul...” și după ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările”, la strană se cântă Catavasiile de rând⁵⁹, cu ectenie mică, condacul – pe troparul glasului prescris – icosul și sedelnele Mineiului, *Slavă...* *Și acum...* – pe antifonul glasului prescris acolo – la cântarea a 3-a; cu ectenia mică, condacul și icosul glasului de rând din Octoih la cântarea a 6-a; cu stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm” la cântarea a 8-a și cu imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflute al meu... Ceea ce ești mai cinstită...” pe melodia Catavasiilor.

Cântării a 9-a a Catavasiilor îi urmează o ectenie mică, după al cărei ecfonis la strană se cântă: „Sfânt este Domnul”, de 3 ori, apoi luminândă Învierii care e la rând, *Slavă...*, luminândă sărbătorii din Minei, *Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu de la luminândă Învierii din Octoih și laudele, cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul se rând din Octoih și 4 stihiri ale sărbătorii din Minei pe glasul prescris acolo (la ultimele două stihiri ale Mineiului nu se zic stihurile Învierii, ci ale sfântului sau ale praznicului, care sunt scrise la stihoavna vecerniei). Apoi: *Slavă...*, stihira Evangheliei pe glasul indicat acolo, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești”, pe antifonul glasului voscresnei de rând⁶⁰ și Doxologia mare pe aceeași melodie.

Utrenia se încheie cu troparul: „Astăzi mântuirea...” pe glasul al 4-lea, sau cu: „Înviat-ai din mormânt...” pe troparul glasului al 8-lea.

La Liturghie

La Fericiri se pun stihirile în număr de 8: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din canonul Mineiului de la cântarea a 6-a. Se încheie cu *Slavă...* *Și acum...* stihira Învierii din Octoih de la glasul de rând.

⁵⁹ În general Mineiul prescrie atât Catavasiile care trebuie cântate la sărbătorile care cad pe o dată fixă a lunii, cât și abaterile ce pot interveni, împreună cu îndrumările tipiconale pentru orientare.

⁶⁰ În practică, „Preabinecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu...” se cântă pe antifonul glasului de rând (n.ed.).

După „Veniți să ne închinăm” și după Vohod, la strană se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul sărbătorii, troparul hramului și condacul hramului.

§ 3. DESPRE SĂRBĂTORILE NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU

Dintre sărbătorile care cad pe o dată fixă a lunii fac parte și sărbătorile Maicii Domnului⁶¹. Și aici, întocmai ca și la sărbătorile mineale, pot fi două cazuri:

- Când una din sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu cade în zilele de peste săptămână afară de Duminică, Vecernia și Utrenia se fac numai din Minei.
- Când o sărbătoare a Născătoarei de Dumnezeu cade pe zi de Duminică, slujba sărbătorii se împreună cu a Duminicii, după îndrumările tipiconale ale Mineiului.

a) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu în zilele de peste săptămână*

Vecernia

După începutul obișnuit, la: „Doamne strigat-am...”, se cântă pe melodia glasului prescris de Minei, toate stihirile Mineiului (8 sau 10), după cum prescrie Mineiul.

Seria stihirilor de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira sărbătorii din Minei pe glasul prescris acolo.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, apoi prochimenul zilei, paremiile Mineiului⁶², ectenia: „Să zicem toți...”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna Mineiului cu *Slavă... Și acum...*, pe antifonul glasului prescris acolo.

După stihira cu *Slavă... Și acum...* de la stihoavnă, la strană se citește obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește, Sfinte Dumnezeule, Prea sfântă Treime și Tatăl nostru”, iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția”, se cântă troparul sărbătorii, adică a Născătoarei de Dumnezeu din Minei, o dată.

Terminele fiind troparele, preotul face otpustul.

⁶¹ De fapt sunt 6 sărbători ale Născătoarei de Dumnezeu, dar numai 4 sunt cu tinere.

⁶² De obicei sunt câte 3 paremii.

Rânduiala Litiei, am dat-o mai înainte, la Vecernia unei sărbători mineale; cu deosebirea că, la Sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, la Litie, nu se cântă troparele Litiei, ci după „Tatăl nostru”, se cântă de trei ori troparul praznicului.

Utrenia

După începutul obișnuit, se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” – de 4 ori – pe melodia troparului sărbătorii din Minei, apoi troparul sărbătorii – al Născătoarei – din Minei de 3 ori.

După tropar urmează ectenia mică, apoi cele două serii de sedelne⁶³ ale sărbătorii din Minei cu *Slavă... Și acum...* pe troparul glasului prescris acolo cu obișnuitele catisme ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Urmează apoi Polieleul Maicii Domnului (Psalmul 44) și Mărimurile sărbătorii.

Terminele fiind Mărimurile, preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis la strană se cântă sedelna Polieleului din Minei cu *Slavă... Și acum...*, pe antifonul glasului prescris acolo. Nemijlocit urmează antifoanele glasului al 4-lea pentru sărbători: „Din tinerețile mele”, o treaptă, apoi prochimenul sărbătorii cu stihul din Minei, Evanghelia Utreniei (a sărbătorii), Psalmul 50, *Slavă...*, glasul al 2-lea: „Pentru rugăciunile Născătoarei” – *Și acum...* același glas, iarăși aceasta⁶⁴. Iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule”, glasul al 6-lea, se cântă stihira sărbătorii din Minei.

După ectenia: „Mântuiește Dumnezeule poporul Tău” și după ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările”, la strană se cântă Catavasiile sărbătorii⁶⁵ – dacă are – sau cele prescrise de Minei, cu ectenie mică și sedelnele sărbătorii din Minei, cu *Slavă... Și acum...*, pe antifonul glasului prescris acolo, la cântarea a treia, cu ectenie mică, condacul pe troparul glasului prescris, și cu icosul sărbătorii din Minei la cântarea a 6-a. Apoi cu stihul: „Să lăudăm, bine să cuvântăm” la

⁶³ La sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, la sedelne se găsește numai câte o stihiră. În acest caz aceeași stihiră se cântă și cu *Slavă... Și acum...* De la această regulă face excepție sărbătoarea Intrării în biserică 21 Noiembrie, care are 2 stihiri.

⁶⁴ De notat că la sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu cu *Slavă... Și acum...* – glasul al 2-lea se cântă cu aceeași stihiră.

⁶⁵ La sărbătoarea Nașterii Născătoarei de Dumnezeu se cântă Catavasiile Crucii, la Acoperământul Născătoarei de Dumnezeu Catavasiile Bunei vestiri, la Intrarea în biserică Catavasiile de la Nașterea Domnului, iar la Adormirea Născătoarei Catavasiile Adormirii.

cântarea a 8-a, și cu canonul sărbătorii⁶⁶, cu stihurile sale, din Minei – pe melodia Catavasiilor – la cântarea a 9-a.

După cântarea a 9-a a Catavasiilor, preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis la strană se cântă luminândă sărbătorii⁶⁷ din Minei, cu *Slavă... Și acum...*⁶⁸

Nemijlocit urmează laudele Mineiului. De obicei sunt patru stihiri, apoi *Slavă... Și acum...*, pe glasul prescris acolo. Urmează apoi Doxologia mare, pe antifonul glasului pe care s-a cântat stihira cu *Slavă... Și acum...* de la laude și troparul sărbătorii din Minei, o dată sau de 3 ori, după cum prescrie Mineiul.

De la această regulă excepție face sărbătoarea Buneivestiri, care cade în perioada Triodului.

Când sărbătoarea Buneivestiri cade pe o altă zi a săptămânii, afară de Sâmbăta și Duminica, atunci după laude urmează Doxologia mică, apoi ectenia cererilor și stihioavna Triodului, stihira zilei, de 2 ori, mucenicina, o dată, cu *Slavă... Și acum...*

După stihioavnă se citesc rugăciunile: „Bine este a ne mărturisii Domnului... Preasfântă Treime... și Tatăl nostru...”, iar după ecfonisul: „Că a Ta este împărăția”, se cântă troparul: „Astăzi este începutul mântuirii noastre...”, o dată. Apoi se citesc ceasurile canonice și se face otpustul.

La Liturghie

La sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, ori pe ce zi ar cădea ele, se face Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur.

De la această regulă face excepție sărbătoarea Buneivestiri, care, de regulă, cade în Periodul Triodului.

Când sărbătoarea Buneivestiri cade în duminica a 3-a, a 4-a, a 5-a, a Marelui Post, sau în Joia ori Sâmbăta mare, se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

La Fericii se pun 8 stihiri din canonul Mineiului, de la cântarea a 3-a și a 6-a.

⁶⁶ La sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, ori pe ce zi ar cădea, nu se cântă imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu, Ceea ce ești mai cinstită”, ci stihurile cântării a 9-a.

⁶⁷ Când Mineiul are numai o luminândă, de obicei prescrie să fie cântată de 3 ori.

⁶⁸ Dacă sunt două luminândă, atunci se cântă amândouă, după cum prescrie Mineiul.

După: „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul sărbătorii, *Slavă... Și acum...*, condacul sărbătorii, iar în loc de: „Cuvine-se cu adevărat” se cântă Imnosul sărbătorii.

Atunci când praznicul Bunei-Vestiri care de luni până vineri în Postul Mare, Liturghia Sfântului Ioan se săvârșește unită cu Vecernia zilei următoare, după tipicul arătat în Minei.

b) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu împreună cu a Duminicii*

Vecernia de sâmbătă seara

După începutul obișnuit și după ectenia cea mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze”, pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 6 ale sărbătorii din Minei, *Slavă... Și acum...* a Născătoarei – stihira sărbătorii din Minei – pe glasul prescris acolo⁶⁹.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenu zilei și paremiile sărbătorii din Minei; apoi ectenia: „Să zicem toți...”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna glasului de rând din Octoih pe antifonul glasului de rând, cu *Slavă... Și acum...* stihira sărbătorii din Minei, pe antifonul glasului prescris acolo.

Terminată fiind stihioavna, la strană se citesc obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește, Prea sfântă Treime, Tatăl nostru”, iar după ecfonisul „Că a Ta este împărăția”, se cântă troparele: troparul Învierii de la glasul de rând o dată – și troparul sărbătorii din Minei – de 2 ori.

După tropare urmează otpustul. Dacă se face și Litie, atunci după ectenia cererilor, la strană se cântă stihirile Litiei din Minei, pe melodia glasului prescris acolo și se face cealaltă rânduială a Litiei după cum s-a arătat mai înainte; cu obișnuitele rugăciuni ale Litiei, stihioavna – întocmai ca la Vecernia fără Litie – Acum slobozește și Tatăl nostru.

La binecuvântarea pâinilor se cântă de trei ori troparul praznicului Născătoarei de Dumnezeu.

⁶⁹ Stihira *Slavă... Și acum...* de la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu se cântă pe 8 glasuri. Începe și sfârșește pe glasul întâi.

Utrenia de duminică dimineața

Începutul se face ca de obicei. După ce se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe troparul glasului de rând, cântăm însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă... Și acum...* troparul sărbătorii, respectiv al Născătoarei, din Minei.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu *Slavă... Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Apoi Polieleul și Pripelele sărbătorii, după care se cântă binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”.

După binecuvântările Învierii preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis strana citește ipacoiul glasului de rând din Octoih apoi amândouă sedelnele praznicului *Slavă...*, sedelna de după Polieleu, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu.

Urmează antifoanele glasului de rând, prochimenui sărbătorii din Minei „Toată suflarea” și Evanghelia sărbătorii⁷⁰. Apoi „Învieria lui Hristos”, Psalmul 50, *Slavă...* – glasul al 2-lea: „Pentru rugăciunile Născătoarei”, *Și acum...*, același glas, iarăși: „Pentru rugăciunile Născătoarei”, iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu!” glasul al 6-lea, se cântă cu stihira sărbătorii din Minei.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurărilor” la strană se cântă Catavasiile sărbătorii, dacă are; dacă nu, cele prescrise de Minei, cu ectenie mică, condacul și icosul Învierii de la glasul de rând și sedelnele sărbătorii din Minei cu *Slavă... Și acum...*⁷¹, pe antifonul glasului prescris acolo la cântarea a 3-a, cu ectenia mică, condacul și icosul sărbătorii din Minei la cântarea a 6-a, cu stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm” la cântarea a 8-a și cu imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu... Ceea ce ești mai cinstită...”, la cântarea a 9-a.

Cântării a 9-a îi urmează o ectenie mică, după al cărei ecfonis se cântă: „Sfânt este Domnul”, de 3 ori, apoi luminânda Învierii care va fi la rând, *Slavă... Și acum...*, luminânda sărbătorii.

⁷⁰ La sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, ori pe ce zi a săptămânii cădea, fie chiar Duminică, nu se citește la Utrenie Evanghelia Învierii, ci totdeauna Evanghelia sărbătorii.

⁷¹ Unele sărbători ale Născătoarei de Dumnezeu la cântarea a 3-a au și sedelne și ipacoi, ca de pildă: la Nașterea Fecioarei, 8 Septembrie, și Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, 15 August. În acest caz nu se cântă sedelnele cu *Slavă... Și acum...* sau ipacoiul.

Nemijlocit urmează laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale sărbătorii, din Minei. Apoi *Slavă...*, stihira sărbătorii din Minei pe glasul prescris acolo, *Și acum...*: „Prea binecuvântată ești Născătoare”, pe antifonul glasului de rând. Urmează cuvântată cea mare și unul dintre cele două tropare de încheiere: „Doxologia cea mare și unul dintre cele două tropare de încheiere: „Astăzi mântuire a toată lumea” sau „Înviat-ai din mormânt”.

La Liturghie

La fericiri se cântă 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând și 4 din canonul Mineiului de la cântarea a 3-a.

După: „Veniți să ne închinăm”, se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul sărbătorii de la Minei, *Slavă...* condacul Învierii, *Și acum...* condacul sărbătorii. Iar în loc de „Cuvine-se cu adevărat” se cântă Irmosul sărbătorii.

§ 4. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA PRAZNICELE ÎMPĂRĂTEȘTI

Vecernia și Utrenia la praznicele Împărătești se fac numai din Minei, în ori care zi a săptămânii ar cădea, fie chiar pe zi de duminică⁷².

Vecernia

După începutul obișnuit, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze”, pe melodia glasului prescris de Minei, cu 8 stihiri ale praznicului din Minei, *Slavă... Și acum...*, tot din Minei pe glasul prescris acolo.

După Vohod⁷³ urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenui zilei⁷⁴ și paremiile praznicului din Minei apoi ectenia „Să zicem

⁷² De la această regulă face excepție Praznicul Tăierii împrejur și Întâmpinarea Domnului, 2 februarie.

⁷³ La unele Praznice Împărătești ca Nașterea Domnului 25 decembrie și Botezul Domnului 6 ianuarie, Vohodul se face cu Evanghelia. În acest caz după Paremiile urmează o ectenie mică, apoi Sfinte Dumnezeule..., Apostolul și Evanghelia, aceasta fiindcă în ajunul Nașterii și Botezul Domnului Vecernia se împreună cu Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

⁷⁴ Dacă ajunul Nașterii Domnului e vinerea, atunci seara la Vecernie nu se zice prochimenui zilei, ci prochimenui cel mare: „Cine este Dumnezeu mare...” cu stihurile lui, ce se găsește în 26 Decembrie.

toți...”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna praznicului din Minei cu *Slavă... Și acum...* pe antifonul glasului prescris acolo.

Terminată fiind stihovna, la strană se citesc obișnuitele rugăciuni. După „Tatăl nostru” se cântă troparul Praznicului și se face otpustul.

Dacă se face și Litie, atunci după ectenia cererilor se cântă stihirile Litiei din Minei *Slavă... Și acum...*, pe însăși melodia glasului prescris acolo și se face cealaltă rânduială a Litiei după cum s-a arătat.

La binecuvântarea pâinilor la Praznicele împărătești se cântă troparul praznicului de 3 ori, după care urmează rugăciunea de binecuvântare și otpustul.

Utrenia

Se face începutul obișnuit și la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, pe melodia troparului Praznicului din Minei, apoi troparul Praznicului de 3 ori.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale Praznicului cu *Slavă... Și acum...* din Minei, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Apoi Polieleul și Mărimurile Praznicului.

Preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis se cântă sedelna Polieleului din Minei cu *Slavă... Și acum...*, pe antifonul glasului prescris acolo, apoi antifoanele glasului al 4-lea pentru sărbători: „Din tinerețile mele”, o treaptă, prochimenu Praznicului cu stihul lui din Minei: „Toată suflarea”, Evanghelia sărbătorii⁷⁵ și Psalmul 50.

Cu *Slavă...* – glasul al 2-lea – se cântă: „Pentru rugăciunile...”⁷⁶. Și *acum...*, cu același glas „Pentru rugăciunile Născătoarei”⁷⁶. Iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule”, glasul al 6-lea se cântă stihira Praznicului din Minei.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările”, se cântă Catavasiile Praznicului, dacă are; dacă nu, se cântă cele prescrise de Minei, cu ectenie mică la cântarea 3 și sedelnele Praznicului⁷⁷ din Minei, cu

⁷⁵ Dacă praznicului Înnălțării Cinstitei Cruci a căzut pe zi de Duminică, nu se zice nimic din cele ale Învierii, dar se citește rugăciunea: „Învieria lui Hristos”.

⁷⁶ Întocmai ca și la sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu, cu *Slavă... Și acum...* glasul al 2-lea se cântă numai cu o singură stihiră.

⁷⁷ La unele praznice în locul sedelnelor de după cântarea a 3-a se găsește ipacoi. Dacă sunt și sedelne și ipacoi, atunci se cântă sedelnele sau ipacoiul. În nici un caz nu pot fi cântate amândouă.

Slavă... Și acum..., pe antifonul glasului prescris acolo. La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul Praznicului. Apoi stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm” cântarea a 8-a și cu troparele cântării a 9-a în loc de imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu... Ceea ce ești mai cinstită...”.

După cântarea a 9-a și după ecfonisul ecteniei mici urmează luminânda praznicului de 3 ori. Dacă sunt două luminând⁷⁸, atunci prima luminândă se cântă de 2 ori – și a doua o singură dată⁷⁹. Urmează laudele praznicului din Minei cu *Slavă... Și acum...* și Doxologia mare.

Utrenia se încheie cu troparul praznicului, o dată.

La Liturghie

La praznicele împărătești care au antifoane speciale, la Liturghie se cântă antifoanele.

La praznicele care nu au antifoane⁸⁰, stihirile de la Fericiri, în număr de 8, se iau din canonul Mineiului de la cântarea a 3-a și a 6-a și se încheie cu ultimele două tropare de la cântarea a 6-a.

După: „Veniți să ne închinăm”⁸¹ se cântă troparul praznicului, *Slavă... Și acum...*, condacul praznicului⁸².

În loc de: „Sfinte Dumnezeule”, la praznicul Înnălțării Cinstitei Cruci se cântă: „Crucii tale”⁸³. Iar la Nașterea Domnului și la Botezul Domnului se cântă: „Căți în Hristos v-ați botezat”⁸⁴. La celelalte praznice: „Sfinte Dumnezeule”.

La praznicele împărătești, în loc de: „Cuvine-se cu adevărat” se cântă irmosul praznicului.

La praznicul Înnălțării Cinstitei Cruci, la sfârșitul Utreniei se face scoaterea Sf. Cruci, după îndrumările tipiconale ale Mineiului, iar

⁷⁸ La Tăierea împrejur și la Înnălțarea Cinstitei Cruci, Mineiul prescrie câte două luminând.

⁷⁹ Luminândă unor Praznice împărătești (Sfintele Paști) se bucură de o melodie specială.

⁸⁰ Praznicul Tăierii împrejur și Întâmpinarea Domnului nu au antifoane.

⁸¹ La: „Veniți să ne închinăm...” se intercalează textul care arată însemnătatea praznicului.

⁸² La Tăierea împrejur, după Vohod se cântă troparul praznicului, *Slavă...*, condacul Sfântului, *Și acum...* al praznicului.

⁸³ De asemenea și în duminica a 3-a a Postului Mare.

⁸⁴ Tot: „Căți în Hristos...” se mai cântă și în Săptămâna luminată, în Duminica Rusaliilor, în Sămbăta lui Lazăr și în Sămbăta mare.

la Botezul Domnului, în ajuns, după Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, și în ziua praznicului, după rugăciunea amvonului se face sfințirea cea mare a apei⁸⁵.

§ 5. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA PRAZNICELE ÎMPĂRĂTEȘTI ÎMPREUNĂ CU DUMINICA

După cum s-a arătat, Vecernia și Utrenia la praznicele împărătești ori pe ce zi a săptămânii ar cădea, fie chiar Duminica, se fac numai din Minei.

De la această regulă fac excepție două praznice: Tăierea împrejur (Anul nou) și Întâmpinarea Domnului 2 Februarie⁸⁶.

Când unul din aceste două praznice cade pe zi de Duminică, Vecernia și Utrenia se împreună cu a Învierii respectiv a Duminicii, din Octoih, în modul următor:⁸⁷

a) Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos

Vecernia de sâmbătă seara

Începutul este cel obișnuit. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând. Urmează apoi 10 stihiri: 3 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih, 3 ale praznicului din Minei și 4 ale Sfântului Vasile din tot Minei. Apoi *Slavă...*, stihira sfântului: „De înțelepciune iubitor făcându-te”, glasul al 8-lea din Minei, și *acum...* Dogmatica glasului de rând.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenu zilei și paremiile Praznicului din Minei. După ectenia: „Să zicem toți...”, urmează: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih, cu *Slavă...* stihira sfântului: „Acela ce darul minunilor din cer a luat” glasul al 6-lea, și *acum...* a praznicului: „Nu s-a rușinat prea bunul Dumnezeu” glasul al 8-lea, amândouă din Minei.

Terminată fiind stihoavna, se citesc rugăciunile: „Acum slobozește, Prea Sfântă Treime, Tatăl nostru”, iar după ecfonisul: „Că a

⁸⁵ Vezi îndrumări amănunțite în Minei din zilele: 5 și 6 Ianuarie.

⁸⁶ În realitate, la 1 ianuarie primează slujba Sfântului Vasile (n.ed).

⁸⁷ În aceste cazuri însă, totdeauna se pun întâi stihirile Învierii, apoi ale praznicului.

Ta este împărăția” se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...* troparul sfântului: „În tot pământul a ieșit vestirea ta”, și *acum...* al praznicului: „Cela ce șezi pe scaun în chipul focului”. Urmează apoi otpustul.

Dacă se face Litie, atunci după ectenia cererilor se cântă stihirile Litiei din Minei, iar la binecuvântarea pâinilor se cântă troparul sfântului: „În tot pământul a ieșit vestirea ta” de 2 ori. Apoi troparul praznicului, o dată.

Utrenia de duminică dimineața

Începutul este cel obișnuit. După: „Dumnezeu este Domnul...” cântat pe troparul glasului de rând, urmează troparul Învierii de la acel glas, de 2 ori, *Slavă...* troparul sfântului: „În tot pământul a ieșit vestirea ta”, și *acum...* al praznicului: „Cela ce șezi pe scaun în chipul focului”. Amândouă din Minei.

După tropare și după ectenia mică, urmează cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu *Slavă...* și *acum...* cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele, urmate de Polieleu și Pripelele praznicului apoi binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”.

După binecuvântările Învierii, preotul rostește o ectenie mică, după al cărei ecfonis se citește ipacoiul glasului de rând, apoi se cântă sedelnele sfântului cu *Slavă...*, sedelna Polieleului, iar cu și *acum...* a Praznicului.

Urmează antifoanele și prochimenu glasului de rând, Toată suflarea, Evanghelia Învierii, Învierea lui Hristos și Psalmul 50. Apoi *Slavă...*: „Pentru rugăciunile apostolilor”, și *acum...*: „Pentru rugăciunile Născătoarei” și stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu” cu stihira Învierii: „Înviind Iisus din mormânt”.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurărilor”, se cântă Catavasiile Botezului: „Adâncului mării descoperind”. La cântarea a 3-a ectenia mică, condacul, icosul praznicului și sedelna sfântului din Minei cu *Slavă...* și *acum...* stihira Praznicului. La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul sfântului din Minei. „Să laudăm bine să cuvântăm” cântarea a 8-a; imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu...”, Ceea ce ești mai cinstită...”, la cântarea a 9-a.

După ecfonisul ecteniei mici urmează: „Sfânt este Domnul...” de 3 ori, luminând a Învierii care e la rând, *Slavă...* luminând a sfântului:

„Cu dragostea filosofiei ai tăiat”, *Și acum...* a praznicului: „Cu trupul se taie împrejur”.

La laude se pun 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale sărbătorii din Minei; *Slavă...* stihira Evangheliei, *Și acum...*; „Preabinecuvântată ești” pe antifonul glasului de rând. Apoi, pe aceeași melodie, se cântă Doxologia mare.

Utenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuire a toată lumea”, sau: „Înviat-ai din mormânt”.

La Liturghie

La Fericiri se cântă 8 stihiri: 4 ale Învierii din Octoih de la glasul de rând și 4 din Canonul praznicului de la cântarea a 6-a. După: „Veniți să ne închinăm”, se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul Praznicului, troparul sfântului, *Slavă...*, condacul sfântului, *Și acum...* al Praznicului.

La praznicul Tăierii împrejur, în orice zi a săptămânii ar cădea, fie și duminica, se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

b) Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos

Vecernia de sâmbătă seara

După începutul obișnuit, se cântă: „Doamne strigat-am...” – pe melodia glasului de rând, cu 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 6 ale Praznicului din Minei; *Slavă...* *Și acum...*, stihira Praznicului: „Să se deschidă ușa cerului”, glasul al 6-lea.

Când se cântă stihira cu *Slavă...* *Și acum...*, preotul cadește și face Vohodul după care urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenu zilei și paremiile Praznicului din Minei. Apoi ectenia: „Să zicem toți... Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih cu *Slavă...* *Și acum...*, stihira praznicului: „Cel ce se poartă pe Heruvimi”, glasul al 8-lea din Minei.

După rugăciunile obișnuite, se cântă troparul Învierii de la glasul de rând din Octoih, *Slavă...* *Și acum...*, troparul praznicului: „Bucură-te ceea ce ești cu dar dăruită”, glasul întâi, după care se face otpustul obișnuit.

Dacă se face Litie, după ecfonisul „Fie stăpânirea împărăției tale...” se cântă stihirile Litiei din Minei cu *Slavă...* *Și acum...*, iar la

binecuvântarea pâinilor se cântă numai troparul praznicului: „Bucură-te ceea ce ești cu dar dăruită”, glasul întâi, de 3 ori.

Utenia de duminică dimineața

După începutul obișnuit, se cântă: „Dumnezeu este Domnul...”, de 4 ori, pe troparul glasului de rând, apoi troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...* *Și acum...*, troparul Praznicului: „Bucură-te ceea ce ești cu dar dăruită”, glasul întâi.

După tropare urmează o ectenie mică, apoi cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih, cu *Slavă...* *Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii cu ectenie mică între ele, Polieleul cu Mărimurile Praznicului și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat, Doamne...”.

Terminele fiind binecuvântările Învierii, preotul rostește o ectenie mică, după ale cărei ecfonis se citește ipacoiul glasului de rând, apoi se cântă sedelnele praznicului și sedelna Polieleului, toate din Minei.

Urmează antifoanele glasului de rând, cu prochimenu din Minei. Apoi: „Toată suflarea, Evanghelia Învierii, Învieria lui Hristos”, și Psalmul 50. Mai departe: *Slavă...*, „Pentru rugăciunile apostolilor”, *Și acum...*, „Pentru rugăciunile Născătoarei” și stihul „Miluiește-mă, Dumnezeu”, cu stihira praznicului, „Să se deschidă ușa Cerului astăzi”.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările” se cântă Catavasiile Întâmpinării: „Pământul cel roditor de adâncime uscat”. La cântarea a 3-a ectenia mică și sedelna praznicului cu *Slavă...* *Și acum...*. La cântarea a 6-a ectenia mică, condacul și icosul praznicului. Apoi, „Să laudăm bine să cuvântăm” la cântarea a 8-a și imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu..., Ceea ce ești mai cinstită...”.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică, urmează: „Sfânt este Domnul...” de 3 ori, luminând Învierii care la rând, *Slavă...* *Și acum...* a praznicului: „Cu Duhul în biserică înainte”, apoi laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale praznicului din Minei; *Slavă...* stihira praznicului: „Cel ce bine ai voit pre mâini bătrânești” glasul al 6-lea, *Și acum...*; „Preabinecuvântată ești

Născătoare de Dumnezeu" pe antifonul glasului de rând după care, aceeași melodie se cântă Doxologia mare.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea” sau „Înviat-ai din mormânt”.

Când Praznicul Întâmpinării Domnului cade pe una din primele 4 duminici din Perioada Triodului, Vecernia și Utrenia se săvârșesc după îndrumările tipiconale de la Capetele lui Marcu ce se găsesc la sfârșitul Triodului⁸⁸.

La Liturghie

La Fericiți se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Canonul praznicului de la cântarea a 6-a. După: „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...* troparul praznicului, *Și acum...*, condacul tot a praznicului; iar în loc de „Cuvine-se cu adevărat”, se cântă Irmosul praznicului Întâmpinării.

§ 6. SÂMBETELE DIN PERIOADA OCTOIHULUI

Ziua de sâmbătă în Biserica creștină are o însemnătate mai mare decât celelalte zile ale săptămânii. De aceea, și Vecernia și Utrenia se deosebesc intrucâtva de slujbele celorlalte zile.

Pe lângă faptul că această zi este închinată pomenirii tuturor sfinților, Sâmbăta este totodată și un fel de încheiere a săptămânii și a glasului de rând. De aceea, la săvârșirea slujbelor din această zi, se pun și câteva cântări dintre cele ale Duminicii trecute.

După modul cum se săvârșeste Vecernia și Utrenia în sâmbetele din perioada Octoihului, ele pot fi împărțite în două categorii și anume: a) Sâmbetele obișnuite cu *Dumnezeu este Domnul*⁸⁹, din care fac parte toate sâmbetele, în afară de cele care aparțin celeilalte categorii; și b) Sâmbetele cu *Aliluia*⁹⁰, în care se săvârșesc slujbe pentru cei răposați.

⁸⁸ De altfel, ori pe care zi din perioada Triodului ar cădea Praznicul Întâmpinării Domnului, Tipicul după care se săvârșesc slujbele dumnezeiești trebuie căutat la sfârșitul Triodului la Capetele lui Marcu.

⁸⁹ Se numesc astfel fiindcă începutul lor se face cu „Dumnezeu este Domnul...”.

⁹⁰ S-a dat astfel de denumire acelor Sâmbete a căror început se face cu *Aliluia* spre a putea fi mai ușor deosebite unele de altele.

La Sâmbetele cu *Aliluia* se numără Sâmbetele morților, în care se fac slujbe pentru cei adormiți întru Domnul [și toate sâmbetele de peste an în care nu cade prăznuirea vreunui sfânt mare sau cu tropar propriu, mai ales dacă se întâmplă în Postul Nașterii Domnului sau al Sfinților Apostoli].

a) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sâmbetele cu „Dumnezeu este Domnul...”*

Vecernia de Vineri seara

Începutul se face ca și la celelalte Vecernii. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului prescris de Minei cu 6 stihiri ale Mineiului.

Dacă Mineiul nu are toate 6 stihirile ci numai 3, atunci se cântă fiecare stihiră de 2 ori, făcând la un loc 6.

Cu *Slavă...* se cântă stihira Sfântului din Minei, iar cu *Și acum...*, dogmatica glasului, a Născătoarei de la glasul de rând din Octoih.

Când însă Mineiul la: „Doamne strigat-am...” n-are nici o stihiră, atunci stihirile se iau toate din Octoihul Mare de la glasul de rând și de la ziua respectivă, și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, dogmatica zilei tot din Octoih.

Vohod nu se face, deci nemijlocit urmează imnul „Lumină lină...” apoi prochimenu zilei. După „Învrednicește-ne Doamne...” urmează ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih, cu stihirile mucenicești (care câteodată sunt așezate la stihirile de la „Doamne strigat-am...” și deci de acolo trebuie luate), cu *Slavă...*, stihira Sfântului din Minei, iar cu *Și acum...*, stihira Născătoarei de la stihoavna Octoihului.

În caz că Mineiul la stihoavnă nu are stihiră cu *Slavă...*, atunci stihoavna se încheie cu *Slavă... Și acum...* stihira Născătoarei de la stihoavna Octoihului.

După stihoavnă urmează obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește...” etc. și troparul sfântului din Minei cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului de la ziua respectivă.

Dacă Mineiul are două tropare, atunci troparul prim se cântă fără *Slavă...*, al doilea cu *Slavă...*, iar cu *Și acum...* se cântă a Născătoarei de

Născătoare de Dumnezeu" pe antifonul glasului de rând după care, aceeași melodie se cântă Doxologia mare.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea” sau „Înviat-ai din mormânt”.

Când Praznicul Întâmpinării Domnului cade pe una din primele 4 duminici din Perioada Triodului, Vecernia și Utrenia se săvârșesc după îndrumările tipiconale de la Capetele lui Marcu ce se găsesc la sfârșitul Triodului⁸⁸.

La Liturhie

La Fericiri se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Canonul praznicului de la cântarea a 6-a. După: „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...* troparul praznicului, *Și acum...*, condacul tot a praznicului; iar în loc de „Cuvine-se cu adevărat”, se cântă Irmosul praznicului Întâmpinării.

§ 6. SÂMBETELE DIN PERIOADA OCTOIHULUI

Ziua de sâmbătă în Biserica creștină are o însemnătate mai mare decât celelalte zile ale săptămânii. De aceea, și Vecernia și Utrenia se deosebesc întrucâtva de slujbele celorlalte zile.

Pe lângă faptul că această zi este închinată pomenirii tuturor sfinților, Sâmbăta este totodată și un fel de încheiere a săptămânii și a glasului de rând. De aceea, la săvârșirea slujbelor din această zi, se pun și câteva cântări dintre cele ale Duminicii trecute.

După modul cum se săvârșeste Vecernia și Utrenia în sâmbetele din perioada Octoihului, ele pot fi împărțite în două categorii și anume: a) Sâmbetele obișnuite cu *Dumnezeu este Domnul*⁸⁹, din care fac parte toate sâmbetele, în afară de cele care aparțin celeilalte categorii; și b) Sâmbetele cu *Aliluia*⁹⁰, în care se săvârșesc slujbe pentru cei răposați.

⁸⁸ De altfel, ori pe care zi din perioada Triodului ar cădea Praznicul Întâmpinării Domnului, Tipicul după care se săvârșesc slujbele dumnezeiești trebuie căutat la sfârșitul Triodului la Capetele lui Marcu.

⁸⁹ Se numesc astfel fiindcă începutul lor se face cu „Dumnezeu este Domnul...”.

⁹⁰ S-a dat astfel de denumire acelor Sâmbete a căror început se face cu *Aliluia* spre a putea fi mai ușor deosebite unele de altele.

La Sâmbetele cu *Aliluia* se numără Sâmbetele morților, în care se fac slujbe pentru cei adormiți întru Domnul [și toate sâmbetele de peste an în care nu cade prăznuirea vreunui sfânt mare sau cu tropar propriu, mai ales dacă se întâmplă în Postul Nașterii Domnului sau al Sfinților Apostoli].

a) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sâmbetele cu „Dumnezeu este Domnul...”*

Vecernia de Vineri seara

Începutul se face ca și la celelalte Vecernii. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului prescris de Minei cu 6 stihiri ale Mineiului.

Dacă Mineiul nu are toate 6 stihirile ci numai 3, atunci se cântă fiecare stihiră de 2 ori, făcând la un loc 6.

Cu *Slavă...* se cântă stihira Sfântului din Minei, iar cu *Și acum...*, dogmatica glasului, a Născătoarei de la glasul de rând din Octoih.

Când însă Mineiul la: „Doamne strigat-am...” n-are nici o stihiră, atunci stihirile se iau toate din Octoihul Mare de la glasul de rând și de la ziua respectivă, și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, dogmatica zilei tot din Octoih.

Vohod nu se face, deci nemijlocit urmează imnul „Lumină lină...” apoi prochinul zilei. După „Învrednicește-ne Doamne...” urmează ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih, cu stihirile mucenicești (care câteodată sunt așezate la stihirile de la „Doamne strigat-am...” și deci de acolo trebuie luate), cu *Slavă...*, stihira Sfântului din Minei, iar cu *Și acum...*, stihira Născătoarei de la stihoavna Octoihului.

În caz că Mineiul la stihoavnă nu are stihiră cu *Slavă...*, atunci stihoavna se încheie cu *Slavă... Și acum...* stihira Născătoarei de la stihoavna Octoihului.

După stihoavnă urmează obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește...” etc. și troparul sfântului din Minei cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului de la ziua respectivă.

Dacă Mineiul are două tropare, atunci troparul prim se cântă fără *Slavă...*, al doilea cu *Slavă...*, iar cu *Și acum...* se cântă a Născătoarei de

Dumnezeu corespunzătoare de la glasul pe care s-a cântat troparul cu *Slavă...* și de la ziua respectivă.

După tropare și după ectenia: „Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule...”, se face otpustul.

Utrenia de sâmbătă dimineața

Începutul este cel obișnuit. După ectenia mare se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” pe melodia troparului din Minei, apoi însuși troparul sfântului din Minei de 2 ori, *Slavă... Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului și de la ziua respectivă.

Dacă Mineiul are două tropare, atunci: „Dumnezeu este Domnul...” se cântă de 4 ori pe melodia primului tropar. Cu *Slavă...* se cântă troparul al 2-lea, iar cu *Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu de la glasul pe care s-a cântat troparul cu *Slavă...* de la ziua respectivă.

După tropare și după ectenia mică urmează cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu *Slavă... Și acum...*, cu cismele Psaltirii și cu ectenie mică între ele și Psalmul 50.

Și îndată se cântă Catavasiile Mineiului. La Catavasii se cântă numai 4 cântări: a 3-a, a 6-a, a 8-a și a 9-a cu obișnuitele ectenii și cântări între ele, tocmai ca în zilele de peste săptămână.

După cântarea a 9-a preotul rostește ectenia mică, după al cărei ecfonis se cântă luminând sfântului din Minei, apoi *Slavă...*, luminând zilei din Octoih, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu ei tot de acolo.

Dacă Mineiul are laude, după luminând urmează laudele Mineiului cu *Slavă... Și acum...*. Când Mineiul prescrie și Doxologie mare, atunci laudelor le urmează Doxologia mare – pe antifonul glasului pe care s-a cântat stihira cu *Slavă... Și acum...* de la laude. După aceasta se cântă troparele de la începutul Utreniei cu al Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare.

Când însă Mineiul nu are stihiri la laude⁹¹ și nu prescrie Doxologie mare după luminând, în locul laudelor se citesc psalmii de laudă cu *Slava* lor, iar în locul Doxologiei mari se citește Doxologia mică.

⁹¹ Tipicul de la Mănăstirea Cernica zice că în aceste Sâmbete laudele Octoihului nu se cântă chiar dacă lipsesc la Minei.

Preotul rostește apoi ectenia cererilor după al cărei ecfonis se cântă stihioavna Octoihului⁹². La stihioavnă se pun stihirile mucenicești – ce se găsesc la laudele Octoihului, cu *Slavă... Și acum...*, tot de acolo.

După stihioavnă urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...”, apoi troparele în aceeași ordine în care s-au cântat la începutul Utreniei, cu deosebirea că a Născătoarei de Dumnezeu se pune cea pentru sfârșitul Utreniei. Apoi ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” și otpustul obișnuit.

La Liturghie

La Fericiri se cântă 6 stihiri din Octoih de la glasul de rând, iar dacă și sfântul Mineiului are astfel de stihiri, atunci la Fericiri se pun 8 stihiri: 4 ale sfântului din canonul Mineiului de la cântarea a 3-a, și 4 ale glasului de rând din Octoih.

După „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul zilei, al sfântului din minei, condacul *Slavă...*, Cu sfinții odihnește... *Și acum...* Ca o pârgă a firii... [a se vedea în Ceaslov, la Obedniță].

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din sâmbetele cu „Aliluia”

Vecernia de vineri seara

La „Doamne strigat-am...” cântat pe melodia glasului prescriș de Minei, punem 6 stihiri: 3 ale sfântului din Minei și 3 ale glasului de rând din Octoih. Apoi *Slavă... Și acum...*, Dogmatica glasului de rând⁹³.

Vohod nu se face, nemijlocit urmează imnul „Lumină lină...”, prochimenu zilei, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna glasului de rând din Octoih cu *Slavă... Și acum...*

După stihioavnă urmează obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește” etc. apoi troparele, glasul al 2-lea: „Apostolilor, proorocilor...” *Slavă...* troparul morților: „Pomenește, Doamne, ca un bun...”, *Și acum...*: „Maică sfântă a luminii...”. Terminate troparele, preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” și otpustul.

Utrenia de sâmbătă dimineața

⁹² În Sâmbetele de rând ale Octoihului, stihioavna se lasă. Ea se cântă numai în sâmbetele în care se fac slujbe pentru cei morți. De aceea, în aceste sâmbete, la stihioavnă se cântă stihirile mucenicești de la laude.

⁹³ Această stihiră a Născătoarei este cea din sâmbăta seara trecută.

După începutul obișnuit se cântă *Aliluia* de 4 ori, în loc de Dumnezeu este Domnul, pe troparul glasului al 2-lea, cu stihurile care sunt scrise în *Triod* la sâmbăta a doua din Post. Nemijlocit după acestea și pe aceeași melodie, urmează troparele așa cum s-au cântat seara la Vecernie.

După tropare urmează ectenia mică, după ale cărei ecfonis strana citește catisma a 16-a, ectenia mică și cântă sedelnele glasului de rând din Octoih, cu *Slavă... Și acum...*

Apoi catisma a 17-a din Psaltire iar la strană se cântă troparele morților: „Bine ești cuvântat Doamne...”, Ceata sfinților a aflat izvorul vieții...”. Preotul rostește ectenia pentru cei morți. Apoi sedelnele morților. „Odihnește Mântuitorul nostru”, *Slavă... Și acum...*; „Cela ce ai răsărit lumii din Fecioară”, și Psalmul 50.

Și îndată se cântă Canonul Octoihului, dar cu catavasi numai la 4 cântări: 3, 6, 8 și 9, întocmai ca în zilele de peste săptămână. La cântarea 3 se pune ectenia mică și sedelna morților: „Cu adevărat deșertăciune...”, *Slavă... Și acum...*; „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu...”. La cântarea a 6-a se pune iarăși ectenia mică, condacul: „Cu sfinții odihnește...” și icosul: „Tu însuși ești fără de moarte”. La cântarea a 8-a punem stihul obișnuit: „Să laudăm bine să cuvântăm...”, iar la cântarea a 9-a punem imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu...”, Ceea ce ești mai cinstită...”.

După ectenia mică urmează luminândă zilei din Octoih cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu ei și laudele glasului de rând din Octoih de ziua respectivă cu *Slavă... Și acum...*

Nemijlocit urmează Doxologia mică, ectenia cererilor și stihovna glasului de rând din Octoih, cu *Slavă... Și acum...*, apoi rugăciunile „Bine este a ne mărturisi...”, Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...” și troparele de la începutul Utreniei. După ectenia „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” se face otpustul.

La Liturghie

La Fericiri stihurile în număr de 6 se cântă din Octoih, de la glasul de rând, iar după Vohod se pun troparele de la începutul Utreniei și condacul morților.

CAPITOLUL III

ÎNAINTEPRĂZNUIREA ȘI ÎNCHEIEREA SĂRBĂTORILOR

După cum s-a arătat, toate sărbătorile Născătoarei de Dumnezeu cu tinere, precum și Praznicele Împărătești, afară de Tăierea împrejur care se sărbătorește numai o zi, au un început, adică o Înainteprăznuire, Dupăprznuire și un sfârșit (Odovania).

Vecerniile și Utreniile Înaintea prăznuirilor și a Odovaniilor, se fac după un tipic special.

Atât Înainteprăznuirea cât și Odovania sărbătorilor, sunt legate de o dată fixă a lunii, deci ele nu pot cădea totdeauna pe aceeași zi a săptămânii.

Când Înainteprăznuirea, sau Odovania sărbătorilor Născătoarei de Dumnezeu și a Praznicelor împărătești a căzut pe una din zilele săptămânii, în afară de duminica, Vecernia și Utrenia se săvârșesc numai din Minei după îndrumările tipiconale aflate acolo.

Dacă însă Înainteprăznuirea sau Odovania acestor sărbători a căzut pe zi de duminică, slujba Înainteprăznuirii, sau a Odovaniei din Minei, trebuie împreună cu slujba Învierii, respectiv a duminicii, din Octoih.

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ÎNAINTEPRĂZNUIREA SĂRBĂTORILOR NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Vecernia

După obișnuitul început, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri⁹⁴ ale Mineiului: 3 ale Înainteprăznuirii și 3 ale Sfântului cu *Slavă... Și acum...* tot de acolo.

⁹⁴ Dacă în 24 martie, Înainteprăznuirea Bunei-Vestiri, se face Liturghia Darurilor Înaintesfințite, atunci la „Doamne strigat-am...” se pun 10 stihiri.

Vohod nu se face⁹⁵, deci nemijlocit urmează imnul: „Lumină lină...” prochimenu zilei⁹⁶, „Învrednicește-ne Doamne...”⁹⁷, ectenia cererilor și stihoavna Mineiului cu Slavă... Și acum..., pe antifonul glasului prescris acolo.

După stihoavnă urmează obișnuitele rugăciuni, apoi troparul sfântului din Minei, Slavă... Și acum..., troparul Înainteprăznuirii⁹⁸ și otpustul îndătinat.

Utenia

După începutul obișnuit la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori⁹⁹ apoi troparul Înainteprăznuirii¹⁰⁰ de 2 ori, Slavă..., troparul sfântului din Minei, Și acum..., iarăși troparul Înainteprăznuirii¹⁰¹.

După tropare urmează ectenia mică, sedelnele¹⁰² Mineiului și Psalmul 50.

După Psalmul 50 se cântă Catavasiile Înainteprăznuirii din Minei cu obișnuitele ectenii și cântări în cursul lor.

După cântarea a 9-a urmează luminânda Sfântului, Slavă... Și acum..., a Înainteprăznuirii, amândouă din Minei; apoi psalmii de laudă, Doxologia mică în locul Doxologiei mari, ectenia cererilor și stihoavna Mineiului¹⁰³ cu Slavă... Și acum....

După stihoavnă se citesc rugăciunile obișnuite, apoi troparele de la începutul Uteniei.

După ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” se face otpustul.

⁹⁵ Dacă în 24 martie se săvârșește Liturgia Înaintesfințitelor, atunci la Vecernie se face și Vohod.

⁹⁶ Dacă se face Liturgia Înaintesfințitelor, după prochimenu se citesc și paremiile Triodului în 24 martie.

⁹⁷ La 24 Martie se cântă stihoavna Triodului cu Slavă... Și acum... din Minei.

⁹⁸ La 24 martie se cântă troparul: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...”.

⁹⁹ Dacă 24 martie cade pe o zi obișnuită a săptămânii, s-ar putea întâmpla ca să se cânte „Aliluia” și troparele Treimice.

¹⁰⁰ Dacă 24 martie cade Sâmbăta sau duminica, atunci la Utenie se cântă „Dumnezeu este Domnul...”, cu troparul Înainteprăznuirii.

¹⁰¹ Dacă este numai un tropar, acela se cântă de 3 ori.

¹⁰² Întocmai ca și la sâmbători, la sedelne nu se găsește decât câte o stihiră care trebuie cântată de 2 ori.

¹⁰³ La 24 martie se cântă stihoavna Triodului cu Slavă... Și acum..., stihira Mineiului.

La Liturghie

La Fericiri se pun 8 stihiri din Canonul Mineiului de la cântarea a 3-a și a 6-a.

După „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul Înainteprăznuirii¹⁰⁴, al sfântului din Minei, Slavă..., Condacul sfântului, Și acum... al Înainteprăznuirii.

§ 2. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ÎNAINTEPRĂZNUIREA SĂRBĂTORILOR NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU ÎMPREUNĂ CU A DUMINICII

Vecernia de sâmbătă seara

„Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih, 3 ale Înainteprăznuirii și 3 ale sfântului din Minei. Apoi Slavă..., stihira Înainteprăznuirii, Și acum..., dogmatica glasului de rând.

După Vohod¹⁰⁵ urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenu zilei, ectenia: „Să zicem toți...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna Învierii de la glasul de rând din Octoih cu Slavă... Și acum..., stihira Înainteprăznuirii din Minei.

La tropare se cântă întâi troparul Învierii de la glasul de rând, cu Slavă... troparul sfântului, Și acum..., al Înainteprăznuirii, după care preotul face otpustul obișnuit.

Utenia de duminică dimineața

După obișnuitul început, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, Slavă... al Sfântului, Și acum..., al Înainteprăznuirii, amândouă din Minei.

Cele două serii de sedelne se pun ale glasului de rând din Octoih, cu Slavă... Și acum..., cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Psalmul 118 și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne..., Soborul îngeresc...”.

¹⁰⁴ Dacă este hramul lui Iisus Hristos, atunci întâi se cântă troparul hramului.

¹⁰⁵ Fiindcă e cu slujba duminicii, se face și Vohod.

După binecuvântările Învierii și după ectenia mică, urmează ipacoiul, antifonele și prochimenu glasului de rând. Apoi: „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos...” și Psalmul 50. Apoi: *Slavă...*: „Pentru rugăciunile Apostolilor...”, *Și acum...*: „Pentru rugăciunile Născătoarei...” și stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu...”, cu stihira Învierii: „Înviind Iisus din mormânt...”.

Catavasiile se cântă cele de rând, prescrise de Minei, cu ectenie mică la cântarea a 3-a, condacul și icosul Înaintepăznuirii, condacul și icosul sfântului și sedelna Mineiului, cu *Slavă...* sedelna sfântului, *Și acum...*, a Înaintepăznuirii; cu ectenie mică la cântarea a 6-a condacul și icosul Învierii de la glasul de rând; cu stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...” la cântarea a 8-a și cu imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Ceea ce ești mai cinstită...” la cântarea a 9-a.

Apoi ectenia mică și luminânda de obște de 3 ori, luminânda Învierii care e la rând, *Slavă...* a sfântului, *Și acum...*, a Înaintepăznuirii. Apoi laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Înaintepăznuirii – la care se pun stihurile stihoavnei și cu cea de la *Slavă...* ca să fie 4. Urmează apoi *Slavă...*, stihira Evangheliei, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...” și Doxologia mare, amândouă pe antifonul glasului de rând.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuire a toată lumea...” sau „Înviat-ai din mormânt...”, în funcție de glasul de rând.

La Liturghie

La Fericii se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând și 4 ale Înaintepăznuirii din Canonul Mineiului de la cântarea a 3-a.

După „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul Înaintepăznuirii, al hramului și al sfântului, *Slavă...* condacul sfântului, *Și acum...*, al Înaintepăznuirii.

§ 3. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ODOVANIA SĂRBĂTORILOR NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Vecernia

După obișnuitul început se cântă: „Doamne strigat-am...” cu 6 sau 8 stihiri după cum prescrie Mineiul.

Vohod nu se face; deci nemijlocit urmează imnul „Lumină lină...”, apoi prochimenu zilei, imnul: „Învrednicește-ne Dumnezeu...”, ectenia cererilor și stihoavna cu stihurile praznicului cu *Slavă...* și *acum...*

După stihoavnă urmează obișnuitele rugăciuni, apoi troparul praznicului de 3 ori și otpustul obișnuit.

Utrenia

După obișnuitul început se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe melodia troparului praznicului, apoi însuși troparul praznicului din Minei de 3 ori.

După tropar urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale praznicului din Minei cu *Slavă...* și *acum...*, cu ectenie mică între ele, apoi iarăși o ectenie mică și antifonele glasului al 4-lea: „Din tinerețile mele...”. Apoi prochimenu praznicului din Minei, Evanghelia Utreniei și Psalmul 50.

Catavasiile se pun ale praznicului dacă are, sau cele care sunt la rând, cu ectenie mică, ipacoiul și sedelna praznicului¹⁰⁶ cu *Slavă...* și *acum...*, la cântarea a 3-a, cu ectenie mică, condacul și icosul praznicului la cântarea a 6-a, cu stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...” la cântarea a 8-a și cu stihurile praznicului la cântarea a 9-a. „Ceea ce ești mai cinstită...” nu cântăm.

După ectenie urmează luminânda praznicului de 2 ori, cu *Slavă...* și *acum...*, apoi laudele praznicului cu 4 stihiri cu *Slavă...* și *acum...*. Se cântă apoi Doxologia mare și troparul praznicului o dată sau de 3 ori, după cum prescrie Mineiul și otpustul obișnuit.

La Liturghie

La Fericii se pun 8 stihiri: 4 din Canonul prim al Mineiului de la cântarea a 3-a și 4 din Canonul al doilea de la cântarea a 6-a.

După: „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul praznicului, *Slavă...* și *acum...*, condacul, tot al praznicului.

¹⁰⁶ Sau ipacoiul sau sedelna cu *Slavă...* și *acum...*; nu este îngăduit să se cânte amândouă.

§ 4. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ODOVANIA SĂRBĂTORILOR NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU ÎMPREUNĂ CU A DUMINICII

Vecernia de sâmbătă seara

La: „Doamne strigat-am...”, care se cântă pe melodia glasului de rând, se pun 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 6 ale praznicului din Minei, *Slavă...*, stihira praznicului, *Și acum...*, dogmatica (a Născătoarei), glasul de rând.

După Vohod urmează celelalte după rânduială, iar stihoavna se cântă cea a glasului de rând din Octoih, cu *Slavă... Și acum...*, a praznicului din Minei.

La tropare se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...* troparul sfântului, dacă are¹⁰⁷, *Și acum...* al praznicului, după care se face otpustul obișnuit.

La Litie se cântă troparul praznicului de trei ori.

Utrenia de duminică dimineața

După începutul obișnuit se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe melodia troparului glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...*¹⁰⁸ *Și acum...*, troparul praznicului.

După tropare urmează ectenia mică, apoi cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu *Slavă... Și acum...*, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Psalmul 118 și nemijlocit¹⁰⁹ binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”.

Preotul rostește ectenia mică, după care se citește ipacoiul și se cântă antifoanele și prochimenu glasului de rând. Apoi urmează: „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos...”, Psalmul 50, *Slavă...*: „Pentru rugăciunile apostolilor...”, *Și acum...*: „Pentru

¹⁰⁷ Dacă sfântul din Minei nu are tropar, cu *Slavă... Și acum...* se cântă troparul praznicului.

¹⁰⁸ Dacă sfântul Mineiului are tropar, cu *Slavă...* se cântă troparul sfântului, iar cu *Și acum...* al praznicului.

¹⁰⁹ La 25 noiembrie sfântul are și tropar și Polieleu, deci la tropare se cântă cu *Slavă...* troparul sfântului, atât la Vecernie cât și la Utrenie, iar după cele două serii de sedelne se cântă Polieleu.

rugăciunile Născătoarei...” și stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule...” cu stihira: „Înviind Iisus din mormânt...”.

Catavasiile se cântă cele care sunt la rând cu ectenie mică, condacul, icosul și sedelna praznicului cu *Slavă... Și acum...* la cântarea a 3-a¹¹⁰; cu ectenie mică, condacul și icosul Învierii la cântarea a 6-a; cu stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm...” la cântarea a 8-a; și cu imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu...”, Ceea ce ești mai cinstită...” la cântarea a 9-a.

Urmează apoi luminânda de obște de 3 ori, luminânda Învierii care e la rând, *Slavă...* a sfântului, dacă are, *Și acum...* a praznicului, apoi laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale praznicului din Minei cu *Slavă...* stihira Evangheliiei care e la rând, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...” și Doxologia mare.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea a toată lumea...” sau: „Înviat-ai din mormânt...”.

La Liturghie

La Fericiri se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Canonul praznicului de la cântarea a 3-a.

După „Veniți să ne închinăm...” se cântă troparul Învierii, troparul praznicului și al sfântului, dacă are, *Slavă...*, condacul Învierii, *Și acum...*, al praznicului; iar dacă și sfântul are condac, atunci condacul Învierii se cântă fără *Slavă...*, iar cu *Slavă...* se cântă condacul sfântului, *Și acum...*, al praznicului.

§ 5. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ÎNAINTEPRĂZNUIREA PRAZNICELOR ÎMPĂRĂTEȘTI ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Vecernia

La „Doamne strigat-am...” se pun 6 stihiri ale Mineiului: 3 ale Înainteprăznuirii și 3 ale sfântului; *Slavă...* a sfântului, dacă are¹¹¹, *Și acum...*, a Înainteprăznuirii¹¹².

¹¹⁰ La 25 noiembrie după cântarea a 3-a se cântă și condacul sfântului. Uneori tot după cântarea a 3-a se pune și ipacoiul praznicului.

¹¹¹ La 13 septembrie, 20 decembrie și 1 februarie și sfântul Mineiului are stihiră cu *Slavă...*

¹¹² Dacă Vecernia se face vineri seara, cu *Și acum...* se cântă dogmatica glasului

Vohod nu se face¹¹³; urmează imnul „Lumină lină...”, apoi prochimenu zilei¹¹⁴, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna Mineiului cu *Slavă...*¹¹⁵ și *acum...* a Înainteprăznuirii.

După „Acum slobozește, Prea sfântă Treime, Tatăl nostru”, la strană se cântă troparul sfântului, dacă are, *Slavă...* și *acum...* al Înainteprăznuirii, după care se face otpustul.

Utrenia

După obișnuitul început se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, apoi troparul Înainteprăznuirii (de 2 ori), *Slavă...* troparul sfântului¹¹⁶, și *acum...* iarăși al Înainteprăznuirii.

Terminate fiind troparele, preotul rostește ectenia mică, după care urmează cele două serii de sedelne ale Mineiului cu *Slavă...* și *acum...* fără ectenie mică între ele și Psalmul 50.

Catavasiile se cântă cele ale Înainteprăznuirii, cu ectenie mică, condacul, icosul¹¹⁷ Înainteprăznuirii la cântarea a 3-a; cu condacul și icosul sfântului la cântarea a 6-a¹¹⁸; cu stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...” la cântarea a 8-a; și cu: „Ceea ce ești mai cinstită...” la cântarea a 9-a.

După ectenia mică urmează luminândă sfântului cu *Slavă...* și *acum...* a Înainteprăznuirii.

După stihovna urmează Psalmii de laudă¹¹⁹ în locul laudelor¹²⁰, apoi Doxologia mică, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna Mineiului cu *Slavă...* a sfântului dacă are, dacă nu, *Slavă...* și *acum...* a praznicului.

de rând, de sâmbătă seara trecută.

¹¹³ La 13 septembrie se face și Vohod.

¹¹⁴ În 13 septembrie după prochimenu se citesc paremiile.

¹¹⁵ În 20 decembrie se cântă cu *Slavă...* stihira sfântului din Minei.

¹¹⁶ Dacă sfântul din Minei nu are tropar, atunci atât la Vecernie cât și la Utrenia se cântă numai troparul Înainteprăznuirii de 3 ori.

¹¹⁷ La 1 februarie, Înainteprăznuirea Întâmpinării Domnului, icos nu se află, în acest caz se cântă numai condacul.

¹¹⁸ La 5 august Înainteprăznuirea Schimbării la față Mineiului așează condacul și icosul sfântului la cântarea a 3-a, iar condacul și icosul Înainteprăznuirii la cântarea a 6-a.

¹¹⁹ În 2 ianuarie Înainteprăznuirea Arătării Domnului, Mineiul are și laude, 4 stihiri. În acest caz după luminândă urmează laudele, apoi Doxologia mică, stihovna și celelalte părți ale Utreniei.

¹²⁰ La 13 septembrie Înainteprăznuirea Înălțării Cinstitei Cruci, Mineiul are și laude și Doxologie mare.

Se citesc rugăciunile „Bine este a ne mărturisi...”, apoi se cântă troparul Înainteprăznuirii, *Slavă...* al sfântului, și *acum...* al Născătoarei, după care preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pre noi Dumnezeu...” și face otpustul.

La Liturghie

La Fericiri se pun 8 stihiri din Canonul Înainteprăznuirii: 4 de la cântarea a 3-a și 4 de la cântarea a 6-a.

După „Veniți să ne închinăm...” se cântă troparul sfântului, al Înainteprăznuirii, *Slavă...* condacul sfântului, și *acum...* al Înainteprăznuirii.

§ 6. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ÎNAINTEPRĂZNUIREA PRAZNICELOR ÎMPĂRĂTEȘTI ÎMPREUNĂ CU A DUMINICII

Vecernia de sâmbătă seara

La „Doamne strigat-am...”, care se cântă pe melodia glasului de rând se pun 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 6 din Minei: 3 ale Înainteprăznuirii și 3 ale sfântului¹²¹, *Slavă...*¹²² stihira Înainteprăznuirii¹²³ din Minei, și *acum...* Dogmatica glasului de rând.

După Vohod urmează imnul „Lumină lină...”, apoi prochimenu zilei¹²⁴, ectenia „Să zicem toți...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna glasului de rând¹²⁵ din Octoih, cu *Slavă...* stihira sfântului, și *acum...* al Înainteprăznuirii; amândouă din Minei.

¹²¹ La Înainteprăznuirea Înălțării Cinstitei Cruci în 13 septembrie, la „Doamne strigat-am...”, după stihirile Învierii, urmează 3 ale Înainteprăznuirii și 3 ale Înnoirii.

¹²² În 13 septembrie cu *Slavă...* la „Doamne strigat-am” se cântă stihira Învierii. Dacă e vineri seara, cu *Slavă...* se cântă stihira Înainteprăznuirii, iar cu și *acum...* dogmatica glasului de rând.

¹²³ La Înainteprăznuirea Nașterii Domnului 20 decembrie, cu *Slavă...* se pune stihira Sfinților Părinți.

¹²⁴ În 13 septembrie după Prochimenu se citesc și Paremiile. De asemenea, dacă Înainteprăznuirea Nașterii Domnului a căzut pe Duminică Sf. Părinți, la Vecernia de sâmbătă seara, după Prochimenu se citesc paremiile Mineiului.

¹²⁵ În 13 septembrie, cu *Slavă...* se cântă stihira Învierii, iar cu și *acum...* a Crucii.

Terminată fiind stihovna, se citește rugăciunile obișnuite, după care se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul sfântului din Minei, dacă are, *Și acum...*, al Înainteprăznuirii, după care se face otpustul.

La Litie se cântă la locul lor stihirile hramului și ale Înainteprăznuirii¹²⁶ cu *Slavă...*, a sfântului din Minei, *Și acum...* al Înainteprăznuirii¹²⁷.

La binecuvântarea pâinilor se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară”, de 3 ori.

Utenia de duminică dimineața

După obișnuitul început se cântă „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...* troparul sfântului, dacă are, *Și acum...* al Înainteprăznuirii¹²⁸.

După tropare urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale glasului de rând¹²⁹ cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat...”.

Urmează apoi ectenia mică, ipacoiul, antifoanele, prochimenu glasului de rând din Octoih, „Toată suflarea”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos”, Psalmul 50 și cealaltă rânduială după cum am arătat la alte Utenii.

Catavasiile se cântă cele de rând, prescrise de Minei, cu ectenie mică, condacul, icosul Înainteprăznuirii¹³⁰ și sedelna sfântului cu *Slavă...* *Și acum...*, a Înainteprăznuirii la cântarea a 3-a¹³¹, cu ectenie mică condacul și icosul Învierii la cântarea a 6-a¹³², cu stihul obișnuit

¹²⁶ În 13 septembrie la Litie după stihira hramului se cântă stihira Învierii.

¹²⁷ În 20 decembrie la Litie se pun stihirile Înainteprăznuirii și a Sfinților Părinți.

¹²⁸ La 13 septembrie cu *Slavă...*, se cântă troparul Învierii, iar cu *Și acum...* al Crucii.

¹²⁹ La 13 septembrie cu *Slavă...*, *Și acum...* de la sedelne se pun stihirile Învierii din Minei.

¹³⁰ La 13 septembrie după cântarea a 3-a se pune condacul, icosul Înnoirii și sedelna Mineiului cu *Slavă...* *Și acum...*, a Crucii.

¹³¹ La 20 decembrie după cântarea a 3-a se pune ipacoiul din Duminica Sfinților Părinți; de altfel această duminică nu are sedelne după cântarea a 3-a.

¹³² La 20 decembrie după cântarea a 6-a, Mineiul prescrie condacul și icosul Sf. Părinți, adică ale Duminicii înainte de Nașterea Domnului.

la cântarea a 8-a și cu imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu...”, „Ceea ce ești mai cinstită...” la cântarea a 9-a.

După cântarea a 9-a, preotul rostește ectenia mică, după care urmează luminând de obște de 3 ori, luminând Învierii care e la urmează luminând de 3 ori după cum prescrie Mineiul, *Slavă...* a sfântului din Minei¹³³, *Și acum...* a Înainteprăznuirii¹³⁴. Apoi laudele¹³⁵ cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând și 4 ale Înainteprăznuirii¹³⁶ din Minei, *Slavă...*, stihira Evangheliei¹³⁷ care va fi la rând, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești” și nemijlocit Doxologia mare.

Utenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea...”, sau „Înviat-ai din mormânt...”.

La Liturghie

La Fericiri se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând și 4 din Canonul Mineiului de la cântarea a 3-a.

După „Veniți să ne închinăm...”, se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul Înainteprăznuirii¹³⁸, al hramului¹³⁹, al sfântului din Minei, condacul Învierii, *Slavă...*, condacul hramului, *Și acum...*, al Înainteprăznuirii.

§ 7. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ODOVANIA PRAZNICELOR ÎMPĂRĂTEȘTI ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

Vecernia

La „Doamne strigat-am...”, se cântă 6 stihiri ale praznicului, cu *Slavă...* *Și acum...*¹⁴⁰, toate din Minei.

¹³³ La 13 septembrie, cu *Slavă...* se cântă stihira Înnoirii, iar cu *Și acum...*, a Crucii.

¹³⁴ La 5 august, cu *Slavă...* *Și acum...* stihira Înainteprăznuirii.

¹³⁵ La praznicele care nu au laude, dacă Înainteprăznuirea a căzut pe zi de duminică, atunci la laude se pun stihirile Înainteprăznuirii de la stihovna, împreună cu *Slavă...* *Și acum...*, ca să fie pe 4.

¹³⁶ La 13 septembrie, stihirile Înnoirii, iar la 20 decembrie ale Sfinților Părinți.

¹³⁷ La 20 decembrie, cu *Slavă...* *Și acum...*, stihira Sf. Părinți.

¹³⁸ În 13 septembrie, după „Veniți să ne închinăm” se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul Crucii, condacul Învierii, *Slavă...* *Și acum...*, condacul Învierii.

¹³⁹ În 20 decembrie, după Vohod se pune troparul Învierii, de la glasul de rând, troparul Sf. Părinți, al Înainteprăznuirii, *Slavă...*, condacul Sf. Părinți, *Și acum...*, al Înainteprăznuirii.

¹⁴⁰ Dacă Odovania este sâmbăta, la Vecernie se cântă cu *Slavă...*, stihira praznicului, iar cu *Și acum...*, dogmatica glasului de rând, cea de sâmbătă seara trecută.

Vohod nu se face; urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimetul zilei, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna praznicului cu *Slavă... Și acum...*

După stihovna urmează obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește... Preasfântă Treime... Tatăl nostru...”, apoi troparul praznicului de 3 ori și otpustul.

Utenia

După: „Dumnezeu este Domnul...”, care se cântă de 4 ori, urmează troparul praznicului de 3 ori.

După tropar se zice ectenia mică, apoi cele două serii de sedelne ale praznicului cu *Slavă... Și acum...*, fără ectenie mică între ele și Psalmul 50.

Catavasiile sunt cele ale praznicului dacă are, dacă nu, cele de rând. La cântarea a 3-a, ectenie mică și sedelna praznicului cu *Slavă... Și acum...* La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul praznicului. La cântarea a 8-a stihul obișnuit. La cântarea a 9-a nu se zice imnul Născătoare de Dumnezeu, ci stihurile cu troparele praznicului.

Luminându-se pune a praznicului de 2 ori, apoi laudele praznicului cu *Slavă... Și acum...* și Doxologia mare.

Utenia se încheie cu troparul praznicului.

La Liturghie

La Fericiri se pun 8 stihiri din canoanele Mineiului de la cântarea a 3-a și a 6-a.

După Vohod se cântă troparul, *Slavă... Și acum...*, condacul, amândouă ale praznicului.

§ 8. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ODOVANIA PRAZNICELOR ÎMPĂRĂTEȘTI ÎMPREUNĂ CU A DUMINICII

Vecernia de sâmbătă seara

„Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând și 6 ale praznicului¹⁴¹. *Slavă...* stihira praznicului¹⁴², *Și acum...*, dogmatica glasului de rând.

¹⁴¹ La Odovania praznicului Nașterii Domnului 31 decembrie, la „Doamne strigat-am” se cântă 3 stihiri ale Învierii de la glasul de rând, 4 ale praznicului și 3 ale Sfinților Părinți.

¹⁴² La Odovania Nașterii Domnului, cu *Slavă...*, la „Doamne strigat-am” se cântă

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimetul zilei, ectenia: „Să zicem toți...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna glasului de rând cu *Slavă... Și acum...*, stihira praznicului¹⁴³.

Terminată fiind stihovna, la strană se citește obișnuitele rugăciuni, apoi se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă... Și acum...*, al Praznicului, după care se face otpustul.

Dacă se face Litie, atunci, la locul lor se cântă stihirile praznicului (ale Litiei) cu *Slavă... Și acum...*, iar la binecuvântarea pâinilor se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară” de 2 ori și al Praznicului o dată.

Utenia de duminică dimineața

După începutul obișnuit la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...*¹⁴⁴ – *Și acum...*, troparul Praznicului.

După ectenia mică urmează cele două serii de sedelne ale glasului de rând cu *Slavă... Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Apoi binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”.

Terminate fiind troparele Învierii preotul rostește ectenia mică, după care la strană se citește ipacoiul, apoi se cântă antifoanele și prochimetul glasului de rând. Nemijlocit urmează: „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos...” și Psalmul 50. Apoi urmează slujba după rânduială până la Catavasiile, care vor fi cele ale praznicului, dacă are, dacă nu, Catavasiile de rând. La cântarea a 3-a ectenie mică, condacul, icosul și sedelna¹⁴⁵ praznicului¹⁴⁶ cu *Slavă... Și acum...* La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul

stihira sfinților, iar cu *Și acum...*, a Praznicului.

¹⁴³ La 31 decembrie Odovania Nașterii Domnului, la stihovna se cântă cu *Slavă...* stihira sfinților, iar cu *Și acum...*, a Praznicului.

¹⁴⁴ La Odovania Nașterii Domnului se cântă cu *Slavă...* troparul sfinților, iar cu *Și acum...* al Praznicului.

¹⁴⁵ La Odovania Arătării Domnului 14 ianuarie, nu sunt sedelne. În locul lor se pune ipacoiul praznicului.

¹⁴⁶ La Odovania Nașterii Domnului după cântarea a 3-a se pune condacul, icosul și sedelna Sfinților cu *Slavă... Și acum...* a praznicului.

Învierii¹⁴⁷ de la glasul de rând. La cântarea a 8-a stihul obișnuit. La cântarea a 9-a „Ceea ce ești mai cinstită...”.

Urmează apoi luminânda de obște de 3 ori, luminânda Învierii, *Slavă...*¹⁴⁸ *Și acum...*, luminânda praznicului, apoi laudele cu 8 stihiri: Evangheliei¹⁵⁰, *Și acum...*, „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu” și Doxologia mare.

Utenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuiește o toată lumea...” sau: „Înviat-ai din mormânt...”.

La Liturghie

La Fericiri se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând și 4 ale Mineiului din Canonul praznicului de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul învierii de la glasul de rând, troparul praznicului, *Slavă...*, condacul Învierii¹⁵¹ de la glasul de rând, *Și acum...*, al praznicului.

¹⁴⁷ La 31 decembrie după cântarea a 6-a se pune condacul și icosul praznicului.

¹⁴⁸ În 31 decembrie Odovania Nașterii Domnului cu Slavă... se cântă Luminânda sfinților, iar cu *Și acum...* a praznicului.

¹⁴⁹ La laude, dacă praznicul nu are stihiri se cântă stihirile stihioavnei împreună cu cea cu Slavă... *Și acum...* ca să fie 4.

¹⁵⁰ La 31 decembrie cu Slavă... de la laude se cântă stihira sfinților.

¹⁵¹ La Odovania Nașterii Domnului după troparul praznicului se cântă troparul sfinților, apoi Slavă..., condacul sfinților, *Și acum...*, al praznicului.

II. PERIOADA TRIODULUI

OBSERVAȚII GENERALE

1. Perioada Triodului cuprinde, după cum am arătat la început, 10 săptămâni: 3 înainte și 7 după începerea Postului Mare; adică de la Duminica Vameșului și Fariseului până la Sf. Paști.

2. La săvârșirea slujbelor dumnezeiești se folosește o a treia carte alături de Octoih și Minei, *Triodul*. Această carte se numește astfel, pentru că Canoanele cuprinse în ea sunt compuse de obicei din trei cântări sau ode.

3. În Duminicile din perioada Triodului slujba sfinților din Minei nu se împreună cu a duminicii decât atunci când este hramul al bisericii. Slujba sfântului din Minei care nu este hram al bisericii, se împreună cu a sfântului de a doua zi [sau la Pavecerniță, duminică seara].

4. În Duminica Fiului risipitor, a Lăsăturii de carne și a Lăsăturii de brânză, după a doua serie de sedelne se cântă și Polieleul – psalmul 134 și 135, la care se mai adaugă al treilea psalm, 136: „La râul Vavilonului...” cu „Aliluia...”.

5. În Duminicile acestei perioade la Utenie, în loc de *Slavă...*: „Pentru rugăciunile Apostolilor...”, *Și acum...*: „Pentru rugăciunile Născătoarei...” – pe glasul al 2-lea – în loc de: „Înviind Iisus...”, se cântă, *Slavă...*: „Ușile pocăinței...”, *Și acum...*, „În calea mântuirii...”, amândouă pe glasul al 8-lea, iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule...”, se cântă stihira „La mulțimea faptelor...”, pe glasul al 6-lea.

6. În Duminica Vameșului și Fariseului în a II-a, a IV-a și a V-a din post, se cântă Catavasiile Bunei-vestiri: „Deschide-voi gura mea...”, iar în celelalte Duminici, Catavasiile Triodului.

7. În primele 5 duminici din post, se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare, iar în celelalte duminici ale Triodului [a Vameșului și a

Fariseului, a Fiului risipitor, a Lăsăturii sec de carne și de brânză și la praznicul Floriilor], Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur.

8. Dacă însă, sărbătoarea Bunei Vestiri cade în una dintre primele cinci Duminici din Post, se săvârșește Liturgia Sfântului Vasile cel Mare; dacă se întâmplă sâmbăta, Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur, iar dacă este de luni până vineri, Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur unită cu Vecernia.

9. Slujbele dumnezeiești de seara și dimineața în zilele de peste săptămâna Vameșului și Fariseului și a Lăsăturii de carne, se fac tocmai ca în perioada Octoiului, din Octoi și din Minei.

10. Slujbele dumnezeiești în zilele de peste Săptămâna Brânzei, se fac din Triod, Octoi și Minei, după îndrumările tipiconale ale Triodului.

11. Începând cu ziua de luni din Săptămâna primă a Postului, Octoiul nu se mai folosește decât duminică.

12. Dacă într-o zi a săptămânii se prăznuiesc doi sfinți de rând care la „Doamne strigat-am...” au fiecare câte 6 stihiri, deci în număr complet, stihirile primului sfânt se cântă seara la Vecernie, iar stihirile sfântului al doilea se cântă dimineața la laude¹.

13. Zilele de luni și marți din prima săptămână a Postului mare, sunt aliturgice, în ele nu este îngăduit a se săvârși nicio Liturgie.

14. În zilele de peste săptămână din întreg Postul Mare – afară de Sâmbăta și Duminică și afară de sărbătoarea Bunei Vestiri și Joia Mare – se săvârșește Liturgia Sf. Grigore Dialogul sau a Darurilor mai înainte sfințite, care se împreună cu Vecernia.

15. Sărbătorile ce pot cădea în această perioadă sunt următoarele: Sfinții Trei Ierarhi (30 ianuarie), Întâmpinarea Domnului (2 februarie), Sfinții 40 de mucenici (9 martie), Buna-Vestire (25 martie) și Sf. Gheorghe (23 aprilie). Slujbele dumnezeiești a acestor sărbători, în perioada acesta, se fac după îndrumările tipiconale de la sfârșitul Triodului.

¹ Se face astfel fiindcă în mod obișnuit la Utrenia zilelor de peste săptămână din această perioadă, la laude nu sunt stihiri.

CAPITOLUL I

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA VAMEȘULUI ȘI FARISEULUI

Vecernia

După obișnuitul început cu binecuvântarea preotului, citirea Psalmului și după ecfonisul ecteniei mari, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze...”, pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 7 ale Învierii de la glasul de rând din Octoi și 3 ale Triodului pe glasul indicat acolo.

Cu *Slavă...*, se cântă totdeauna stihira Triodului: „Atotțiitorule Doamne, știu cât pot...” pe glasul al 8-lea, iar cu *Și acum...*, dogmatica glasului de rând.

În timp ce se cântă stihira cu *Și acum...*, preotul face vohodul. După vohod se citește imnul de seară: „Lumină lină...” și prochimenu de sâmbăta seara.

După prochimenu preotul rostește ectenia: „Să zicem toți...”, după care urmează imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, apoi ectenia cererilor, iar după ecfonisul al doilea al acestei ectenii se cântă pe melodia antifonului glasului de rând, dacă are, dacă nu pe cea a troparului, stihoavna glasului de rând cu toate stihirile ei.

Stihoavna se încheie cu *Slavă...*, stihira Triodului: „Îngreuiată fiind ochii mei...” pe glasul al 5-lea, *Și acum...*, „Biserica și ușă ești...” a Născătoarei de Dumnezeu și Învierii din Octoi de la acel glas pe care s-a cântat cu *Slavă...* stihira Triodului.

După stihira cu *Și acum...* de la stihoavnă, se citesc obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește...” etc. și se cântă troparele.

Deoarece Duminica Vameșului și Fariseului nu are tropare, sâmbăta seara la Vecernie se cântă numai troparul Învierii de la glasul de rând cu *Slavă...* *Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu-Învierii, de la troparul glasului de rând.

După tropare se face otpustul.

Dacă sfântul Mineiului ce a căzut în această Duminică este hramul, atunci se face și Litie. În acest caz după prochimenu se citesc paremiile sfântului din Minei, dacă are, după care urmează ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și sti-

hirile hramului din Minei pe glasul indicat acolo, iar cu *Slavă... Și acum...* stihira Triodului pe glasul prescris în Triod.

Apoi urmează după rânduială rugăciunile Litiei, stihioavna glasului de rând din Octoih cu *Slavă...*, stihira Triodului, iar cu *Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* stihira Triodului.

După: „Acum slobozește...” și celelalte rugăciuni, se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...” de 3 ori. Urmează rugăciunea de binecuvântare a pâinilor, „Fie numele Domnului...” de 3 ori și se citește Psalmul 33: „Bine voi cuvânta...” și se face cealaltă rânduială a Litiei întocmai ca în perioada Octoihului, așa cum s-a arătat.

Utrenia de Duminică dimineața

După: „Dumnezeu este Domnul...” care se cântă de 4 ori pe troparul glasului de rând, se pune troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă... Și acum...* al Născătoarei de Dumnezeu Învierii tot de la troparul glasului de rând.

După tropare urmează o ectenie mică, cele două serii de sedelne ale glasului din Octoih cu *Slavă... Și acum...* pe troparul glasului de rând, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele. După aceea se cântă binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”, apoi preotul rostește ectenia mică, după care se citește ipacoiul și se cântă antifoanele glasului de rând din Octoih.

Urmează prochimenu glasului de rând cu stihul lui, „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii care va fi la rând, „Învieră lui Hristos...” și Psalmul 50. Toate întocmai ca la Utrenia duminicilor din periodul Octoihului.

În loc de *Slavă... Și acum...*: „Pentru Rugăciunile...”, în perioada Triodului se cântă *Slavă...*: „Ușile pocăinței...” pe glasul al 8-lea, și *acum...*: „În calea mântuirii...” pe același glas; iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule...” – pe glasul al 6-lea se cântă stihira: „La mulțimea faptelor mele...”.

Ajunși la Catavasii, punem pe cele ale Bunei Vestiri: „Deschide-voi gura mea...”. La cântarea a 3-a se pune: ectenia mică și sedelnele Triodului cu *Slavă... Și acum...* pe antifonul glasului prescris acolo. La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul: „Suspinuri ca ale Vameșului...” glasul al 3-lea și icosul Triodului: „Pe noi înșine fraților...”.

a 8-a va fi precedată de stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...”. La cântarea a 9-a punem: „Mărește suflete al meu...”, Ceea ce ești cinstită...” pe melodia catavasiiilor.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează „Sfânt este Domnul...” de 3 ori, luminânda Învierii de rând, *Slavă...*: „Să fugim de vorbirea cea înaltă...”, și *acum...*, a Născătoarei: „Făcătorul zidirii și Dumnezeul tuturor...”, amândouă din Triod. Laudele sunt cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod pe glasul prescris acolo. *Slavă...*, stihira Triodului: „Pe Fariseul ce se îndrepta...” glasul al 8-lea, și *acum...* „Preabinecuvântată ești...”, pe antifonul glasului de rând și nemijlocit pe aceeași melodie Doxologia mare.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuire a toată lumea...”, sau „Înviat-ai din mormânt...”, în funcție de glasul care e la rând, întocmai ca în periodul Octoihului.

La Liturghie

Fericirile se cântă pe antifonul glasului de rând, dacă are, dacă nu, pe tropar.

Dacă după fiecare stih se cântă câte o stihiră, atunci se cântă în total 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Canonul Triodului de la cântarea a 6-a. Iar cu *Slavă... Și acum...*, se cântă stihirile Învierii de la glasul de rând.

După Vohod, la strană se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul hramului, și *acum...*, condacul Triodului: „Suspinuri ca ale Vameșului...”².

§ 2. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA FIULUI RISIPITOR

Vecernia de sâmbătă seara

„Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând, cu 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Triodului *Slavă...*: „O cât de bine m-am lipsit...”, glasul al 2-lea, iar cu și *acum...*, dogmatica glasului de rând.

² Dacă praznicul Întâmpinării Domnului nu s-a isprăvit, se zice condacul Întâmpinării: „Cela ce ai sfințit pântecul Fecioarei”.

În timpul stihirii cu *Și acum...*, preotul face vohodul după urmează imnul de seara: „Lumină lină...”, apoi prochimenu de sâmbătă seara: „Domnul S-a împărătit...” cu stihurile lui, ectenia: „Să zicem toți...”, imnul „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna glasului de rând din Octoih cu toate stihurile ce pe antifonul glasului de rând.

Stihioavna se încheie cu *Slavă...*, stihira Triodului: „Risipind bogăția darului...” pe glasul al 6-lea, *Și acum...*, „Făcătorul și răscum-părătorul meu...” a Născătoarei de Dumnezeu Învierii, de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* stihira Triodului.

După stihioavnă urmează obișnuitele rugăciuni și troparele. Întocmai ca și la Duminica Vameșului și Fariseului, nici Duminica Fiului rățit nu are tropare proprii. În acest caz sâmbătă seara la Vecernie se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă... Și acum...* al Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la troparul glasului de rând.

După tropare se face otpustul.

Dacă sfântul din Minei ce a căzut pe această Duminică este hramul, atunci Sâmbătă seara la Vecernie se face Litie.

În acest caz după prochimenu se citesc paremiile Mineiului, după care urmează pe rând ectenia „Să zicem toți...”, imnul „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihirile hramului din Minei – pe glasul prescris acolo – cu *Slavă... Și acum...*, stihirile Triodului, pe glasul indicat în Triod.

După a doua rugăciune a Litiei urmează stihioavna glasului de rând din Octoih, cu *Slavă...*, stihira Triodului, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare, de la glasul pe care s-a cântat stihira Triodului, cu *Slavă...*

După „Acum slobozește...” și celelalte rugăciuni, la strană se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...” de 3 ori, și se face cealaltă parte a Litiei după rânduiala arătată.

Utrenia de duminică dimineața

După obișnuitul început, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă... Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la troparul glasului de rând.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu

ectenie mică între ele. Apoi Polieleul cu cei doi psalmi 134 și 135, la care se mai adaugă și al 3-lea psalm 136: „La râul Vavilonului...” cu Aliluia, pe o melodie proprie și nemijlocit binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat...”

După binecuvântările Învierii, preotul rostește ectenia mică și urmează pe rând: ipacioiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, apoi: „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos...” și Psalmul 50.

Cu *Slavă...* se cântă stihira: „Ușile pocăinței...”, *Și acum...*, „În calea mântuirii...”, ambele pe glasul 8, iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu...” pe glasul al 6-lea, se cântă stihira „La mulțimea faptelor mele...”

Catavasiile vor fi ale Triodului. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelnele Triodului cu *Slavă... Și acum...* pe antifonul glasului prescris acolo. La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul Triodului. La cântarea a 8-a stihul „Să laudăm bine să cuvântăm...” La cântarea a 9-a „Mărește suflete al meu...”, „Ceea ce ești mai cinstită...” pe melodia Catavasiilor.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică, urmează „Sfânt este Domnul...” de 3 ori, luminândă Învierii, luminândă Triodului, *Slavă...*, „Cheltuind avuția ta, Doamne...”, *Și acum...*, „Sfântă Maică Fecioară...” tot din Triod. Laudele se pun cu 8 stihiri: 5 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 din Triod – pe glasul prescris acolo. Apoi *Slavă...*, stihira Triodului: „Bunule părinte...” pe glasul al 6-lea, *Și acum...*, „Preabinecuvântată ești...” și Doxologia mare, amândouă pe antifonul glasului de rând.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea a toată lumea...”, sau „Înviat-ai din mormânt...”.

La Liturghie

La Fericiri se cântă 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Triodului de la cântarea a 6-a din Canon. Aceste stihiri se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Învierii de la glasul de rând din Octoih.

După Vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul hramului, iar cu *Și acum...*, condacul Triodului: „De la părintescă mărirea ta...”

§ 3. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI ÎN ZILELE DE PESTE SĂPTĂMÂNĂ

În primele două săptămâni din periodul Triodului, adică în Săptămâna Vameșului și Fariseului și în săptămâna Lăsatului sec de carne, Vecernia și Utrenia se săvârșesc întocmai ca în periodul Octoihului, din Octoih și Minei în modul următor:

Vecernia

Începutul este cel obișnuit. La „Doamne strigat-am...” se cântă 6 stihiri ale Mineiului pe glasul prescris acolo, cu *Slavă... Și acum...* tot din Minei.

Dacă în Minei nu se găsesc toate 6 stihirile ci numai 3, atunci sau se cântă fiecare de două ori, sau se cântă prima dată 3 stihiri din Octoihul Mare de la glasul de rând de la ziua respectivă și apoi 3 din Minei pe glasul prescris acolo. Cu *Slavă... Și acum...* se cântă totdeauna stihira sfântului din Minei pe glasul indicat acolo.

Dacă într-una din zile se prăznuiesc doi sfinți de rând și la utrenia acelei zile nu se găsesc laude, atunci la „Doamne strigat-am...” se cântă stihirile sfântului prim, iar stihirile sfântului al doilea se cântă dimineața la utrenie la laude.

La Vecernia din zilele de rând nu se face vohod, deci nici nu se tămâiază în cursul stihiri Născătoarei de Dumnezeu. Nemijlocit după stihira cu *Și acum...*, la strană se citește imnul de seară: „Lumină lină...”, apoi urmează prochimenul zilei cu stihul lui, imnul. „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna.

Dacă în Minei stihoavna are toate stihirile, acestea se cântă din Minei și se încheie cu *Slavă... Și acum...* tot de acolo.

Când însă în Minei nu se află decât stihira cu *Slavă... Și acum...* atunci la stihoavnă se cântă stihirile Octoihului de la glasul de rând din ziua respectivă și se încheie cu *Slavă... Și acum...* cu stihira sfântului din Minei.

Dacă în Minei la stihoavnă nu se găsește nicio stihiră, atunci la stihoavnă se pun stihirile Octoihului de la glasul de rând cu *Slavă... Și acum...* tot de acolo.

După „Acum slobozește...” și celelalte, la strană se cântă troparele: troparul sfântului din Minei, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului și de la ziua respectivă, aflător la sfârșitul Mineiului.

După ectenia „Miluiește-ne Dumnezeule...” se face otpustul. Dacă în Minei se găsesc două tropare, atunci troparul prim se cântă fără *Slavă...*, al doilea cu *Slavă...*, iar cu *Și acum...* se cântă a Născătoarei de Dumnezeu lui de la glasul pe care s-a cântat *Slavă...* și de la ziua respectivă.

Utrenia

După începutul obișnuit, la strană se cântă „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, pe melodia pe care s-a cântat la vecernie troparul sfântului din Minei. Apoi însuși troparul Mineiului cu a Născătoarei de Dumnezeu lui, tocmai cum s-au cântat seara la vecernie.

După tropare și între cele două serii de sedelne – după cum s-a arătat în alt loc, nu se zice ectenie. În locul ecteniei mici la strană se zice: „Doamne, miluiește...”, de 3 ori, – „Aliluia, Aliluia, Aliluia, Slavă Ție, Dumnezeule”, de două ori, „Aliluia, Aliluia, Aliluia, slavă Ție Dumnezeul nostru, slavă Ție”.

Deci, după tropare în locul ecteniei mici strana zice: „Doamne, miluiește...”, apoi stihologiile Psaltirii și cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih, de la ziua respectivă, fără ectenie mică între ele. După sedelne se citește psalmul 50 urmat nemijlocit de canonul Mineiului.

În zilele de peste săptămână nu se cântă la catavasii, decât după patru cântări și anume: a 3-a, a 6-a, a 8-a și a 9-a.

După cântarea a 3-a și după ectenia mică se cântă sedelnele Mineiului, cu *Slavă... Și acum...*, după cântarea a 6-a și după ectenia mică urmează condacul și icosul³ sfântului, amândouă din Minei.

Cântarea a 8-a se cântă stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...”, iar după: „Pe Născătoarea de Dumnezeu...” urmează imnul Născătoarei de Dumnezeu, „Mărește suflete al meu... Ceea ce ești mai cinstită...”, pe melodia canonului și apoi cântarea a 9-a și catavasii.

După ectenia mică se cântă luminândă zilei, *Slavă...*, luminândă Mineiului, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu ei; iar miercurea și vinerea se pune stihira Crucii.

Apoi se cântă Laudele. Dacă Mineiul are laude, atunci se cântă toate stihirile și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, tot din Minei, pe glasul prescris acolo.

³ Când sfântul din Minei nu are icos, nu este îngăduit a pune altceva în locul său. Utrenia în acest caz rămâne fără icos.

Când Mineiul prescrie și Doxologie mare, atunci nemijlocit după laude se cântă Doxologia mare pe antifonul glasului pe care s-a cântat stihira cu *Și acum...*, de la laude.

În cazul când la Minei nu se găsesc laude și în ziua aceea se prăznuiesc doi sfinți, la laude se pun stihirile de la „Doamne strigat-am...” ale sfântului al doilea.

Dacă pe acea zi se prăznuiește numai un sfânt și Mineiul nu are stihiri la laude, în locul lor se citește psalmii de laudă după cum prescrie Octoihul sau Cesașul.

În mod obișnuit, când Mineiul nu are laude, nu prescrie nici Doxologie mare. De altfel laudele se pot găsi fără Doxologie mare, dar Doxologie mare fără laude nu se găsește.

După Doxologia mare, la strană se cântă troparul sfântului din Minei, *Slavă... Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului de la ziua respectivă, stihira pentru sfârșitul utreniei, apoi ecteniile: „Să plinim rugăciunile noastre...” și „Miluiește-ne pe noi...”, după care se face obișnuitul otpust.

Dacă Mineiul nu prescrie Doxologie mare, atunci după laude, dacă sunt, sau după psalmii de laudă, se citește Doxologia mică și: „Învrednicește-ne Doamne...”. Urmează apoi ectenia cererilor și stihioavna laudelor cu toate stihirile ei.

Aici se poate întâmpla să avem trei cazuri: a) Sau în Minei sunt toate stihirile stihioavnei; b) sau în Minei la stihioavnă se află numai stihira cu *Slavă... Și acum...*; c) sau nu se află la Minei nicio stihiră.

În primul caz la stihioavna laudelor se pun stihirile Mineiului cu *Slavă... Și acum...*, pe antifonul glasului prescris acolo.

În cazul al doilea stihirile stihioavnei se iau din Octoih, de la glasul de rând, de la ziua respectivă și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului.

În cazul al treilea stihioavna laudelor se cântă din Octoih, de la glasul de rând, de la ziua respectivă și se încheie cu *Slavă... Și acum...* tot de acolo.

După stihioavna laudelor urmează citirea rugăciunilor: „Bine este a ne mărturisi...”, „Sfinte Dumnezeule...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...” și troparele: troparul sfântului din Minei, *Slavă... Și acum...* a Născătoarei de Dumnezeu lui de la glasul pe care s-a cântat troparul sfântului, însă stihira pentru sfârșitul Utrăniei. După acestea preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” și face otpustul.

La Liturghie

Fericirile se cântă pe melodia pe care s-a cântat și Doxologia mare, dacă Mineiul are prescris Doxologie cântată. Dacă nu, se vor cânta pe melodia Catavasiilor și se încheie cu *Slavă... Și acum...*, ultimele două tropare de la cântarea a 6-a.

După Vohod se pun: troparul sfântului din Minei, troparul hramului, *Slavă...*, condacul zilei, iar cu *Și acum...* condacul hramului.

§ 4. DESPRE SÂMBETELE DIN PERIOADA TRIODULUI

În periodul Triodului, Sâmbetele în număr de 9 (2 înainte și 7 după începerea postului) au un tipic special.

Dintre acestea, în Sâmbăta Lăsatului de carne și în sâmbetele a 2-a, a 3-a și a 4-a din Post se fac slujbe pentru morți.

Sâmbăta înainte de Duminica Lăsatului de brânză este a Cuvioșilor și Purtătorilor de Dumnezeu Părinții noștri care au strălucit în fapte bune.

Sâmbăta I din Postul mare e consfințită în amintirea sfântului martir Teodor Tiron, pentru că, acest martir, în această săptămână, a zădărnicit planul lui Iulian Apostatul, ferind pe creștini de pângărirea cu sângele din jertfele idolilor.

Sâmbăta a 5-a este a Acatistului. Atunci se cântă la utrenie cântarea de laudă a Maicii Domnului care se numește „Acatist...”, neșezător, în amintirea scăpării Constantinopolului de dușmani.

Sâmbăta a 6-a a lui Lazăr, așezată în amintirea minunii săvârșită de Mântuitorul nostru când a înviat pe prietenul Său Lazăr.

Sâmbăta a 7-a din Postul mare este a Sfintelor și mântuitoarelor patimi.

În concluzie, aceste Sâmbete sunt înglobate în Perioada Triodului după cum urmează:

1. Sâmbăta Lăsatului de carne – a morților.
2. Sâmbăta Lăsatului de brânză – a Cuvioșilor părinți.
3. Sâmbăta 1 din post – Teodor Tiron.
4. Sâmbăta 2 din post
5. Sâmbăta 3 din post
6. Sâmbăta 4 din post
7. Sâmbăta 5 din post, a Acatistului.
8. Sâmbăta 6 din post, a lui Lazăr.
9. Sfânta și Marea Sâmbătă.

ale morților.

§ 5. SĂPTĂMÂNA LĂSATULUI DE CARNE

a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta Lăsatului sec de carne

În Sâmbăta Lăsatului sec de carne Biserica face rugăciuni pentru cei morți.

Vecernia și Utrenia în această sâmbătă se fac în modul următor:

Vecernia de vineri seara

Începutul ca de obicei. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 6 stihiri: 3 ale Octoihului de la glasul de rând, stihiri de umilință – martirice⁴ – care se găsesc la sfârșitul Triodului și 3 ale Triodului pe glasul prescris acolo. Cu *Slavă...* stihira Triodului „Plâng și mă tânguiesc...” pe glasul al 8-lea, iar cu *Și acum...* dogmatica glasului de rând din Octoih.

Vohod nu se face, deci nemijlocit după stihira glasului al 8-lea „Aliluia...” de 3 ori, cu stihirile: „Fericiți sunt pe care i-ai ales...” și celelalte, punând după fiecare stih „Aliluia...” de 3 ori.

Urmează imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna.

La stihovna se cântă stihirile glasului de rând din Octoih, două ale mucenicilor și una a morților. Aceste stihiri se cântă cu stihurile ce s-au pus în locul prochimenuului.

Stihirile stihovnei se încheie cu *Slavă...*, stihira: „Începătură și stat mi-a fost mie...”, *Și acum...*, stihira: „Cu rugăciunile celei ce Te-a născut...”, amândouă din Triod pe troparul glasului al 6-lea.

Se citesc apoi rugăciunile: „Acum slobozește...”, Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru... și troparele morților: „Cel ce prin adâncul înțelepciunii...”, *Slavă...* *Și acum...*: „Pe tine zid și liman...” amândouă din Triod pe troparul glasului al 8-lea.

După tropare preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...”, după al cărei ecfonisul se face otpustul îndătinat⁵.

⁴ Martiricele (sau mucenicinele) sunt stihiri în cinstea martirilor (mucenicilor), și se cântă la toate stihovnele din perioada Postului Mare (n.ed.).

⁵ Tradițional, după cum se arată la rânduiala Parastasului Mare de la sfârșitul Octoihului, la sâmbetele morților otpustul se poate începe cu fraza: „Cel ce peste cei vii și peste cei morți stăpânește, Hristos, Adevăratul Dumnezeul nostru...” (n.ed.).

Utrenia de sâmbătă dimineața

După binecuvântare, citirea psalmilor și după ecfonisul ecteniei mari, la strană se cântă pe troparul glasului al 8-lea, în loc de: „Dumnezeu este Domnul...” „Aliluia, Aliluia, Aliluia, de 4 ori, cu stihurile din Triod, și nemijlocit pe aceeași melodie troparele cu care s-a încheiat Vecernia.

După tropare preotul zice ectenia pentru cei morți, după care la strană se citește prima stihologie a Psaltirii și se cântă seria primă de sedelne ale glasului de rând din Octoih.

Urmează iarăși ectenia pentru cei morți, stihologia a doua a Psaltirii (Psalmul 118, în două stări) și seria a doua de sedelne, tot ale glasului de rând din Octoih și binecuvântările morților: „Bine ești cuvântat Doamne..., Ceata sfinților a aflat...”, [timp în care se deschid sfintele uși și se face cădere mare], și se încheie cu *Aliluia, Aliluia, Aliluia, slavă Ție Dumnezeule*, de 3 ori.

După aceste tropare preotul rostește ectenia pentru cei morți, iar la strană se cântă sedelna: „Odihnește, Mântuitorul nostru, cu dreptii...”, *Slavă...* *Și acum...*: „Cel ce ai răsărit lumii...”, amândouă din Triod pe troparul glasului al 5-lea.

Urmează psalmul 50 și Catavasiile Triodului compuse de Teodor Studitul. La cântarea a 3-a ectenia mică și sedelnele Triodului cu *Slavă...* *Și acum...* La cântarea a 6-a ectenia pentru cei morți, conda-ul: „Cu sfinții odihnește Hristoase...” pe troparul glasului al 8-lea și icosul⁶: „Tu însuși ești fără de moarte...” amândouă din Triod. La cântarea a 8-a stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm...” și la cântarea a 9-a: „Mărește suflete al meu..., Ceea ce ești mai cinstită...”.

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică și luminânda morților: „Cel ce stăpânești peste cei morți...”, *Slavă...*: „Odihnește pe robii Tăi...”, *Și acum...*: „Marie, Mireasă dumnezeiască...”, toate din Triod. laudele se pun cu toate stihirile din Triod pe glasul al 8-lea, *Slavă...* „Ca o floare se vestejește...” pe glasul al 2-lea, *Și acum...*, același glas: „Bucură-te Marie, Născătoare de Dumnezeu...”.

Cum Triodul nu prescrie Doxologie mare, în locul ei se citește Doxologia mică și „Învrednicește-ne Doamne...”, după care urmează ectenia cererilor și stihovna glasului de rând din Octoih cu *Slavă...*, stihira: „Durere s-a făcut lui Adam...”, *Și acum...*, „Tu ești Dumnezeul nostru...”, amândouă din Triod pe troparul glasului al 6-lea.

⁶ Icosul se citește de regulă de preot.

După stihoavnă urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisii...” etc. și troparele de la începutul Utreniei. După ectenia: „Miluiește-ne pe noi...” se face otpustul.

La Liturghie

Stihirile de la Fericiri se iau din Canonul Triodului de la cântarea a 3-a și a 6-a.

După Vohod se cântă troparul morților: „Cel ce cu adâncul înțelepciunii...”, *Slavă...*, condacul: „Cu sfinții odihnește Hristoase...” *Și acum...*, „Pe tine zid și liman...”.

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Lăsatului de carne

Vecernia de sâmbătă seara

Începutul este neschimbat. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Triodului pe glasul arătat acolo; cu *Slavă...*, stihira Triodului: „Când se vor pune scaunele...” pe glasul al 8-lea, *Și acum...* dogmatica glasului de rând.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, apoi prochinul de sâmbătă seara cu stihul lui, ectenia: „Să zicem toți...”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia celor 6 cereri și stihoavna glasului de rând din Octoih, cu *Slavă...*, stihira: „Vai mie înnegritule suflete...”, *Și acum...*, „Fecioară ce nu ști de mire...”, amândouă din Triod pe antifonul glasului al 8-lea.

După obișnuitele rugăciuni urmează troparele: troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...* *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la troparul glasului de rând și se face otpustul.

Dacă sfântul ce-a căzut în această duminică este hramul, atunci se face și Litie. În acest caz după prochinul se citesc paremiile Minei și se încheie cu *Slavă...* *Și acum...* stihirile Triodului. Apoi urmează cealaltă rânduială a Litiei.

La binecuvântarea pâinilor se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...” de 3 ori.

Utrenia de Duminică dimineața

Începutul se face ca și la celelalte Utrenii. „Dumnezeu este Domnul...” se cântă de 4 ori pe melodia troparului glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de două ori, *Slavă...* *Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu și Învierii de la glasul de rând.

După tropare urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale Octoihului cu *Slavă...* *Și acum...* de la glasul de rând, cu stihologiile (catisme) Psaltirii și cu ectenie mică între ele.

După seria a doua de sedelne urmează Polieleul cu cei doi psalmi 134 și 135, la care se adaugă al treilea psalm 136: „La râul Vavilonului...” și îndată troparul Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”.

După tropare urmează ectenia mică, apoi ipacioiul, antifoanele și prochinul glasului de rând, „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos...”, psalmul 50, *Slavă...*, pe glasul al 8-lea: „Ușile pocăinței...”, *Și acum...*, aceeași melodie „În calea mântuirii...” și stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu...” cu stihira: „La mulțimea faptelor mele...”, pe glasul al 6-lea.

Catavasiile se pun ale Triodului. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelnele Triodului cu *Slavă...* *Și acum...*. La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul Triodului. La cântarea a 8-a și a 9-a se pune stihul obișnuit și imnul Născătoarei de Dumnezeu.

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică, apoi luminându de obște de 3 ori, luminându Învierii care este la rând, *Slavă...*, luminându Triodului, *Și acum...*, a Născătoarei tot din Triod.

La laude se cântă 8 stihiri: 5 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale Triodului pe glasul prescriș acolo. *Slavă...*, stihira Triodului: „Să ne curățim mai înainte pe noi...” pe glasul 1, *Și acum...*, „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...” pe antifonul glasului de rând și nemijlocit pe aceeași melodie Doxologia mare.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea a toată lumea...” sau „Înviat-ai din mormânt...”.

La Liturghie

Stihirile la Fericiri se pun în număr de 10: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 stihiri din Canonul Triodului de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul hramului, *Slavă...*, condacul Triodului, *Și acum...*, „Ceea ce ești folositoare creștinilor...”, sau al hramului Născătoarei de Dumnezeu.

Vecernia de duminică seara

Începutul este cel știut. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 6 stihiri: 3 ale Octoihului de la glasul de rând și 3 ale Mineiului pe glasul prescris acolo, *Slavă... Și acum...*, stihira Născătoarei de Dumnezeu din Minei.

În timpul stihiri cu *Și acum...*, preotul tămâiază și face Vohodul. Apoi urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenu zilei, ectenia „Să zicem toți, Încrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna Triodului pe antifonul glasului al 8-lea. Stihira zilei se cântă de două ori, martirica, o dată, iar cu *Slavă... Și acum...*, se pune stihira Triodului: „Cele cerești Te laudă pe Tine...”, pe aceeași melodie.

După rânduitele rugăciuni, urmează troparul sfântului din Minei, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu glasului pe care s-a cântat troparul sfântului – stihira pentru duminică seara – și otpustul.

§ 6. SĂPTĂMÂNA LĂSATULUI SEC DE BRÂNĂ

Vecernia zilelor de peste săptămână

După începutul obișnuit, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...”, pe melodia glasului de rând, cu 6 stihiri: 3 ale glasului de rând din Octoih, de la ziua respectivă și 3 ale sfântului din Minei pe glasul prescris acolo. Cu *Slavă...* se pune stihira sfântului din Minei, dacă este separată de cea cu *Și acum...*, se pune a Născătoarei din Octoih, de la glasul de rând. Dacă Mineiul nu are stihiră cu *Slavă...*, deosebită de cea cu *Și acum...*, atunci stihirile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Născătoarei din Octoih.

De notat că stihira Născătoarei din Octoih nu rămâne afară în niciun caz, chiar când stihira cu *Slavă...* din Minei este despărțită de cea cu *Și acum...*

Vohod nu se face, deci nemijlocit după stihira cu *Și acum...*, la strană se citește imnul: „Lumină lină...”, după care urmează prochi-

menul zilei, imnul „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna Triodului, cu toate stihirile ei.

Dacă Mineiul nu are la stihioavnă stihiră cu *Slavă...*, separată de cea cu *Și acum...*, atunci stihioavna se încheie cu *Slavă...*, stihira Mineiului, iar cu *Și acum...* se cântă a Născătoarei de Dumnezeu Triodului.

Când însă Mineiul nu are stihiră cu *Slavă...* separată de cea cu *Și acum...*, stihioavna se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Născătoarei din Triod.

După stihioavnă, urmează obișnuitele rugăciuni și troparele.

În această săptămână luna și miercurea seara la vecernie se cântă troparul sfântului din Minei, iar cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu glasului pe care s-a cântat troparul sfântului și de la ziua respectivă. După ectenia „Miluiește-ne pe noi Dumnezeu...”, se face otpustul.

Martea și joia seara la vecernie, [deoarece miercuri și vineri se cântă Aliluia și se fac metanii], se cântă troparele Ceaslovului: Născătoare de Dumnezeu Fecioară, Botezătorul lui Iisus, *Slavă...*, „Rugați-vă pentru noi...”, *Și acum...*, „Sub milostivirea Ta...”, toate pe troparul glasului întâi. Nemijlocit urmează cealaltă rânduală a Ceaslovului pentru aceste zile. Astfel: „Doamne, miluiește...” de 40 de ori, *Slavă... Și acum...*, „Ceea ce ești mai cinstită...”, „Întru numele Domnului Părinte...”. După binecuvântarea preotului urmează citirea rugăciunilor: „Împărate ceresc pe binecredinciosul...”, apoi „Doamne și stăpânul vieții mele...” cu metanii și cu cele 12 stihuri, „Sfinte Dumnezeule...”, Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..., celelalte părți prescrise de Ceaslov și otpustul.

De notat că la vecernia de miercuri seara și de vineri seara, spre deosebire de toate celelalte zile, după prochimenu se citește și paremia Triodului și apoi rugăciunea „Învrednicește-ne Doamne...”. [La sfârșit, după ectenia întreită, se fac trei metanii cu rugăciunea Sfântului Efrem Sirul și îndată otpustul].

Utronia zilelor de peste săptămână

După obișnuitul început la strană se cântă luna, marța și joia „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe melodia troparului din Minei, apoi însuși troparul sfântului din Minei cu a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare, tocmai ca seara la vecernie; Miercuri și vineri, în loc de „Dumnezeu este Domnul...” se cântă Aliluia, Aliluia, Aliluia de 4 ori, pe troparul glasului de rând și troparele

Treimice de la glasul de rând aflate în Ceaslov, intercalând – la locul cerut – la primul tropar textul care arată caracterul liturgic al zilei.

După tropare urmează ectenia mică, prima catismă a Psaltirii și prima serie de sedelne ale Octoihului de la glasul de rând de la ziua respectivă. Acestea se găsesc la sfârșitul Triodului așezate pe rând după glasuri și după zile.

Apoi iarăși ectenia mică, a doua catismă a Psaltirii, seria a doua de sedelne din Triod și Psalmul 50.

După care urmează Canonul Mineiului combinat cu Tricântarea Triodului⁷. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelnele Mineiului cu *Slavă... Și acum...*. La cântarea a 6-a ectenie mică condacul⁸ și icosul Mineiului. La cântarea a 8-a și a 9-a, după rânduiala știută.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică, urmează luminânda Octoihului, iar cu *Slavă...* luminânda sfântului din Minei, dacă are, dacă nu, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu din Octoih.

După stihira cu *Și acum...* de la luminândă, în locul laudelor și a Doxologiei mari, se citesc psalmii de laudă și Doxologia mică, după rânduială. Urmează apoi ectenia cererilor și stihioavna Triodului cu *Slavă... Și acum...*

După stihioavnă: luna, marțea și joia se citesc rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi...”, „Sfinte Dumnezeule...”, „Preasfântă Treime...” și „Tatăl nostru...”, după care se cântă troparele de la începutul Utreniei, cu deosebirea că, a Născătoarei de Dumnezeu va fi cea pentru sfârșitul Utreniei. Otpustul va fi cel obișnuit.

Miercurea și vinerea însă, în această săptămână, după rugăciunile „Bine este a ne mărturisi...”, „Preasfântă Treime...” și „Tatăl nostru...”, urmează citirea troparului: „În biserica slavei Tale stând...” și celelalte rugăciuni din Ceaslov, după îndrumările tipiconale de acolo. *Utrenia acestor 2 zile se încheie cu Ceasul întâi.*

a) Sâmbăta Lăsatului sec de brânză

Sâmbăta Lăsatului sec de brânză este așezată întru pomenirea tuturor Preacuvioșilor Părinți. Vecernia și utrenia se fac numai din Triod și Octoih în modul următor:

⁷ În săptămâna brânzei la canon – ca de altfel în toate zilele de peste săptămână din postul mare – catavasiile cântărilor zilei și ale cântarea a 8-a și a 9-a se iau din Triod, iar la celelalte cântări din Minei (n.ed.).

⁸ Dacă sfântul din Minei nu are condac, în locul condacului se cântă Martirica glasului, iar dacă în Minei nu este icos, nu se pune altceva în locul lui.

Vecernia de Vineri seara

După începutul obișnuit la strănă se cântă „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri ale Triodului pe glasul al 8-lea, *Slavă...*, stihira: „Sufletul cel după chipul lui Dumnezeu...” din Triod pe glasul al 6-lea, și *acum...*, dogmatica glasului de rând din Octoih.

Vohod nu se face, deci după stihira cu *Și acum...* urmează imnul „Lumină lină...”, prochimenu de vineri seara cu stihul lui și pare-mia Triodului. Apoi imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna Triodului cu toate stihirile ei. *Slavă...*, stihira: „Mulțimile călugărilor pe voi...”, *Și acum...* „Bucură-te odorul curăției...”, amândouă din Triod, pe antifonul glasului al 8-lea.

După stihira *Și acum...* de la stihioavnă, urmează obișnuitele rugăciuni și troparele. Troparul părinților: „Dumnezeul Părinților noștri...”, *Slavă... Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare: „Taina cea din veac ascunsă...”, amândouă pe troparul glasului al 4-lea; apoi ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” și otpustul.

Utrenia de Sâmbătă dimineața

„Dumnezeu este Domnul...” se cântă de 4 ori pe troparul glasului 4 și apoi pe aceeași melodie troparele cu care s-a încheiat Vecernia.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale Triodului cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele, urmate de Psalmul 50. Catavasiile se pun ale Triodului cu ecteniile și cântările Triodului după rânduiala știută.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică, se cântă luminândă Triodului, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei tot de acolo. Urmează laudele Triodului cu 4 stihiri pe glasul al 8-lea, *Slavă...* „Cuvioșilor părinți în tot pământul...”, *Și acum...* „Născătoare de Dumnezeu...”, amândouă din Triod pe glasul al 6-lea, troparele de la începutul utreniei, obișnuitele ectenii⁹ și otpustul.

La Liturghie

Stihirile de la Fericiri se pun din canonul Triodului de la cântarea a 3-a și a 6-a, iar după „Veniți să ne închinăm...” se cântă troparul: „Dumnezeul Părinților noștri...”, *Slavă... Și acum...*: „Taina cea din veac ascunsă...” și condacul: „Ca pe niște vestitori ai buneii credințe...”.

⁹ „Miluiește-ne pe noi” și „Să plinim rugăciunile”.

b) Duminica Lăsatului sec de brânză

Vecernia și utrenia aparținătoare acestei Duminici, se fac de obicei numai din Octoih și Triod.

Slujba sfinților ce se vor întâmpla în această duminică se cântă numai înainte de Pavecerniță sau după, cum va voi cel mai mare.

Vecernia de Sâmbătă seara

Sâmbătă seara la Vecernie, după obișnuitul început, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Triodului pe glasul prescris acolo. *Slavă...*, stihira „Șezut-a Adam în preajma Raiului...” pe glasul al 6-lea din Triod, *Și acum...*, dogmatica glasului de rând.

În timpul stihirei cu *Și acum...*, preotul face vohodul după care urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenu de sâmbătă seara cu stihul lui, ectenia „Să zicem toți...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih, cu *Slavă...*, „Scosu-s-a Adam din rai...”, *Și acum...*, „Făcătorul și Mântuitorul meu...”, amândouă din Triod.

După stihoavnă urmează obișnuitele rugăciuni, apoi troparul Învierii de la troparul glasului de rând, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii, de la troparul glasului de rând și otpustul îndătinat.

Dacă sfântul care a căzut pe această duminică este hramul, se face Litie.

Astfel după prochimenu se citesc paremiile Litiei din Minei, iar după ectenia cererilor, la strană se cântă stihirile Litiei din Minei, cu *Slavă... Și acum...*, stihira Triodului și se face cealaltă rânduială a Litiei după cum s-a arătat la celelalte duminici ale Triodului.

Utrenia de Duminică dimineața

După începutul obișnuit, la strană se cântă pe troparul glasului de rând: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, apoi troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul de rând, tocmai ca seara la vecernie.

Urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale Octoihului cu stihologiile Psaltirii și cu ectenii mici între ele. Apoi Polieleul, cei

doi psalmi obișnuiți 134 și 135 la care se adaugă și psalmul 136, „La râul Vavilonului...”, cu Aliluia și îndată troparele Învierii, „Bine ești cuvântat Doamne...”.

După troparele Învierii urmează o ectenie mică, apoi ipacoiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos...”, psalmul 50, *Slavă...*, glasul al 2-lea: „Ușile pocăinței deschide-mi...”, *Și acum...*, același glas: „În calea mântuirii...”, și „Miluiește-mă Dumnezeu...”, pe glasul al 6-lea, cu stihira: „La mulțimea faptelor mele...”.

Catavasiile sunt ale Triodului, cu obișnuitele ectenii și cântări între cântări¹⁰.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminânda de obște de trei ori, apoi luminânda Învierii care e la rând, *Slavă...*: „Porunca ta Doamne nu o am...”, *Și acum...*: „Depărtați fiind Doamne din rai...”, amândouă din Triod.

La laude se cântă 8 stihiri: 5 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale Triodului pe glasul prescris acolo. *Slavă...* stihira: „Sosit-a vremea, începătura luptelor...” din Triod pe glasul al 6-lea, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...” și Doxologia mare, amândouă pe antifonul glasului de rând.

Utrenia se încheie cu unul din cele două tropare: „Astăzi mântuirea a toată lumea...” sau: „Înviat-ai din mormânt...”.

La Liturghie

La Fericiri se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din canonul Triodului de la cântarea a 6-a. După vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul hramului, *Și acum...*, condacul Triodului.

În aceeași Duminică, a lăsatului sec de brânză, seara¹¹

Vecernia din duminicile Postului Mare, începând cu vecernia din Duminica lăsatului sec de brânză și până în duminica a 5-a a Sf. Post inclusiv, se face în modul următor:

¹⁰ Unele cărți de tipic la cântarea a 6-a, după ectenie, în Duminica a IV-a și a V-a, prescriu și condacul și icosul Octoihului.

¹¹ În perioada Postului Mare, ziua Liturgică începe cu Uthrenia și se termină cu Vecernia; a se vedea MAKARIOS SIMONOPETRITUL, *Triodul explicat*, trad. rom. I.I. Ică jr., Edit. Deisis, Sibiu, 2000, pp. 265-266 și edițiile din 1930 și 1950 ale Triodului (n.ed.).

Începutul se face ca și la celelalte Vecernii. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 4 stihiri de umilință de la glasul de rând, care se găsesc la sfârșitul Triodului (stihirile pentru Duminică seara), 3 stihiri ale Triodului și 3 din Minei. Stihirile de la „Doamne strigat-am...” se încheie totdeauna cu una, a Născătoarei.

După stihira cu *Și acum...*, urmează celelalte părți ale Vecerniei: Vohodul și „Lumină lină...”, după care se cântă unul din cele 2 prochimene, așa cum prescrie Triodul: „Să nu întorci fața ta de la sluga ta când mă necăjesc...”, „la aminte spre sufletul meu...”, cu stihurile lui pe troparul glasului al 8-lea, care se află la Vecernia din Duminică Lăsatului sec de brânză. Sau: „Dat-ai moștenire celor ce se tem...” cu stihul lui, tot pe troparul glasului al 8-lea care se află la vecernia din duminică I a Postului Mare.

Urmează imnul¹²: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna Triodului cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului, dacă în Minei se găsește o astfel de stihiră. Când însă Mineiul la stihovna nu are stihiră cu *Slavă... Și acum...*, atunci stihovna se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Triodului.

După stihovna urmează rugăciunile: „Acum slobozește...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...” și troparele Ceaslovului: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucură-te...”, *Slavă...*: „Botezătorul lui Hristos pe noi toți...”, *Și acum...*: „Rugați-vă pentru noi, sfinților apostoli...”, „Sub milostivirea Ta scăpăm...”, toate pe troparul glasului 1. Apoi: „Doamne, miluiește...” de 40 de ori, *Slavă... Și acum...*, „Ceea ce ești mai cinstită...”, „Întru numele Domnului binecuvântă, părinte...”. Preotul zice ecfonisul: „Cel ce este binecuvântat...”. După aceasta la strană se citește rugăciunea: „Împărate ceresc...” și rugăciunea cuviosului Efrem Sirul: „Doamne și stăpânul vieții mele...” cu 3 metanii, fără stihuri. *Vecernia Duminicilor din postul mare se încheie cu Pavecernița cea mică – a cărei rânduială se găsește în Ceaslov.*

CAPITOLUL II

§ 1. SFÂNTUL ȘI MARELE POST

Utenia zilelor de peste săptămână¹³

În loc de: „Dumnezeu este Domnul...” se cântă Aliluia, Aliluia, Aliluia de 4 ori și troparele Treimice¹⁴ de la glasul de rând, cu *Slavă... Și acum...*, intercalând la sfârșitul primului tropar textul cerut de caracterul liturgic al zilei care arată cu alte cuvinte însemnătatea zilei¹⁵.

După ectenia mică și după citirea catismei din Psaltire, urmează cele două serii de sedelne ale Octoiului de la glasul de rând ce se găsesc la sfârșitul Triodului, fără ectenie mică între ele și cele două serii de sedelne ale zilei respective din Triod.

Tot aici se cântă și mucenicina Triodului, dacă sfântul care se serbează în acea zi are condac.

Când însă sfântul acelei zile nu are condac la Minei, atunci mucenicina se cântă în locul condacului la cântarea a 6-a a canonului după ectenia mică.

După sedelne se citește psalmul 50, iar după ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările...” se cântă Canoanele Triodului combinate cu ale Mineiului. Modul cum trebuie combinate canoanele ni-l arată tipicul aflat în Lunea primă a postului mare, care zice astfel: „Canoanele se cântă numai din Triod și din Minei. Din Octoih nu se cântă decât duminica...”. Când însă la Triod lipsește Tricântarea – ceea ce nu se prea întâmplă – atunci canoanele se cântă numai din Minei. [În perioada Postului Mare se cântă ca stihuri între canoane Cântările lui Moise în întregime, din Psaltire, după cum se arată în Triod].

La cântarea a 3-a după ectenia mică urmează sedelnele Mineiului cu *Slavă... Și acum...*, iar după cântarea a 6-a după ectenia mică se cântă mucenicina zilei din Triod pe troparul glasului indicat acolo.

¹³ În prima ediție, din 1940, era prezentată mai întâi rânduiala Vecerniei. Cum însă, în realitate, Postul Mare începe cu Utenia zilei de luni, le-am inversat, și redăm mai întâi rânduiala Uteniei, și doar apoi rânduiala Vecerniei (n.ed.).

¹⁴ De notat că aceste tropare cu schimbarea textului ce trebuie intercalat după zile, se cântă întreaga săptămână.

¹⁵ Textul care trebuie intercalat arătând caracterul liturgic al zilei, se găsește în Ceaslov.

¹² Nu se zice ectenia întreită (n.ed.).

Cântarea a 8-a se cântă cu stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...”, iar cântării a 9-a îi premerge imnul: „Mărește suflete al meu...”, „Ceea ce ești mai cinstită...”, cu toate stihurile lui.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminând glasului de rând de 3 ori.

La sfârșitul luminândei întocmai ca și la troparele treimice trebuie intercalat – la locul arătat – textul care arată caracterul liturgic al zilei, respectiv care arată însemnătatea zilei.

Această luminândă – cu schimbarea textului liturgic în fiecare zi – se cântă toată săptămâna cât ține glasul de rând.

După luminândă urmează citirea psalmilor de laudă – în locul laudelor – și citirea Doxologiei mici – în locul Doxologiei mari; apoi ectenia cererilor și stihovna Triodului cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului.

Dacă însă Mineiul la stihovna nu are stihiră cu *Slavă... Și acum...*, atunci stihovna se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Triodului.

Când însă pe acea zi se prăznuiesc doi sfinți și la: „Doamne strigat-am...” în Minei se găsesc 6 stihiri, atunci stihirile primului sfânt se cântă seara la Vecernie – cântând fiecare stihiră de câte 2 ori – iar stihirile sfântului al doilea se cântă dimineața la Utrenie în locul laudelor.

În acest caz după luminândă urmează aceste stihiri – la locul laudelor – și apoi Doxologia mică, ectenia celor 6 cereri și cealaltă rânduială a Utreniei.

După stihovna urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi Domnului..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...” și apoi citirea troparului: „În biserica slavei Tale stând..., Doamne, miluiește...”, de 3 ori, *Slavă... Și acum...*: „Ceea ce ești mai cinstită... și Întru numele Domnului Părinte binecuvântează...”. Preotul zice ecfonisul: „Cel ce este binecuvântat...”, după care la strană se citesc rugăciunile „Împărate ceresc pe binecredinciosul...” și „Doamne și stăpânul vieții mele...”, după care urmează *ceasul întâi I și otpustul*.

Vecernia de Duminică seara

Se face după rânduiala arătată mai sus, pentru seara duminicii lăsatului sec de brânză.

Vecernia zilelor de peste săptămână

În zilele de peste săptămână ale Postului Mare, în legătură cu vecernia se săvârșește Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul sau a Darurilor mai înainte sfințite.

Această Liturghie se săvârșește în toate zilele de peste săptămână din Postul Mare afară de sâmbăta și duminica, precum și afară de Bunavestire, de se va întâmpla aceasta în cursul Postului Mare. De asemenea, se săvârșește Luni, Marți și Miercuri din săptămâna Patimilor.

În primele șase sâmbete ale Postului Mare și în Duminica Floriilor se săvârșește Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur. În celelalte duminici din Marele Post, precum și în joia și sâmbăta cea mare săvârșim Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

Vecernia zilelor de peste săptămână fără Liturghia Darurilor înaintesfințite (a Sf. Grigorie)

Vecernia zilelor de peste săptămână în Postul Mare, în care nu se săvârșește Liturghia Sf. Grigorie se face în modul următor:

După începutul obișnuit, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului prescris de Triod cu 6 stihiri: 3 ale Triodului și 3 ale Mineiului pe glasul prescris acolo.

Stihirile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Mineiului.

Urmează imnul: „Lumină lină...” și cele două paremii ale Triodului cu prochinele lor. Apoi imnul: „Învrednicește-ne...”, ectenia cererilor și stihovna Triodului cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei – stihira Triodului.

După stihovna urmează rugăciunile: „Acum slobozește...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...” și troparele Ceaslovului: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...”, *Slavă...*: „Botezătorul lui Hristos, pe noi toți...”, „Și acum...”, „Rugați-vă pentru noi...”, „Sub milostivirea ta scăpăm...”, toate pe troparul glasului 1. Apoi: „Doamne, miluiește” de 40 ori, *Slavă... Și acum...*: „Ceea ce ești mai cinstită...” și „Întru numele Domnului binecuvântă părinte...”. Preotul rostește ecfonisul: „Cel ce este binecuvântat Dumnezeul nostru...” după care strana citește rugăciunile din Ceaslov: „Împărate ceresc, pe binecredinciosul; Doamne și stăpânul vieții mele...” cu metanii și cele 12 stihiri cu închinăciuni; „Sfinte Dumnezeule...; Preasfântă Treime...”

Tatăl nostru..." și „Doamne, miluiește” de 12 ori. Apoi rugăciunea: „Preasfântă Treime, stăpânie de o ființă...” după care se cântă: „Fie citește psalmul: „Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea...” și se apoi urmează: „Cuvine-se cu adevărat să te fericiim...” „Ceea ce ești iar strana: *Slavă... Și acum...* „Doamne, miluiește” de 3 ori și „Părinte, nostru, pentru rugăciunile...” și face otpustul îndătinat după care urmează Pavecernița cea mică.

Vecernia zilelor de peste săptămână împreună cu Liturgia Sfântului Grigorie

Vecerniile de peste săptămână în Postul Mare (în afară de cea de sâmbătă și duminică) se împreună cu Liturgia Sfântului Grigorie Dialogul în chipul următor:

În timp ce preotul se închină pentru Liturgie și sărută icoanele, la strană se citesc Ceasurile, în afară de ceasul I.

Terminându-și închinarea, preotul intră în Sf. Altar, se îmbracă cu toate odăjdiiile și dă binecuvântarea mare ca de Liturgie, zicând: „Binecuvântată este împărăția Tatălui...” după care la strană se citește Psalmul 103.

După psalm, preotul zice ectenia mare: „În pace Domnului să ne rugăm...” după al cărei ecfonis se citește Catisma a 18-a: „Către Domnul când m-am necăjit...” din Psaltire în 3 stări. Fiecare stare o încheie cu *Slavă... Și acum...*, „Aliluia, Aliluia, Aliluia, slavă Ție Dumnezeule”, de 3 ori, iar preotul după fiecare stare rostește câte o ectenie mică.

După starea a 3-a și după ecfonisul ecteniei mici, la strană se cântă pe melodia glasului din Triod: „Doamne strigat-am...” și „Să se îndrepteze...” cu 10 stihiri: 6 ale Triodului (stihira zilei de 2 ori, martirica¹⁶ o dată și alte 3 stihiri din Triod) și 4 stihiri din Minei pe glasul prescripșit acolo.

Stihirile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă... stihira* Mineiului, *Și acum...*, a Născătoarei, din Triod. Când însă în Minei nu

¹⁶ Lunea, marțea și joi stihira zilei și martirica sunt scrise la stihoavna zilei. Dacă în aceste zile se săvârșește Liturgia Înaintesfințitelor, atunci cele două stihiri se mută la începutul la „Doamne, strigat-am...” (n.ed.).

se află stihira cu *Slavă...*, atunci stihirile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei din Triod.

În timpul stihirii cu *Și acum...*, preotul face Vohodul. După Vohod la strană se cântă imnul: „Lumină lină...” apoi se cântă prochimenu primiei paremii și se citește însăși această paremie.

După ce s-a terminat paremia întâi, preotul ținând într-o mână¹⁷ cădelnița și în cealaltă lumânarea aprinsă, stând cu fața către răsărit înaintea Sf. Mese, zice cu glas tare „Înțelepciune, drepti!”, apoi întorcându-se către popor zice: „Lumina lui Hristos luminează tuturor!”. La strană se cântă apoi prochimenu al 2-lea și se citește a doua paremie.

După ce s-a terminat și paremia a doua, preotul zice: „Pace ție! Înțelepciune! Să luăm aminte!”¹⁸, iar poporul îngenunchează și preotul cântă o dată singur rugăciunea: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...” pe melodia specială acestei Liturgii, după cum de altfel toate cântările Liturgiei acesteia au melodii speciale. Apoi, îngenunchind preotul, se ridică în picioare strana și cântă același prochimenu.

Ridicat în picioare și tămâind sfânta masă în chipul crucii, preotul rostește stihurile: „Doamne strigat-am către tine auzi-mă... Pune Doamne pază gurii mele... Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug...” iar la strană se cântă rugăciunea „Să se îndrepteze rugăciunea mea...”, alternativ, când una, când cealaltă, după fiecare stih, întâi strana dreaptă, apoi cea stângă. Cântăreții și poporul care se află pe partea stranei la care se cântă: „Să se îndrepteze...” ... stau în picioare, iar ceilalți îngenunchează.

Stihurile se încheie cu *Slavă... Și acum...*, după care poporul îngenunchează în timp ce preotul, înaintea sfintei mese, cântă iarăși singur: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...” până la: „Ridicarea mâinilor mele...” care se cântă cu glas tare de către amândouă stranele în picioare.

Dacă în ziua când se face Liturgia Sf. Grigorie cade vreun sfânt care are Evanghelie, atunci vohod nu se face cu cădelnița, ci cu Evanghelia, iar după: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...” se citește Apostolul și Evanghelia, după care urmează ectenia: „Să zicem toți...” și celelalte părți ale Liturgiei mai înainte sfințită.

¹⁷ În mâna dreaptă cădelnița pentru a putea cădi și în mâna stângă lumânarea.

¹⁸ A se vedea Triod, București, 1930, Miercuri în prima săptămână din Postul Mare (n.ed.).

Dacă sfântul acelei zile nu are Evanghelie, nemijlocit după: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...”, urmează ectenia: „Să zicem toți...” și cealaltă rânduială a Liturghiei Sf. Grigorie Dialogul.

[În Săptămâna Mare, luni, marți și mercuri este doar Evanghelie, fără Apostol].

În locul Heruvicului se cântă: „Acum puterile cerești...” și în locul pricesnei: „Gustați și vedeți că e bun Domnul...”.

După: „Cu frica lui Dumnezeu...” în loc de: „Bine e cuvântat cel ce vine...” se cântă: „Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea...” în loc de: „Văzut-am lumina cea adevărată...” se cântă: „Pâinea cea cerească și paharul vieții...” cu Aliluia, de 3 ori.

După ectonisia: „Totdeauna acum și pururea...” se cântă: „Să se umple gurile noastre...” ca la celelalte Liturghii.

După rugăciunea Amvonului urmează: „Fie numele Domnului binecuvântat...” de 3 ori iar la strană, se citește *Slavă... Și acum...* Psalmul 33: „Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea...” după care preotul face otpustul obișnuit.

§ 2. SĂPTĂMÂNA PRIMĂ A MARELUI POST

a) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din prima Sâmbăta a Marelui Post*

Vecernia de Vineri seara

Sâmbăta primă din Marele Post este așezată de Biserică într-o menirea mucenicului Teodor Tiron care a zădărnicit planul lui Iulian Apostatul de a pângări pe creștini cu sângele jertfelor idolești.

La Vecernia acestei sâmbete ni se pot potrivi două cazuri: fie că vecernia acestei zile se împreună cu Liturgia Sf. Grigorie Dialogul, fie că se săvârșește fără această Liturghie.

În primul caz când vecernia acestei sâmbete se săvârșește împreună cu Liturgia Sf. Grigorie Dialogul, ea se face așa cum am arătat, cu deosebirea că după rugăciunea Amvonului la strană se cântă Canonul Sf. Teodor, iar după îndrumările tipiconale ale Triodului preotul face binecuvântarea colivei.

Când însă din vreun motiv oarecare Liturgia Sf. Grigorie nu se poate săvârși, atunci vecernia acestei sâmbete se face în modul următor:

După începutul obișnuit, la strană se cântă pe melodia glasului de rând: „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri: 3 ale Octoihului de la glasul de rând ce se găsesc la sfârșitul Triodului și 3 stihiri ale sfântului din Triod, pe glasul prescriș acolo; *Slavă...*, stihira sfântului din Triod pe glasul al 6-lea, *Și acum...*, dogmatica glasului de rând, cea din sâmbăta trecută.

Vohod nu se face, deci urmează imnul: „Lumină lină...” și cele două paremii ale Triodului cu prochimenele lor; apoi imnul: „Învredni-țe-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna, la care se cântă stihira zilei: „Doamne strigat-am...” din Triod, de 2 ori, Martirica o dată, cu *Slavă...*, stihira sfântului din Triod, iar cu *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare.

După stihoavnă urmează obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește... Preasfântă Treime...”, Tatăl nostru... și troparele astfel: troparul sfântului: „Mari sunt isprăvile credinței...” pe troparul glasului al 2-lea, *Slavă... Și acum...*: „Toate tainele sunt mai presus de cuget...”, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul de rând pe care s-a cântat troparul sfântului.

După tropare preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeu...” și trei metanii cu rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, apoi Psalmul 142, Canonul și binecuvântarea pentru colivă¹⁹.

Terminată binecuvântarea colivei, preotul face încheierea.

Utenia de Sâmbăta dimineața

După obișnuitul început la strană se cântă pe troparul glasului al 2-lea: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori, și tot pe aceeași melodie troparul sfântului din Triod: „Mari sunt isprăvile credinței...”, de 2 ori, *Slavă... Și acum...*: „Toate tainele sunt mai presus...”.

După tropare și după ectenia mică urmează cele două serii de sedelne, cu ectenie mică între ele.

Prima serie de sedelne este compusă din așa-zisele sedelne mucenicești ce se află la sfârșitul Triodului la glasul de rând și ziua respectivă, iar a doua serie de sedelne o formează sedelnele sfântului din Triod.

După stihira cu *Și acum...*, de la a doua serie de sedelne urmează îndată psalmul 50; se cântă Catavasiile Bunei Vestiri. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelnele Triodului, cu *Slavă...*, *Și acum...* La

¹⁹ După îndrumările tipiconale din Triod.

cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul Triodului. La cântarea a 8-a stihul: „Să lăudăm, bine să cuvântăm...” și la cântarea a 9-a: „Mărește suflute al meu... și Ceea ce ești mai cinstită...”.

După aceasta urmează luminând sfântului de 2 ori, *Slavă...* și *acum...*: „În pântecul tău de Dumnezeu Născătoare...”, amândouă din Triod, și nemijlocit laudele Triodului cu *Slavă...*: „Dar de sfințenie și bogăție...”, pe glasul al 6-lea, și *acum...*, același glas, stihira Născătoarei de Dumnezeu, apoi Doxologia mică. Apoi ectenia cererilor creștinește...”, pe glasul al 8-lea, și *acum...*, același glas, stihira: „Stă și stihovna Triodului cu *Slavă...*, stihira „Cu bărbăție mucenicească până primește rugăciunile...”.

După stihira cu și *acum...* de la stihovna se citesc rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi...”, „Preasfântă Treime...” și „Tatăl nostru...”, după care se citește troparul: „Mari sunt isprăvile credinței...” *Slavă...* și *acum...*: „Toate tainele sunt mai presus...” ecteniile și otpustul.

Utrenia se încheie cu ceasul întâi după rânduiala Ceaslovului.

La Liturghie

Liturghia va fi cea a Sf. Ioan Gură de Aur, fiindcă este Sâmbătă. La Fericiți stihirile sunt în număr de 8 și se pun din canonul Triodului, de la cântarea a 3-a și a 6-a.

După: „Veniți să ne închinăm...”, se cântă troparul sfântului: „Mari sunt isprăvile credinței...”, glasul al 2-lea, *Slavă...*, troparul hramului, și *acum...*, condacul: „Ceea ce ești folositoare creștinilor...”.

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminică întâi din Post a Ortodoxiei

Vecernia de sâmbătă seara

După obișnuitul început, la strană se cântă pe melodia glasului de rând: „Doamne strigat-am...”, cu 10 stihiri: 6 ale Învierii, de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod. *Slavă...*, stihira Triodului, pe glasul al 2-lea, iar cu și *acum...* se pune Dogmatica glasului de rând.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna glasului de rând din Octoih cu *Slavă...*, stihira Triodului pe antifonul glasului al 2-lea, și *acum...*

a Născătoarei de Dumnezeu Învierii din Octoih, de la glasul pe care s-a cântat stihira Triodului cu *Slavă...*

După stihovna urmează obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește...” și celelalte, apoi troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul Triodului pe glasul al 2-lea, și *acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul Triodului. Preotul face apoi obișnuitul otpust.

Dacă sfântul care a căzut pe această duminică este hramul bisericii, atunci sâmbătă seara la Vecernie se face și Litie. În acest caz, după prochimien se citesc paremiile Mineiului și la locul lor se cântă și stihirile Litiei din Minei, încheiate cu *Slavă...* și *acum...*, stihira hramului din Triod, după care urmează cealaltă rânduială a Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...” întocmai cum s-a arătat la vecernia duminicilor precedente din această perioadă.

Utrenia de Duminică dimineața

După începutul obișnuit, la strană se cântă pe troparul glasului de rând „Dumnezeu este Domnul...”, de 4 ori, pe melodia troparului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori. *Slavă...*, troparul Triodului glasul al 2-lea, iar cu și *acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul Triodului.

După tropare urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu catismele Psaltirii și cu ectenie mică între ele; apoi se pun binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”.

După binecuvântările Învierii urmează iarăși ectenia mică, apoi ipacoiul, antifoanele și prochimienul glasului de rând, Toată suflarea, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos...” și psalmul 50, *Slavă...* glasul al 8-lea: „Ușile pocăinței...”, și *acum...*, același glas, „În calea mântuirii...”. Cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule...” – glasul al 6-lea – stihira: „La mulțimea faptelor mele...”.

Catavasiile sunt ale Triodului. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelnele Triodului cu *Slavă...* și *acum...*. La cântarea a 6-a ectenia mică, condacul și icosul Triodului. La cântarea a 8-a stihul „Să lăudăm bine să cuvântăm...” și la cântarea a 9-a: „Mărește suflute al meu... Ceea ce ești mai cinstită...”.

Luminându-se pune a Învierii, *Slavă...* luminându Triodului, *Și acum...*, a Născătoarei tot de acolo. Urmează apoi laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod, *Slavă...*, ești Născătoare de Dumnezeu...", apoi Doxologia mare și unul din cele două tropare de încheiere.

La Liturghie

Se săvârșește Liturghia Sf. Vasile, fiind Duminică.

La Fericiri stihirile sunt în număr de 10: 6 din Octoih ale Învierii, de la glasul de rând și 4 din Canonul Triodului de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul Învierii, troparul praznicului: „Preacuratului Tău chip ne închinăm...", *Slavă...* Și acum..., condacul Triodului: „Cuvântul cel nescris..."

§ 3. SĂPTĂMÂNA A DOUA A MARELUI POST

a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a doua a Marelui Post

Vecernia de vineri seara

Sâmbăta a doua a Marelui Post face parte din Sâmbetele morților. În aceste sâmbete se fac rugăciuni pentru cei adormiți întru Domnul.

În mod obișnuit Vecernia acestor sâmbete se împreună cu Liturghia Sf. Grigorie Dialogul.

Vecernia se împreună cu Liturghia Sf. Grigorie în modul următor:

În timp ce preotul își face rugăciunile în fața altarului, strănă citește ceasurile canonice, în afară de ceasul întâi²⁰.

Îmbrăcat fiind preotul în toate odăjdiele, dă binecuvântarea ca de Liturghie zicând: „Binecuvântată este împărăția...", iar la strănă se citește psalmul 103. Apoi urmează ectenia mare, catisma a III-a a Psaltire în trei stări, cu ectenie mică între ele. După starea a III-a a catismei și după ectenia mică, la strănă se cântă: „Doamne strigat-am..." pe melodia glasului prescris în Triod cu 10 stihiri: stihira zilei

²⁰ Ceasul întâi s-a citit seara.

din Triod de 2 ori și 4 stihiri ale Octoihului de la glasul de rând ce se găsesc la sfârșitul Triodului și 4 stihiri din Minei. *Slavă...*, stihira morților de la stihirile mucenicilor care se găsesc la sfârșitul Triodului, iar cu *Și acum...* se cântă dogmatica glasului de rând, care se găsește la vecernia de sâmbăta trecută.

După vohod urmează imnul de seara: „Lumină lină...", paremiile Triodului cu prochinele lor după rânduială și rugăciunea: „Să se îndrepteze...". Se săvârșește apoi cealaltă parte a Liturghiei celei mai înainte sfințite, așa cum am arătat.

Dacă dintr-un motiv oarecare Liturghia Sf. Grigorie nu se poate săvârși, Vecernia de vineri seara se face în modul următor:

După obișnuitul început urmează: „Doamne strigat-am..." cu 6 stihiri: 3 ale glasului de rând din Octoih și 3 ale Mineiului, cu *Slavă...* Și acum... din Minei.

Când însă Mineiul nu are stihiră cu *Slavă...* Și acum..., atunci stihirile de la: „Doamne strigat-am..." se încheie cu *Slavă...*, stihira morților de la glasul de rând din Octoih, iar cu *Și acum...* se cântă dogmatica glasului de rând din Octoih, stihira Învierii cea din sâmbăta seara trecută.

Vohod nu se face, deci nemijlocit urmează imnul: „Lumină lină...", apoi paremiile Triodului cu prochinele lor, „Învrednicește-ne Doamne...", ectenia cererilor și stihoavna la care se cântă stihira zilei de la: „Doamne strigat-am..." de 2 ori, și martirica o dată. Apoi *Slavă...* Și acum..., stihira glasului de rând din Octoih, ce se găsește la sfârșitul Triodului după stihirile mucenicilor.

După: „Acum slobozește..." și celelalte rugăciuni urmează troparele Triodului în ordinea următoare: troparul Apostolilor, proocilor, mucenicilor, *Slavă...*: „Pomenește Doamne ca un bun...", Și acum..., a Născătoarei: „Maică sfântă a luminii..."

Vecernia se încheie cu ectenia: „Miluiește-ne pe noi...", și trei metanii cu Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, după care se citește rugăciunea: „Preasfântă Treime, stăpânie...", „Fie numele Domnului binecuvânta...", de trei ori, *Slavă...* Și acum... și Psalmul 33: „Bine voi cuvânta pe Domnul...", apoi: „Cuvine-se cu adevărat..." și otpustul.

Utrénia de Sâmbăta dimineața

După începutul obișnuit la strănă se cântă: „Aliluia...", de 4 ori în loc de „Dumnezeu este Domnul...", pe troparul glasului al 2-lea

cu stihurile: „Fericiți pe care i-ai ales..., Și pomenirea lor în neam..., Sufletele lor întru bunătați...” și troparele Triodului cu care s-a încheiat Vecernia.

După ectenia mică la strană se citește catisma a 16-a și se cântă sedelnele mucenicilor și ale morților, cu *Slavă...* Și *acum...* Aceste sedelne se găsesc la sfârșitul Triodului și la Utrenia de sâmbătă dimineața de la glasul de rând.

După ectenia morților și după citirea catismei 17, la strană se cântă troparele de la rânduiala înmormântării mirenilor: „Bine ești cuvântat Doamne..., Ceata sfinților a aflat izvorul vieții...”, [timp în care se deschid sfintele uși, iar preotul înveșmântat cu epirahil și felon face cădere amre], apoi urmează iarăși o ectenie pentru cei morți și îndată sedelna: „Odihnește Mântuitorul nostru...”, glasul al 5-lea, *Slavă...* Și *acum...*: „Cela ce ai răsărit lumii din fecioară...” și psalmul 50.

Ajunși la Catavasii, până la cântarea a 6-a se cântă Catavasiile Mineiului combinate cu ale Octoihului, și cu cântările din Moise după cum prescrie Triodul, iar de la cântarea a 6-a se cântă Catavasiile Triodului.

După cântarea a 3-a urmează ectenia mică, condacul, icosul și sedelnele Mineiului.

După cântarea a 6-a preotul rostește ectenia morților: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeu...”, după care la strană se cântă condacul: „Cu sfinții odihnește...”, și se citește icosul: „Tu însuși ești fără de moarte...”, amândouă de la înmormântarea mirenilor.

Cântării a 8-a îi premerge stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm...”, iar cântării a 9-a imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu..., Ceea ce ești mai cinstită...”.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminândă Triodului: „Cel ce ai împodobit cerul cu stele...”, *Slavă...*: „Cel ce stăpânești pe cei morți...”, Și *acum...*: „Ceea ce ești veselie îngerilor...” apoi laudele la care se cântă stihurile Mucenicilor de la glasul de rând, ce se găsesc la sfârșitul Triodului. Îndată după aceea urmează Doxologia mică, ectenia cererilor și stihoavna Octoihului de la glasul de rând ce se află după laude la sfârșitul Triodului.

Stihoavnei îi urmează rugăciunile Ceaslovului: „Bine este a ne mărturisi Domnului, Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...” și troparele cele scrise la început, ectenia întreită și otpustul și ceasul întâi.

La Liturghie

Liturghia va fi a Sf. Ioan Gură de Aur.

La Fericiri stihurile în număr de 6 se pun din Octoih de la glasul de rând. După Vohod se cântă „Veniți să ne închinăm...” cu: „Cel ce ai înviat din morți...” și troparele: „Apostolilor, mucenicilor, proorocilor...”, „Pomenește Doamne...”, *Slavă...*, condacul: „Cu sfinții odihnește...”, Și *acum...*: „Pe tine zid și liman te avem...”.

b) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a doua a Marei Post*

Vecernia de sâmbătă seara

„Doamne strigat-am...”, se cântă pe melodia glasului de rând, cu 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod. Cu *Slavă...* se cântă stihira Triodului, glasul al 6-lea, iar cu Și *acum...*, dogmatica glasului de rând.

După vohod urmează imnul: „Lumină lină...”, prochimenul de sâmbătă seara, ectenia: „Să zicem toți...”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih. Cu *Slavă...* se cântă stihira Triodului pe glasul al 8-lea, iar cu Și *acum...* a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat stihira cu *Slavă...*

După stihoavnă urmează rugăciunile obișnuite apoi troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul sfântului din Triod pe glasul al 8-lea, Și *acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare și otpustul.

Dacă sfântul din Minei ce a căzut pe această duminică este hramul, atunci sâmbătă seara la Vecernie se face și Litie. În acest caz după prochimen se citesc paremiile Mineiului, iar după ectenia cererilor se cântă stihurile hramului din Minei cu *Slavă...* Și *acum...* și se face cealaltă rânduială a Litiei după cum s-a arătat în duminicile precedente.

Utrenia de Duminică dimineața

După „Dumnezeu este Domnul...” care se cântă de 4 ori, se pune însuși troparul Învierii de la glasul de rând, de 2 ori, *Slavă...*, troparul Triodului glasul al 8-lea, Și *acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu

Învierii corespunzătoare, de la glasul pe care s-a cântat troparul cu Slavă...

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih, cu ectenie mică și cu stihologiile Psaltirii iarăși o ectenie mică, și îndată ipacoiul, antifoanele și prochimnul lui Hristos văzând... și psalmul 50. Slavă... Și acum... se cântă pe glasul al 8-lea după cum se cere în această perioadă.

Catavasiile se pun ale Bunei Vestiri. La cântarea a 3-a ectenie mică, condacul: „Pre tine organul înțelepciunii...” glasul al 8-lea și icosul: „Înger te-ai arătat pe pământ...” – amândouă ale Triodului, sedelnele Triodului, Slavă... Și acum.... La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul Învierii, ale glasului de rând. La cântarea a 8-a se pune stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm...”, iar la cântarea a 9-a: „Mărește suflete al meu..., Ceea ce ești mai cinstită...” cu toate stihurile lui.

După cântarea a 9-a urmează o ectenie mică, apoi luminândă Învierii care e la rând, Slavă..., luminândă Triodului. Și acum.... a Născătoarei tot din Triod și nemijlocit laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod, cu Slavă... stihira Triodului pe glasul al 6-lea, iar cu Și acum....: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...”, pe antifonul glasului de rând. Apoi îndată pe aceeași melodie Doxologia mare și unul din cele două tropare de încheiere.

La Liturghie

Se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare. La Fericiri stihurile în număr de 10 se pun: 6 ale Învierii de la glasul de rând și 4 din Triod de la cântarea a 3-a.

După Vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul Sfântului Grigorie din Triod: „Luminătorule al dreptei credințe...” Slavă..., condacul Sfântului Grigorie, Și acum..., condacul Triodului.

§ 4. SĂPTĂMÎNA A TREIA A MARELUI POST

a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a treia a Marelui Post

Vecernia de vineri seara

Sâmbăta a III-a a Marelui Post de asemenea face parte din numărul sâmbetelor așezate de Biserică întru pomenirea celor morți.

După cum s-a arătat la locul potrivit, Vecernia acestor sâmbete se împreună cu Liturghia Sf. Grigorie Dialogul.

Vecernia din sâmbăta a treia a Marelui Post se combină cu această Liturghie în modul în care s-a arătat.

Când însă din binecuvântate pricini, Liturghia Sf. Grigorie nu se poate săvârși, Vecernia de vineri seara se face fără această Liturghie în modul următor:

După obișnuitul început urmează „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri: 3 ale glasului de rând din Octoih și 3 ale sfântului din Minei, Slavă... Și acum..., stihira Mineiului. Dacă Mineiul nu are o astfel de stihiră atunci cu Slavă... se cântă stihira morților de la glasul de rând din Octoih, iar cu Și acum... se cântă dogmatica glasului de rând tot din Octoih, stihira Învierii cea din sâmbătă seara trecută.

Vohod nu se face, deci urmează imnul: „Lumină lină...”, paremiile Triodului cu prochimenele lor, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihioavna la care se pune stihira zilei de 2 ori, martirica o dată, Slavă... Și acum..., stihira glasului de rând din Octoih ce se află la sfârșitul Triodului între stihurile mucenicilor.

După stihioavnă urmează: „Acum slobozește...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...” și troparele în ordinea următoare: Apostolilor, mucenicilor, prorocilor, Slavă...: „Pomenește Doamne ca un bun...”, Și acum..., al Născătoarei: „Maică sfântă a luminii...”. Vecernia se încheie cu ectenia: „Miluiește-ne pe noi...”, și trei metanii cu Rugăciunea Sfântului Eftrem Sirul, după care se citește rugăciunea: „Preasfântă Treime, stăpânie...”, „Fie numele Domnului binecuvânta...”, de trei ori, Slavă... Și acum... și Psalmul 33: „Bine voi cuvânta pe Domnul...” și Psalmul 144, apoi: „Cuvine-se cu adevărat...” și otpustul.

Utrenia de sâmbătă dimineața

După obișnuitul început la strană se cântă „Aliluia...” de 4 ori pe troparul glasului al 2-lea cu stihurile: „Feriți pe care i-ai ales, Și

pomenirea lor în neam, Sufletele lor într-o bunătați..." și troparele Triodului cu care s-a încheiat Vecernia.

După tropare urmează ectenia morților, catisma a 16-a a Psaltirii și trei sedelne ale mucenicilor din Octoih de la glasul de rând ce se găsește la sfârșitul Triodului.

După o altă ectenie a morților urmează catisma a 17-a, troparele de la înmormântare: „Bine ești cuvântat Doamne...”, Ceata sfinților a aflat...”, apoi iarăși ectenia morților, sedelna: „Odihnește Mântuitorul nostru...” glasul al 5-lea, cu *Slavă... Și acum...*: „Acela ce ai răscălat lumii din Fecioară...” și Psalmul 50.

După „Cu mila și cu îndurările...” urmează Catavasiile întocmai ca în sâmbăta a II-a a Marelui Post²¹. La cântarea a 3-a, ectenia morților, condacul, icosul și sedelnele Mineiului. La cântarea a 6-a ectenia morților, condacul: „Cu sfinții odihnește...” și icosul: „Tu însuși ești fără de moarte...” de la înmormântare. La cântarea a 8-a: „Să laudăm bine să cuvântăm...” și la cântarea a 9-a imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu...”, „Ceea ce ești mai cinstită...”.

După cântarea a 9-a urmează ectenia morților, apoi luminând Triodului: „Cela ce ai împodobit cerul cu stele...”, *Slavă...* „Cela ce stăpânești pe cei morți...”, *Și acum...* „Ceea ce ești veselia îngerilor...” și nemijlocit laudele cu stihirile mucenicilor de la glasul de rând de la sfârșitul Triodului, apoi Doxologia mică, ectenia cererilor și stihoavna Octoihului de la glasul de rând ce se găsește la sfârșitul Triodului.

După obișnuitele rugăciuni: „Bine este a ne mărturisi Domnului...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...” și troparele ce s-au cântat la începutul Utreniei; urmează ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...”. Utrenia se încheie cu ceasul întâi.

La Liturghie

Liturghia se săvârșește a Sf. Ioan Gură de Aur.

La Fericiri stihirile în număr de 6 se pun de la glasul de rând din Octoih. După Vohod se cântă „Veniți să ne închinăm...” cu: „Cel ce ai înviat din morți...” și troparele apostolilor, mucenicilor, prorocilor: „Pomenește Doamne ca un bun...”, *Slavă...*, condacul: „Cu sfinții odihnește...”, *Și acum...*: „Pe tine zid și liman te avem...”²².

²¹ Până la cântarea a 6-a se cântă Catavasiile Octoihului combinate cu ale Mineiului, iar după cântarea a 6-a, Catavasiile Triodului.

²² Tocmai ca în Sâmbăta a 2-a a Marelui Post.

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a treia a Marelui Post, a Crucii

Vecernia de sâmbătă seara

Începutul este cel cunoscut. „Doamne strigat-am...”, se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod, *Slavă...*, stihira Triodului pe glasul al 3-lea, *Și acum...*, dogmatica glasului de rând.

După Vohod urmează toată rânduiala știută a Vecerniei până la troparele de încheiere, unde după troparul Învierii se pune al Crucii: „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...” pe glasul 1.

Dacă sfântul Mineiului ce a căzut pe această zi este hramul, se face și Litie după rânduiala cunoscută.

Utrenia de duminică dimineața

„Dumnezeu este Domnul...” se cântă de 4 ori pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...*, troparul zilei: „Mântuiește Doamne poporul Tău...” glasul 1, *Și acum...*: „Gavriil zicând Ție Fecioară...” a Născătoarei de Dumnezeu coresponzătoare.

După tropare urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale Învierii de la glasul de rând din Octoih cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Psalmul 118 și binecuvântările Învierii.

Dacă este hramul Cinstitei Cruci, atunci zicem Apoi Polieleul cu Mărimurile Crucii²³.

Apoi ectenie mică, antifoanele și prochimenul glasului de rând: „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos văzând...” și Psalmul 50.

Cu *Slavă...* se cântă stihira: „Ușile pocăinței...”, *Și acum...*: „În calea mântuirii...” pe glasul 8, cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule...”, glasul al 6-lea, se cântă: „La mulțimea faptelor mele cele rele...”.

Catavasiile se pun ale Triodului. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelnele Triodului, cu *Slavă...* *Și acum...* La cântarea a 6-a condacul și icosul Triodului. La cântarea a 8-a stihul „Să laudăm bine să cuvântăm...” și la cântarea a 9-a imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu...”, Ceea ce ești mai cinstită...”.

²³ La bisericile cu hramul cinstitei Cruci, după Polieleu se cântă sedelna Crucii. „În rai cu lemnul” din Triod, glasul al 8-lea. Uneori această sedelnă se cântă ca sedelnă a Polieleului.

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică, apoi luminându-l învierii care e la rând, *Slavă...*, a Crucii, *Și acum...*, a Născătoarei „Lem-Urmează laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Triod. Octoih și 4 din Triod, *Slavă...* stihira Triodului, *Și acum...* „Preabine-timpul Doxologiei preotul îmbrăcat în toate odăjdiiile face scoaterea în sfinte Crucii după îndrumările tipiconale aflate în Triod²⁴.

Îmbrăcat în toate odăjdiiile preotul luând cădelnița cădește sfânta masă și cinstita Cruce. Apoi luând Crucea pe disc, iese pe ușa dinspre miazănoapte, având înaintea două sfeșnice și cădelnița și merge drept la ușile împărătești [ușile de intrare în biserică]. Terminată fiind Doxologia preotul zice acolo: „Înțelepciune! Drepti!” după care la strună se cântă troparul: „Mântuiește Doamne poporul Tău”. Preotul vine apoi în mijlocul bisericii, înaintea sfintelor uși [ușile centrale ale iconostasului], cu cinstita Cruce și o așează pe analoghionul mai înainte gătit, apoi descoperind-o o cădește în chipul Crucii și îndată cântă troparul: „Crucii Tale ne închinăm” o dată și la strună de 2 ori, după care se cântă stihirile din Triod în timp ce se închină poporul. Ecteniile și otpustul.

La Liturghie

Se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

Stihirile la Fericiri se pun în număr de 10: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod de la cântarea a 3-a.

În loc de: „Sfinte Dumnezeu...” se cântă: „Crucii Tale ne închinăm Stăpâne...”. După Vohod se pune troparul Învierii de la glasul de rând, al Crucii: „Mântuiește Doamne poporul Tău...”, *Slavă...* și *acum...*, condacul Crucii.

²⁴ Îmbrăcat în toate odăjdiiile preotul luând cădelnița cădește sfânta masă și cinstita Cruce. Apoi luând Crucea pe disc, iese pe ușa dinspre miază-noapte, având înaintea două sfeșnice și cădelnița și merge drept la ușile împărătești. Terminată fiind Doxologia preotul zice: „Cu înțelepciune drepti” după care la strună se cântă troparul: „Mântuiește Doamne poporul Tău”. Preotul vine apoi înaintea înșilor cu cinstita Cruce și o așează pe analoghionul mai înainte gătit, apoi descoperind-o o cădește în chipul Crucii și îndată cântă troparul: „Crucii Tale ne închinăm” o dată și la strună de 3 ori.

§ 5. SĂPTĂMÂNA A PATRA A MARELUI POST

a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a patra a Marelui Post

Vecernia de vineri seara

Tocmai ca și în celelalte sâmbete ale morților din postul mare – dintre care face parte și Sâmbăta a patra din post – Vecernia trebuie împreună cu Liturghia Sf. Grigorie Dialogul, după rânduiala văzută, cu deosebirea că începând cu miercurea acestei săptămâni, care este cea a înjumătățirii postului, preotul intercalează după dezvelirea Sfântului Antimis ectenia: „Câți sunteți către luminare ieșiți...”

Dacă sfântul din Minei ce a căzut pe această zi are Evanghelie, atunci vohodul se face cu Evanghelia și nemijlocit după rugăciunea: „Să se îndrepteze...” ... se citește Apostolul și Evanghelia.

Dacă din vreun motiv oarecare Liturghia Sf. Grigorie nu se poate săvârși, atunci Vecernia de vineri seara se face fără această Liturghie.

La: „Doamne strigat-am...” se pun 6 stihiri: 3 ale glasului de rând din Octoih și 3 din Minei cu *Slavă...* și *acum...*, stihira Mineiului. Dacă Mineiul nu are astfel de stihiră, cu *Slavă...* se cântă stihira morților de la glasul de rând ce se găsește la sfârșitul Triodului între stihirile mucenicilor, iar cu *Și acum...* se cântă dogmatica glasului de rând cea din sâmbăta seara trecută.

Vohod nu se face, deci nemijlocit urmează: „Lumină lină...”, paremiile Triodului și prochimenele lor și cealaltă rânduială a Vecerniei, după cum s-a arătat la Vecernia sâmbetei a doua din Post.

Utrenia de Sâmbătă dimineața

După obișnuitul început la strună se cântă „Aliluia...” de 4 ori pe troparul glasului al 2-lea cu stihurile obișnuite: „Feriți pe care i-ai ales...” și troparele cu care s-a încheiat Vecernia, toate din Triod pe troparul glasului al 2-lea.

După tropare urmează ectenia morților, catisma a 16-a și sedelnele mucenicilor din Octoih de la glasul de rând ce se găsesc la sfârșitul Triodului, apoi iarăși ectenia morților, catisma a 17-a și troparele de la înmormântare: „Bine ai cuvântat Doamne...”, Ceata sfinților...” pe podobia glasului 5, după care urmează iarăși ectenia morților, apoi

sedelna: „Odihnește Mântuitorul nostru...” pe glasul 5, *Slavă...* și *acum...*: „Acela ce ai răsărit lumii din Fecioară...” și Psalmul 50.

Catavasiile se cântă ale Mineiului combinate cu ale Octoiului și cu ale Triodului tocmai ca în celelalte Sămbete ale morților. În cadrele catavasiilor se pun ecteniile necesare la locul lor, după ale morților.

După cântarea a 9-a urmează luminând Triodului, *Slavă...*: „Cel ce stăpânești pe cei morți...”, și *acum...*: „Ceea ce ești veselie îngerilor...” și laudele cu stihirile mucenicilor de la glasul de rând ce se găsesc la sfârșitul Triodului. Apoi Doxologia mică, ectenia cererilor și stihoavna Octoiului de la glasul de rând și de la sfârșitul Triodului.

După stihoavnă urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisii, Preasfântă Treime, Tatăl nostru...” și troparele de la începutul Utreniei, apoi ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeu...”, și Ceasul întâi.

La Liturghie

Se săvârșește a Sf. Ioan Gură de Aur.

La Fericiri stihirile în număr de 6 se iau din Octoih de la glasul de rând.

După vohod se cântă „Veniți să ne închinăm...” cu: „Cel ce ai înviat din morți...” și troparele: „Apostolilor, mucenicilor, prorocilor...”, „Pomenește, Doamne...”, *Slavă...*, condacul: „Cu sfinții odihnește...”, și *acum...*: „Pe tine zid și liman te avem...”

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești de Duminica a patra a Marei Post, a lui Ioan Scărarul

Vecernia de sâmbătă seara

„Doamne strigat-am...” se cântă pe glasul de rând cu 10 stihiri: 7 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale Sfântului Ioan Scărarul din Triod, *Slavă...* stihira Triodului, și *acum...*, dogmatica glasului de rând din Octoih.

După vohod urmează: „Lumină lină...”, prochimenu zilei, ectenia: „Să zicem toți...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih cu *Slavă...* stihira Triodului, și *acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare.

După: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru...”, urmează troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul cuviosului din Triod, pe glasul întâi, și *acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare și otpustul.

Utrenia de duminică dimineața

După obișnuitul început la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe troparul glasului de rând și nemijlocit troparele cu care s-a încheiat Vecernia.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale glasului de rând cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”. Apoi iarăși cu ectenie mică, ipacoiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos...” și Psalmul 50. *Slavă...* „Ușile pocăinței deschide-mi...”, și *acum...*, „În calea mântuirii...”, „Miluiește-mă Dumnezeu...”, „La mulțimea faptelor mele...”.

Catavasiile se pun ale Bunei Vestiri. La cântarea a 3-a ectenie mică, condacul, icosul și sedelnele Triodului. La cântarea a 6-a ectenie mică, condacul și icosul Învierii din Octoih. La cântarea a 8-a și a 9-a, cele obișnuite.

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică, luminând Învierii care este la rând, *Slavă...*, a Cuviosului, și *acum...*, a Născătoarei, amândouă din Triod. Laudele se pun cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Triod dintre stihirile de la Vecernie. *Slavă...*, stihira Triodului, și *acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...”, apoi Doxologia mare și unul din cele două tropare de încheiere.

La Liturghie

Se săvârșește Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

La Fericiri stihirile în număr de 10 se cântă: 6 ale Învierii de la glasul de rând și 4 ale sfântului din Triod de la cântarea a 6-a.

După vohod se pune troparul Învierii de la glasul de rând, a sfântului din Triod, *Slavă...*, condacul sfântului, și *acum...*, condacul Triodului, iar dacă este hramul Născătoarei de Dumnezeu, atunci al hramului.

§ 6. SĂPTĂMÂNA A CINEA A MARELUI POST

a) *Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a cincea a Marelui Post, a Acatistului*

Vecernia de Vineri sera

La săvârșirea Vecerniei de vineri seara din săptămâna a cincea a Marelui Post, tocmai ca în celelalte sâmbete, ni se pot ivi două cazuri: sau se împreună cu Liturghia Sf. Grigorie sau se face fără această Liturghie.

În primul caz slujba de seară, Vecernia sâmbetei a cincea din post, se săvârșește după cum am arătat.

În cazul când Liturghia Sf. Grigorie Dialogul nu se poate săvârși din vreun motiv oarecare, Vecernia acestei sâmbete se face astfel:

La: „Doamne strigat-am...” se cântă 8 stihiri ale Născătoarei de Dumnezeu²⁵, glasul al 6-lea din Triod, *Slavă... Și acum...*, stihira Triodului: „Taina cea din veci se descoperă astăzi...” pe glasul al 2-lea.

Vohod nu se face, deci urmează: „Lumină lină...”, paremiile Triodului cu prochimenele lor, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihovna cu stihira zilei de 2 ori, martirica o dată, *Slavă... Și acum...*: „Auzit-a Născătoarea de Dumnezeu limba care nu o știa...” pe glasul al 4-lea din Triod, care trebuie cântată la Utrenia acestei Sâmbete, stihira cu *Slavă... Și acum...* de la laude.

După: „Acum slobozește...” urmează cealaltă rânduială a Vecerniei, după cum s-a arătat la sâmbetele precedente.

Utrenia de Sâmbătă dimineața

Sâmbăta a cincea din post este Sâmbăta Acatistului. În această zi la Utrenie se cântă Acatistul Născătoarei de Dumnezeu într-o aducere de aminte de scăparea Constantinopolului de năvălirea și stăpânirea dușmanilor.

După un vechi obicei Utrenia din această sâmbătă se face vineri seara sub formă de priveghere, în modul următor:

După începutul obișnuit, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe troparul glasului al 8-lea și pe aceeași melodie se cântă troparul Triodului: „Porunca cea cu Taină luând-o...” de 3 ori.

²⁵ De fapt în Triod sunt numai 3 stihiri ale Născătoarei de Dumnezeu. În acest caz primele două se cântă de câte 3 ori și a 3-a de două ori, ca să fie 8.

După tropare urmează citirea catismei a 16-a din Psaltire, apoi o ectenie mică și condacul: „Apărătoarei Doamne pentru biruință...” pe glasul al 8-lea, preotul îmbracă și felonul și, în timpul cântării condacului, cădește întreaga biserică.

Terminând cu tămâierea vine la tetrapodul anume așezat înaintea iconostasului în fața icoanei Născătoarei de Dumnezeu și începe a citi icoasele și condacele din care este compusă cântarea Acatistului, terminând fiecare icos cu stihul: „Bucură-te mireasă pururea fecioară...” și fiecare condac cu „Aliluia...”, stihuri ce se repetă de către strană.

[Și se citesc primele trei icoase și primele trei condace. Și iarăși se cântă „Apărătoarei Doamne...”, timp în care preotul intră în sfântul altar și închide sfintele uși. Apoi se citește Psalmul 118, Catisma a 17-a, după care se zice ectenie mică și iarăși se deschid ușile, se face cădere mică și se cântă „Apărătoarei Doamne...”, urmat de a doua stare a acatistului, următoarele trei icoase și condace].

După starea a doua, la strană se cântă încă o dată condacul: „Apărătoarei Doamne...” și se citește Psalmul 50. După ectenia: „Măntuiește Dumnezeule poporul Tău...” și după ecfonisul „Cu mila și cu îndurările...” urmează Catavasiile²⁶ Bunei Vestiri cu ecteniile și cântările necesare.

[După cântarea a 3-a, iarăși se deschid sfintele uși și se cântă condacul „Apărătoarei Doamne...”, timp în care se face cădere mică. Apoi preotul citește următoarele trei icoase și condace, la sfârșitul cărora se procedează la fel.

După cântarea a șase, iarăși se deschid sfintele uși și se cântă condacul „Apărătoarei Doamne...”, timp în care se face cădere mare. Apoi preotul citește ultimele trei icoase și condace, apoi iarăși condacul „Apărătoarei Doamne...”, timp în care preotul iarăși intră în altar și închide sfintele uși].

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică, apoi luminând Triodului de 3 ori și nemijlocit laudele tot din Triod cu *Slavă... Și acum...* glas 4, tot de acolo. Apoi Doxologia mare pe antifonul glasului 4 și troparul: „Porunca cea cu Taină...” de la începutul Utreniei tot pe glasul 8.

După ecteniile: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” și „Să plînim rugăciunile noastre cele de dimineață Domnului...” urmează ceasul întâi.

²⁶ După începerea Catavasiilor, condacele și icoasele se citesc așa răzlețite printre cele 9 pesne.

La Liturghie

Se săvârșește Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur.

Stihirile de la Fericiri se iau din Canonul Acatistului de la Cântarea a 3-a și a 6-a. După Vohod se cântă troparul: „Porunca cea de taină luând-o...” și condacul: „Apărătoarei Doamne pentru biruință...”.

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica a cincea a Marelui Post, a Mariei Egiptence

Vecernia de Sâmbătă seara

Începutul se face ca de obicei. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Cuvioasei din Triod, *Slavă...*, stihira Triodului glas 4, *Și acum...*, dogmatica glasului de rând.

După Vohod urmează: „Lumină lină...”, prochimenu, ectenia: „Să zicem toți...”, „Învrednicește-ne Doamne...”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih. *Slavă...*: „Vânările sufletului și patimile trupului...” glas 2, *Și acum...*: „O minune mai nouă...” a Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare.

După „Acum slobozește...” și celelalte rugăciuni, urmează troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul Cuvioasei din Triod pe glas 8, *Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare și otpustul.

Utrenia de Duminică dimineața

„Dumnezeu este Domnul...” se cântă de 4 ori pe troparul glasului de rând și îndată însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori. *Slavă...*, troparul Cuvioasei glas 8 din Triod, *Și acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu Învierii corespunzătoare.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu stihologiile Psaltirii și cu ectenii mică între ele și troparele Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”, ectenia mică, ipacoiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând. Apoi „Toată suflarea...”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos...” și Psalmul 50. *Slavă...*: „Ușile pocăinței...” și *Și acum...*: „În calea mântuirii...”, „Miluiește-mă Dumnezeule...”, „La mulțimea faptelor mele celor rele...”.

Catavasiile se cântă ale Bunei Vestiri după rânduiala știută.

După ectenia mică de la sfârșitul Catavasiilor urmează luminândă Învierii care e la rând, *Slavă...*, a Cuvioasei, *Și acum...*, a Născătoarei, amândouă din Triod. Apoi laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând și 4 ale Triodului. *Slavă...*: „Nu este Împărăția lui Dumnezeu...” glasul întâi din Triod, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare...” și nemijlocit Doxologia mare și unul din cele două tropare de încheiere.

La Liturghie

Liturghia Sf. Vasile cel Mare.

La Fericiri se pun 10 stihiri: 6 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 ale Cuvioasei de la Cântarea a 6-a din Canon.

După vohod se pune troparul Învierii de la glasul de rând, a Cuvioasei din Triod, *Slavă...*, condacul Cuvioasei, *Și acum...*, condacul Triodului, iar dacă este hramul Născătoarei de Dumnezeu, atunci al hramului.

§ 7. SĂPTĂMÂNA A ȘASEA A MARELUI POST, A STĂLPĂRILOR

a) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Sâmbăta a șasea a Marelui Post, a sfântului și dreptului Lazăr

Vecernia de Vineri seara

Sâmbăta a șasea a Marelui Post este așezată de Biserică întru amintirea minunii pe care a făcut-o Mântuitorul când a înviat din morți pe prietenul Său Lazăr.

Când Vecernia de vineri seara se face fără Liturghia Sf. Grigorie, sunt de observat aceleași norme tipiconale ca în celelalte sâmbete ale Sfântului Post.

Iar când Vecernia de vineri seara se împreună cu Liturghia Dărilor mai înainte sfințite, se săvârșește după cum s-a arătat.

Utrenia de Sâmbătă dimineața

După începutul obișnuit la strană se cântă Dumnezeu este Domnul de 4 ori pe troparul glasului întâi și nemijlocit pe aceeași melodie, troparul: „Învierea cea de obște...” de 3 ori.

După tropar urmează ectenia mică, citirea catismei a 16-a din Psaltire, apoi sedelna Triodului glasul întâi, cu *Slavă...* și *Și acum...* și Psalmul 118 și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne...”, timp în care se deschid sfintele uși și se face cădere mare.

După binecuvântările Învierii, preotul rostește o ectenie mică după al cărei ecfonis se cântă sedelna a doua a Triodului: „Izvorule lui Hristos”²⁷ și Psalmul 50.

Catavasiile se cântă ale Triodului.

După cântarea a 9-a urmează ectenia mică, apoi luminânda de obște de 3 ori, luminânda Triodului se cântă de 2 ori, *Slavă... Și acum...: „Prin Lazăr te pradă...”* tot de acolo și laudele Triodului cu 8 stihiri. *Slavă... glas 2 din Triod, Și acum...: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu...”*

Urmează Doxologia mare²⁸, troparul sfântului: „Învieria cea de obște...” de 3 ori, ecteniile: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeu...”, „Să plinim rugăciunile noastre Domnului...” și otpustul.

La Liturghie

Se săvârșește Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur.

La Fericiri se pun 8 stihiri: 4 ale Canonului Triodului de la cântarea a 3-a și a 4-a de la cântarea a 6-a.

După „Veniți să ne închinăm...”, cu: „Cel ce ai Înviat din morți...”, se cântă troparul: „Învieria cea de obște...”, *Slavă... Și acum...*, condacul sfântului: „Bucuria tuturor Hristos...”, iar în loc de „Sfinte Dumnezeu...” se cântă: „Câți în Hristos v-ați botezat...”²⁹.

b) Rânduiala slujbelor dumnezeiești din Duminica Florilor

Vecernia de Sâmbătă seara

Începutul se face ca și la celelalte Vecernii. „Doamne strigat-am...” se cântă pe glasul al 6-lea cu 10 stihiri ale Triodului, *Slavă... Și acum...*, același glas, tot din Triod.

După Vohod urmează cealaltă rânduială a Vecerniei după tipicul cunoscut [...].

²⁷ Evanghelia la Utrenie nu se citește decât acolo unde este hramul dreptului și sfântului Lazăr. De notat este că Sâmbăta lui Lazăr este singura zi de peste săptămână afară de zilele săptămânii luminate –, când se citește rugăciunea: „Învieria lui Hristos”

²⁸ Și acum, cu stihira: „Preabinecuvântată ești” și Doxologia mare se cântă pe antifonul glasului 2.

²⁹ În bisericile cu hramul dreptului Lazăr, după seria a doua de sedelne se cântă Polieleul și Mărimurile arhieresti.

Utrenia de Duminică dimineața

„Dumnezeu este Domnul...” se cântă de 4 ori pe troparul glasului întâi, apoi troparul praznicului: „Învieria cea de obște...” pe aceeași melodie de 2 ori. *Slavă... Și acum...: „Îngropându-ne împreună cu Tine...”* pe glas 4.

După tropare urmează ectenia mică și cele două serii de sedelne ale Triodului cu *Slavă... Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele. Apoi Polieleul și Pripelele sărbătorii, după care, preotul rostește o ectenie mică după al cărei ecfonis se cântă sedelna Polieleului cu *Slavă... Și acum...*, apoi antifioanele glasului 4 pentru sărbători: „Din tinerețile mele...” (o treaptă), prochimenu Triodului: „Din gura pruncilor celor ce sug...” cu stihul lui, „Toată suflarea...”, Evanghelia de la Matei³⁰ și Psalmul 50.

După Psalmul 50, preotul luând cădelnița iese din Altar și tămâind în chipul crucii masa pe care sunt așezate Stălpările (sălcile), le binecuvântează rostind rugăciunea: „Doamne Dumnezeu nostru, Cel ce zezi pe heruvimi...”.

Cu *Slavă...*, glasul al 2-lea, se cântă stihira Triodului: „Astăzi Hristos intră...”, cu *Și acum...*, tot aceasta. Iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu...” glasul al 6-lea, se cântă stihira: „Astăzi darul sfântului Duh...” de la Vecernie.

Catavasiile vor fi cele speciale pentru Florii cu ecteniile și cântările știute. La cântarea a 9-a în loc de imnul Născătoare de Dumnezeu se cântă: „Mărește suflete al meu...”.

După cântarea a 9-a urmează o ectenie mică apoi luminânda de obște „Sfânt este Domnul...” de 3 ori³¹. Laudele se cântă din Triod cu *Slavă... Și acum...*, Doxologia mare pe troparul glasului al 6-lea, troparul praznicului: „Învieria cea de obște...” pe glasul întâi, ecteniile și otpustul special pentru această Duminică.

La Liturghie

În această Duminică, se săvârșește Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur.

³⁰ În Duminica Stălpărilor nu se citește: „Învieria lui Hristos”. Este singura Duminică din an, când se întâmplă acest lucru.

³¹ În Duminica Stălpărilor nu se cântă luminândă.

Duminica Stălpărilor la Liturghie are antifoane. După „Veniți să ne închinăm...” se cântă troparul praznicului, *Slavă...*: „Îngropându-
ne prin botez...” glasul 4, *Și acum...*, condacul: „Pe scaun în ceruri...”
În loc de „Cuvine-se cu adevărat...” se cântă irmosul praznicului:
„Dumnezeu este Domnul...”.

CAPITOLUL III

SĂPTĂMÂNA SFINTELOR ȘI MÂNTUITOARELOR PATIMI

OBSERVAȚII GENERALE

1. În săptămâna Sfințelor Patimi Vecernia și Utrenia se fac numai din Triod.
2. În primele trei zile ale săptămânii: luni, marți și miercuri, în legătură cu Vecernia se face Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul, iar joia și sâmbăta Liturghia Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia.
3. Utrenia acestor zile se face ca *Denii* în seara premergătoare; Utrenia de luni dimineața se face duminica seara, cea de marți, luni seara, cea de miercuri, marți seara etc.
4. În Vinerea Sfințelor Patimi nu se săvârșește nicio Liturghie.
5. Când sărbătoarea Bunei Vestiri a căzut pe una din primele trei zile ale săptămânii luni, marți sau miercuri, atunci nu se săvârșește Liturghia Sf. Grigorie, ci a lui Ioan Gură de Aur.
6. La Liturghia Sf. Vasile cel Mare din Joia patimilor preotul scoate Sfântul Agneț din care, după îndrumările Penticostarului de Marțea din săptămâna luminată, pregătește Sfânta împărtășanie de peste an din care vor fi împărțiți bolnavii, copiii după botez etc.
7. La Utreniile din Săptămâna patimilor nu se cântă imnul Născătoarei de Dumnezeu, ci troparele cântării a 9-a, cu stihul „Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție!”.
8. La Liturghia Sf. Vasile cel Mare, de Joia, se sfințește Sfântul Mir, de către Sfântul Sinod al Bisericii autocefale.
9. Sărbătorile ce pot cădea pe una din zilele săptămânii Sfințelor Patimi se mută sau în duminica Floriilor sau în Lunea Săptămânii Luminate.

§ 1. VECERNIA DE DUMINICĂ SEARA, A FLORIILOR

După obișnuitul început la strană se cântă: „Doamne strigat-am...”
pe melodia glasului al 8-lea cu 6 stihiri ale Triodului, *Slavă...*: „Bu-

cură-te și te veselește..." și acum...: „Cel ce te porți pe heruvimi..." amândouă din Triod pe glasul al 8-lea.

După Vohod urmează: „Lumină lină...", prochimenu l zilei, și îndată: „Învrednicește-ne Doamne...", ectenia cererilor și stihoavna Triodului cu Slavă... Și acum..., cântate amândouă separat din Triod pe glasurile indicate acolo.

Apoi stihoavna, iar după stihoavnă la strană se cântă rugăciunile: „Acum slobozește..." și celelalte și se cântă troparele Ceaslovului, după care urmează Pavcernița mică după rânduiala Ceaslovului.

§ 2. UTRENIA DE LUNI DIMINEAȚA

După începutul obișnuit, la strană se cântă „Aliluia, Aliluia, Aliluia..." de 4 ori în loc de „Dumnezeu este Domnul...", pe troparul glasului al 8-lea și tot aceeași melodie troparul Triodului: „Iată mirele vine în miezul nopții..." de 3 ori.

După tropar urmează cele trei serii de sedelne ale Triodului cu Slavă... Și acum..., cu stihologiile Psaltirii și fără ectenie mică între ele, Evanghelia Utreniei de la Matei și Psalmul 50.

După ecfonisul „Cu mila și cu îndurările..." se cântă Tricântarea Triodului cu stihul „Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție!" cu ectenie mică, condacul și icosul Triodului, la cântarea întâia. Fără stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm..." la cântarea a 8-a și fără Imnul Născătoarei de Dumnezeu.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminândă Triodului: „Cămara Ta Mântuitorul meu...", de 3 ori și laudele Triodului cu 4 stihiri, Slavă... Și acum... pe glasul al 5-lea.

Urmează citirea Doxologiei mici, ectenia cererilor și stihoavna Triodului cu Slavă... Și acum..., glasul al 8-lea, apoi rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi...", Preasfântă Treime..., Tatăl nostru..." și troparul „În biserica slavei Tale stând...", împreună cu cealaltă rânduială a Ceaslovului pentru Utrenia zilelor de peste săptămână din această perioadă, după care urmează ceasul întâi și otpustul obișnuit.

§ 3. VECERNIA DE LUNI SEARA

După începutul obișnuit al Liturghiei Sfântului Grigorie, cu citirea ceasurilor canonice și a catismei prescise din Psaltire, la strană se

cântă „Doamne strigat-am..." și „Să se îndrepteze..." – pe melodia glasului întâi – cu 10 stihiri ale Triodului, Slavă... Și acum..., glasul al 8-lea, tot din Triod.

După vohod, care se face cu Evanghelia urmează: „Lumină lină...", paremiile Triodului cu prochimenenele lor, apoi: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...", Evanghelia de la Matei și cealaltă rânduială a Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite arătată.

Când însă din vreun motiv oarecare nu se poate săvârși Liturghia Sf. Grigorie, atunci de la „Doamne strigat-am..." se cântă numai 6 stihiri.

După stihira cu Slavă... Și acum..., urmează vohodul cu Evanghelia, apoi „Lumină lină...", paremiile Triodului cu prochimenenele lor și citirea Evangheliei.

Urmează: „Învrednicește-ne Doamne...", ectenia cererilor și stihoavna la care se pun stihirile Vecerniei ce nu s-au cântat la „Doamne strigat-am..."

După „Acum slobozește, Preasfântă Treime, Tatăl nostru...", în loc de tropar se cântă condacul zilei: „Iacov plângea de lipsirea lui Iosif...", după care urmează rugăciunea: „Preasfântă Treime, Fie numele Domnului..." și otpustul îndătinat.

După această rânduială se face Vecernia de marți și miercuri seara, când din oarecare motive nu se poate săvârși Liturghia Sf. Grigorie.

§ 4. UTRENIA DE MARȚI DIMINEAȚA

După începutul obișnuit, la strană se cântă „Aliluia, Aliluia, Aliluia..." de 4 ori, pe troparul glasului al 8-lea, și troparul Triodului: „Iată Mirele vine în miezul nopții...", pe aceeași melodie de 3 ori.

După tropar urmează cele trei serii de sedelne ale Triodului, cu Slavă... Și acum..., cu stihologiile Psaltirii și fără ectenie mică între ele, Evanghelia de la Matei și Psalmul 50.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările..." la strană se cântă tricântărițul Triodului cu stihul: „Slavă... Ție Dumnezeul nostru Slavă... Ție...", tocmai ca la Utrenia de luni dimineața, cu ectenie mică, condacul și icosul Triodului la cântarea întâia. Fără stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm..." la cântarea a 8-a și fără Imnul Născătoarei de Dumnezeu.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminândă: „Cămara Ta Mântuitorul meu..." de 5 ori și laudele Triodului cu 4

stihiri, *Slavă... Și acum...*, glasul al 4-lea, apoi Doxologia mică, ectenia cererilor și stihovna Triodului cu *Slavă... Și acum...*, glasul al 7-lea, tot din Triod.

Urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi...” și cealaltă rânduială a Ceaslovului tocmai ca la Utrenia de luni dimineața, încheind Utrenia cu Ceasul întâi.

§ 5. VECERNIA DE MARȚI SEARA

După începutul obișnuit al Liturghiei mai înainte sfințite, cu citirea ceasurilor și a catismei de rând din Psaltire, se cântă „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului întâi cu 10 stihiri ale Triodului, *Slavă... Și acum...* glasul al 7-lea tot din Triod.

După *vohodul* cu *Evangelhia* urmează „Lumină lină...”, paremiile Triodului cu prochimenele lor, apoi: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...”, *Evangelhia* prescrisă și cealaltă rânduială a Liturghiei mai înainte sfințite.

Când nu se poate săvârși Liturghia Sf. Grigorie, atunci Vecernia de marți seara se face după îndrumările tipiconale de luni, din Triod.

§ 6. UTRENIA DE MIERCURI DIMINEAȚA

După obișnuitul început, la strană se cântă „Aliluia, Aliluia, Aliluia...” de 4 ori pe troparul glasului al 8-lea, și troparul: „Iată Mirele vine la miezul nopții...” pe aceeași melodie.

După tropar se cântă cele trei serii de sedelne ale Triodului cu *Slavă... Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii și fără ectenie mică între ele.

Urmează citirea *Evangeliei* și Psalmul 50, iar după ecfonisul „Cu mila și cu îndurările...” la strană se cântă Tricântărițul Triodului cu stihul „*Slavă Ție, Dumnezeu nostru, slavă Ție!*”, cu ectenia mică, condacul și icosul Triodului la Cântarea întâia. Fără stihul „Să lăudăm bine să cuvântăm...” la cântarea a 8-a și fără Imnul Născătoarei de Dumnezeu.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminând: „Cămara Ta Mântuitorul meu...” de 3 ori și laudele Triodului cu 4 stihiri, *Slavă...: „Păcătoasa a alergat la mir...”* glasul al 2-lea, și *acum...: „Cea cufundată în păcate...”* glasul al 6-lea, apoi Doxologia

mică, ectenia cererilor și stihovna Triodului cu *Slavă... Și acum...*, glasul al 8-lea.

La strană se citesc apoi rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi Domnului...” și celelalte rugăciuni după rânduiala Ceaslovului, încheind Utrenia cu ceasul întâi.

§ 7. VECERNIA DE MIERCURI SEARA

După începutul obișnuit al Liturghiei Sf. Grigorie cu citirea ceasurilor canonice și a catismei prescrise, la strană se cântă „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului întâi cu 10 stihiri ale Triodului, *Slavă... Și acum...*, glasul al 8-lea tot din Triod.

După *vohod*, care se face cu *Evangelhia*, urmează imnul: „Lumină lină...”, apoi paremiile Triodului cu prochimenele lor, „Să se îndrepteze...”, *Evangelhia* prescrisă de la Matei și cealaltă rânduială a Liturghiei celei mai înainte sfințite.

Dacă Liturghia Sf. Grigorie nu se poate săvârși, atunci Vecernia de miercuri seara se face fără această Liturghie după cum s-a arătat la Vecernia de luni seara.

§ 8. UTRENIA DE JOI DIMINEAȚA

După obișnuitul început la strană se cântă „Aliluia, Aliluia, Aliluia...” de 4 ori pe troparul glasului al 8-lea și troparul Triodului: „Când slăviții ucenici...” pe aceeași melodie de 3 ori.

Urmează *Evangelhia* de la Luca, apoi Psalmul 50 și tricântărițul Triodului cu ectenie mică și sedelna Triodului, cu *Slavă... Și acum...*, la cântarea a 3-a, cu ectenie mică, condacul și icosul Triodului la cântarea a 6-a, fără stihul „Să lăudăm...” la cântarea a 8-a și fără Imnul Născătoarei de Dumnezeu („Ceea ce ești mai cinstită...”).

După ectenia mică urmează luminând: „Cămara Ta...” de 3 ori și laudele Triodului cu 4 stihiri, *Slavă... Și acum...*, pe glasul al 2-lea, și laudele Triodului cu 4 stihiri, ectenia cererilor și stihovna tot din Triod. Apoi Doxologia mică, ectenia cererilor și stihovna Triodului cu *Slavă...: „Năravul tău este plin de vicleșug...”* glasul al 8-lea, și *acum...: „Îndreptând spre cele de taină, Doamne...”*, glasul al 5-lea, amândouă din Triod.

Stihovnei îi urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi Domnului...”, „Preasfântă Treime...”, „Tatăl nostru...” și iarăși troparul

„Când slăviții ucenici...”, apoi celelalte citiri după rânduiala Ceaslovului.

Utrenia se încheie cu Ceasul întâi după care se face otpustul.

§ 9. VECERNIA DE JOI SEARA UNITĂ CU LITURGHIA SFÂNTULUI VASILE CEL MARE³²

Vecernia din Joia Mare se împreună cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare în modul următor:

După începutul obișnuit, la strană se cântă „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului al 2-lea cu 10 stihiri al Triodului, *Slavă... Și acum...*: „Iuda cu adevărat este fiul viperelor...” glasul al 6-lea tot din Triod.

După *vohod*, care se face cu *Evanghelia*, urmează: „Lumină lină...”, paremiile Triodului cu prochimenele lor, ectenie mică: „Sfinte Dumnezeule...”, Apostolul, *Evanghelia* și cealaltă rânduială a Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare.

În loc de Heruvic se cântă troparul: „Cinei Tale cele de taină...”, în loc de Axion se cântă: „De tine se bucură...”, în loc de Priceasnă se cântă troparul: „Cinei Tale cele de taină...” și în loc de: „Să se umple gurile noastre...” se cântă tot troparul: „Cinei Tale cele de taină...”³³.

§ 10. SLUJBA SFINTELOR ȘI MÂNTUITOARELOR PATIMI (CELE 12 EVANGHELII)

După obișnuitul început³⁴ cu binecuvântarea, citirea psalmilor, ectenia mare, la strană se cântă „Aliluia, Aliluia, Aliluia...” de 4 ori pe troparul glasului al 8-lea și troparul Triodului: „Când slăviții ucenici...”, pe aceeași melodie de 3 ori.

După tropar urmează ectenia mică, după al cărei ecfonis preotul citește *prima Evanghelia* de la Ioan: „Zis-a Domnul ucenicilor săi,

³² În mod normal, această Liturghie se săvârșește la ora 14, după-masa (Triod, EIMBOR, București, 2000, p. 592) (n.ed.).

³³ Triodul prescrie ca după rugăciunea Amvonului să se facă spălarea picioarelor, o slujbă care azi se face numai pe la Mănăstiri.

³⁴ Slujba Sfințelor și Mântuitoarelor Patimi este tot o Utrenie care se săvârșește seara.

acum s-a preamărit Fiul omului...”³⁵. La sfârșitul *Evangheliei* în loc de „Slavă Ție, Doamne, Slavă Ție”, se cântă: „Slavă îndelung răbdării Tale Doamne, Slavă Ție”.

După seria primă de antifoane, în număr de 3, cu *Slavă... Și acum...*, urmează o ectenie mică, apoi sedelna³⁶ Triodului: „Ospătând la cină pe ucenici...”, cu *Slavă... Și acum...*, glasul al 7-lea și *Evanghelia a doua* de la Ioan: „În vremea aceea ieșit-a Iisus cu ucenicii Săi...”.

După seria a doua de antifoane și după sedelna: „Ce pricină te-a făcut, Iudo vânzător...”, cu *Slavă... Și acum...*, glasul al 7-lea, preotul citește *Evanghelia a treia* de la Matei: „În vremea aceea, prinzând ostașii pe Iisus...”.

Apoi urmează seria a treia de antifoane, sedelna: „O, cum Iuda cel ce era oarecând ucenic...”, cu *Slavă... Și acum...* glasul al 8-lea și *Evanghelia a patra* de la Ioan: „În vremea aceea adus-au pe Iisus de la Caiafa în divan...”.

După seria a patra de antifoane urmează sedelna: „Când ai stat înaintea Caiafei...”, cu *Slavă... Și acum...*, glasul al 8-lea și *Evanghelia a cincea* de la Matei: „În vremea aceea văzând Iuda vânzătorul...”.

Apoi seria a cincea de antifoane și sedelna: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi de blestemul legii...”, glasul al 4-lea, cu *Slavă... Și acum...*.

La primul tropar: „Astăzi s-a spânzurat pe lemn...”, de la antifonul al 15-lea se face scoaterea Crucii. Preotul îmbrăcat în felon scoate din Altar Crucea pe care este înfățișată răstignirea și o așează în mijlocul bisericii. Intrând în Altar, după terminarea sedelnei: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi...”, preotul citește *Evanghelia a șasea* de la Marcu: „În vremea aceea ostașii ducându-l pe El...”.

După *Evanghelia a șasea* la stană se cântă *Fericirile* cu stihirile prescrise de Triod, *Slavă...*: „Pe Tatăl și pe Fiul...”, *Și acum...* „Pe maica ta Hristoase...” apoi urmează prochimenul: „Împărțit-au hainele mele loruși...”, cu stihul lui, *Evanghelia a șaptea* de la Matei: „În vremea aceea adus-au ostașii...”, Psalmul 50 și *Evanghelia a opta* de la Luca: „În vremea aceea dus-au cu Iisus și alți doi...”.

Urmează Tricântarea Triodului care se cântă ca și în zilele anterioare cu ectenia mică, condacul: „Pe cel ce s-a răstignit...”, glasul 8 și icosul Triodului la Cântarea a 1-a, fără stihul: „Să laudăm bine să

³⁵ Este datina ca *Evangheliile Sfințelor Patimi* să fie ascultate de credincioși în genunchi cu lumânări aprinse în mână.

³⁶ Când se cântă aceste sedelne nu este îngăduită șederea fiindcă preotul cădește sfântul Altar.

cuvântăm..." la Cântarea a 8-a și fără „Ceea ce ești mai cinstită...” la cântarea a noua.

După cântarea a 9-a urmează o ectenie mică, luminându: „Întro zi ai învrednicit Doamne...” de 3 ori și *Evanghelia a noua* de la Ioan: „În vremea aceea sta lângă crucea lui Iisus...” , apoi laudele Triodului cu *Slavă...*: „Dezbrăcatu-m-au pe mine de hainele mele...” , glasul al 6-lea, și *acum...*, „Spatele mele le-am dat spre băta...” pe același glas, amândouă din Triod și *Evanghelia a zecea* de la Marcu: „În vremea aceea venind Iosif...”.

Nemijlocit urmează Doxologia mică, ectenia cererilor și *Evanghelia a unsprezecea* de la Ioan: „În vremea aceea rugat-a Iosif pe Pilat...” , după al cărei sfârșit la strană se cântă stihovna Triodului, cu *Slavă...*: „Doamne suindu-te pe cruce...” , glasul al 8-lea, și *acum...*, „Acum se întinge condeiul...” aceeași melodie, amândouă din Triod.

După stihovna se citește *Evanghelia a douăsprezecea* de la Matei: „Iar a doua zi care este după vineri...” și se face încheierea slujbei Sfințelor Patimi cu rugăciunile Ceaslovului: „Bine este a ne mărturisi..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...” , apoi urmează troparul: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul legii...” glasul al 4-lea, după care preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi...” și face otpustul prescris de Liturghier.

§ 11. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN VINEREA MARE

În Vinerea Mare, dimineața în locul Utreniei, care s-a făcut joi seara, se săvârșește rânduiala Ceasurilor Împărătești după îndrumările tipiconale ale Triodului, iar după amiază se face Vecernia împreună cu punerea în mormânt a Mântuitorului, în modul următor:

După binecuvântare, citirea Psalmului, ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului întâi, cu 6 stihiri ale Triodului, *Slavă...*: „O, cum adunarea cea fără de lege...” , glasul al 6-lea, și *acum...*, același glas: „Înfricoșată și preamărită...” , amândouă din Triod.

După *vohod*, care se face cu *Evanghelia*, urmează: „Lumină lină...” , prochimenu: „Împărțit-au hainele mele...” , glasul al 4-lea, cu stihul lui, apoi paremiile Triodului cu prochimenele lor, Apostolul, *Evanghelia* de la Matei: „În vremea aceea sfat au făcut...” , ectenia: „Să zicem toți...” , „Învrednicește-ne Doamne...” , ectenia cererilor și

stihovna Triodului cu *Slavă...* și *acum...* „Pe tine, cela ce te îmbraci cu lumina...” , glasul al 5-lea din Triod, cântată de către preot.

În timpul acesta, preotul scoate Epitaful³⁷, îl așează pe Sfânta Masă și-l cădește în chipul crucii, apoi îl ia și împreună cu Crucea și *Evanghelia* îl așează pe masa anume aranjată în mijlocul bisericii³⁸, înconjurată cu lumini aprinse, care închipuiește mormântul Domnului.

Sfântul Aer – cum i se zice altfel – se întinde pe masă, la cap i se pune Sfânta Evanghelie, iar la picioare Sfânta Cruce.

După rugăciunile: „Acum slobozește..., Preasfântă Treime..., Tatăl nostru...” , până ce preotul cădește Epitaful, la strană se cântă troparele: „Iosif cel cu bun chip...” și „Mironosițele femei...” , amândouă din Triod pe troparul glasului al 2-lea, după care, intrând în Altar, preotul face otpustul prescris de Liturghier.

§ 12. UTRENIA DIN SÂMBĂTA CEA MARE. PROHODUL DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

Utrenia din Sâmbăta mare constituie *Prohodul Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*³⁹ și se săvârșește Vineri seara în modul următor:

După începutul obișnuit cu binecuvântarea, citirea Psalmilor, ectenia mare, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul...” de 4 ori pe troparul glasului al 2-lea și pe aceeași melodie se cântă troparele Triodului „Iosif cel cu bun chip...” , *Slavă...*: „Când Te-ai pogorât la moarte...” , și *acum...*: „Mironosițele femei...” . Urmează o ectenie mică, după al cărei ecfonis preotul (înveșmântat cu epitrahil și felon de culoare mai închisă), iese din Altar și vine în fața mesei pe care a așezat Epitaful la Vecernia de vineri seara și încep la cele 2 strane să se cânte troparele⁴⁰ celor 3 stări cu stihurile lor de la *Prohodul Domnului*: „În mormânt viață..., Cuvine-se dar să cădem la

³⁷ Înainte de scoatere epitafului, Crucea răstignirii din mijlocul Bisericii este dusă în sfântul altar. Cel mai firesc este să fie dusă la Vohod (n.ed.).

³⁸ Prin unele locuri – de altfel așa este bine – masa pe care se așează Epitaful are formă de mormânt.

³⁹ Această slujbă în popor este cunoscută – în unele locuri – sub numele de „Înconjurarea bisericii”.

⁴⁰ Primul tropar al fiecărei stări îl cântă preotul cădind în chipul crucii.

Tine..., Neamurile toate...”, [cu stihurile Psalmului 118] și cu ectenia mică între ele⁴¹.

După troparele stării a treia, urmează binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne..., Soborul îngeresc...”. În acest timp preotul cădește Epitaful și întreagă biserica, apoi intră în Altar, rostește o ectenie mică, după al cărei ecfonis la strănă se cântă sedelna Triodului: „Cu giulgiu curat și cu miresme...” glasul întâi, *Slavă... Și acum...*: „Spăimântatu-s-au cetele îngeresci...” și se citește Psalmul 50.

[Nu se citește aici Evanghelia, ci tâlcuirea Evangheliei⁴², sau se predică]. Și îndată la strănă se cântă Canonul Triodului. La cântarea a 3-a ectenie mică și sedelna Triodului cu *Slavă... Și acum...* La cântarea a 6-a, ectenie mică, condacul: „Cel ce ai încuiat adâncul...” glasul al 6-lea și icosul: „Cel ce cuprinde toate...”. La cântarea a 8-a nu se zice stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm...” la cântarea a 9-a, în loc de „Ceea ce ești mai cinstită...”, se cântă troparele cântării cu stihul „Slavă Ție, Dumnezeuul nostru, Slavă Ție”.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică, urmează luminând de obște „Sfânt este Domnul...” de 3 ori, apoi laudele Triodului cu *Slavă...*: „Ziua de astăzi mai înainte o a închipuit...” glasul al 6-lea, și *acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare...” pe antifonul glasului al 2-lea și pe aceeași melodie, Doxologia mare, în decursul căreia preotul [cel dintâi se îmbracă în toate veșmintele, iar ceilalți doar cu epitrahil și felon] și ies din Altar și venind în fața mesei pe care este așezat Epitaful, la cântarea: „Sfinte Dumnezeule...” cădește Epitaful de 3 ori în chipul crucii, iar când se cântă imnul „Sfinte Dumnezeule...”, preotul ridică Epitaful și împreună cu tot poporul înconjoară biserica o singură dată⁴³.

Când procesiunea ajunge în dreptul stranei drepte, preotul rostește ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” la care pomenește pe Episcop și conducerea țării (potrivit recomandărilor Sf. Sinod) și o continuă cu: „Încă ne rugăm pentru bună liniște văzduhurilor...”,

⁴¹ Ecteniile acestei Utrenii se încheie cu câte un ecfonisul special din Liturghier.

⁴² În ultimele ediții ale Triodului este scris greșit că se citește Evanghelia. La această slujbă Evanghelia se citește la sfârșit, după înconjurare (n.e.d.).

⁴³ La înconjurarea bisericii, ieșind pe ușă, procesiunea se îndreaptă spre partea stângă, nu spre dreapta cum se face în unele părți. În timpul procesiunii se cântă „Sfinte Dumnezeule” funebru.

„Încă ne rugăm pentru toți dreptslăvitorii creștini...” și ecfonisul: „Că milostiv și iubitor...”.

În dreptul sfântului Altar procesiunea se oprește iarăși, preotul rostește încă o dată ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule...” „Încă ne rugăm pentru frații noștri preoți, Încă ne rugăm pentru dreptcredincioșii...” și ecfonisul: „Că milostiv și iubitor de oameni...”.

A treia ectenie se zice în dreptul stranei stângi. Procesiunea se oprește a patra oară la ușa bisericii, iar preotul rostește obișnuita ectenie: „Miluiește-ne pe noi...” cu „Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri...”, Încă ne rugăm pentru toți dreptcredincioșii...”, Încă ne rugăm ca să se păzească locașul acesta...”, iar după ecfonisul: „Că milostiv și iubitor...” se intră în biserică.

Ajunghând în fața sfintelor uși preotul ridică Epitaful și zice: „Înțelepciune, drepti!” și cântă troparul: „Iosif cel cu bun chip...” intră în Altar și întinde Epitaful pe sfânta masă, iar la strănă se cântă troparul: „Cela ce ții marginile lumii...” cu *Slavă... Și acum...*

Urmează paremia Triodului cu prochimenul ei: „Scoală-te Doamne...”, apoi Apostolul cu prochimenul lui, [iar după Apostol se cântă Aliluia, de trei ori, cu stihurile Paștilor] și Evanghelia de la Ioan: „Iar a doua zi care este după Vineri...”, după care preotul rostește ecteniile: „Să zicem toți, Să plinim rugăciunile...” și se face otpustul prescris la Vinerea Patimilor.

§ 13. VECERNIA DIN SÂMBĂTA CEA MARE⁴

Vecernia din Sâmbăta cea Mare se împreună cu Liturghia Sf. Vasile cel Mare. Această Vecernie se împreună cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare în modul următor:

Preotul îmbrăcat în toate odăjdiile dă binecuvântarea zicând: „Binecuvântată este Împărăția...”, după care urmează citirea Psalmului 103, ectenia mare, „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului întâi cu 8 stihiri: 3 ale Învierii de la glasul întâi, și 3 (cea dintâi de două ori) ale Sâmbetei Mari din Triod, *Slavă...*: „Ziua de azi mai înainte...” pe glasul al 3-lea, și *acum...*: „Pe ceea ce este mărire...” dogmatica glasului întâi, amândouă din Triod.

⁴ În mod normal, această Liturghie se face cu ajunare, începându-se la ora 16, după-masa (n.e.d.).

După *vohod* care se face cu *Evanghelia* urmează: „Lumină lină...” apoi primele 6 paremii ale Triodului fără *prochimen* și *Cântarea*: „Să cântăm Domnului căci cu mărire...” cu stihurile ei glasul al 5-lea și *nemijlocit* celelalte 10 paremii tot din Triod și *cântarea*: „Pe Domnul lăudați...” cu stihurile ei citite.

Apoi preotul zice *ecten*ia mică cu *ecfonisul*: „Că sfânt ești Dumnezeu...” după care strana cântă: „Câți în Hristos v-ați botezat...” Urmează *Apostolul*.

[*Aliluia* nu se cântă, ci stihurile speciale din Triod „Scoală-te, Domne, judecă pământul...” timp în care preotul schimbă *vesmintele* cele închise la culoare cu cele albe].

Evanghelia de la *Matei* și celelalte părți ale *Liturghiei Sf. Vasile cel Mare*, cu *troparul*: „Să tacă tot trupul...” glasul al 5-lea în loc de *Heruvic*, cu *irmosul*: „Nu te tângui Maică...”, în loc de *Axion* și cu: „Sculatu-s-a ca din somn Domnul și a înviat mântuindu-ne pe noi”, în loc de *priceasnă*.

[După *otput* se face *binecuvântarea* pâinilor și a vinului, adică *Litia*, după următoarea *rânduială*:

Preotul vine în mijlocul bisericii, timp în care se cântă *troparele*: „Iosif cel cu bun chip...”, *Slavă...*: „Când Te-ai pogorât la moarte...”, și *acum...*: „Mironosițele femeii...” și o cadește masa cu cele cinci pâini și cu vinul. Apoi zice *rugăciunea* *binecuvântării*: „Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeu nostru, Cel ce ai binecuvântat cele cinci pâini în pustie...” fără *pomeni untdelemnul* și *grâul*. Apoi zice „Pentru *rugăciunile...*” și încheie. Și se citesc *Faptele Apotolilor*].

III. PERIOADA PENTICOSTARULUI

CAPITOLUL I

OBSERVAȚII GENERALE

1. De la *Sfintele Paști* până la *Înălțarea Domnului*, începutul se face seara la *Vecernie* cu: „Binecuvântat este Dumnezeu nostru...”, iar *dimineața* la *Utrenie* cu: „*Slavă...* Sfintei, Celei de o ființă...”, după care se cântă *troparul Paștilor*: „Hristos a înviat”¹.

2. În *Săptămâna Luminată*, după *troparul Paștilor*, se zic și stihurile *Paștilor*: „Să învie Dumnezeu”, pe când în celelalte zile se cântă numai *troparul* de trei ori.

3. În *Săptămâna Luminată* în fiecare zi se schimbă glasul².

4. În *Săptămâna Luminată* *Psalmii* de seara și de *dimineața* nu se citesc³. Citirea lor reîncepe numai cu *Duminica Tomii*. Nu sunt nici *sedelne*.

5. La *Liturghie* în această perioadă, până la *Înălțarea Domnului*, în loc de „Am văzut lumina cea adevărată...” se cântă *troparul Paștilor* (o dată); [în *Săptămâna Luminată* și la *odovania Paștilor* (*miercuri* în *săptămâna a șasea după Paști*) se cântă *troparul Paștilor* și în loc de]: „Bine este cuvântat...”, „Să se umple gurile noastre...” și „Fie numele Domnului binecuvântat...”; [începând de la *Duminica Tomei*, se cântă, ca în restul anului: „Bine este cuvântat...”, „Să se

¹ În *Săptămâna Luminată* la *Vecernie*, *Utrenie* și *Liturghie* *troparul Paștilor* „Hristos a înviat...”, se cântă de șase ori înainte de stihurile *Paștilor* (de trei ori de către sobor, în *Sfântul Altar*, și de trei ori la strună sau de către popor); aceasta este forma tradițională de interpretare a unui *antifon* (*Penticostar*, București, 1924, p. 9; *Tipicon*, p. 536). De la *Duminica Tomii* se cântă doar de trei ori, fără stihurile *Paștilor* (n.ed.).

² Se cântă stihurile *Învierii* din *Octoih*, cele scrise la slujba *duminicilor* (n.ed.).

³ Este vorba de *Psalmul 103* al *Vecerniei* și de cei șase *Psalmi* ai *Utreniei* (n.ed.).

umple gurile noastre..." și „Fie numele Domnului binecuvântat... la locul lor].

6. În acest timp, [în Săptămâna Luminată], după otpustul Sfintei Liturghii⁴ preotul iese cu crucea între sfintele uși și, ridicându-o către popor, zice de trei ori: „Hristos a înviat”, la care poporul răspunde: „Adevărat a înviat”, iar după al treilea răspuns [se cântă de trei ori troparul Paștilor, „Hristos a înviat din morți...”, apoi] preotul zice: „Și nouă ne-a dăruit viață veșnică; să ne închinăm Învierii Lui celei de a treia zi”.

7. La Catavasii, în această perioadă, [doar în Săptămâna Luminată și Duminică], nu se cântă imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu pe Domnul” și „Ceea ce ești mai cinstită”. În locul lui se pun stihurile praznicului de la cântarea a 9-a.

8. Slujba sfinților de rând care cad pe Duminicile acestui period se face pe altă zi, de obicei se face în Vinerea precedentă.

9. În Perioada Penticostarului, nu se folosește Octoihul, deoarece stihurile Octoihului sunt trecute în Penticostar.

10. Pe una din zilele acestei perioadă pot cădea următoarele sărbători: Buna Vestire (25 martie)⁵, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe (23 aprilie), Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (8 mai) și Sfinții Împărați Constantin și Elena (21 mai). În oricare din zilele Penticostarului, fie chiar Duminică, ar cădea una din aceste sărbători, slujbele lor se fac după îndrumările tipiconale ce se găsesc în Minei și Penticostar.

11. În prima zi din săptămâna luminată preotul îmbracă toate odăjdiile, iar în celelalte numai epitrahilul. Unii preoți în zilele din săptămâna luminată îmbracă și felonul, alții toate odăjdiile. Penticostarul nu spune să se ia altceva decât epitrahilul⁶.

12. În ziua Sfintelor Paști Vohodul [la Vecernie] se face cu Evangelia, iar în celelalte zile cu cădelnița.

13. În săptămâna luminată la Utrenie nu sunt nici sedelne și nu este nici Evangelie. După ectenia mare se trece de-a dreptul la [Canonul Paștilor și la] Catavasii. Nu este nici Doxologie mare.

⁴ La fel la Vecernie și la Utrenie. La Ceasuri se face otpustul obișnuit mic cu începutul „Cel ce a înviat din morți...” (n.ed.).

⁵ În situația actuală a calendarului îndreptat Buna Vestire nu poate cădea în perioada Penticostarului (n.ed.).

⁶ După îndrumările din Tipicul Bisericesc oficial în Săptămâna Luminată se îmbracă toate veșmintele la Vecernie, la Utrenie și la Liturghie (n.ed.).

14. În Săptămâna Luminată sfintele uși nu se închid⁷.

15. Rânduiala înmormântării în Săptămâna luminată se face după un tipic special.

16. Când preotul își spune rugăciunile pentru Liturghie zice numai: „Slavă... întru cei de sus lui Dumnezeu...” (de 2 ori) și: „Doamne buzele mele vei deschide...” (o dată), fără: „Împărate ceresc...” care nu se zice până la Pogorârea Duhului Sfânt.

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN SFÂNTA ȘI LUMINATA ZI A PAȘTILOR

Utrenia de Duminică dimineăța

La miezul nopții sau la timpul hotărât de cel mai mare pentru a se face slujba Învierii⁸, se bate toaca și se trag clopotele, iar preotul îmbrăcat în toate odăjdiile, ca pentru Liturghie, luând o lumânare aprinsă, iese în fața sfintelor uși și zice: „*Veniți de luați lumină!*” (de 3 ori).

După ce poporul și-a aprins lumânările de la lumânarea preotului și unul de la altul, preotul ia cu sine Crucea, Sfânta Evanghelie, icoana Învierii și împreună cu tot poporul iese afară din biserică și o înconjoară⁹ de trei ori cântând stihira de la stihoavna glasului al 6-lea: „*Învierea Ta Hristoase Mântuitorule...*”¹⁰ pe podobia glasului al 6-lea.

Ajungând în fața bisericii, preotul zice: „*Înțelepciune! Drepti! Să ascultăm Sfânta Evanghelie...*”. Și citește o parte din Evangelia de la Matei care s-a citit în Sâmbăta cea mare, la Liturghie: „*lar în seara Sâmbetei care lumina spre ziua...*”¹¹. După citirea Evangeliei, o așea-

⁷ Tipicul de la Mănăstirea Cernica zice că nici ușile laterale nu se închid. Penticostarul prescrie că numai sfintele uși. [În ediția din 1940 este indicată păstrarea deschisă a sfintelor uși până la Înălțarea Domnului, tradiție ce contravine Tipicului Mare și Tipicului oficial; Ușile se închid după Liturghia din Sâmbăta Luminată (n.ed.).]

⁸ În multe locuri, mai ales la țară, se obișnuiește să se înceapă slujba învierii către ora 4 dimineăța, când se apropie zorile, momentul la care femeile mironosițe au mers la mormântul Domnului (n.ed.).

⁹ Tipicul oficial nu indică înconjurarea bisericii (n.ed.).

¹⁰ Această stihiră se cântă de mai multe ori până se ajunge la locul rânduit.

¹¹ Această pericopă nu este prevăzută în Tipicul Mare, care indică începerea direct a Utreniei Învierii. S-a introdus citirea ei probabil ca urmare a slujirii din

răspunde: „Adevărat a înviat”, apoi preotul cântă troparul: „Hristos a înviat” de trei ori, sfârșind cu: „Și nouă ne-a dăruit viață veșnică, să ne închinăm Învierii Lui celei de a treia zi”¹³.

La Liturghie

După binecuvântarea de Liturghie: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui...”, preotul cântă troparul Paștilor: „Hristos a înviat...” (de trei ori) și, nemijlocit, de trei ori se cântă și la strană.

După aceea preotul rostește obișnuitele stihiri: Să învie Dumnezeu..., Precum se stinge..., Așa să piară..., Aceasta este ziua..., Slavă... Și acum..., iar după fiecare stih la strană se cântă troparul: „Hristos a înviat din morți...”¹⁴.

După acest început urmează celelalte părți ale Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur, cu antifoanele Praznicului, cu troparul, ipacoiul și condacul Paștilor. După Vohod se cântă: „Câți în Hristos v-ați botezat” în loc de: „Sfinte Dumnezeule”, rânduială care se păstrează în toate zilele din Săptămâna Luminată.

În loc de „Cuvine-se cu adevărat...” se cântă Irmosul Paștilor: „Îngerul a strigat, Luminează-te, Luminează-te...”, iar în loc de: „Bine este cuvântat..., Am văzut lumina... Să se umple gurile noastre...” și în loc de: „Fie numele Domnului binecuvântat...”, se cântă troparul: „Hristos a înviat...”.

Încheierea se face cu: „Binecuvântarea Domnului peste voi”, însă în loc de: „Slavă... Ție Hristoase Dumnezeul nostru...”, preotul cântă „Hristos a înviat din morți...”, iar la strană: „Și celor din morminte viață dăruindu-le”. Preotul face otpustul prescris de Liturghier: „Hristos, Cel ce a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le, Adevăratul Dumnezeuul nostru, pentru rugăciunile preacuratei Maicii Sale și pentru ale tuturor Sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi ca un Bun și de oameni Iubitor”.

¹³ Când însă după Utrenie se face imediat Liturghie, atunci după Laude se cântă troparul: „Hristos a înviat...” de trei ori, după care se dă binecuvântarea pentru Liturghie.

¹⁴ Acest început al Liturghiei cu stihurile Paștilor se face numai în săptămâna luminată.

Vecernia de Duminică seara

Duminică seara la Vecernie preotul îmbrăcat cu toate veșmintele și cădind sfânta masă dă binecuvântarea zicând: „Binecuvântat este Dumnezeuul nostru...”¹⁵, [apoi troparul Paștilor de trei ori], iar la strană se cântă troparul: „Hristos a înviat din morți...”, tot de trei ori, apoi cădind sfânta masă în chipul crucii recită obișnuitele stihuri: „Să învie Dumnezeu...” etc., iar la strană se cântă după fiecare stih troparul: „Hristos a înviat din morți...”.

După ectenia mare urmează: „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri ale Învierii de la glasul al 2-lea, Slavă... „Laudă de mântuire cântând”, Și acum... „Trecut-a umbra legii”, pe același glas.

După Vohod, care se face cu Evanghelia, urmează imnul: „Lumină lină”, prochimenu: „Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeuul nostru...”, cu stihurile lui și Evanghelia de la Ioan: „Fiind seara în ziua aceea...”.

Urmează ectenia: „Să zicem toți..., Învrednicește-ne Doamne...” ectenia cererilor și stihoavna la care se cântă o stihiră a Învierii de la glasul al doilea și stihurile Paștilor cu stihul lor, cu Slavă... Și acum... „Ziua Învierii și să ne luminăm popoare...”.

Pentru ca să poată săruta credincioșii crucea și Sfânta Evanghelia așezate pe tetrapod, stihurile Paștilor de la stihoavnă se cântă pe însăși melodia glasului. După stihoavnă se cântă troparul: „Hristos a înviat...”, de trei ori, iar cu: „Înțelepciune”, „Părinte binecuvântează”, se face otpustul.

§ 2. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN SĂPTĂMÂNA LUMINATĂ

a) Utrenia de Luni dimineată

Preotul intrând în altar și stând înaintea Sfintei Mese îmbrăcat numai cu epitrahilul dă binecuvântarea zicând: „Slavă... sfintei și celei de o ființă”, și cântând troparul: „Hristos a înviat din morți”, de trei ori. După ce a cântat acest tropar și strana, preotul rostește obișnuitele stihuri: „Să învie Dumnezeu”, tocmai ca în prima zi de

¹⁵ După tradiția oficială, rânduiala actuală prescrie binecuvântarea „Slavă Sfintei și Celei de o ființă...” și la Vecernie în Săptămâna Luminată (n.ed.).

Paști, iar la strană se cântă după fiecare stih troparul: „Hristos a înviat”.

După ectenia mare se cântă Canonul Paștilor [și al Născătoarei de Dumnezeu] cu ectenie și ipacoiul praznicului la cântarea a treia, cu: ectenie, condacul și icosul praznicului Învierea lui Hristos, de trei ori, și „Înviind Iisus”, tot de trei ori la cântarea a șasea și cu pripele la cântarea a noua.

După cântarea a noua urmează luminând Paștilor: „Cu trupul adormind”, de trei ori și laudele cu patru stihiri ale Învierii de la glasul al doilea și stihirile Paștilor cu stihurile lor.

După laude preotul rostește ecteniile: „Să zicem toți”, și „Să plinim rugăciunile noastre Domnului”. Apoi face otpustul.

b) La Liturghie

După binecuvântare preotul cântă troparul: „Hristos a înviat...” [după rânduială]. Atât luni cât și în celelalte zile din săptămâna luminată se zic și antifoanele și celelalte de la Liturghie tocmai ca în prima zi de Paști.

c) Vecernia de Luni seara

La Vecernia zilei de luni, ca de altfel în toate zilele din săptămâna luminată, afară de Vineri, începutul se face obișnuit tocmai ca la Vecernia de duminică seara: cu binecuvântarea preotului, „Binecuvântat este Dumnezeu nostru”, după care el singur cântă troparul: „Hristos a înviat” de trei ori, iar după ce s-a cântat și la strană de trei ori, rostește obișnuitele stihuri: „Să învie Dumnezeu”, *Slavă... Și acum...*, iar strana cântă după fiecare stih troparul: „Hristos a înviat”.

Urmează ectenia mare, „Doamne strigat-am...”, cu 6 șase stihiri ale Învierii de la glasul al treilea. Cu *Slavă...* se cântă stihira: „Cei ce stăm cu nevrednicie”, iar cu *Și acum...* se cântă: „Cum să nu ne mirăm de nașterea Ta”, amândouă pe glasul al treilea.

După Vohod, care se face cu cădelnița, urmează celelalte părți obișnuite ale Vecerniei: „Lumină lină”, prochimenu l Pentecostarului, ectenia „Să zicem toți”, imnul: „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihovna.

La stihovna se cântă o stihiră a Învierii de la glasul al treilea, stihirile Paștilor cu stihurile lor, *Slavă... Și acum...*: „Ziua învierii și să ne luminăm”.

După stihovna se cântă troparul: „Hristos a înviat” de trei ori, și se face otpustul.

În celelalte zile din săptămâna luminată, afară de vineri care este ziua Izvorului tămăduirii, Vecernia și Utenia se fac după tipicul zilei de Luni cu singura deosebire că în fiecare zi e la rând alt glas deci și alte stihiri.

Așa bunăoară luni e la rând glasul al doilea, marți al treilea, miercuri al patrulea, joi al cincilea, vineri al șaselea, sâmbătă al optulea. Glasul al șaptelea rămâne afară.

d) Vecernia de Joi seara¹⁶

La Vecernia de joi seara din săptămâna luminată se face începutul obișnuit tocmai ca și în celelalte zile cu: „Binecuvântat este Dumnezeu nostru”, troparul Paștilor, cu stihurile obișnuite și după ectenia mare strana cântă: „Doamne strigat-am...” cu zece stihiri: 6 ale Învierii de la glas 6 din Octoih și 4 ale Izvorului din Pentecostar. *Slavă...*: „Cine va spune, o, izvorule”, *Și acum...*: „Cine nu te va ferici pe tine” amândouă din Pentecostar pe glas 6.

După vohod urmează imnul „Lumină lină”, prochimenu l: „Iubi-te-voi Doamne virtutea mea” cu stihurile lui, „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia celor șase cereri și stihovna.

La stihovna se cântă o stihiră a Învierii de la glasul al șaselea: „Învierea Ta Hristoase” și stihirile Născătoarei din Pentecostar pe glas 5, *Slavă...*: „Să trâmbițăm prin cântări”, *Și acum...* stihira Paștilor: „Ziua Învierii și să ne luminăm”. După stihovna urmează troparul „Hristos a înviat” de trei ori și se face otpustul.

e) Utenia de Vineri dimineața

Binecuvântarea se dă după cum se cere în perioada acesta.

După troparul și stihurile Paștilor se pune ectenia mare și apoi se cântă Catavasiile Paștilor cu ale Născătoarei.

La cântarea a treia ectenia după mică urmează condacul și icosul Paștilor și sedelna Izvorului: „Pe fântâna cea pururea curgătoare” din Pentecostar.

La cântarea a șasea, după ectenia mică urmează condacul și icosul Izvorului din Pentecostar, apoi: „Învierea lui Hristos văzând”

¹⁶ Această slujbă este așezată întru pomenirea Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, Izvorul celui de viață primitor.

și „Înviind Iisus din mormânt”, amândouă de câte trei ori; iar la cântarea a noua în loc de imnul Născătoarei de Dumnezeu se cântă troparele cântării a noua a Canonului Paștilor și al Născătoarei de Dumnezeu.

După ectenia mică urmează luminânda Paștilor, *Slavă... Și acum...*, a Izvorului.

După luminânda urmează laudele cu 8 stihiri: 4 ale Învierii din Octoih de la glasul al șaselea și 4 ale Născătoarei de Dumnezeu din Penticostar. Apoi stihirile Paștilor cu stihurile lor, *Slavă... Și acum...*: „Ziua Învierii și să ne luminăm”.

După laude se cântă troparul: „Hristos a înviat” de trei ori, iar după ecteniile: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeu” și „Să plinim rugăciunile noastre” preotul face otpustul.

f) La Liturghie

Începutul Sfintei Liturghii se face obișnuit, tocmai ca luna. În această zi la Liturghie se pun antifoanele Paștilor. După vohod urmează troparul: „Hristos a înviat”, ipacoiul Paștilor, Condacul Născătoarei: „Din cel nedeșertat” *Slavă... Și acum...*, al Paștilor: „De Te-ai și pogorât în mormânt...”, apoi: „Câți în Hristos v-ați botezat...” în loc de „Sfinte Dumnezeule”; și Irmosul Paștilor: „Îngerul a strigat” în loc de Axion.

CAPITOLUL II

DUMINICILE DIN PERIODUL PENTICOSTARULUI

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA A DOUA DUPĂ PAȘTI, A TOMII

Duminica a doua după Paști este așezată întru pomenirea zilei când Apostolul Toma prin pipăirea coastei și a mâinii Mântuitorului s-a convins cu adevărat de Învierea Lui.

Vecernia de Sâmbătă seara

La Vecernia de sâmbătă seara, după binecuvântare, preotul cântă troparul Paștilor de trei ori, iar la strană se citește Psalmul 103. După ectenia mare se cântă: „Doamne strigat-am...” cu 10 stihiri, toate din Penticostar, *Slavă... Și acum...* stihira: „Ușile fiind încuiate” pe glasul al șaselea.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină” prochimenu de Sâmbătă seara, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor, stihirile Litei cu *Slavă... Și acum...* stihira: „Jubitorule de oameni” pe glas 5. După „Acum slobozește, Preasfântă Treime” și după „Tatăl nostru” urmează troparul praznicului: „Pecetluit fiind mormântul” pe glas 7 de trei ori, iar după obișnuita binecuvântare a pâinilor se face otpustul¹⁷.

Utrénia de Duminică dimineața

După binecuvântare se pune troparul Paștilor de trei ori, citirea Psalmilor de dimineața și după ectenia mare la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de patru ori pe troparul glasului 7, apoi

¹⁷ Începând cu această Vecernie, la Vecernie, la Utrénie și la Ceasuri se face otpustul obișnuit, ca în restul anului, fără a se cânta „Hristos a înviat...”. Se adaugă doar la început în toată perioada, până la Înălțarea Domnului, începutul: „Cel ce a înviat din morți, Hristos, Adevăratul Dumnezeu nostru...”. Mai nou, în săptămâna Tomii, otpustul se începe cu „Cel ce prin ușile încuiate a intrat...”, după cum se arată în Liturghier. La otpustul Vecerniei și al Utréniei nu se înlocuiește „Ceea ce ești mai cinstită...” cu „Luminează-te, luminează-te...”; această înlocuire se face numai la Liturghie, la Axion (n.ed.).

pe aceeași melodie se pune troparul acestei Duminici: „Pecetluit fiind mormântul” de trei ori.

După ectenia mică urmează cele două serii de sedelne ale Penticostarului cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele. În loc de binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat”, se cântă Polieleul cu mărimurile sărbătorii.

După ectenia mică urmează sedelna Polieleului, apoi treapta primă a antifonului de la gas 4 cea pentru sărbători, prochimenu Penticostarului: „Laudă Ierusalime pe Domnul” cu stihurile lui, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos” de trei ori, Psalmul 50, *Slavă... Și acum...*: „Pentru rugăciunile Apostolilor”, și *acum...*: „Pentru rugăciunile Născătoarei” și stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu” cu stihira: „Înviind Iisus din mormânt”.

După ecfonisul „Cu mila și cu îndurărilor” urmează Catavasiile Paștilor. La cântarea a 3-a ectenia mică și ipacoiul praznicului pe glas 6. La cântarea a 6-a ectenia mică, condacul și icosul. La cântarea a 9-a canonul Paștilor.

După cântarea a noua și după ectenia mică urmează luminânda de obște cu luminânde Penticostarului: „Cu mâna ta cercând rănilor”. *Slavă... Și acum...*: „Astăzi primăvara mirosește”.

La laude se cântă stihirile Penticostarului pe glasul întâi, *Slavă...*: „După opt zile de la scularea Ta” pe glas 6, și *acum...*: „Preabinecuvântată ești”.

Nemijlocit urmează Doxologia mare, apoi troparul praznicului: „Pecetluit fiind mormântul” de trei ori, ecteniile obișnuite și otpustul.

La Liturghie

Stihirile de la Fericiri se cântă din canonul praznicului de la cântarea a treia și a șasea.

După Vohod se cântă troparul praznicului și condacul Paștilor „De Te-ai și pogorât în mormânt”.

Începând cu Duminica Tomii, la Liturghie se cântă „Hristos a înviat...” de trei ori după binecuvântare și o singură dată în loc de „Am văzut lumina...”. Celelalte se cântă întocmai ca în restul anului.

Doar la Liturghie otpustul se face astfel: preotul vine între sfintele uși și zice: „Salvă Ție, Hristoase...”, iar strana îndată cântă: „Hristos a înviat din morți...” (de trei ori) după care preotul zice direct otpustul:

„Cel ce a înviat din morți, Hristos, adevăratul Dumnezeu nostru...”, „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri...”, fără a se mai face otpustul Paștilor cu Crucea].

Rânduiala slujbelor dumnezeiești în zilele de peste săptămână

Vecernia și Utrenia în zilele de peste săptămână din periodul Penticostarului se fac din Penticostar și Minei.

Vecernia

După binecuvântare, [se cântă de trei ori „Hristos a înviat...”] și se citește Psalmul 103. După ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri: 3 din Penticostar și 3 din Minei. Când însă sfântul care a căzut pe ziua aceea are și Polieleu, atunci la „Doamne strigat-am...” se cântă 8 stihiri: 3 din Penticostar și 5 din Minei. Iar în zilele când se prăznuiesc doi sfinți, unul de rând și celălalt cu Polieleu, atunci la „Doamne strigat-am...” se cântă 10 stihiri: 3 din Penticostar 3 ale sfântului de rând și 4 ale sfântului cu Polieleu.

În toate aceste cazuri însă stihirile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă...*, stihira Mineiului dacă este separată de cea cu *Și acum...*, iar cu *Și acum...* se cântă stihira Penticostarului. Cum însă în Minei nu este stihiră cu *Slavă...* deosebită de cea cu *Și acum...*, atunci seria stihirilor de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă... Și acum...* stihira Penticostarului pe glasul arătat acolo.

În zilele de peste săptămână nu se face vohod, deci după stihira cu *Și acum...* de la „Doamne strigat-am...” se citește imnul: „Lumină lină”, după care urmează prochimenu zilei, apoi „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului.

Stihirile stihoavnei se încheie cu *Slavă...*, stihira sfântului din Minei, dacă sfântul are în Minei stihiră cu *Slavă...* deosebită de cea cu *Și acum...*, iar cu *Și acum...* se cântă stihira Penticostarului. Dacă însă Mineiul nu are la stihoavnă stihira cu *Slavă...* separată de cea cu *Și acum...*, atunci stihoavna se încheie cu *Slavă... Și acum...*, stihira Penticostarului.

Când sfântul acelei zile are Polieleu, atunci stihoavna se încheie cu *Slavă...*, stihira sfântului din Minei, iar cu *Și acum...* se cântă stihira Penticostarului.

După: „Acum slobozește” și celelalte rugăciuni, urmează troparele care se cântă în modul următor:

În zilele din săptămâna a II-a, a VII-a și a VIII-a se cântă troparul praznicului, adică al duminicii trecute, *Slavă...*, troparul sfântului, *Și acum...*, iarăși al praznicului.

În zilele din săptămâna a III-a se cântă troparul: „Când Te-ai pogorât la moarte” sau „Iosif cel cu bun chip” după cum prescrie noștele femei” (troparul praznicului) care se află la Vecernia duminicii a treia a Mironosițelor. În săptămâna a IV-a, a V-a și a VI-a după Paști, se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul sfântului, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii, de la glasul pe care s-a cântat cu *Slavă...* troparul sfântului. Se face apoi otpustul.

Utrenia

„Dumnezeu este Domnul” se cântă de 4 ori pe melodia primului tropar, după care urmează troparele în ordinea în care s-au cântat seara la Vecernie, cu deosebirea că primul tropar se cântă de două ori.

După tropare urmează cele două serii de sedelne ale Penticostarului fără ectenie mică între ele, apoi „Învieria lui Hristos”, psalmul 50 și Catavasiile Penticostarului (ale Praznicului), combinate cu ale Mineiului. La cântarea 3 și 6 se pune ectenie mică și cele prescise de Penticostar din Minei.

Cântarea a opta se cântă cu stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm”, iar cântării a noua în zilele de peste săptămână îi cântăm înainte imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu” și „Ceea ce ești mai cinstită”.

După cântarea a noua și după ectenia mică urmează luminânda. În săptămâna a II-a după Paști (de la Duminica Tomii până la Duminica Mironosițelor) se cântă luminânda din duminica precedentă, adică a Tomii, *Slavă...*, luminânda sfântului, *Și acum...*, tot luminânda primă de duminică; iar în celelalte săptămâni, după cântarea a noua și după ectenia mică se cântă luminânda Sfântului din Minei, *Slavă...* *Și acum...*, luminânda Penticostarului din duminica trecută.

Când Mineiul are laude, atunci după luminânda se cântă laudele cu 6 stihiri: 3 din Penticostar și 3 din Minei.

Stihirile laudelor se încheie cu *Slavă...*, stihira sfântului din Minei, iar cu *Și acum...* se pune stihira Penticostarului.

Dacă sfântul din Minei n-are laude, deci nici stihiră cu *Slavă...* *Și acum...*, atunci la laude se pun stihirile Penticostarului care se încheie cu *Slavă...* *Și acum...*, tot de acolo.

Dacă Mineiul sau Penticostarul prescrie Doxologie mare, atunci după laude se cântă Doxologia mare, apoi troparele. După obișnuitele ectenii se face otpustul.

Când însă Mineiul sau Penticostarul nu prescrie Doxologie mare, atunci după stihira cu *Slavă...* *Și acum...* de la laude, urmează Doxologia mică citită, apoi ectenia cererilor și stihia Penticostarului încheiată cu *Slavă...* *Și acum...*, stihira sfântului din Minei.

Această stihiră cu *Slavă...* *Și acum...* de la stihia trebuie cântată totdeauna, chiar dacă în Minei nu găsim alte stihiri la stihia laudelor afară de aceasta.

Stihia laudelor se încheie cu *Slavă...* *Și acum...*, stihira Penticostarului, numai în cazul când ea lipsește cu totul din Minei.

După stihia urmează rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, apoi troparele așa cum s-au cântat la începutul Utreniei.

Troparelor le urmează ectenia: „Miluiește-ne pe noi Dumnezeule”, după care se face otpustul¹⁸.

La Liturghie

Stihirile de la Fericiri se pun de la canonul Duminicii trecute de la cântările prescise de Penticostar.

§ 2. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZIEȘTI DIN DUMINICA A TREIA DUPĂ PAȘTI, A MIRONOSIȚELOR

Vecernia de Sâmbătă seara

Începutul va fi cel obișnuit în periodul Penticostarului. „Doamne strigat-am...” se cântă pe glasul de rând cu 10 stihiri: 7 ale Învierii din Octoih de la glasul de rând și 3 din Penticostar. Cu *Slavă...*, se

¹⁸ După acest tip se fac slujbele dumnezeiești în toate zilele de peste săptămână din periodul Penticostarului.

cântă stihira: „Mironosițele femei la mormântul Tău”, pe glas 6, iar cu *Și acum...*, dogmatica glasului de rând.

După vohod urmează: „Lumină lină”, prochimenu l zilei, ectestihioavna.

La stihioavnă se cântă o stihiră a Învierii de la glasul de rând și apoi stihirile Paștilor¹⁹. *Slavă...* pe glas 5: „Pe Tine acela ce te îmbraci” stihira Penticostarului, iar cu *Și acum...* se cântă stihira Paștilor: „Ziua Învierii și să ne luminăm”. [Apoi „Hristos a înviat...” (o dată)].

Urmează apoi rugăciunile: „Acum slobozește, Preasfântă Treime, Tatăl nostru” și troparele: „Când Te-ai pogorât la moarte”, *Slavă...* „Iosif cel cu bun chip”, *Și acum...* „Mironosițele femei”, toate după troparul glasului 2.

După tropare preotul face otpustul.

Dacă se face Litie, atunci la Vecernie se cântă și stihirile Litiei la locul lor, iar după „Tatăl nostru”, la binecuvântarea pâinilor se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară”, de trei ori.

Utrenia de Duminică dimineața

„Dumnezeu este Domnul”, se cântă de 4 ori pe troparul glasului 2, apoi pe aceeași melodie se pun troparele ce s-au cântat seara la Vecernie în ordinea aceea.

După ectenia mică urmează cele două serii de sedelne din Penticostar, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele.

După seria a doua de sedelne urmează binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”, apoi ectenia mică, iapcoiul, antifoanele și prochimenu l glasului de rând, „Toată suflarea”, Evanghelia utreniei, „Învierea lui Hristos” și Psalmul 50. Catavasiile se pun ale Paștilor.

La cântarea a 3-a după ectenia mică urmează condacul și icosul Paștilor și sedelna Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...*, iar la cântarea a 6-a după ectenia mică, se pun condacul și icosul sărbătorii din Penticostar.

La cântarea a 9-a în loc de imnul Născătoarei de Dumnezeu se cântă troparele acestei cântări.

¹⁹ După tipicul slavonesc, la stihioavnă, după stihira Învierii urmează stihirile Paștilor, iar după cel grecesc la stihioavnă se pun stihirile Învierii de la glasul de rând.

După cântarea a noua și după ectenia mică, urmează luminânda de obște și luminânda Paștilor: „Cu trupul adormind”, *Slavă...* *Și acum...*, luminânda Mironosițelor din Penticostar: „Femei ascultați glas de bucurie”.

La laude se cântă stihirile Învierii de la glasul de rând în număr de 8, *Slavă...*, stihira Evangheliei, *Și acum...*, „Preabinecuvântată ești” și Doxologia mare pe antifonul glasului 2.

Utrenia se încheie cu troparul: „Astăzi mântuirea”.

Dacă nu se face Liturghie, după acest tropar preotul rostește obișnuitele ectenii și face otpustul.

La Liturghie

La Fericiți se pun 8 stihiri: 4 care se află în Penticostar la locul lor și 4 de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparele: „Când Te-ai pogorât la moarte”, „Iosif cel cu bun chip”, „Mironosițele femei”, troparul hramului și condacul Paștilor.

§ 3. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA A PATRA DUPĂ PAȘTI, A SLĂBĂNOGULUI

Vecernia de Sâmbătă seara

Începutul se face obișnuit ca în Perioada Penticostarului.

„Doamne strigat-am...” se cântă cu 10 stihiri: 7 ale Octoihului de la glasul de rând și 3 ale Slăbănogului din Penticostar. *Slavă...* „Suițu-s-a Iisus în Ierusalim” din Penticostar pe glas 5, *Și acum...*, dogmatica glasului de rând: „Cum să nu ne mirăm de nașterea Ta”.

După vohod urmează celelalte părți ale Vecerniei: imnul „Lumină lină”, prochimenu l, „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihioavna Paștilor. *Slavă...* „Acolo în pridvorul lui Solomon” pe glas 5, *Și acum...* „Ziua Învierii și să ne luminăm”. [Apoi „Hristos a înviat...” (o dată)].

După: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, urmează troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...* *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu lui: „Pe tine ceea ce ai mijlocit”, după care se face otpustul.

Când se face și Litie, atunci se cântă stihirile Litiei în locul lor și se fac celelalte rânduiele ale Litiei.
La binecuvântarea pâinilor se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu Fecioară”.

Uthrenia de Duminică dimineața

„Dumnezeu este Domnul” se cântă de patru ori pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de două ori, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu lui.

După ectenia mică urmează cele două serii de sedelne ce se găsesc în Penticostar cu obișnuitele stihologii și cu ectenie mică între ele.

Urmează binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”, iar după ectenia mică se pune ipacoiul, antifoanele, prochimenu glasului de rând, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos” de trei ori, psalmul 50 și Catavasiile Paștilor. La cântarea 3 ectenie mică, condacul, icosul Paștilor și sedelna Penticostarului. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Penticostarului. La cântarea 9 se pun troparele canonului Paștilor în loc de „Mărește suflete al meu”.

După cântarea 9 urmează luminânda de obște, luminânda Paștilor, *Slavă... Și acum...* a Penticostarului: „Venit-a la scaldătoarea oilor”.

Nemijlocit urmează laudele cu 8 stihiri ale Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, stihira Penticostarului, pe glasul 8, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești”, Doxologia mare, troparul: „Astăzi mântuirea a toată lumea” și otpustul.

La Liturghie

Stihirile de la Fericiri se cântă ale Învierii din Octoih, în număr de 4, iar patru se iau din Canonul Slăbănogului de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, apoi al hramului și condacul Paștilor: „De Te-ai și pogorât în mormânt”.

§ 4. ÎNJUMĂTĂȚIREA PRAZNICULUI

În Miercurea din săptămâna a IV-a după Paști se săvârșește slujba Înjumătățirii Praznicului Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Vecernia și Uthrenia se fac numai din Penticostar²⁰.

²⁰ Slujba sfântului de rând din Minei se pune la Pavecerniță.

Vecernia de Marți seara

După obișnuitul început cu binecuvântarea, troparul Paștilor, citirea Psalmului și după ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului 4 cu 6 stihiri ale Înjumătățirii Praznicului, *Slavă... Și acum...*, „Înjumătățindu-se praznicul Învierii Tale” glas 6.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină”, prochimenu zilei, paremiile Penticostarului, ectenia: „Să zicem toți”, „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului (glasul întâi), *Slavă... Și acum...*, „Înjumătățindu-se praznicul” glas 8.

După: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru” urmează troparul Înjumătățirii praznicului de 3 ori și otpustul.

Uthrenia de Miercuri dimineața

Începutul obișnuit. „Dumnezeu este Domnul” se cântă de 4 ori pe melodia troparului glasului 8 și tot pe aceeași melodie se cântă troparul Înjumătățirii de 3 ori.

După tropare urmează ectenie mică, cele două serii de sedelne ale Penticostarului cu *Slavă... Și acum...* La cântarea 6 ectenia mică, condacul și icosul Penticostarului. La cântarea 8 stihul „Să laudăm bine să cuvântăm”. La cântarea 9 troparele Canonului Înjumătățirii [cu stihul „Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție”].

După cântarea a 9-a și după ectenia mică, urmează luminânda Înjumătățirii: „Cel ce ai paharul darurilor” din Penticostar de 3 ori și laudele cu 4 stihiri, *Slavă... Și acum...*: „Luminându-ne fraților cu învierea” glasul al 4-lea, apoi Doxologia mare pe antifonul glasului al 4-lea și troparul Înjumătățirii de 3 ori.

La Liturghie

La Fericiri se pun 8 stihiri: 4 din primul Canon al Penticostarului de la cântarea a 3-a și a 4-a din Canonul al 2-lea de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul și condacul Înjumătățirii.

§ 5. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA A CINEA DUPĂ PAȘTI, A SAMARINENCEI

Vecernia de Sâmbătă seara

Începutul este cel obișnuit. „Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih, 3 ale Înjumătățirii praznicului din Penticostar și 3 ale Samarinenței tot de acolo, *Slavă...*: „La fântâna lui Iacov” glas 6 din Penticostar, *Și acum...*: „Prorocul David care pentru tine” glasul al 4-lea, dogmatica glasului de rând.

După vohod urmează imnul: „Lumină lină”, prochimenu zilei, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna cu o stihiră a Învierii de la glasul de rând din Octoih și cu stihirile Paștilor, *Și acum...*, „Ziua Învierii și Să ne luminăm” de la stihirile Paștilor.

Terminată fiind stihira cu *Slavă... Și acum...* de la stihoavnă, [se cântă o dată „Hristos a înviat...” și] urmează rugăciunile obișnuite: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, apoi troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă... Și acum...*, al Înjumătățirii și otpustul.

Utrenia de Duminică dimineața

După „Dumnezeu este Domnul”, care se cântă de 4 ori, pe troparul glasului de rând, urmează troparele cu care s-a încheiat Vecernia.

După ectenia mică urmează cele două serii de sedelne ale glasului de rând care se găsesc în Penticostar, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele și binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”, apoi ipacoiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, „Toată suflarea”, Evanghelia Învierii, Psalmul 50 și Catavasiile Paștilor. La cântarea 3 ectenia mică, condacul, icosul Înjumătățirii praznicului și sedelna Samarinenței din Penticostar cu *Slavă... Și acum...*. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Samarinenței. La cântarea 9 se pun troparele canonului Paștilor cu stihurile lor în loc de imnul Născătoarei de Dumnezeu.

După ectenia mică urmează luminânda de obște de 3 ori, apoi luminânda Paștilor: „Cu trupul adormind”. *Slavă...*, a Samarinenței: „În Samaria a venit Mântuitorul meu”, *Și acum...*, a Înjumătățirii

praznicului: „Înjumătățindu-se praznicul” și laudele cu 8 stihiri: 5 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale Samarinenței din Penticostar, *Slavă...*: „Izvorul începător de viață” glasul al 6-lea, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești”, apoi Doxologia mare și troparul: „Astăzi mântuire a toată lumea s-a făcut”.

La Liturghie

La Fericiri se cântă 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 4 din Canonul Samarinenței, de la cântarea a 4-a. După vohod se cântă troparul Învierii și al Înjumătățirii, *Slavă...*, condacul Samarinenței, *Și acum...*, al Înjumătățirii.

§ 6. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA A ȘASEA DUPĂ PAȘTI, A ORBULUI

Vecernia de Sâmbătă seara

„Doamne strigat-am...” se cântă pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 7 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale Orbului din Penticostar. *Slavă...*: „Doamne trecând pe cale” glas 5 din Penticostar, *Și acum...*: „În marea roșie chipul”, dogmatica glasului de rând.

Urmează vohodul, „Lumină lină”, prochimenu, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna cu o stihiră a Învierii de la glasul de rând din Octoih și cu stihirile Paștilor, *Slavă...*: „Soarele dreptății cel înțeleghător” glas 8 din Penticostar, *Și acum...*: „Ziua Învierii și Să ne luminăm” de la stihirile Paștilor. [Apoi „Hristos a înviat...” (o dată)].

După: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru” la strană se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare și otpustul.

Utrenia de Duminică dimineața

După obișnuitul început la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori pe troparul glasului de rând, apoi troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu troparului Învierii.

Terminate fiind troparele urmează o ectenie mică, după al cărei ecfonis se cântă cele două serii de sedelne ale glasului de rând din

Octoih – ce se găsește în Penticostar *Și acum...*, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele.

Urmează binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”, iar după ectenia mică se pune ipacoiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, apoi „Toată suflarea”, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos” de 3 ori și Psalmul 50.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările” la stană se cântă Catavasiile Penticostarului – ale Orbului. La cântarea 3 ectenie mică, condacul, icosul Paștilor și sedelna Penticostarului. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Penticostarului. La cântarea 9 troparele canonului Paștilor cu stihurile lor în loc de imnul Născătoarei de Dumnezeu.

După ectenia mică urmează luminânda de obște, luminânda Paștilor, *Slavă...*: „Ochii mei cei înțeleghători”, *Și acum...*: „Trecând Mântuitorul nostru”, amândouă din Penticostar și laudele cu 8 stihuri: 7 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și una a Orbului din Penticostar. *Slavă...*: „Cine va spune puterile Tale” glas 8, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare”, apoi Doxologia mare și troparul: „Înviat-ai din mormânt”.

La Liturghie

Fericirile se cântă pe 8 stihuri: 4 ale Învierii din Octoih de la glasul de rând și 4 din Canonul Orbului de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul Învierii, troparul hramului și condacul Paștilor.

§ 7. ODOVANIA PRAZNICULUI ÎNVIERII DOMNULUI

În ziua de Miercuri din săptămâna a VI-a după Paști se săvârșește slujba Odovaniei Praznicului Învierii Domnului.

Vecernia și Utrenia se săvârșește numai din Penticostar după îndrumările tipiconale de acolo.

Vecernia de Marți seara²¹

După începutul obișnuit cu binecuvântare, „Hristos a înviat” de șase ori, cu obișnuitele stihuri: „Să învie Dumnezeu” etc., Psalmul

²¹ Tradițional, la toate slujbele Odovaniei Paștilor sfintele uși se deschid înainte de binecuvântare și se închid după otpust. La Vecernie și Utrenie preotul îmbracă de la început epitrahil și felon (n.ed.).

103 și ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului 2, cu 6 stihuri ale Penticostarului, *Slavă...* *Și acum...*: „Cine va spune puterile Tale Hristoase” glas 8, tot de acolo.

După Vohod urmează imnul: „Lumină lină”, prochimenu zilei, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia celor 6 cereri și stihoauna Penticostarului cu o stihiră a Învierii de la glasul al 5-lea: „Pe tine Mântuitorul Hristos”, apoi stihurile Paștilor cu *Slavă...* *Și acum...*: „Ziua Învierii și să ne luminăm” glas 5. [Apoi „Hristos a înviat...” (o dată)].

După „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, urmează troparul Învierii²² de la glasul al 5-lea: „Pe Cuvântul cel împreună”, *Slavă...* *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare.

Utrenia de Miercuri dimineața

După începutul obișnuit cu binecuvântare, „Hristos a înviat” de 6 ori, cu obișnuitele stihuri: „Să învie Dumnezeu” etc. și ectenia mare, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori pe troparul glasului 5, apoi troparul Învierii de la acest glas, *Slavă...* *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu corespunzătoare.

După tropare urmează o ectenie mică apoi cele două serii de sedelne ale Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...*, cu obișnuitele stihologii și cu ectenie mică între ele, „Învieria lui Hristos” și Psalmul 50.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările”, la strană se cântă Catavasiile Orbului. La cântarea 3 ectenie mică, condacul²³ icosul Orbului și sedelna Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...*, a odovaniei praznicului. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Paștilor. La cântarea 8 stihul „Să lăudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 troparele canonului Paștilor cu stihurile lor.

Terminată fiind cântarea a 9-a urmează ectenia mică, apoi luminânda Paștilor de 2 ori, *Slavă...* *Și acum...*, a Orbului.

Urmează laudele cu 8 stihuri: 4 ale Orbului și 4 ale Paștilor, *Slavă...* *Și acum...*: „Ziua Învierii și să ne luminăm”, apoi Doxologia mare, troparul Învierii de la glasul al 5-lea, *Slavă...* *Și acum...*, a Născătoarei

²² Tipicul de la Mănăstirea Cernica prescrie la sfârșitul Vecerniei troparul Paștilor.

²³ Tipicul de la Mănăstirea Cernica prescrie să se cânte întreagă slujba Praznicului Învierii tocmai ca în prima zi de Paști – începând de la Catavasiile – cu ectenia mică după fiecare cântare.

de Dumnezeu corespunzătoare și otpustul cu Crucea – tocmai ca în prima zi de Paști.

La Liturghie

[După binecuvântare, se cântă „Hristos a înviat...” de trei ori în alatur și de trei ori la strană, apoi se zice împrejur sfintei mese stihurile Paștilor].

La Fericiri, stihurile în număr de 8 se iau din Canonul Penticostarului de la cântarea a 3-a și a 6-a.

După vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, condacul Orbului, *Și acum...*, condacul Paștilor.

[În loc de „Am văzut lumina...” și „Să se umple gurile noastre...” se cântă „Hristos a înviat...” (o dată), iar în loc de „Fie numele Domnului...” se cântă „Hristos a înviat...” (de trei ori). Otpustul se face cu Crucea, întocmai ca în duminica Paștilor].

§ 8. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI LA ÎNĂLȚAREA DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

În joia din săptămâna a VI-a după Sf. Paști se prăznuiește Înălțarea la Cer a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Vecernia și Utrenia se săvârșesc numai din Penticostar, după îndrumările tipiconale aflate acolo.

Vecernia de Miercuri seara

După obișnuitul început cu binecuvântare, citirea Psalmului și ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului 6 cu 10 stihiri ale Penticostarului, *Slavă...* *Și acum...* „De sâmurile părintești despărțindu-te” glasul al 6-lea, tot de acolo.

După vohod urmează imnul: „Lumină lină”, apoi prochimenu zilei, paremiile Penticostarului, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...* „Suiu-s-a Dumnezeu întru strigare” glasul al 6-lea.

Terminată fiind stihoavna, la strană se citește obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește” și celelalte și se cântă troparul praznicului: „Înălțatu-Te-ai întru slavă” glasul al 4-lea o dată, după care preotul face otpustul îndătinat.

Dacă se face Litie, atunci după ectenia cererilor se cântă stihurile Litiei din Penticostar cu *Slavă...* *Și acum...* „Doamne taina cea ascunsă din veac” glasul al 4-lea însuși, iar la binecuvântarea pâinilor se pune troparul praznicului: „Înălțatu-Te-ai întru slavă” glasul al 4-lea de 3 ori.

Utrenia de Joi dimineața

După obișnuitul început cu binecuvântare, citirea Psalmilor și ectenia mare, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori pe troparul glasului al 4-lea și troparul praznicului: „Înălțatu-te-ai întru slavă” pe același glas de 3 ori.

Urmează ectenia mică, apoi cele două serii de sedelne ale Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...*, cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele; Polieleul și Mărimurile praznicului, antifoanele glasului al 4-lea pentru sărbători: „Din tinerețile mele” – o treaptă, prochimenu praznicului cu stihul lui din Penticostar, „Toată suflarea”, Evanghelia Învierii (a treia de la Marcu), „Învierea lui Hristos” și Psalmul 50.

Slavă... glas 2: „Pentru rugăciunile Apostolilor”, *Și acum...*, același glas: „Pentru rugăciunile Născătoare”, iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeule” glasul al 6-lea, se pune stihira praznicului: „Astăzi puterile cele de sus văzând”.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările” la strană se cântă Catavasiile Înălțării. La cântarea 3 ectenia mică și sedelnele Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...*. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Înălțării. La cântarea 8 stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 troparele canonului Înălțării cu stihurile lor.

Terminate fiind Catavasiile, preotul rostește o ectenie mică, după al cărei ecfonis, la strană se cântă luminânda praznicului: „Privind ucenicii la Tine” de 3 ori. Urmează laudele Penticostarului cu 4 stihiri, *Slavă...* *Și acum...* „Născutu-te-ai precum însuși ai voit” glas 2, Doxologia mare pe antifonul glasului al 2-lea și troparul praznicului: „Înălțatu-te-ai întru slavă” glasul al 4-lea o singură dată.

La Liturghie

Praznicul Înălțării Domnului la Cer la Liturghie are antifoane.

După vohod se cântă troparul Înălțării, *Slavă...* *Și acum...*, condacul: „Plinind rânduiala cea pentru noi”, al praznicului.

§ 9. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA SFINȚILOR PĂRINȚI DE LA SINODUL I ECUMENIC, A ȘAPTEA DUPĂ PAȘTI

Vecernia de Sâmbătă seara

După obișnuitul început la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului de rând cu 10 stihiri: 3 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih, 3 ale Înălțării și 4 ale Sfinților Părinți, *Slavă...*: „Pe trâmbițele Duhului cele de taină” glas 6, *Și acum...*: „Cine te va feri” dogmatica glasului de rând.

După vohod urmează „Lumină lină”, prochimenu zilei, paremiile Penticostarului, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna cu stihurile Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, a Sf. Părinți: „Pomenirea de astăzi cea de peste an”, *Și acum...*, a Praznicului: „Doamne taina cea din veac ascunsă”, amândouă din Penticostar.

După rugăciunile: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, la strană se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul Părinților: „Prea proslăvit ești Hristoase” glas 8, *Și acum...*, al praznicului: „Înălțatu-te-ai întru slavă Hristoase” glasul al 4-lea, după care preotul face otpustul.

Dacă se face Litie, atunci după ectenia celor 6 cereri se cântă stihurile Litiei din Penticostar, iar la binecuvântarea pâinilor se cântă numai troparul Părinților: „Preaproslăvit ești Hristoase” de 2 ori și al praznicului: „Înălțatu-te-ai întru slavă” o singură dată.

Utrenia de Duminică dimineața

După obișnuitul început la strană se cântă pe troparul glasului de rând: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...*, troparul Sfinților Părinți, *Și acum...*, al praznicului.

După tropare urmează ectenia mică, cele două serii de sedelne ale glasului de rând cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele; apoi binecuvântările Învierii: „Bine ești cuvântat Doamne”, ectenia mică, ipacoiul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, „Toată suflarea”, Evanghelia Învierii, „Învierea lui Hristos”, Psalmul 50 și Catavasiile Înălțării (Irmoase Canonului Înălțării Domnului, nu ale

Rusaliilor). La cântarea 3 ectenia mică, condacul, icosul Înălțării și sedelna Penticostarului cu *Slavă...* *Și acum...* La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Sfinților Părinți. La cântarea 8 stihul „Să laudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflate al meu..., Ceea ce ești mai cinstită”.

După ectenia mică urmează luminânda de obște, luminânda Învierii: „Marea Tiberiadei cu fiii lui Zevedeu”, *Slavă...*, a Sfinților Părinți: „Pomenirea dumnezeieștilor Părinți”, *Și acum...*, a Înălțării: „Privind ucenicii la Tine”, apoi laudele cu 8 stihuri: 4 ale glasului de rând din Octoih și 4 ale Sfinților Părinți din Penticostar, *Slavă...*: „Ceata Sfinților Părinți” glas 8, *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu” și Doxologia mare și troparul: „Înviat-ai din mormânt”.

La Liturghie

La Fericiri se pun 8 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând și 4 din Canonul Sf. Părinți de la cântarea a 6-a.

După Vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând, troparul Părinților și troparul Hramului.

În Vinerea din săptămâna a 7-a după Paști se face Odovania Praznicului Înălțării Domnului. La Vecernia de Joi seara și la Utrenia de vineri dimineața se cântă toată slujba Praznicului, afară de citirile de seara – de Polieleu și Mărimuri.

§ 10. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN SÂMBĂTA MORȚILOR, A ȘAPTEA DUPĂ PAȘTI

Ziua de sâmbătă din săptămâna a șaptea după Paști este Sâmbăta Morților.

Această zi împreună cu Sâmbăta lui Lazăr este așezată întru pomenirea tuturor celor din veac adormiți creștini ortodocși, părinți și frați ai noștri.

Vecernia de Vineri seara

După începutul obișnuit la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului de rând cu 6 stihiri: 3 ale glasului de rând din Octoih și 3 ale morților din Penticostar, *Slavă...*: „Plâng și

mă tânguiesc" – stihira morților – glas 8, *Și acum...*: „Cine nu te va ferici pe Tine” glas 6²⁴, amândouă din Penticostar.

Vohod nu se face, urmează imnul: „Lumină lină” apoi „Aliluia, Aliluia, Aliluia”, de 3 ori, pe troparul glasului al 8-lea, cu stihirile: „Fericiți sunt pe care i-ai ales” etc., în locul prochimului.

După „Aliluia” cu obișnuitele stihuri urmează imnul: „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului cu *Slavă...*: „Începătură și stat mi-a fost mie”, *Și acum...*, aceeași melodie: „Cu rugăciunile celeia ce te-a născut”²⁵, amândouă din Penticostar.

Terminată fiind stihoavna, se citesc obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, apoi se cântă troparul: „Cel ce cu adâncul înțelepciunii”, glas 8, *Slavă... Și acum...*: „Pe tine zid și liman te avem”, după care preotul pomenind pe cei morți face otpustul.

Utrenia de Sâmbătă dimineața

După începutul obișnuit la strană se cântă – pe troparul glasului 8 – „Aliluia, Aliluia, Aliluia” în loc de „Dumnezeu este Domnul”, cu obișnuitele stihuri: „Fericiți sunt cei pe care i-au ales” etc., și troparul: „Cel ce cu adâncul înțelepciunii” glas 8, de 2 ori, *Slavă... Și acum...*, „Pe tine zid și liman te avem”.

După tropare preotul rostește o ectenie la care pomeneste pe toți cei adormiți, iar la strană se cântă sedelnele morților și ale Mucenicilor, cu *Slavă... Și acum...* și cu obișnuitele stihologii ale Psaltirii și cu ectenie mică între ele și nemijlocit se cântă troparele morților: „Bine ești cuvântat Doamne..., Ceata sfinților a aflat izvorul vieții...” pe podobia glasului 5, [timp în care se deschid sfintele uși și preotul face cădere mare].

Termine fiind troparele morților, preotul rostește iarăși o ectenie, la care la strană se cântă sedelna morților: „Odihnește Mântuitorul nostru cu dreptii”, *Slavă... Și acum...*: „Cel ce ai răsarit lumii” și se citește Psalmul 50.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările” urmează Catavasiile morților. La cântarea 3 ectenia morților și sedelna Penticostarului,

²⁴ Dogmatica glasului de rând.

²⁵ A Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat stihira stihoavnei din Penticostar cu *Slavă*.

Slavă... Și acum... La cântarea 6 ectenia morților, condacul Penticostarului și icosul morților. La cântarea 8 stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm”, iar la cântarea 9 imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflate al meu, Ceea ce ești mai cinstită”.

După cântarea a 9-a și după ectenia morților urmează luminânda: „Săvârșind credincioșilor pomenirea”, *Slavă... Și acum...*, a Născătoarei: „Ceea ce ești dulceața îngerilor” și laudele Penticostarului, cu *Slavă...*, se cântă: „Ca o floare se veștejește” glas 2, *Și acum...*, a Născătoarei: „Tu ești Dumnezeul nostru” glas 6 amândouă din Penticostar. Apoi Doxologia mică, „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului cu *Slavă...*: „Durere s-a făcut lui Adam” glas 6, iar cu *Și acum...*, același glas, „Arătat-te-ai locaș cuvios lui Dumnezeu”, după care urmează obișnuitele rugăciuni: „Bine este a ne mărturisi Domnului, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, troparul morților: „Cel ce cu adâncul înțelepciunii” și otpustul.

La Liturghie

Stihirile de la Fericiri se iau din Canonul Penticostarului de la cântarea a 3-a și a 6-a.

După vohod se cântă troparul morților: „Cela ce cu adâncul înțelepciunii”, *Slavă...*, troparul hramului, *Și acum...*, condacul: „Cu sfinții odihnește”.

§ 1. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZIEȘTI DIN DUMINICA POGORĂRII DUHULUI SFÂNT, A RUSALIILOR

Sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt face parte dintre Praznicele Împărătești. Vecernia și Utrenia în acest praznic se săvârșesc numai din Penticostar.

Vecernia de Sâmbătă seara

După obișnuitul început la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” cu 10 stihiri ale Penticostarului, *Slavă... Și acum...*: „Veniți popoare să ne închinăm” glas 8, tot de acolo.

După Vohod urmează: „Lumină lină”, prochimenu zilei, paremiile Penticostarului, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului cu *Slavă... Și acum...*: „Limbile oarecând s-au amestecat” glas 8.

Apoi la strană se citesc rugăciunile: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru”, apoi se cântă troparul praznicului: „Bine ești cuvântat Hristoase” glas 8, de 3 ori și se face otpustul.

Dacă se face și Litie, atunci după ectenia cererilor se cântă stihirile Litiei cu *Slavă... Și acum...* ce se găsesc în Penticostar, iar la binecuvântarea pâinilor se cântă troparul praznicului: „Bine ești cuvântat Hristoase” de 3 ori.

Utrenia de Duminică dimineața

După începutul obișnuit, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori pe troparul glasului al 8-lea și pe aceeași melodie se cântă troparul praznicului: „Bine ești cuvântat Hristoase” de 3 ori.

După tropare urmează o ectenie mică, cele două serii de sedelne ale Praznicului din Penticostar cu *Slavă... Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenia mică între ele. Polieleul și Mărimurile Praznicului.

Apoi iarăși o ectenie mică, sedelna Polieleului din Penticostar cu *Slavă... Și acum...*, antifoanele glasului al 4-lea pentru sărbători: „Din tinerețile mele” o treaptă, prochimenu Penticostarului cu stihul lui,

„Toată suflarea”, Evanghelia Învierii (a noua) și Psalmul 50²⁶, *Slavă...*: „Pentru rugăciunile apostolilor”, *Și acum...*: „Pentru rugăciunile Născătoarei”, iar cu stihul: „Miluiește-mă Dumnezeu” se cântă stihira: „Împărate ceresc mângâitorule” glas 6.

După ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările” la strană se cântă Catavasiile Înălțării Domnului. La cântarea 3 ectenie mică și sedelna Penticostarului cu *Slavă... Și acum...* La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul praznicului. La cântarea 8 stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 pripelele Catavasiilor, în loc de: „Mărește suflete al meu, Ceea ce ești mai cinstită”.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminânda praznicului: „Prea sfinte Duhule, Cel ce din Tatăl”, *Slavă... Și acum...*: „Lumină este Tatăl”, apoi laudele Penticostarului cu *Slavă... Și acum...* stihira: „Împărate ceresc” glas 6, Doxologia mare, troparul praznicului: „Bine ești cuvântat Hristoase Dumnezeul nostru” și otpustul.

La Liturghie

Praznicul Pogorării Duhului Sfânt are la Liturghie antifoane. După vohod se cântă troparul praznicului: „Bine ești cuvântat”, *Slavă... Și acum...*, condacul: „Când s-au pogorât limbile amestecând”.

În loc de: „Sfinte Dumnezeule” se cântă: „Câți în Hristos v-ați botezat”, iar în loc de: „Cuvine-se cu adevărat” se cântă Irmosul praznicului: „Bucură-te împărăteasă maică”.

§ 2. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZIEȘTI DE LUNI, A DOUA ZI DE RUSALII

Vecernia de Duminică seara

După o datină veche, în această duminică Vecernia se săvârșește îndată după Sfânta Liturghie.

N-ar fi însă nici o greșeală dacă Vecernia s-ar săvârși seara la locul ei, deoarece în acest perioadă nu este o altă slujbă cu care s-ar putea înlocui Vecernia, cum este cazul în perioada Triodului, când avem Pavecernițele.

²⁶ „Învierea lui Hristos” nu se zice.

Fie că se săvârșește îndată după Liturghie, fie că se săvârșește la timpul obișnuit, Vecernia din Duminica Rusaliilor se face după îndrumările tipiconale ale Penticostarului.

După obișnuitul început cu binecuvântare, citirea Psalmului și ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe glasul al 4-lea, cu 6 stihiri ale Penticostarului, *Slavă... Și acum...*: „Împărate ceresc” glas 6.

După vohod urmează: „Lumină lină”, prochimenu: „Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru” glas 7 cu stihul lui, apoi cealaltă rânduială a Penticostarului, cu rugăciuni, cu ectenie mică, „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, după îndrumările tipiconale ale Penticostarului.

La stihoavnă se cântă stihirile Penticostarului cu *Slavă... Și acum...* „Veniți popoare să ne închinăm” glas 8.

După: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru” urmează troparul praznicului: „Bine ești cuvântat Hristoase” glas 8 de 3 ori și otpustul prescris de Penticostar: „Cela ce din sânurile Tatălui...”.

Utrenia de Luni dimineața

După obișnuitul început, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori pe troparul glasului al 8-lea și troparul praznicului: „Bine ești cuvântat”, aceeași melodie de 3 ori.

După tropar urmează o ectenie mică, apoi sedelnele Penticostarului cu *Slavă... Și acum...*, cu stihologiile Psaltirii și cu ectenie mică între ele tocmai ca în Duminica Rusaliilor, însă fără Polieleu și Pripele.

Seriei a doua de sedelne îi urmează Psalmul 50, iar după ecfonisul: „Cu mila și cu îndurările” se pun Catavasiile Înălțării. La cântarea 3 ectenie mică și sedelna Penticostarului cu *Slavă... Și acum...*. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul praznicului. La cântarea 8 stihul: „Să lăudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 pripelele Catavasiilor.

După ecfonisul ecteniei mici, la strană se cântă luminând praznicului: „Prea Sfinte Duhule”, *Slavă... Și acum...*: „Lumină este Tatăl”, apoi laudele Penticostarului cu 4 stihiri, glas 2, *Slavă... Și acum...*: „Limbile oarecând s-au amestecat” glas 8, Doxologia mare și troparul praznicului: „Bine ești cuvântat” de 3 ori, după care se face otpustul.

La Liturghie

În Lunea Rusaliilor care mai este numită și Lunea Sfântului Duh, la Liturghie, [la Fericiri se pun cântările a treia și a șasea a Canonului, pe 8]²⁷.

După vohod se cântă troparul praznicului: „Bine ești cuvântat” și condacul: „Când s-au pogorât amestecând limbile”. Apoi „Sfinte Dumnezeule”, nu „Căți în Hristos” ca în prima zi, dar cu Irmosul: „Bucură-te împărăteasă” în loc de: „Cuvine-se cu adevărat”.

§ 3. RÂNDUIALA SLUJBELOR DUMNEZEIEȘTI DIN DUMINICA TUTUROR SFINȚILOR²⁸ I DUPĂ RUSALII

Vecernia de Sâmbătă seara

După obișnuitul început la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” pe melodia glasului 8 cu 10 stihiri: 4 ale Învierii de la glasul de rând și 6 ale Sfinților din Penticostar glas 6, *Slavă...*, stihira Penticostarului glas 6, *Și acum...*, „Împăratul cerurilor” glas 8, adică dogmatica glasului de rând.

După vohod urmează: „Lumină lină”, prochimenu zilei, paremiile Penticostarului, ectenia: „Să zicem toți, Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih, *Slavă...*: „Veniți credincioșilor astăzi împreună” glas 6, din Penticostar, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu stihoavnei de la glasul pe care s-a cântat stihira cu *Slavă...*

După: „Acum slobozește, Preasfântă Treime și Tatăl nostru” la strană se cântă troparul glasului de rând: „Dintru înălțime Te-ai pogorât” glas 8, *Slavă...*, troparul sfinților, *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat troparul cu *Slavă...*

Dacă se face și Litie, atunci la „Doamne strigat-am...” se cântă 6 stihiri ale Învierii de la glasul de rând și numai 4 ale Sfinților din Penticostar.

²⁷ După ultima ediție a Penticostarului (1999), se cântă tot antifoanele praznicului (n.ed.).

²⁸ În Sâmbătă înainte de Duminica Tuturor Sfinților se face Odovania praznicului Pogorării Duhului Sfânt. Vecernia de vineri seara și Utrenia de duminică dimineața se săvârșesc după îndrumările tipiconale aflate în Penticostar.

După ectenia cererilor se cântă stihirile Litiei din Penticostar, iar la binecuvântarea pâinilor se cântă troparul Litiei: „Născătoare de Dumnezeu” de 2 ori, și al Praznicului o dată.

Utrenia de Duminică dimineața

După începutul obișnuit, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori, pe troparul glasului de rând (al 8-lea) și troparele de la încheierea Vecerniei.

După tropare urmează o ectenie mică apoi cele două serii de sedelne ale glasului de rând din Octoih cu *Slavă...* și *Și acum...*, cu stih: „Bine ești cuvântat Doamne”.

Preotul rostește iarăși o ectenie mică după al cărei ecfonis urmează ipacioul, antifoanele și prochimenu glasului de rând, apoi „Toată *Slavă...*”, Evanghelia Învierii, „Învieria lui Hristos” și Psalmul 50, ciunile Născătoarei, Miluiește-mă Dumnezeule, Învie din mormânt”.

După ecfonisul „Cu mila și cu îndurările”, la strană se cântă Catavasiile Bunevestiri: „Deschide-voi gura mea”. La cântarea 3 ectenie mică și sedelna Sfinților cu *Slavă...* și *Și acum...*, din Penticostar. La cântarea 6 ectenie mică, condacul și icosul Sfinților. La cântarea 8 stihul: „Să laudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu..., Ceea ce ești mai cinstită...”.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminândă Învierii care este la rând (a întâia), *Slavă...*, a Sfinților: „Pe botezătorul și înainte mergătorul”, și *Și acum...*: „Cel ce este sus dumnezeiește”, amândouă din Penticostar, apoi laudele cu 8 stihiri: 5 ale Învierii de la glasul de rând din Octoih și 3 ale Sfinților din Penticostar, *Slavă...*, stihira Evangheliei care este la rând, glasul 1, și *Și acum...*: „Preabinecuvântată ești Născătoare de Dumnezeu”, Doxologia mare și troparul: „Astăzi mântuirea a toată lumea s-a făcut”.

La Liturghie

La Fericiți se cântă 8 stihiri: 4 ale Învierii din Octoih de la glasul de rând și 4 din Canonul Sfinților de la Cântarea a 6-a.

După vohod se cântă troparul Învierii de la glasul de rând: „Dintru înălțime”, troparul Sfinților, troparul Hramului și condacul Sfinților din Penticostar.

§ 4. SÂMBETELE PENTICOSTARULUI

Vecernia și Utrenia din sâmbetele acestei perioade, afară de Sâmbăta morților din ajunul Praznicului Pogorării Duhului Sfânt, se săvârșesc aproape după același tipic ca al celorlalte zile de peste săptămână din această perioadă.

Vecernia de Vineri seara

După obișnuitul început, cu binecuvântare, citirea Psalmului și ectenia mare, la strană se cântă: „Doamne strigat-am...” cu 6 stihiri: 3 din Penticostar și 3 din Minei. Cu *Slavă...* se cântă stihira sfântului din Minei, dacă această stihiră este despărțită de cea cu *Și acum...*, iar cu *Și acum...* se cântă stihira Penticostarului.

Când însă Mineiul nu are cu *Slavă...* stihiră deosebită de cea cu *Și acum...*, atunci stihurile de la „Doamne strigat-am...” se încheie cu *Slavă...*, stihira Penticostarului, și *Și acum...*, dogmatica glasului de rând din Octoih, cea din Sâmbăta seara trecută.

Vohod nu se face, deci urmează imnul „Lumină lină”, prochimenu zilei, „Învrednicește-ne Doamne”, ectenia cererilor și stihoavna glasului de rând din Octoih cu 4 stihiri: 3 dintre stihurile de la „Doamne strigat-am...” și 1 de la stihurile stihoavnei²⁹.

Stihoavna se încheie cu *Slavă...*, stihira sfântului din Minei, iar cu *Și acum...* se cântă stihira Penticostarului.

După obișnuitele rugăciuni: „Acum slobozește” și celelalte urmează troparul Învierii de la glasul de rând, *Slavă...*, troparul sfântului din Minei, și *Și acum...*, a Născătoarei de Dumnezeu Învierii de la glasul pe care s-a cântat troparul cu *Slavă...* Otpustul.

Dacă Minei are două tropare, atunci după troparul Învierii urmează troparul prim al Mineiului fără *Slavă...*, al doilea tropar cu *Slavă...*, iar cu *Și acum...* se pune a Născătoarei de Dumnezeu cores-punzătoare.

²⁹ În Sâmbăta a VI-a după Sf. Paști slujbele dumnezeiești se săvârșesc după îndrumările tipiconale din Penticostar.

Uthrenia de Sâmbătă dimineața

După începutul obișnuit cu binecuvântare, citirea Psalmilor și ectenia mare, la strană se cântă: „Dumnezeu este Domnul” de 4 ori pe troparul glasului de rând, apoi însuși troparul Învierii de la glasul de rând de 2 ori, *Slavă...*, troparul sfântului din Minei, și troparul cu *Slavă...*

După tropare urmează o ectenie mică, apoi sedelnele glasului de rând care s-au cântat și la Uthrenia Duminicii trecute, iar după a doua ectenie mică se pun sedelnele Penticostarului cu *Slavă...* și *acum...* apoi „Învierea lui Hristos” și Psalmul 50. Când pe una din sămbete a căzut o sărbătoare mineală, atunci după seria a doua de sedelne urmează Polieleul și Mărimurile sărbătorii, apoi o ectenie mică, sedelna Polieleului din Minei cu *Slavă...* și *acum...*, antifonele glasului al 4-lea pentru sărbători, o treaptă, prochimenul Mineiului, „Toată suflarea”, Evanghelia Sfântului de la Uthrenie, „Învierea lui Hristos” și Psalmul 50, *Slavă...*: „Pentru rugăciunile sfântului”, și *acum...*: „Pentru rugăciunile Născătoarei” și „Miluiește-mă Dumnezeu” cu stihira sfântului din Minei.

După ecfonisul „Cu mila și cu îndurările” la strană se cântă Cătăsiile Penticostarului combinate cu ale Mineiului. La cântarea 3 și 6 ectenie mică și cu cele prescrise de Penticostar și Minei. La cântarea 8 „Să laudăm bine să cuvântăm” și la cântarea 9 imnul Născătoarei de Dumnezeu: „Mărește suflete al meu, Ceea ce ești mai cinstită”.

După cântarea a 9-a și după ectenia mică urmează luminândă sfântului din Minei, *Slavă...* și *acum...*, luminândă Penticostarului, apoi laudele cu 4 stihiri ale Învierii de la glasul de rând care s-au cântat la laude și în duminica trecută.

În cazul când Mineiul are stihiri la laude, atunci se cântă și stihirile sfântului din Minei pe glasul prescris acolo.

În acest caz laudele se încheie cu *Slavă...*, stihira sfântului din Minei, și *acum...*, stihira Penticostarului.

Când însă la laude Mineiul nu are stihiri, laudele se încheie cu *Slavă...* și *acum...*, stihira Penticostarului.

Dacă Mineiul prescrie Doxologia mare, atunci după stihira cu *Slavă...* și *acum...* de la laude, urmează Doxologia mare pe antifonul glasului pe care s-a cântat stihira cu și *acum...* de la laude, apoi troparele de la începutul Uthreniei și otpustul.

Când însă Mineiul nu prescrie Doxologie mare, în locul ei se citește Doxologia mică, după care urmează ectenia cererilor și stihoavna Penticostarului cu *Slavă...* și *acum...*

După stihoavnă, la strană se citește rugăciunile: „Bine este a ne mărturisi” și celelalte, apoi se cântă troparele de la începutul Uthreniei, după care se rostește ectenia „Miluiește-ne pe noi” și se face otpustul.